

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Les eleccions a Barcelona entre 1820 - 1868

GENER 1979

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

INDEX.-

1.- EL LIBERALISME	1
1.1.- Evolució dels sistemes polítics a Europa i els Estats Units	3
1.2.- Liberalisme i legislació electoral a l'Estat espanyol	8
NOTES	19
2.- ELS ELECTORS	22
2.1.- Els electors de la província de Barcelona	23
Els districtes electorals	23
Població i electors	25
Activitats materials dels electors	29
2.2.- Els electors de la ciutat de Barcelona	35
Districtes, població i electors	36
Els censos electorals: estructura socio-professional	41
Caracterització del elector	
NOTES	55
3.- LES ELECCIONS	59
3.1.- Les eleccions amb el sistema de sufragi universal indirecta, 1808 a 1836	59
El Trienni constitucional, 1820-1823	62
Del <u>Estatuto Real</u> a la Constitució de 1837	65
3.2.- Els mecanismes político-electorals en el període censitari	69
La proposta dels polítics: la formació de candidatures	71
La resposta dels electors: la participació	73
3.3.- Preponderància progressista: les eleccions entre 1837 i 1845	75
Caracterització dels districtes electorals de la província de de Barcelona, en les eleccions de 1837 a 1843	88
3.4.- Predomini moderat: les eleccions entre 1845 i 1868	92
El Bienni progressista, 1854 a 1856	98
El restabliment del règim moderat de 1845; les eleccions entre 1857 i 1868	102
NOTES	109
4.- CONCLUSIONS	

1.- EL LIBERALISME.

El 1810, en reunir-se per primer cop les Corts a Cadiz, s'empren la institucionalització de la revolució liberal a l'Estat espanyol. Ideològicament el liberalisme té les seves arrels en la segona meitat del divuit, quan els teòrics de la Il·lustració questionen per primera vegada la validesa del règim absolutista, i no aconseguen una definitiva legitimitat fins ben avançat el segle dinou, potser amb la aprovació de la Constitució de 1837 quan el sistema polític s'identifica amb el moviment liberal que s'exten a la major part d'Europa.

Va ésser un llarg i penos procés, malgrat tenir uns inicis plenament esperançadors. La Constitució de Cadiz, aprovada el 1812 per un grup de notables escollits entre les altes jerarquies de l'Antic Règim i representants del naixent liberalisme urbà mes avançat, es un text revolucionari dins el contexte europeu de l'època i s'elabora amb un esperit de resistència als exercicis bonapartistes que extenien per occident el mes pur ideal revolucionari burgés. La restauració de Ferran VII es acompanyada per una brutal reacció absolutista i els textos legislatius de Cadiz, que en molts sectors de la societat ja tenen un valor mític, son desdenyosament guardats dins algun obscur racó. Tan sols tornen a veure la llum entre 1820 i 1823, essent actualitzats i augmentats durant el Trienni Liberal, per desaparèixer de nou, ara ja quasi definitivament, de l'escena política espanyola. Probablement la principal lliçó que van aprendre els liberals del període 1810 a 1823 es que havien d'enfrontar-se a una amplia oposició, sovint de caracter popular, per imposar el seu ideal de règim polític. Des de 1834, un cop mort un rei que sempre els fou hostil i al que no saberen encarars-hi degudament, el liberalisme ja s'ha infiltrat en amplis sectors urbans de la societat i s'empren amb nous anims la institucionalització de la revolució, naturalment, i aquesta es la constant mes destacable, amb l'oposició de molts sectors rurals. En un nou enfebrenent liberal s'aprova la Constitució de 1837, tot i així mes reformista que la de Cadiz, però encara el 1845 -amb éls moderats en el govern- el vell ideal

revolucionari té una interpretació ben conservadora en la nova constitució. I entre l'oposició dels vells absolutistes i els joves demòcrates, el recolzament de l'exercit i l'aprovació de una monarquia desquiciada, el liberalisme, més sostingut pels moderats que pels progressistes es manté en el poder fins al setembre de 1868, quan l'evidència de les seves contradiccions internes i la poca viabilitat practica el deixen prou ferit, que no mort.

L'interpretació actual més acceptada de revolució liberal a l'Estat espanyol es que aquesta es possible per l'aliança entre una part de l'aristocràcia terratinent i la burgesia urbana composta per propietaris, comerciants, fabricants i menestrals (1). Llògicament, un ampli sector de les classes dominants de l'Antic Règim no accepta la proposta liberal: aquells que veuen perillar els seus privilegis tradicionals, en concret el clergat, els nobles, i els aristòcrates que no son afavorits per les mesures burgeses per accedir a la propietat. Aquest sector aprofita el descontent camperol, a qui el règim liberal no ofereix cap avantatge especial, per establir una segnant oposició que pren diverses formes, com son les guerres carlines o les revoltes camperoles. Els liberals, per una altre part, es recolzen en el radicalisme de les ciutats per conseguir una base social estable i és en les revoltes urbanes del Trièni i dels anys 1835 a 1843 on conseguixen aglutinar la força necessaria per imposar-se a la reacció absolutista.

Hi ha dos ambigüitats en aquest esquema: primer cal senyalar amb més precisió quins sectors de l'Antic Règim son els que es decanten pels absolutistes o pels liberals, i aclarir els propòsits dels camperols al enfrontar-se tan tardament al liberalisme. El segon punt es refereix a les revoltes urbanes: cal saber fins on recolzen el liberalisme, si es tracta de moviments fomentats i amb directe participació de la burgesia o si contrariament es el germen de un nou tipus de resistència o d'oposició al mateix règim liberal.

Estem principalment interessats en la problemàtica urbana. Per poder entrar dins el tema es imprescindible un coneixement de la base social que sosté el règim liberal, el que fa possible la revolució i la seva llarga permanència en el poder. En aquest sentit fer un estudi de les eleccions de tot aquest període

a la província de Barcelona, sens dubtà força liberal, creiem que es una manera d'aproximar-nos a la base social del liberalisme i permet observar els mecanismes polítics d'una societat que en molts aspectes ens precedeix.

1.1.- Evolució dels sistemes polítics a Europa i els Estats Units.

Els règims liberals a la Europa de la primera meitat del dinou tenen un grapat de normes que els caracteritza: una constitució escrita, monarquia limitada, representació nacional, bicamaralisme, confusió entre pais real i pais legal, sufragi restringut (2). Ens interessa retenir el concepte de representació nacional i dret electoral. Davant la concepció democràtica, on el dret de vot es un dret natural, la societat liberal només dona aquest dret a una minoria de la població, gracies a posseir un mínim de propietats o una determinada solvencia econòmica; distingeix aix  a dues categories de ciutadans. La institucionalització del liberalisme es basa en presentar aix  com un fet normal i legitim.

Entrant en una gran perspectiva històrica, el liberalisme es situa com un sistema polític de transició entre les monarquies absolutes de l'Antic Règim i les democracies parlamentaries del segle actual. No existeix una evolució lineal de monarquia absoluta, règim liberal i democràcia, doncs a cada pais es segueixen models diferents, però es possible proposar una tipologia; son rars els casos d'un pas directe des de l'Antic Règim a la democràcia. Al qualificar el liberalisme com un sistema polític de transició no volem menysprear-lo sino, contrariament, pretenem afirmar la seva importancia com enllaç entre dos sistemes polítics molt diferents. Els liberals van conservar en alguns casos institucions pròpies de l'Antic Règim, com la monarquia, i estructuraren alhora les bases del sistema democràtic: constitució, eleccions, parlament popular, etc. Aix  l'època liberal es també un periode d'aprenentatge, maduració i definició de les institucions polítiques modernes. La diferencie fonamental entre liberalisme i democràcia es ideològica: ara, tots els ciutadans, sense exclusions per motius econòmics o de sexe, tenen dret a participar en la vida política de la nació per mit a de les eleccions; d'aquesta manera, la utilització del sufragi universal en les eleccions ens simbolitza la

fi del període liberal i l'inici de la democràcia.

Centrant-nos en aspectes purament electorals, el liberalisme s'identifica amb el sufragi censitari o restringit que pot mostrar fórmules molt diferents segons els països i etapa històrica que s'analitzi. Fruit de l'experiència liberal surgeix el sufragi universal que en un primer moment es reserva a la població masculina i té la seva major difusió a Europa entre els anys 1914 i 1920 com a resultat de la Primera Guerra Mundial. La plenitud de drets polítics de la dona no es generalitza fins després de la Segona Guerra Mundial, malgrat que en el període d'entre guerres ja hi ha varis països -Gran Bretanya, Alemanya, la República espanyola...- que ja l'han experimentat. Així s'ha de tenir en compte que la maduresa de l'època democràtica a Occident no s'aconsegueix fins ben entrat el segle vint i s'ha de veure com la culminació d'un procés iniciat prop de dos segles abans per l'impuls dels liberals.

Els Estats Units d'America assumeixen un paper pioner en definir les institucions polítiques modernes; el 1787, amb la fundació del país, ja es defineixen com una societat liberal i el 1828, amb la pressió dels nous estats de l'Oest, es celebren les primeres eleccions sota el sistema de sufragi universal masculí. Però es un cas molt particular doncs no va existir una resistència important de les institucions de l'Antic Règim com succeix a Europa.

França ens mostra un primer model caracteritzat per el trencament brusc de l'Antic Règim mitjançant la Revolució de 1789, al que succeirà un període de mitg segle d'experiència liberal. El 1830, a rempla de les revoltes urbanes del mateix any, es fa la principal reforma en el sistema electoral que tot i així només permet participar en la política a 168.000 electors, un nombre molt reduït doncs representa tan sols el 0,5% de una població de 32,6 milions d'habitants. (3), encara que doblava el cens anterior. Després de la revolució de 1848 que dona pas a una nova experiència republicana, es fa la primera prova amb sufragi universal masculí en les eleccions del 10 de desembre, que contràriament a les expectacions democràtiques, s'elegeix majoritàriament al candidat marquèic Lluís Napoleó Bonaparte (4). Al llarg del Segon Imperi el país torna a les estructures liberals però des de 1871, després de la Comuna de París, hi ha una continuïtat democràtica

i un llarg perfeccionament de la legislatura electoral que no permetrà el dret de vot a les dones fins el 1945, acabada la Segona Guerra Mundial i un segle després de la primera experiència amb sufragi universal masculí. De fet, el 1848 la major part dels francesos no estaven preparats per agumir una experiència democràtica, com demostren els resultats de les eleccions en els districtes rurals, i d'aquí el fracàs de la revolucionària introducció del sistema democràtic. L'experiment francès té influència en l'evolució espanyola, i ja des de 1848 el sufragi universal com a reivindicació política s'introdueix en alguns tractats teòrics i, principalment, en el programa del partit democràtic que vint anys després té un pes important dins la política espanyola.

Contràriament al model francès, a Gran Bretanya l'experiència liberal té més de dos segles de vigència i s'arriba al sufragi universal després de importants reformes que permeten gradualment entrar a més persones en el joc polític. Al llarg del dinou la reforma de les lleis electorals són provocades per la pressió popular i el creixement dels sectors industrials, i afecten a la distribució geogràfica dels districtes -el creixement urbà es molt fort i canvien l'equilibri tradicional amb els sectors rurals-, a la lluita contra la corrupció i, normalment, signifiquen un sensible increment del cens electoral. El 1832, amb la People Act o Reform Act voten cap a 800.000 persones, el 7,0% de la població; el 1867, amb la segona Reform Act de Disraeli es doblarà el cens i el 1884 i 1885 hi han noves modificacions de la llei electoral sempre dins la perspectiva del sufragi censitari (5). Una característica del sistema polític britànic es el bipartidisme, tories i whigs que representen tan a conservadors i liberals com a representants de l'aristocràcia agrària i interessos de la burgesia urbana, polarització que es manté fins a l'aparició del Partit laborista ja cap a finals del dinou. Al sufragi universal no s'arriba fins després de la Primera Guerra Mundial, el 1919, i en part com a conseqüència d'ella: l'estat que havia demanat la col·laboració de tots els anglesos per guanyar la guerra, no podia marginalar-los de la representació en el poder. La introducció a la democràcia s'ha fet sense greus contradiccions i el més revolucionari es la concessió alhora del sufragi universal tan als homes com a les dones, malgrat que aquestes darreres encara pateixen certes limitacions. El 1929 hi ha un nou perfeccionament que permet votar a tot subdit britànic major de 21 anys.

A Belgica i Holanda la evolució del sistema polític liberal es similar a la britànica, però també es recull influències de França. Holanda entre 1789 i 1815 experimenta una situació revolucionària similar a la francesa i el 1815, quan es produeix la unió política amb Belgica com a conseqüència del Congrés de Viena, ja es defineix un sistema liberal amb una monarquia limitada per dos cambres on la popular es electiva. Separada de nou de Belgica el 1830, el règim polític holandès tendeix a una limitació del poder de la corona i a garantir la independència de la cambra popular -decrets de 1840 i 1848- on el dret de vot es consegueix pagant un mínim de contribució. El 1870 hi han fortes pressions dels liberals i socialistes per introduir el sufragi universal, però tan sols es consegueix una ampliació del cens electoral que el 1871 inclourà el 27 % de la població masculina, davant del 12 % que podien votar el 1870. No es fins el 1917 quan els radicals i socialistes aconseguen imposar el sufragi universal masculí i obrir el camí per el vot de les dones, que finalment es incorporat a la Constitució el 1922 (6).

A Belgica el 1830 hi ha una llei electoral que permet votar a 49.000 electors, poc més del 1 % de una població de 4.076.513 ànimes. La evolució es lenta i no es fins 1893, sota la pressió popular, quan s'aprova una nova llei que inclueix el sufragi universal plural on hi han varies categories de votants; d'aquesta manera el cens passa a ser del 2,2 % de la població el 1893, al 21,3 % el 1894. Finalment el 1919 es concedeix el sufragi universal masculí amb representació proporcional, mentre no es fins el 1948 quan es garanteix a les dones la plenitud de drets electorals (7).

Dinamarca, després de un llarg període de monarquia absoluta que s'inicia el 1661, té una curta experiència liberal entre 1831 i 1849. La constitució de 1849 permet votar a tota la població masculina major de 30 anys, excepte els criats, representant prop del 50 % de la població. El 1866 hi ha modificacions doncs es restringeix el dret de vot per elegir la cambra alta o Landsting -aquest privilegi es reserva aproximadament al 5 % dels votants, aquells que paguen les cotes de contribució més altes-, però no es varien les condicions per elegir la cambra popular o Folketing. El 1915 s'amplia el dret de vot a les dones, es redueix la edat dels electors a 25 anys i s'abolixen definitivament altres restriccions de la llei de 1849 (8).

A Itàlia i Alemanya el liberalisme el trobem entrellaçat en els moviments d'unificació, encara que amb sentits diferents a cada país, i proposen uns nous models que s'aparten dels que hem vist fins el moment. La unificació italiana es fa sota l'impuls de la ideologia liberal que troba el seu principal i poderós opositor en la Església i els sectors catòlics. A la reforma electoral de 1848 es permet votar a molt poca gent i l'abstenció es generalitza en les eleccions d'aquest primer període; el 1861, coincidint amb la unitat, es fa una nova llei que ara invita a votar a 900.000 electors, el 4,1 % del total de la població. (9) Hi han varies modificacions del sistema electoral i la inclusió de sufragis plurals, però no es fins el 1919 quan es planteja per primer cop el sufragi universal masculí i s'introdueix el sistema proporcional. A l'època feixista hi ha restriccions a la democràcia, doncs les eleccions es reduïxen a un simple tramit on tan sols cal votar "sí" o "no" a una llista proporcionada per el Gran Consell Feixista; el 1938 s'abolix el Parlament. Després de la Segona Guerra Mundial es normalitzarà el sistema democràtic i s'atorga el dret de vot a les dones (10).

A Alemanya, en canvi, el període censitari es molt breu i el 1871 Bismarck s'interessarà en ajuntar les idees de unitat dels estats alemanys amb la de democràcia, principalment per enfrontarse a les poderoses classes terratinents i aristocràtiques. De fet, en el nivell polític es pasà de l'Antic Règim a l'era democràtica sense la etapa de transició del liberalisme, encara que la llei electoral de 1871, reconeixent el sufragi universal masculí, estableix el vot plural al ~~en~~ ^{distinguir} ~~canviar~~ diverses classes d'electors que disposaran de més o menys vots segons la seva categoria social i econòmica (11). Aquest sistema electoral, complicat i imperfecte, doncs no permet la representació proporcional, segueix en vigència fins a l'aprovació de la Constitució de Weimar el 1919 que configura ja una llei electoral on s'accepta el sufragi universal, directe, secret, la representació proporcional i el dret de vot de la dona. Malgrat les reformes de 1949, que pràcticament tan sols rebaixen la edat dels electors, el sistema electoral alemany actual es basa prioritàriament en la llei de 1919 (12).

Hem seguit la evolució dels sistemes liberals a varis països europeus amb l'intenció de poder comptar amb una base inicial davant la anàlisi més de-

tallada de la progressió del liberalisme a l'Estat espanyol. Son unes notes que permeten fer una comparació i una tipologia del fenomen liberal, un moviment polític que s'exten a tota la Europa del dinou. Es poden destacar dos models principals: un es caracteritza per ser un moviment suau, progressiu i de llarga durada i on es possible una experimentació profunda de les virtuts i defectes del sistema liberal. Entre 1830 i 1919 molts estats europeus fan evolucionar les normes electorals fins pasar del sufragi censitari amb un cens molt reduït -entre el 0,5 i el 5% de la població- al sufragi universal sense trencaments bruscos. Es el cas de Gran Bretanya, i similar a ell hi son també els de Belgica, Holanda i, amb algunes diferències, el de Italia. L'altre model es el revolucionari, on s'adapta el sufragi universal per una via radical i ^{no} és possible una experimentació pausada del sistema polític liberal, doncs hi ha una pressió social prou forta com per exigir una ràpida democratització. França i Dinamarca ens han dibuixat aquest segon model. (13)

Però no podem arribar a masses generalitzacions, com mostra l'evolució alemanya, on hi ha sistemes electorals molt complexes i el vot plural es una variant a tenir en compte. Tot i així cal recordar que l'època liberal s'exten al llarg del segle dinou i no es fins després de la Primera Guerra Mundial quan s'entra a una normalitat democràtica, malgrat que la plenitud de drets polítics de la dona no s'aconsegueix en molts casos fins després de la Segona Guerra Mundial.

1.2.- Liberalisme i legislació electoral a l'Estat espanyol.

La cronologia de l'evolució política a l'Estat espanyol entra en les seves línies generals dins la tipologia europea, encara que, com en altres països, pren un model molt propi. La resistència absolutista va ésser molt forta al llarg de la primera meitat del dinou i el liberalisme va pendre de bon principi uns tints molt conservadors, provocats en part per aquesta constant oposició i també per la feblesa de la seva base social formada per una burgesia poc emprenadora. La mateixa debilitat del règim polític liberal va facilitar que un "pronunciamiento" militar degeneres en una revolució política el 1868 que, entre

altres resultats, consegueix imposar el sufragi universal masculí en les eleccions; es una entrada optimista, però precipitada, a les practiques democràtiques, doncs els anys d'experiencia liberal no foren suficients per difondre la deguda preparació política a la majoria de ciutadans. Ja el 1875, en una reacció conservadora, es torna a un cens electoral mes reduït, malgrat que oportunes modificacions el conseguixen presentar per finals de segle com un cens popular -en teoria tota la població masculina adulta té dret al vot-, però molt manejable per el caciquisme. Finalment, ja en ple segle vint, durant la II^a Republica s'obra a les dones l'oportunitat de votar en les eleccions, però va ser una experiencia molt curta que impedeix de nou la plenitud democràtica doncs amb la Guerra Civil i al llarg de la dictadura franquista es suspenen totes les llibertats polítiques.

Com localitzar el període liberal a l'Estat espanyol? Hi han seriosos problemes per fixar cronològicament el seu començament i la seva fi. La reunió de les Corts de Cadiz i la Constitució de 1812 ens donen un punt de partida definit, malgrat que després la reacció absolutista no permeti una evolució lògica cap a un estat liberal. Però s'ha sembrat la llavor que en els propers anys donarà cos a tota una ideologia i forma d'actuació política. També es fa difícil mencionar una data que coincideixi amb la fi de l'experiencia liberal, doncs la Restauració (1875-1898) es en bona part contaminada dels vicis liberals. Certament la revolució de setembre de 1868 té tota la força d'un trencament polític, i així ens sembla coherent situar l'època liberal entre 1808 i 1868, coincidint amb el període de plenitud del liberalisme a la resta d'Europa.

Tenint en compte la normativa electoral, cal diferenciar dos períodes diferents dins l'època liberal. El primer entre 1810 i 1835 quan les eleccions es fan per el mètode indirecte i el sufragi universal; a partir de juntes parroquials, on tots els veïns tenen dret a vot, i, després, provincials, s'elegeixen uns compromissaris que seran els veritables electors dels representats a les cambres. El segon període es entre 1837 i 1868, les eleccions son directes i el sufragi censitari o restringut; les baralles entre les dues grans famílies liberals, la progressista i la moderada, seran sobre el tipus de districte electoral que cal escollir i la major o menor representació d'electors, sempre dins uns prudents limits, doncs difícilment votarà mai mes del 5% de la població.

Per introduir-nos en el liberalisme a l'Estat espanyol s'han reunit totes les lleis i decrets sobre eleccions entre 1808 i 1868. El comentari d'aquesta legislació, que presentem paralelment a l'evolució política, ens dona una nova base per entendre el període liberal.

El primer text es el de 1813 inspirat en la Constitució de 1812. Aquest té dos antecedents: l'Estatut de Bayona, decretat per Josep Napoleó el 6 de juliol de 1808, i la convocatori a les Corts de 1810, establerta per la Junta Central Suprema, en forma de unes Instrucciones datades el 1 de gener de 1810 (14). Tant aquests dos textos com les Instrucciones de 1813 són una barreja del criteri estamental tradicional i les noves formes liberals. El país viu uns moments de confusió política tant per la Guerra del francès com per la falta d'un rei, cap natural de l'Estat. Aquest buit de poder l'omplen notables absolutistes i liberals que es plantejaven l'estructuració d'un sistema polític modern.

Les Instrucciones de 1813 (15) estableixen que s'han de elegir un total de dotze diputats i quatre suplents a Catalunya -el Principat encara no s'ha dividit en províncies. El sistema d'eleccions es tradicional i basat en les Juntes parroquials. Tenen dret a vot tots els ciutadans veïns i residents en el terme de llur respectives parroquies, caps o pares de família lliures i majors de 25 anys. Per cada 200 veïns es pot nomenar un elector parroquial; en les poblacions de menys de 200 veïns hauran de unir-se varies parroquies (16). Els ciutadans elegixen els Compromissaris de parroquia, de nombre indeterminat; aquests tenen d'elegir els Electors de parroquia, els quals, reunits en unes juntes de Partit, tenen de nomenar els 36 Electors de Partit que són els que finalment elegixen els Diputats i suplents. Totes les juntes estaran presidides per el Jefe polític o l'alcalde del lloc, assistits per representacions de les autoritats civils i religioses (17).

El sistema es nodreix de l'experiència de les eleccions estamentals de l'Antic Règim. Manté el caràcter comunitari tradicional en el sentit que en principi no s'exclou a cap ciutadà del sexe masculí, però així queda absolutament mediatitzat al passar per varies eleccions cada cop mes restrictives: al final es reuneixen un nombre molt limitat de notables que són els que tenen el verdader dret decisiu. Aquest sistema d'elecció es va utilitzar molt poques vegades, malgrat tenir mes

de vint anys de vigència, tan sols en les consultes de 1813, 1820, 1821 i finalment a l'octubre de 1836.

Fins 1834 no hi ha cap mes norma electoral. Aquesta, establerta paral·lelament al Estatuto Real, es el decret de 20 de maig de 1834 i té un caràcter més restrictiu que les Instrucciones de 1813. Es manté el sistema d'elecció indirecte però el dret de vot es limita a un petit nombre de municipis, 42 dels 21.500 existents, i el cos electoral es redueix a membres de l'Ajuntament i majors contribuents, en parts iguals (18). Segons Tomas y Villarroja en les eleccions de febrer de 1836 només podia votar entre el 0,05 i el 0,06 % de la població, seguint el cos electoral més reduït de l'Espanya moderna (19). Els caps de govern de 1834 i 1835 eren "doceañistas" com Martínez de la Rosa o el Comte de Toreno, però ara amb un esperit reformista. El Estatuto Real reflexa la inseguretat dels antics liberals que es troven de nou en el poder però són incapaces de imposar-se als absolutistes o estructurar un règim polític que atregues a la burgesia urbana.

La crisi de l'estiu de 1835 porta a una nova generació liberal al poder. Mendizabal es nomena cap de govern després de prometre fer una reforma política del Estatuto Real, cosa que tranquil·litza el radicalisme urbà que per mitjà del moviment de Juntas havia fet caure el govern del Comte de Toreno. A les sessions del Estament de procuradors de novembre i desembre de 1835 i a les de la primavera de 1836, amb Mendizabal i Isturiz al front del govern respectivament, s'inicien per primer cop uns debats parlamentaris per crear un sistema electoral modern. Mendizabal no es responsabilitza directament ~~amb~~^{amb} els treballs per fer una llei electoral, recaient la responsabilitat a diverses comissions de procuradors. Les divergències s'inicien al tenir d'escollir-se entre un sistema directe o indirecte, sense que el govern prengui partit per cap opció, i si les eleccions es farien per districtes provincials o uninominals, camp de batalla que diferenciaria a progressistes i moderats. Finalment es presenta un sistema híbrid a l'aprovació de l'Estament: es don el dret d'elecció directe als 100 majors contribuents de cada districte i als individus denominats capacidades, que inclou a les professions liberals, funcionaris de l'administració i oficials de l'exercit. A aquests electors s'afageixen compromissaris elegits per seccions de 150 veïns, segons els procediments tradicionals, que votarien junt amb els contribuents i capacitats (20).

També es proposa fixar una cuota mínima per les capacitats, que tindrien de pagar entre 100 i 200 rals de contribució directa. El projecte era de una gran confusió i, amb l'intenció de volguer satisfer a tothom, ningú acabava de estar content. El periòdic El Español de Madrid, de tendència conservadora, criticava durament el projecte i en proposava un altre: "debe concederse derecho electoral a todos los ciudadanos que viven del producto de su industria, de su propiedad, de su comercio, de su talento, en fin: a todos los que poseyendo una pequeña independencia, dispongan de sus votos, como de sus personas, en cuyo caso no se daría a los mas ricos y a los mas influyentes el monopolio de las elecciones" (21). Es un fidel reflex del pensament liberal i subtilment s'exclou del dret electoral a les classes populars: artesans, obrers, jornalers, criats, doncs son contractats i no poden disposar d'independència -naturalment material- com els empresaris, propietaris o amos.

A principis de 1836 va dimitir Mendizabal sense que s'aproves la llei electoral, i en les breus sessions dels procuradors durant el govern Isturiz tan sols va haver-hi temps de que l'aproves la cambra baixa; faltava el consentiment de l'Estament de procésos, o cambra alta. Tot i així Isturiz consegueix l'aprovació de la regent Maria Cristina i es convoquen eleccions a l'agost de 1836 per real decret del 24 de maig de 1836 (22). La nova llei electoral exclou definitivament el sistema indirecte i es la primera llei moderna amb sufragi directe i censitari. Cada circumscripció provincial nomena un Diputat a Corts per cada 50 mil habitants; a la província de Barcelona s'elegeixen un total de nou per 442.773 ànimes que comptava, segons estimacions de 1810 (23). Tenen dret a vot els majors contribuents de cada província, 200 d'ells per cada diputat de manera que a Barcelona votarien un màxim de 1.800 persones d'aquesta categoria (24). A aquests s'afegeixen les capacidades, concretament: advocats, metges, farmaceutics, doctors i licenciats, catedràtics, membres de l'exercit amb la graduació de capità cap amunt, caps i oficials de la milícia o Guardia Nacional. Les diputacions provincials s'encarregen de la confecció dels censos, amb l'asesorament dels ajuntaments, i de nomenar els districtes electorals. Les eleccions duraran tres dies, el primer els electors es reuneixen per elegir entre ells a un president i quatre secretaris escrutadors, que formen la junta electoral del districte. Aquests tenen, entre altres, la missió de fer una acta amb els resultats de l'escrutini i una

rel.lació de votants que el president de la junta portarà, el decim dia després d'iniciades les eleccions, a la Diputació provincial on es farà l'escrutini final. Es preveu dues voltes, doncs els diputats s'elegeixen per majoria de vots i els electors son lliures de votar a qui mes els hi plagui -el sistema es majoritari i plurinominal (25).

Si be la llei no recull totes les aspiracions liberals, principalment dels progressistes, si que es un pas decidit cap a un sistema mes d'acord amb l'època. Cal notar la marginació dels religiosos -comprensible per l'esprit anticlerical que anima els liberals del moment-, un estament amb molt poder en el sistema indirecte on podien controlar bona part del procés electoral. En canvi, professions liberals i oficials de l'exercit son els mes beneficiats. La llei electoral de 1836 només es va utilitzar un cop, el juliol d'aquest mateix any, i no va haver temps de celebrar la segona volta doncs hi han noves insurreccions urbanes que portaran al "pronunciamiento" de la Granja, en protesta per l'actuació del govern Isturiz qui s'afanyarà a marxar cap a Portugal.

Un cop decretada la Constitució de 1812, al octubre de 1836 es celebren noves eleccions segons les normes de les Instrucciones de 1813 per elegir unes Corts Constituyents pel periode d'octubre de 1836 a setembre de 1837, que seran les encarregades de redactar una nova constitució i una llei electoral. S'inicia aqui la tradició, que durarà fins a la II^a República, de donar unes línies generals des de la constitució, mentres el reglament electoral s'especifica en una llei paral.lela.

La llei electoral de 1837, decretada el 12 de juliol, s'ha de considerar com la mes representativa del règim liberal. Es una evolució del decret de 1836, doncs conserva el sufragi directe i censitari com característiques bàsiques, però permet un sensible augment del cens electoral; deu la seva inspiració a la llei electoral francesa de 1831 i a la Reform Law britànica de 1832. Com la Constitució de 1837 preten complaure a moderats i progressistes, defugint plantejaments radicals. La comissió encarregada d'elaborar el projecte la presidia Vicente Sancho i la formaven homes claus del moment com Agustín Argüelles i Salustiano Olazaga, principals líders dels moderats i progressistes respectivament, o

Pau Torrens i Miralda, comerciant i fabricant català, elegit diputat per Barcelona (26). Un cop derrotades les esmenes favorables al sufragi universal i a les eleccions indirectes, la seva aprovació fou ràpida en unes Corts on la majoria era progressista.

En el pròleg que precedeix al text de la llei de 1837 s'afirma que "en tantes nacions de Europa que nos han precedido en el camino del gobierno representativo la propiedad privada ha sido considerada como la única indicación adecuada de la capacidad electoral" (27), deixant ben nítids els interessos liberals. Per tenir dret electoral caldrà una de les següents condicions:

- 1.- pagar anualment un mínim de 200 rals en contribucions directes, tant en concepte de subsidi industrial i comercial, com per subsidi territorial.
- 2.- justificar una renda líquida anual de un mínim de 1.500 rals, que s'obté com a sou d'un treball o professió. La legislació en aquest punt no es massa clara i permet, ocasionalment, que petits propietaris amb rendes superiors a 1.500 rals entrin en el cens.
- 3.- pagar en qualitat d'arrendament o aparceria, tan en diners com en fruits, un mínim de 3.000 rals a l'any.
- 4.- habitar una casa o habitació que valgui al menys 2.500 rals de lloger anual a Madrid, 1.500 rals a les ciutats de més de 50.000 ànimes -i per tan Barcelona-, 1.000 rals a les de més de 30.000 ànimes i 400 rals a la resta de municipis. (28)

La condició que havien de reunir els electors del primer i segon punt permet assegurar la participació dels propietaris i de la burgesia urbana. Els del tercer i quart són una innovació important, doncs es deixa votar a gent que no són necessàriament propietaris, malgrat que les quotes són molt elevades, especialment per els pagesos que cultivaven terres en arrendament. Tot i així, es trenca el monopoli que disfrutaven els grans propietaris i empresaris en els censos anteriors i es permet la entrada en el joc polític d'una part de les classes mitges, principalment urbanes. El 1837 el cens el formen el 2,2 % de la població, índex que augmenta fins el 3,9 % el 1840 i el 4,3 % el 1843 (29).

S'elegeixen els diputats per circumscripcions provincials, a raó de un diputat per cada 50.000 habitants, de tal forma que la província de Barcelona ha d'elegir nou diputats i quatre suplents. Les eleccions duren cinc dies per afavorir els desplaçaments dels electors al col·legi electoral que els correspongui;

la única norma establerta per decidir els límits del districte electoral es la de buscar zones properes a un centre urba que sigui de fàcil accés per tots els electors, norma que deixa indefinits els districtes, que varien constantment el seu traçat i nombre després de cada consulta. Així el 1837 a la província de Barcelona hi ha 35 districtes, mentre el 1844 n'hi ha 44. Els candidats a diputat han de treure la majoria absoluta dels vots per ser elegits, i les vacants es completen en una segona volta o en eleccions parcials.

La llei de 1837 té vigència entre 1837 i 1845 i, més tard, durant el Bienni progressista 1854-56, períodes claus en la atafegada evolució històrica de l'Estat espanyol en la primera meitat del dinou. Va permetre la creació de una pràctica política en l'àmbit liberal, d'on es definiran les principals actituds política-ideològiques que caracteritzen el segle. És en aquests anys quan s'estructuren els partits polítics i s'afirma definitivament el liberalisme, encara que el sistema parlamentari no es prou comprès per homes molt importants en el període, com Mendizabal o Espartero. La inestabilitat dels governs, que canvien i es succeïxen molt ràpidament, és constant, i els progressistes no són capaços de dirigir adequadament les seves forces en moments molt favorables, com van ésser els primers anys de la dècada dels quaranta: s'ha guanyat la I^a Guerra carlina, el poder es concentra en les seves mans, doncs els moderats es troben molt dividits, i tot sembla indicar uns anys de prosperitat econòmica. Però la poca visió política d'Espartero i les nombroses fraccions en el partit progressista deixen el camí lliure a una nova reacció conservadora que ara tenen en la reina-adolescent Isabel II una ferma aliada. S'ha conseguit solidificar el liberalisme en el poder però el règim té la tendència a ser molt poc obert i les possibilitats d'establir una verdadera política parlamentària són cada cop més petites. La reacció conservadora pren una definitiva base legal en la Constitució de 1845.

Amb la llei electoral de 1846 es trenca la línia evolutiva iniciada després del Estatuto Real el 1834. El govern del general Narvaez, de tendència reaccionària, procura amb el nou text treure a les eleccions tota probabilitat de sorpresa i s'utilitzen únicament com la forma de legitimar un règim que es mou

molt aprop dels sistemes dictatorials. Es redueix bruscament el cens electoral i s'implenta la formula de districtes uninominals, cosa que facilita al govern la manipulaci6 de eleccions i assegurar una comoda-majoria a les Corts; aquestes, amb la Constituci6 de 1845, ja havien perdut bona part de la seva influencia en el poder. Les normes son clarament excluyents, doncs del cens de 1843 i 1844 que comptava entre 500.000 i 600.000 electors, es pass6 al de 1846 on el formen només 97.100 persones (30). A moltes zones de l'Estat espanyol les eleccions son un veritable frau, mentres que en els centres urbans es redueix a un formal enfrontament entre reduits sectors de les classes dominants. La representaci6 parlamentaria s'incrementa al establir un diputat per cada 35.000 habitants; a la província de Barcelona ara s'en elegeixen un total de tretze, quatre d'ells a la ciutat i pobles del Pla de Barcelona. Per ser elector cal contribuir en un mínim de 400 rals en impostos directes a l'any o formar part de la categoria de capacitats: professions liberals, funcionaris, militars o eclesiastics, que tan sols tenien de pagar la meitat, 200 rals de contribuci6. (31)

La llei del 18 de mars de 1846 tindrà vigència entre 1846 i 1853 i, després del parentesis del Bienni progressista, entre 1857 i 1864. Els seus resultats es reflexen en el "retraimiento" dels progressistes -es negen a participar a les eleccions- a finals de la dècada dels anys cinquanta, per denunciar el frau polític en que viu el país. El desinterés en les eleccions es generalitzat tan entre la poblaci6 -incluint els pocs que tenen dret a votar- com entre els mateixos polítics, que veuen com a varis països liberals d'Europa es comença a introduir mesures més democratitzadores a partir de 1848. Els aixecaments urbans de 1854, que donen peu a un nou govern progressista, entren dins aquest context. La burgesia urbana volia una major participaci6 en els afers públics i no va dubtar en apujar un "pronunciamiento" militar portat per homes de tendències tan contraries com Espartero i O'Donnell. L'experiencia fou molt breu i el temor a una revoluci6 social va fer més acceptables per la burgesia les estretes condicions de la Constituci6 de 1845; el 1858 hi ha una reforma de la llei de 1846 permetent un sensible augment del cens, però que no va solucionar el problema de fons: no hi ha possibilitat de una alternativa en el poder.

La llei electoral del 18 de juliol de 1865 es un pobre recurs per salvar ~~de~~ la ~~incredibilitat~~ del règim. Va ser aprovada a correccuta per el darrer govern O'Donnell, sense consultar ni demanar la conformitat de les Corts, amb el propòsit d'atreure la participació dels progressistes en les eleccions. En aquest sentit recull velles reivindicacions dels liberals exaltats com un sensible augment del cens electoral i la divisió dels districtes en circumscripcions provincials. La província de Barcelona es divideix en tres circumscripcions, les de Barcelona, Manresa i Vic, on 17.305 electors -el 2,4 % de una població de 726.267 ànimes- envien 16 diputats a les Corts (32). Es redueixen els requisits per ser elector, concretament abaixant el nivell de les contribucions i donant facilitats especials als sectors de professions liberals, militars i eclesiàstics. Tot hi així, el cens es encara lluny del de 1845, encara amb la llei de 1837, quan el formaven 20.122 electors.

Els progressistes, que ara tenien a un fort partit democràtic a la seva esquerra, van seguir fermes en la seva decisió de mantenir-se allunyats de les eleccions. En el manifest de novembre de 1865 contestaven al govern: "la nueva ley electoral es una concesión, pero concesión que en el ejercicio de la ley se convertirá en sarcasmo" (33). Poc després, al pendre de nou els progressistes el poder amb mètodes violents el setembre de 1868, la qüestió del sufragi universal masculí ja es indefugible i s'acaba la principal etapa del sufragi censitari i directe, que encara tindrà un llarg apèndix en el darrer quart del segle d'au, en la època de la Restauració.

En comentar la legislació electoral entre 1810 i 1868 hem analitzat una característica fonamental del liberalisme com a sistema polític. Resumint el procés polític, es pot afirmar que entre 1810 i 1836 s'observa un llarg procés de transició entre l'Antic Règim i la societat liberal caracteritzada per la seva intermitència: al règim liberal l'hi costa molt imposar-se a la monarquia absolutista i altres ^{vetlladors} ~~velladors~~ del ordre tradicional. Entre 1836 i 1837 es pot dir que el liberalisme assumeix la seva majoria d'edat al definir-se com un sistema polític, i fins 1845 una respectable maduresa en la pràctica de les seves

principals institucions. El règim s'estructura a partir de una monarquia constitucional on la representació popular -les Corts- tenen una verdadera influència sobre l'aparell de l'estat. La darrera etapa, entre 1845 i 1868 amb el lapsus del Bienni progressista, es caracteritza en un manteniment del liberalisme que ara ja no es discuteix com a sistema polític si exceptuem sectors minoritaris molt concrets -el carlisme-, però significa una mediatització ideològica i l'apartament de una línia evolutiva que podia portar gradualment al sufragi universal. Els aixecaments de setembre de 1868 tenen la seva interpretació més revolucionària al decretar-se el sufragi universal masculí, que provoca un precipitat i momentani tancament de l'era liberal per entrar en un sistema democràtic que encara es poc comprensible per la major part de la població.

L'experiència liberal espanyola segueix en les seves línies generals la dels altres països europeus: el liberalisme com un gran moviment polític-ideològic es viu en tota la seva amplitud en el Estat espanyol. Però el model que es segueix difereix i a l'hora s'identifica en els dos principals models europeus. Sembla seguir primer el model britànic i així les revolucions de 1848 no afecten directament els plantejaments liberals, com demostra el fet que el 1854 hi ha molt poques veus favorables a un sistema democràtic. Però les llibertats polítiques tenen uns marges molt estrets inclús per una societat liberal després de 1856; els progressistes es veuen abocats a desentendre de la mentalitat liberal doncs no permet la seva alternativa en el poder i es quan es decanten cap el sistema democràtic. Així s'empren el model revolucionari abans de que hagi sigut possible una reposada experimentació de joc parlamentari, doncs les Corts tan sols tenen un paper actiu dins els mecanismes de poder, en comptades ocasions.

Sense pràctica parlamentària dels polítics i amb una deficient preparació dels ciutadans en els afers públics, no ha d'estranyar que la primera experiència democràtica a l'Estat espanyol tingui una durada limitada al període 1868 a 1874. Les conseqüències de un deficient aprenentatge dels mecanismes parlamentaris s'aniran apilant en la història política espanyola de finals del dinou i al llarg del segle vint.

NOTES.

1.- La bibliografia sobre la revolució liberal ha augmentat en els darrers anys; al sempre útil manual de Miguel ARTOLA; La burguesia revolucionaria (1808-1874), Historia de España Alfaguara, nº5, Alianza Editorial-Alfaguara, Madrid 1978, 6ª ed. pp. 7-57 i 179-261, s'ha de tenir en compte els treballs de Josep FONTANA; La Revolución Liberal. Política y Hacienda 1833-45, Inst. de Estudios Fiscales, Madrid 1977, i Carlos MARICHAL; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España: 1834-1844, Ed. Cátedra, S.A., Madrid 1980. També s'ha de citar a Peter JANKE; Mendizabal y la instauración de la monarquía constitucional en España (1793-1853). Ed. Siglo XXI, Madrid 1977, i Miguel ARTOLA; Antiguo Régimen y revolución liberal, Ariel-Historia, nº 13, Barcelona 1978, pp. 157-398. Centrat en els Països Catalans es valida la síntesi de Manuel ARDIT, Albert BALCELLS i Nuria SALES; Historia dels Països Catalans. De 1714 a 1975. Ed. EDHAGA, Barcelona 1980; pp. 223-290. Aspectes concrets que aclareixen punts importants sobre el tema són tractats per Jordi MALUQUER DE MOTES; El socialismo en España, 1833-1868. Ed. Crítica, Barcelona 1977, i Jaime TORRAS; Liberalismo y rebeldía campesina 1820-1823. Ariel-Quinzenal, nº 122, Barcelona 1976, pp. 7-31.

2.- René REMOND; Introduction à l'histoire de notre temps. 2. le XIXe siècle, 1815-1914. Editions du Seuil, Points, nº H13, Paris 1974, p. 43. Hi ha una síntesi lucida i clarificadora sobre la naturalesa i característiques dels règims polítics liberals a les pp. 38-50.

3.- Jean SIGMANN; 1848. The romantic and democratic revolutions in Europe, George Allen & Unwin Ltd., The Great Revolution series nº 7, London 1973, p. 78.

4.- Maurice AGULHON; 1848 ou l'apprentissage de la république, 1848-1852. Editions du Seuil, Nouvelle histoire de la France contemporaine, nº 8, Points, nº H108, Paris 1973, pp. 82-87. L'autor analitza aquí i en altres part del llibre el fenomen que ell descriu com "analfabetisme polític"; aquest punt ens interessa doncs es aplicable a la mateixa història política espanyola doncs el 1868 es plantejen situacions similars a la de França el 1848.

5.- J. SIGMANN; Op. cit., pp. 31 a 35, i European Electoral Systems Handbook, edited by Geoffrey Hand, Jacques Georgel i Christoph Gasse, Butterworths, London 1979, pp. 217-219.

6.- European Electoral Systems Handbook; Op. cit., pp 193-196.

7.- European...; Op. cit., pp. 1-2.

8.- European...; Op. cit., pp. 29-31.

- 9.- H. HEARDER; European in the Nineteenth Century 1830-1880. Longman Paperback, London 1966, 1977 3^a ed., pp. 245-246.
- 10.- European Electoral Systems Handbook, Op. cit., pp. 140-141.
- 11.- H. HEARDER; Op. cit., pp. 241-243.
- 12.- European...; Op. cit., pp. 58-59.
- 13.- European...; Op. cit., pag. 29.
- 14.- Francesc de CARRERAS i Josep Me VALLES;
pag. 205.
Utilitzem aquest text com a guia per seguir la legislació electoral i fixar les dades dels decrets i lleis.
- 15.- Instrucciones de S. E. la Junta preparatoria, dirigida a facilitar en el Principado las elecciones de Diputados para las Cortes ordinarias del año proximo de 1813 (Instrucciones de 1813). Impres per Joan Dorca. AC, Seria Credencials dels Diputats, Lligall 4, Exp. 8. Consta de 33 articles. Hi ha una reproducció a Colección de Leyes Fundamentales, textos editados por Ramón SAINZ DE VARANDA, Ed. Ascribia, Zaragoza 1957, pag. 40 i ss.
- 16.- Instrucciones de 1813..., Op. cit., Article 9. Es distingeix tres categories de poblacions: fins a 20 veïns, de 20 a 150 veïns i més de 150 veïns. Els punts mencionats més amunt fan referència als articles 16, 18 i 4 de la llei.
- 17.- Instrucciones de 1813..., Op. cit., Articles 2, 3 i 19. Hi ha altres normes sobre l'arbitratge de les autoritats en els articles 20 a 25.
- 18.- Joaquin TOMAS VILLARROYA; El sistema político del Estatuto Real (1834-1836). Instituto de Estudios Políticos, Madrid 1963, pp. 428-430. També a F. de CARRERAS i Josep Me VALLES; Op. cit., pag. 207.
- 19.- TOMAS VILLARROYA; Op. Cit. Supra., pag. 441.
- 20.- Seguim a Modesto LAFUENTE; Historia General de España. Continuada por Juan VALERA con la colaboración de D. Andrés BORRERO y D. Antonio PIRALA. Montaner y Simon, eds., Barcelona 1890, Vol. XX, pp. 326-328. També son interessants les visions de Peter JANKE; Op. cit., pp. 205-215 i de Josep FONTANA; La revolución liberal, Op. cit., pag. 202 i pp. 205-206.
- 21.- Citat a M. LAFUENTE; Op. cit., Vol. XX, pag. 329. Hi ha reproduït tot l'article de El Español en les pp. 329 a 331. No ens ha sigut possible consultar la font original.
- 22.- Real Decreto para las elecciones de procuradores a las Cortes generales del Reino, del 24 de mayo de 1836. BOP Bar., n° 53, 2 de juny de 1836. El decret es troba recopilat a Enrique TIERRA GALVÁN; Leyes políticas españolas fundamentales (1808-1936). Tecnos, Madrid 1968, pp. 237-245. A F. de CARRERAS i J. Me VALLES;

Op. cit., pag. 207, es data erroneament el decret amb la data del 24 de mars. La llei consta de VI capítols i 59 articles, a més d'un edicional.

23.- Real decreto... del 24 de mayo de 1836; Op. cit. supra, Art. 1er, i en relació al cens, una nota adjunt a la llei. Sembla ser que aquest cens era el més fiable encara que igualment desfesset doncs te 24 anys d'antiguetat.

24.- Real decreto... del 24 de mayo de 1836; Op. cit. supra, Art. 4, 5 i 6. A la província de Barcelona la quota mínima per contribució es fixa en 300 rals.

25.- Real decreto... del 24 de mayo de 1836; Op. cit. supra, Cap. III i IV, Art. 9 al 43. També a Francesc de CARRERAS i J. Me VALLES; Op. cit., pag. 207.

26.- C. MARIHAL; Op. cit., pp. 137-138.

27.- Ley electoral, del 20 de julio 1837. BOP Bar., n° 92, jueves 3 agosto 1837, pp. 365-368. Consta de 5 capítols, 59 articles i un article transitori per a les províncies vascas i Navarra. El pròleg també es citat a C. MARIHAL; Op. cit., pag. 144 i a Historia de España, fundada por Ramón MENENDEZ PIDAL; La Era isabelina y el Sexenio democrático (1834-1874), Vol XXXIV, pag. 39.

28.- Ley electoral, del 20 de julio de 1837, Op. cit., Cap. II, Art. 7.

29.- Miguel ARTOLA; La burguesia revolucionaria (1808-1874), Op. cit., pag. 197.

30.- Historia de España, fundada por R. MENENDEZ PIDAL, Op. cit. Vol. XXXIV, pag. 213.

31.- Ley electoral, del 23 de marzo de 1846. BOP Bar., n° 79, 2 de abril de 1846. Concretament els articles 14 i 16.

32.- Ley electoral, del 31 de julio de 1865. BOP Bar., n° 165, jueves 3 de agosto de 1865. Estadística adjunta a la llei on s'expressa la població i electors de cada circumscripció.

33.- Citat a Miguel ARTOLA; La burguesia revolucionaria (1808-1874); Op. cit., p pag. 234.

2.- ELS ELECTORS.

La anàlisi de les eleccions de l'etapa liberal es limita en l'espai a la província de Barcelona i en el temps, als anys 1810 a 1868, període que compren la principal experiència del liberalisme a l'Estat espanyol. La província de Barcelona es descrita per el còctanis com "un triangulo (...) cuya base está en la costa, y cuya punta llega al Pirineo. La parte baja y costanera es mas fertil y poblada: la parte de la montaña es mas pobre de frutas y de gente y sus habitantes menos industriosos y cultos que los de las costas " (1). No es una província mes dins la Espanya del dibu, doncs es la província mes poblada, on s'elegeixen mes diputats i, probablement, on hi ha mes electors (?). Configura un microcosmos que salva particularitats i permet un tractament on els resultats prenen valors universals; allà hi han zones urbanes densament poblades on les activitats industrials i mercantils son similars a les dels països mes avançats del moment i, en el altre extrem, també hi han zones rurals amb una agricultura tradicional i on un moviment clarament anti-liberal com el carlisme arrela molt fort cap els anys trenta. Les limitacions en l'espai no significa doncs renunciar a la generalització i, al mateix temps, no exclou poder aprofundir en la anàlisi, tant quantitativa com qualitativa, sobre els electors.

Ser elector en aquell temps es sinònim de privilegiat, ser una persona amb uns drets polítics que es diferencia socialment de la resta de la població. No hi ha una igualtat de criteris entre els diferents sectors liberals al definir el elector, però la condició principal es la de ser propietari, tan rústic com urbà, però també de una empresa o del seu propi treball. El 1837 s'obre aquest privilegi a sectors de la població que no tenen de ser necessàriament propietaris al determinar-se com a condició per ser elector pagar una certa quantitat, prou elevada, per el lloguer d'un habitacle o l'arrendament d'unes terres. Així per ser elector cal disposar principalment d'una liquidesa en diners o propietats importants.

Es pot relacionar el conjunt d'electors en una classe social? El liberalisme, com altres grans moviments politico-ideològics, està interessat en donar el status polític als membres de la classe social amb que té major tendència a identificar-se, en aquest cas la burgesia; però, en l'àmbit de l'Estat espanyol també vol atraure a sectors de les classes dominants de l'Antic Règim com la noblesa i l'aristocràcia -els grans propietaris rurals- que mantenen una indubtable influència en molts sectors de la societat i també hi ha interès que una part de la menestralia participi en la política per enfortir l'estreta base social burgesa. Així, el liberalisme cap a meitats del dinou es recolza en el conjunt de les classes dominants, mentre les classes treballadores o, simplement, les dominades, queden excloses del períple polític. En els límits entre unes i altres trobem els menestrals, la classe mitja-alta tradicional de les ciutats, que es troba dividida entre les perspectives d'un ascens social, una definició com a classe social o en perill de diluir-se entre les classes treballadores.

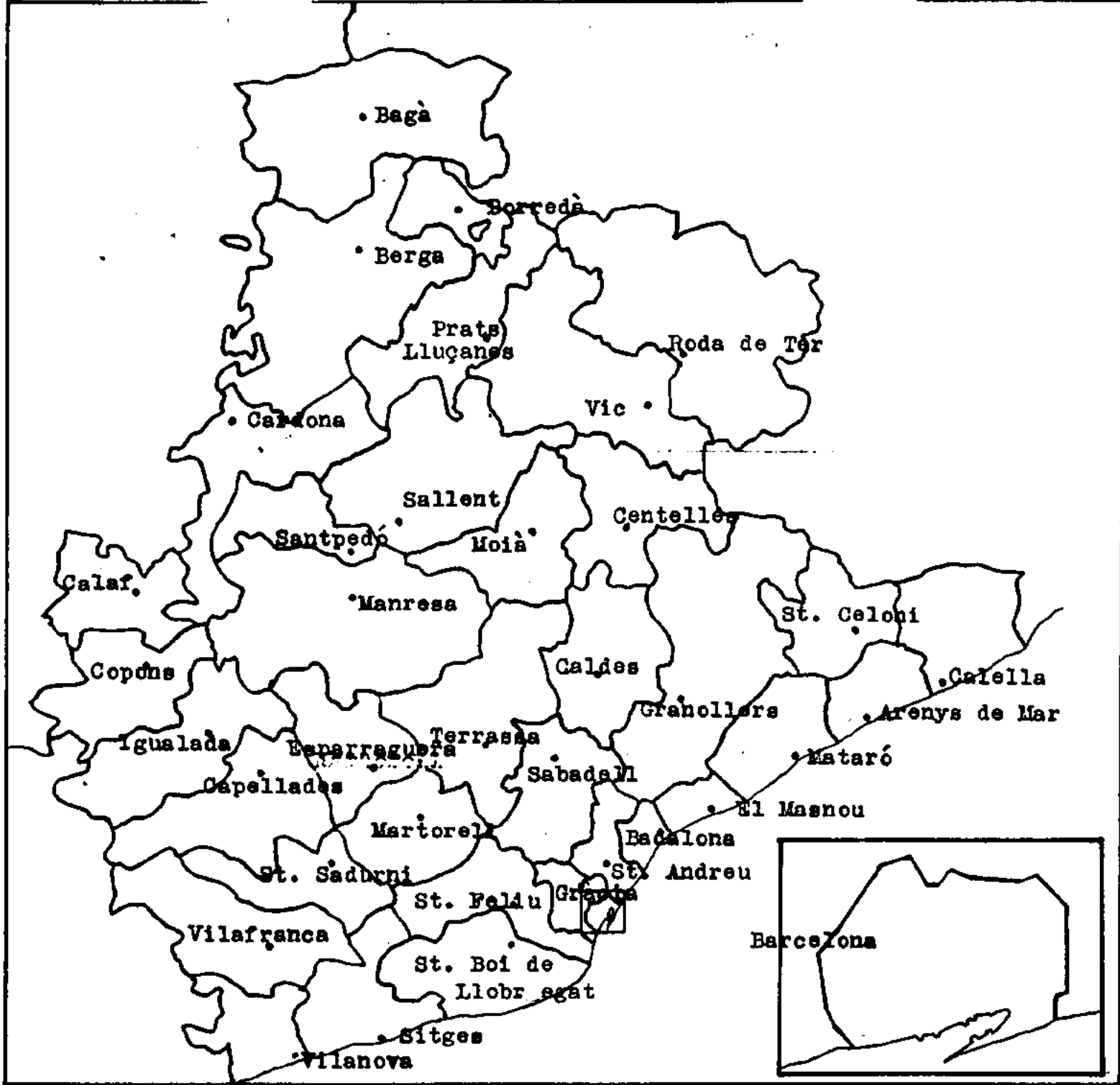
2.1.- Els electors de la província de Barcelona.

Els districtes electorals.

La distribució geogràfica dels electors és un punt a tenir en compte. De 1810 a 1834 es difícil delimitar aquesta distribució doncs les eleccions segueixen el sistema indirecte: la primera junta electoral es a nivell parroquial o municipal i la darrera, la que decideix qui seran els diputats, es provincial o inclús pot comprendre tot el Principat. Amb el sistema directe, hi han dues alternatives definides: una proposta dels progressistes i una altre dels moderats. La concreció dels districtes esdevé un punt de discussió entre els partits polítics per dues raons: la primera perquè hi ha zones amb més pes d'un partit que l'altre, i la segona respon a l'interès de un major control dels resultats per part del govern. Circumscripcions provincials o districtes uninominals diferencien els interessos de progressistes i moderats respectivament, i en part de la seva elecció depenen els resultats finals de la consulta.

Els progressistes són partidaris de les circumscripcions provincials doncs es compensa el desnivell entre zones urbanes molt poblades, i amb major percentatge d'electors, i les extenses zones rurals molt poc habitades. Naturalment el vot reflexe molt més el criteri més liberal de les ciutats, diluint una pretesa tendència conservadora o reaccionària dels propietaris rústics. Aquesta divisió afavoreix unes eleccions més netes doncs en el escrutini final participen els presidents de les juntes electorals de tots els districtes de la província i acostuma a existir un cert equilibri de representants de cada partit; es discuteixen les actes de tots els districtes abans de la seva aprovació i després es treuen els resultats definitius. Els progressistes procuren ampliar el cens electoral per que creuen que les classes mitjanes urbanes els són afins i busquen la màxima participació dels electors; així el principal criteri per definir el districte electoral es basa en la comoditat dels votants, creant nombrosos i desiguals districtes on el centre més ben comunicat serà el col·legi electoral. Per aquest motiu entre 1837 i 1845, quan les eleccions es celebraven per circumscripcions ~~electorals~~ ^{provincials}, sovint es varia el seu traçat i sobretot el seu nombre, doncs a les eleccions de 1844 hi ha deu districtes més que a les de 1837. Aquest augment en part s'explica pel fet que fins 1839 tot el Bergedà es trobava sota el control dels carlistes -i per tant no va haver-hi eleccions-; el mapa electoral es completa alhora que els liberals van reconquerint aquesta zona. El traçat més definitiu es el del Mapa 1, que s'utilitza entre 1841 i 1843 i, després, durant el bienni progressista, però no es pot oblidar que van existir molts altres traçats, alguns amb valor clarament conjuntural.

Els moderats són partidaris del sistema de districtes uninominals, on a cada un d'ells l'hi correspon un diputat, principalment per ser les eleccions més controlables des del govern i per que la distribució geogràfica ajuda més els sectors agraris en detriment dels nuclis urbans. Era una clara incitació al frau electoral doncs hi havia nombrosos districtes amb molt pocs electors on el resultat de la consulta es facilmente manipulable. A la mateixa província de Barcelona el desequilibri en el valor del vot es clar, doncs el 1846, tant els 1.177 electors del districte 1er de la ciutat de Barcelona com els 257 d'Arenys de Mar tenen dret a elegir un diputat (3). Aquesta distribució té un traçat clarament definit el 1846, que es vot seguir en el Mapa 2, i té molt poques variants fins

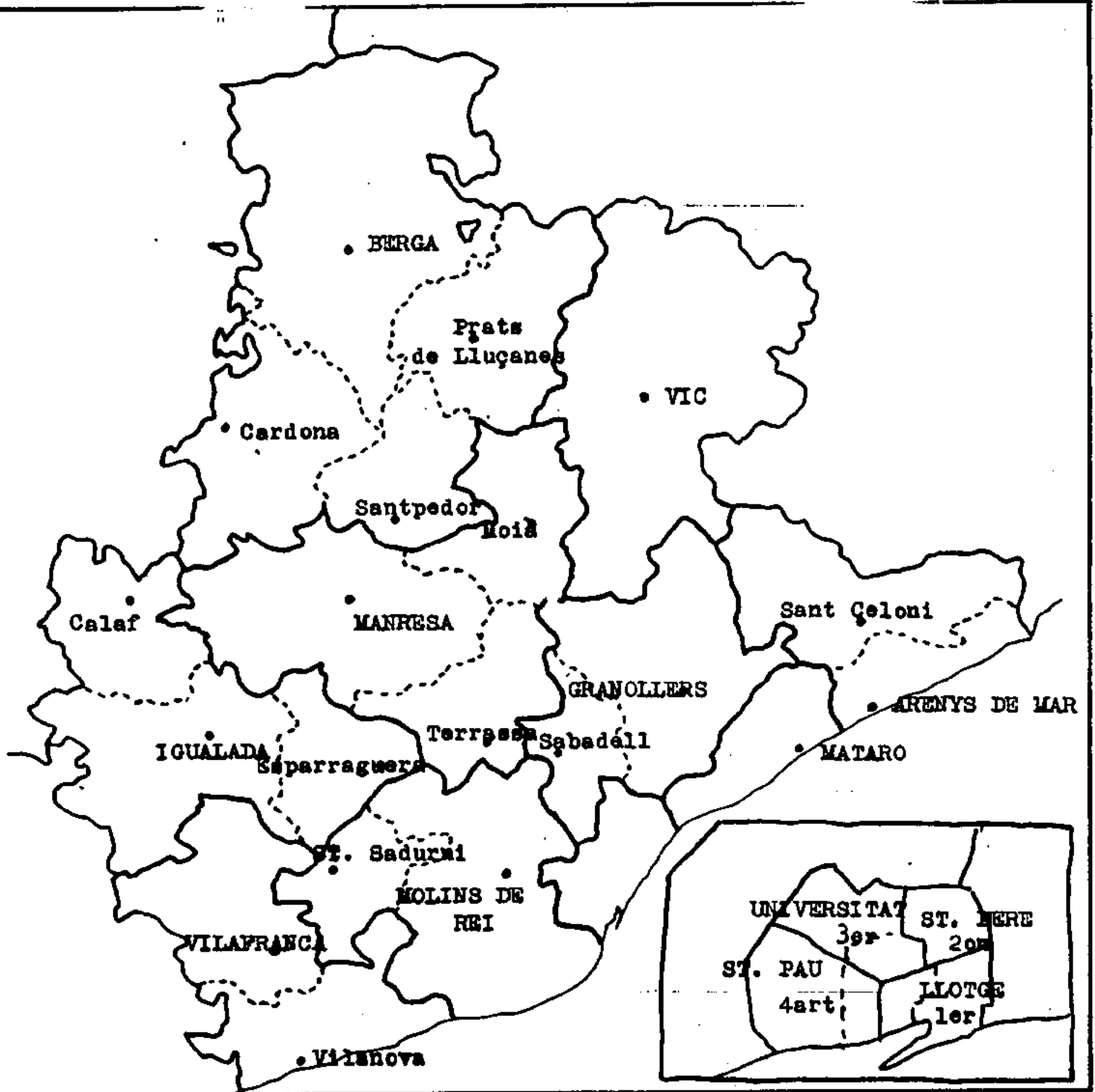

Mapa 1.- Districtes electorals a la província de Barcelona, 1837/43 i 1854/56.

Fonts: Suplemento al Boletín Oficial de la Provincia nº 23, Barcelona 23 de febrer 1843.

Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Barcelona, nº 118 ~~publicado~~ 21 agost de 1854.

109.0

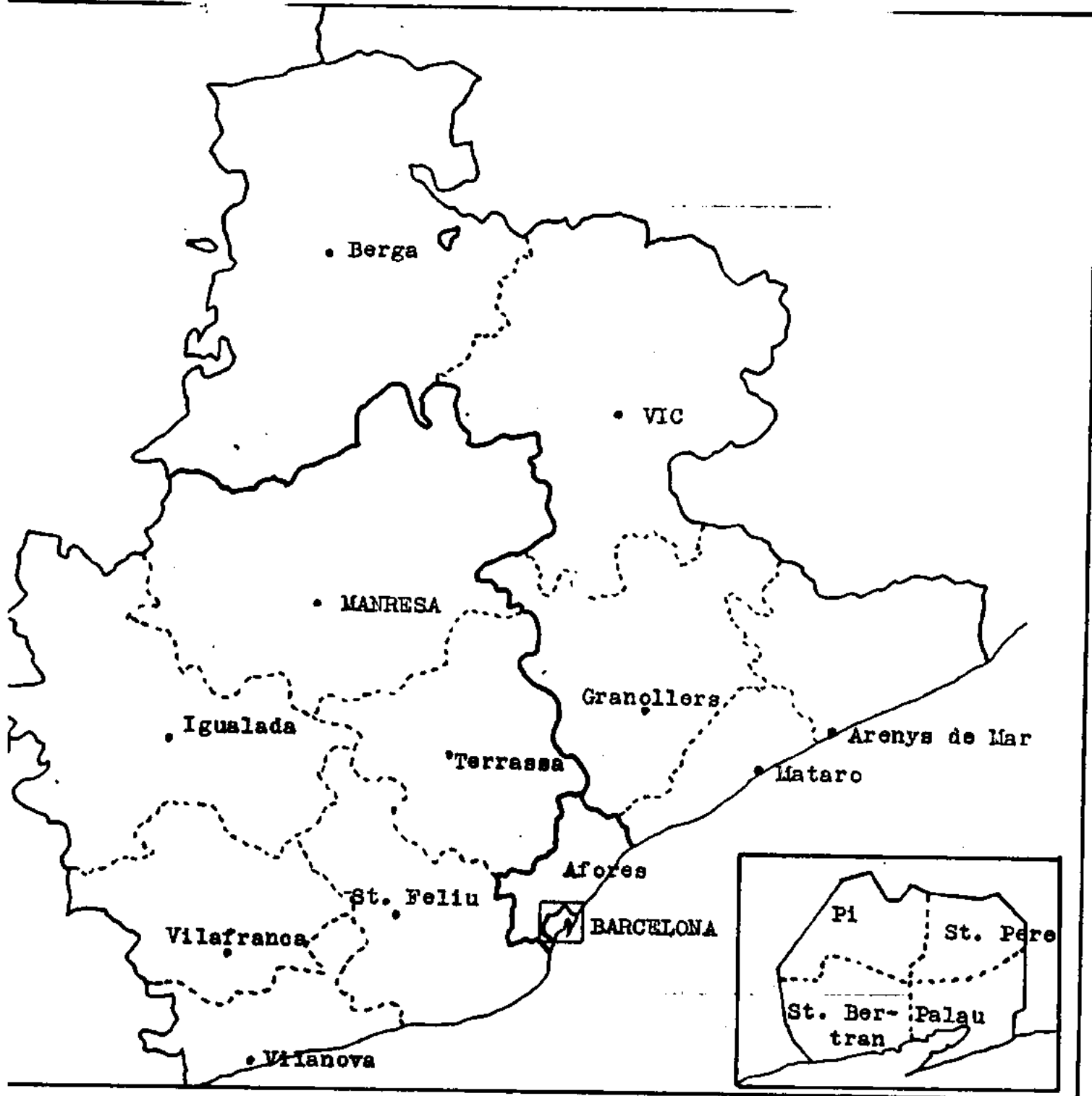

Mapa 2.- Districtes electorals a la prov. de Barcelona, 1846/53 i 1857/64.

MANRESA : Cap de distriote

Terrassa: Cap de secció

Font: Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Barcelona,
2 de juliol de 1846.

pa 3.- Districtes electorals a la prov. de Barcelona, 1865/1867.

VIC: Cap de Circu^{sc}scripció electoral

Afores: g^{cc}cció electoral

Font: Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona, nº 186, 4 d'agost 1865.

el 1864, el darrer cop que es va utilitzar en unes eleccions. Hi han 13 districtes, amb un total de 27 seccions o col·legis electorals el 1846, que el 1864 segueixen seguint els mateixos amb la única variant de haver-se creat tres seccions més: dos en districtes de la ciutat -dos de 1857, el 1er districte te tres seccions i el 2on dues-, i en el districte de Matarí es crea la secció de El Masnou.

Cal esmentar finalment la distribució de 1865, que es pot observar en el Mapa 3, un sistema híbrid entre els dos anteriors on es divideix la província de Barcelona en tres circumscripcions: Barcelona, Manresa i Vic, amb un total de 16 col·legis electorals. L'equilibri entre zones urbanes i rurals és favorable a les ciutats en el cas de Barcelona, però desfavorable en les altres circumscripcions on nuclis progressistes com Vilanova o Igualada són equilibrats per les zones moderades de Vilafranca o Manresa, i Matarí amb les altres ciutats del Maresme, es troben en desigualtat davant les zones de Vic i Berga.

Població i electors.

Quin percentatge d'electors hi ha en relació a la població? Aquesta no es una pregunta fàcil de respondre al referir-nos a la primera meitat del dinou tant per la variabilitat dels censos electorals com per la poca fiabilitat dels censos de població. Es una qüestió clau i procurem respondre-la en el Quadre 1 i la Gràfica 1.

Ens basem en dos censos de població: el primer es el de 1847, que queda detallat en el Diccionari de Pascual Madoz i senyala per la província de Barcelona un total de 407.472 habitants, i l'altre es el de 1857, quan es fa el primer cens modern i fiable, que dona per la província 702.784 ànimes (4). Aquestes xifres destaquen enfront de la dada oficial de 1846, que es de 442.273, que senyalem per donar una idea de com s'utilitza l'estadística en aquest període. Si bé es cert que entre 1840 i 1860 hi ha un fort creixament demogràfic -la població s'ha recuperat de la crisi del primer quart de segle i excluint la guerra carlina dels anys trenta i les epidèmies de colera del 1834 i el 1854, no hi ha cap accident demogràfic important-, s'ha de reconèixer que la xifra de 1847 es bastant baixa, femmen generalitzat en en censos i padrons anteriors a la segona meitat del

Quadre 1.- Població i electors a la província de Barcelona(1836-1967)

any	electors	població	%	veïns (1)	%
1836	3.130		0,7		3,2
1837	10.475		2,3		10,6
1839	13.715		2,9		13,9
1840	13.403		2,9		13,5
1841	17.317	467.472	3,7	99.156	17,5
1843	18.987		4,1		19,2
1844	20.122		4,3		20,3
1846	6.657		1,4		6,7
1850	7.136		1,0		4,9
1851	7.136		1,0		4,9
1853	6.539		1,0		4,5
1854	24.051	702.784	3,4	146.177	16,5
1857	9.146		1,3		5,7
1858	12.264		1,8		8,4
1863	11.783		1,7		8,1
1864	11.722		1,7		8,0
1865	17.305	726.267	2,4	153.870	11,3
1867	15.946		2,2		10,4

(1).- Es considera veïns la població de sexe masculí major de 25 anys i resident en el municipi.

Fonts: Les dades sobre els electors s'han extret de múltiples fonts; veure en el Apendix els quadres amb els resultats de les eleccions.

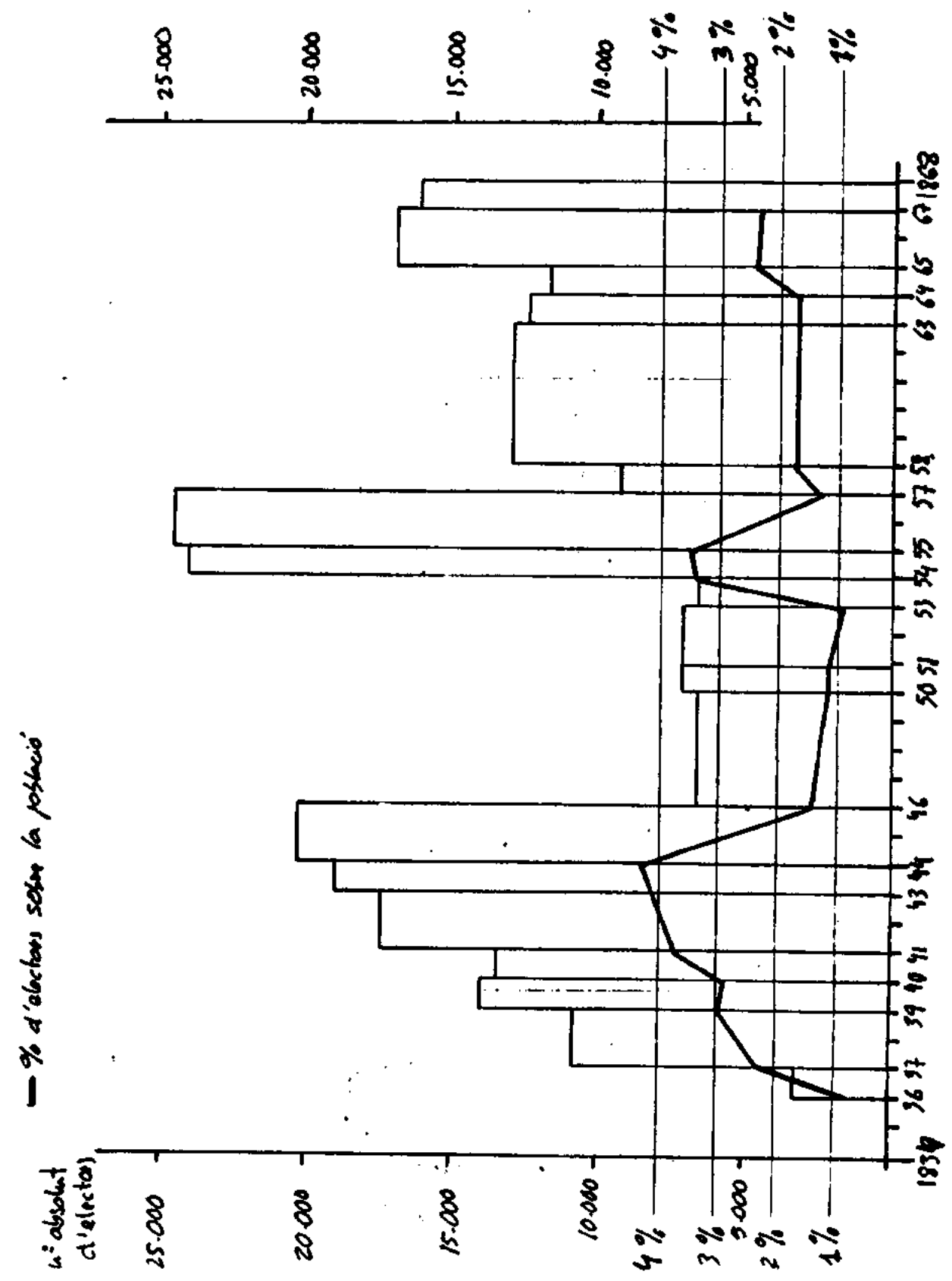
Les dades sobre població i veïns són els seus propis càlculs a partir de les estadístiques de Josep IGLESIES i FORT; Indagaciones sobre la población de Cataluña en la primera mitad del siglo XIX, Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, nº 721, Vol. XXXVII, nº 14, pp. 437 a 481, i El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años, Memorias de la Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, nº 680, Vol. XXXIII, nº 16, pp. 391 a 417.

T (Barcelona, 1967)

L (Barcelona, 1961)

pg. 22

GRÀFICA 1.- Evolució del cens electoral a la prov. de Barcelona, 1836-1868.

dinu (5). Tenint en compte aquestes deficiències, es pot interpretar el Quadre 1 de la següent manera: amb la llei electoral de 1837 van arribar a votar entre el 3,5 i el 4 % de la població, o entre el 15 i el 20 % dels veïns. Aquestes dades indiquen que prop de una cinquena part dels caps de família tenien dret a participar en política, doncs el vot es reservava únicament als habitants de sexe masculí majors de 25 anys. Amb la llei electoral de 1846 el cens es molt més reduït, entre el 1 i el 1,5 % dels habitants i entre el 5 i el 6% dels veïns.

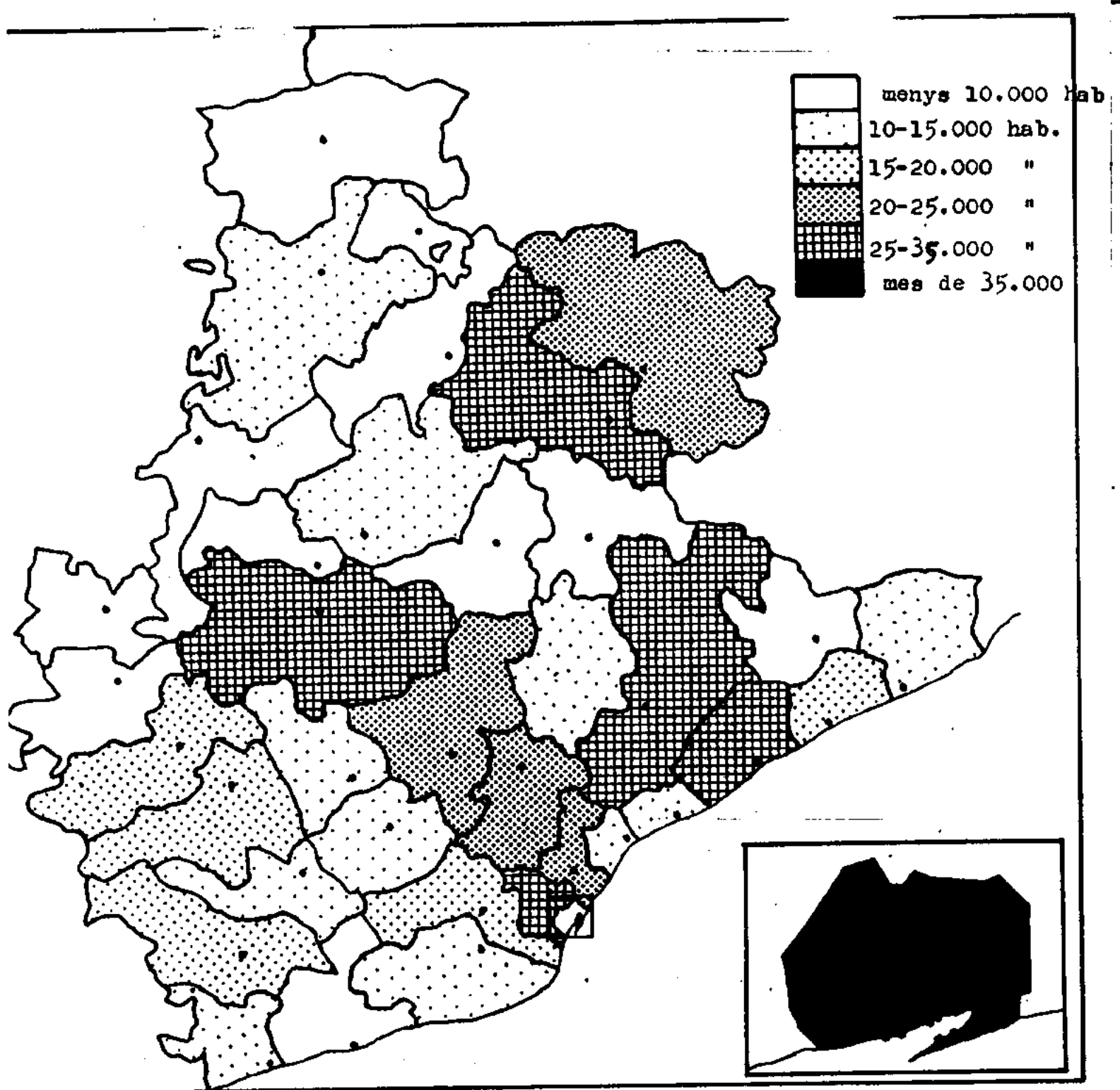
S'ha confeccionat la gràfica a partir de les dades del Quadre 1 per fer més clar el nombre absolut d'electors en el període del sufragi censitari-directe i per mostrar la influència de la legislació. Es reflexa la evolució del cens al llarg de tota la etapa liberal d'on sobresurten dues fases ben marcades: sota la llei de 1837 el augment del cens es constant i molt ràpid, amb variacions progressives després de cada consulta electoral. Aquesta mobilitat permet doblar el nombre d'electors entre 1837 i 1844, i té una continuïtat en el breu període de 1854-56, on tan sols es van poder fer unes eleccions generals i per tant no es pot conèixer quina evolució hagués seguit el cens en altres consultes. Contràriament, els censos sota la llei de 1846 no són tan variables i tenen deixen a un estancament del nombre d'electors. També es pot apreciar que la reforma de 1865 es tímida i poc convincent doncs el cens segueix molt reduït si es compara amb els dels anys 1841-44 o 1854-56. La línia que mostra el percentatge d'electors sobre la població es prou interessant; segueix fidelment el traçat de la línia del nombre absolut d'electors però mostra que entre 1837 i 1844 es quan hi ha els majors percentatges.

Si bé s'han definit les línies generals de la relació entre els electors i la població, i la evolució dels censos electorals al llarg del període, es important ara fer una anàlisi més concreta a nivell dels districtes de la província. Ja s'ha dit que a la província de Barcelona hi han forts contrastes tant en la distribució com en la activitat material de la població. En aquest sentit prenem els districtes com a base de diferenciació de les diverses zones geogràfiques; s'han reunit els districtes de la ciutat de Barcelona per unificar-lo amb la resta de la província, però més endavant es farà un estudi més de-

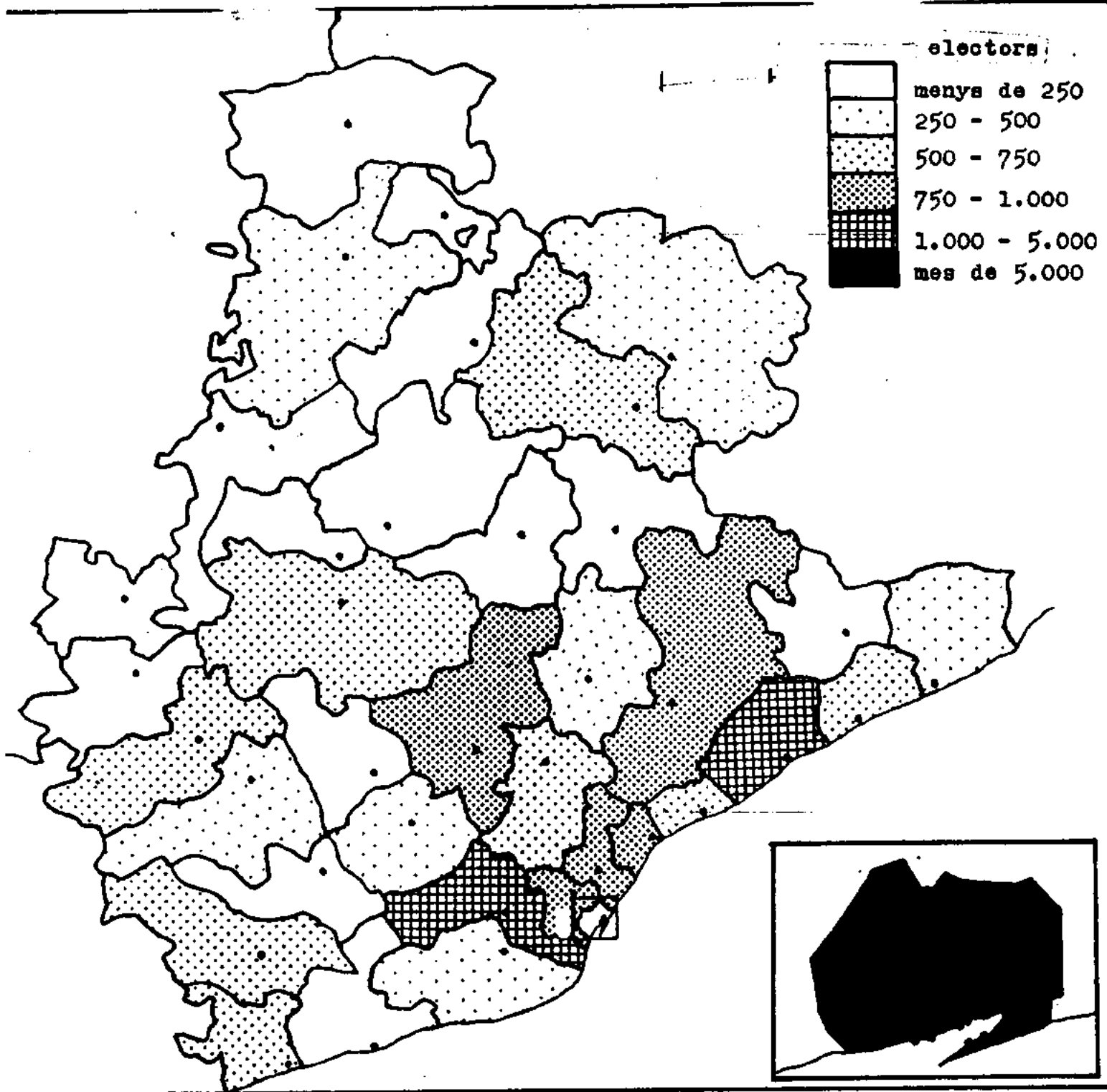
Quadre 2. Població i electors, en els districtes electorals de la província de Barcelona el 1841, 1843, i 1854

	Població (1842)		Electors (1841) (1843)						Població (1857)		Electors (1854)	
	habitants	veïns	Total	% hab.	% veïns	Total	% hab.	% veïns	Total	%		
ARENYS	12.022	2.519	467	3,9	18,5	520	4,3	20,6	15.996	597	3,7	
BADALONA	4.571	900	423	9,3	47,0	479	10,5	53,0	12.121	889	7,3	
BAGÀ	4.434	1.281	13	0,3	1,0	33	0,7	2,6	7.775	149	1,9	
BARCELONA	121.815	27.671	4.836	4,0	17,5	4.926	4,1	17,8	183.787	5.992	3,3	
BERGA	10.308	2.334	159	1,5	6,8	210	2,0	9,0	13.698	326	2,4	
BORREDA	1.035	265				40	3,9	15,1	2.689	30	1,1	
CALAF	3.670	707	43	1,2	6,1	204	5,6	28,8	5.687	109	1,9	
CALDES M.	10.277	1.898	345	3,4	18,2	432	4,2	22,8	12.530	361	2,9	
CALELLA	10.825	2.448	279	2,6	11,4				14.733	387	2,6	
CAPELLADES	12.014	2.660	183	1,5	6,9	210	1,8	7,9	15.856	382	2,4	
CARDONA	3.325	645	66	2,0	10,2	104	3,1	16,1	7.929	184	2,3	
CENTELLES	6.140	1.194	76	1,2	6,4	110	1,8	9,2	7.856	150	1,9	
COPONS	2.073	409	93	4,5	22,7	88	4,2	21,5	3.471	144	4,2	
ESPARRAGUE.	8.407	1.771	112	1,3	6,3	166	2,0	9,4	11.102	186	1,7	
GRACIA	16.508	3.937	424	2,6	10,8	441	2,7	11,2	30.933	793	2,6	
GRANOLLERS	16.164	3.006	687	4,3	22,8	775	4,8	25,8	25.802	824	3,2	
IGUALADA	13.698	2.906	655	4,8	22,5	699	5,1	24,1	18.266	742	4,1	
MANRESA	18.069	3.823	300	1,7	7,9	392	2,2	10,3	27.784	588	2,1	
MARTORELL	7.299	1.544	237	3,3	11,3	259	3,6	16,8	12.009	399	3,3	
MASNOU	10.320	1.808	735	7,1	40,6	813	7,9	45,0	11.779	585	5,0	
MATARÓ	23.331	4.683	1.890	8,1	40,4	1.963	8,4	41,9	29.979	3.391	11,3	
MOIÀ	5.680	1.231	70	1,2	5,7	76	1,3	6,2	8.013	130	1,6	
PRATS. LL.	2.451	555				31	1,3	5,6	6.347	112	1,8	
RODA	14.014	2.770				59	0,4	2,1	22.898	281	1,2	
SABADELL	14.130	2.898	632	4,5	21,8	654	4,6	22,6	21.939	700	3,2	
SALLENT	6.860	1.509	239	3,5	15,8	282	4,1	18,7	12.829	220	1,7	
SITGES	6.456	1.518	191	3,0	12,6	218	3,4	14,4	7.227	115	1,6	
SANTPEDOR	2.756	586				45	1,6	7,7	4.035	80	2,0	
SANT ANDREU	9.363	1.867	560	6,0	30,0	702	7,5	37,6	21.337	867	4,1	
SANT BOI LL	8.622	1.720	295	3,4	17,2	354	4,1	20,6	10.005	379	3,8	
SANT CELONI	3.840	874	62	1,6	7,1	72	1,9	8,2	7.156	170	2,4	
St. FELIU	12.596	2.481	586	4,7	23,6	690	5,5	27,8	18.753	1.010	5,4	
St. SADURNÍ	5.190	1.028	127	2,4	12,3	130	2,5	12,6	10.469	163	1,6	
TERRASSA	14.132	2.862	313	2,2	10,9	558	4,0	19,5	23.270	756	3,3	
VIC	19.999	3.912	858	4,3	21,9	813	4,1	20,8	26.646	544	2,0	
VILAFRANCA	12.648	2.380	442	3,5	18,6	437	3,5	18,4	15.748	537	3,4	
VILANOVA	12.430	2.556	730	5,9	28,6	699	5,6	27,4	14.329	609	4,3	
TOTAL	467.472	99.156	17.309	3,7	17,5	18.963	4,1	19,4	702.784	24.271	3,4	

Fonts: Mateixes fonts que el quadre 1

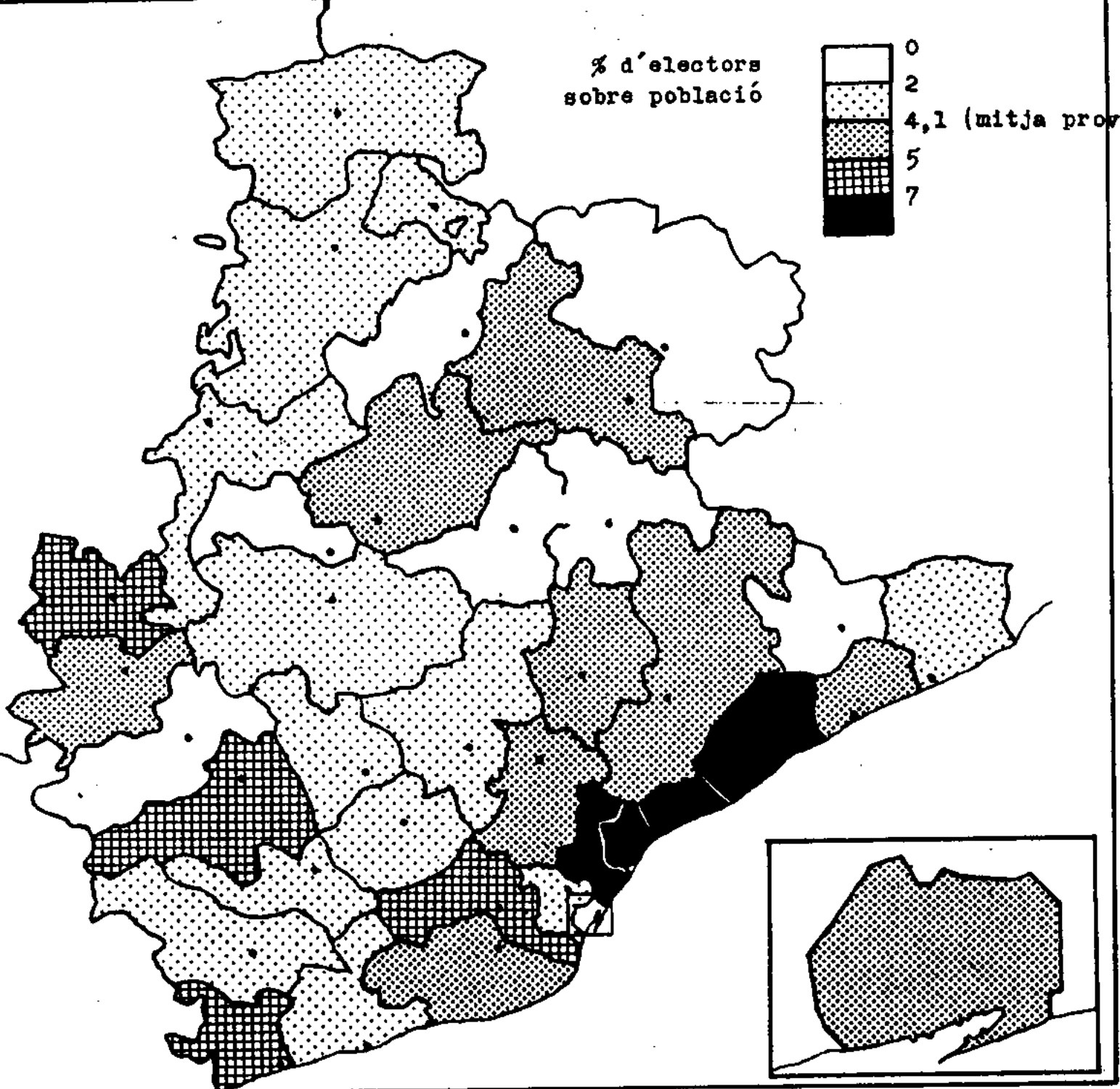
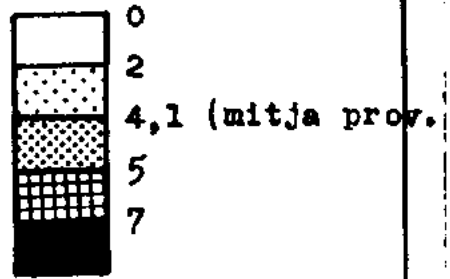
Mapa 4.- Població en els districtes electorals de la prov. de Barcelona el 1857.

Mapa 5.- Electors per districtes de la prov. de Barcelona el 1854.

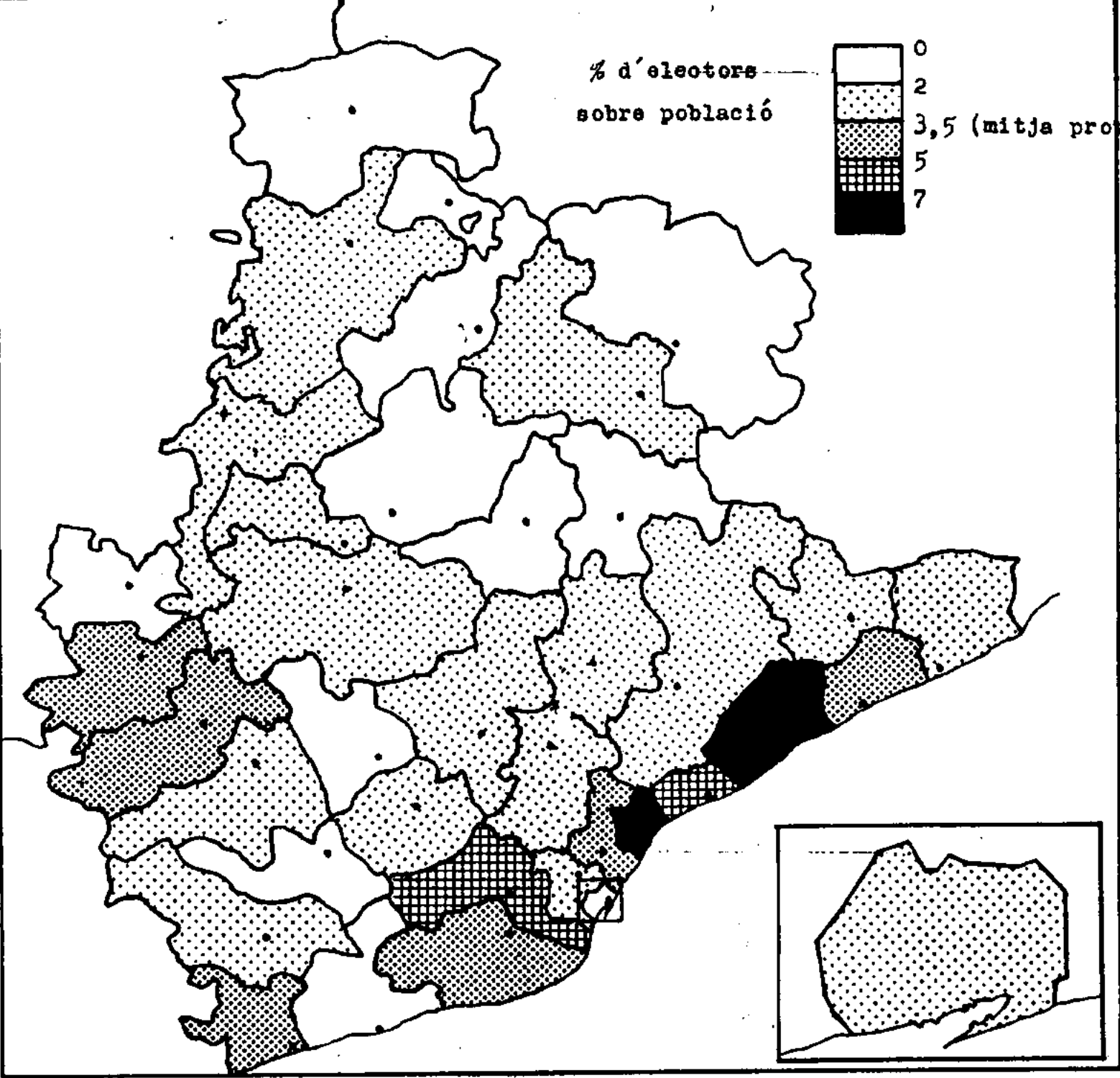
10524

% d'electors
sobre població

Mapa 6.- Percentatge d'electors sobre població el 1843.

f. 24
F

Mapa 7.- Percentatge d'electors sobre població el 1854.

105.24

tallat dels electors de la ciutat. En el Quadre 2 s'analitzen els censos electorals sota la llei de 1837 en relació a la població, tant habitants com veïns. Les dades de 1841 i 1843 mostren una desigualtat important entre els districtes, mentre en el cens de 1854 hi ha més equilibri en els percentatges entre població i electors. Al comparar les columnes de 1841 i 1843 es comprava la constant revisió que es feia en les llistes entre una elecció i l'altre, que ja es pot senyalar com característica principal en la política electoral seguida pels progressistes.

Per una millor comprensió del Quadre s'han fet els Mapes 4, 5 6 i 7. El de població mostra la qualitat dels districtes des del punt de vista demogràfic, i s'aprecia la influència de que compregui una ciutat, per exemple a Vic, Manresa, Gracía, Granollers o Mataró, i en un segon nivell es troven Terrassa, Cardener o Sant Andreu. Tot i així la relació entre nuclis urbans i zones rurals estava més compensada en el segle dinou que actualment, i així explica que altres ciutats com Igualada, Vilafranca, Vilanova, Badalona, El Masnou o Arenys no sobresortint, en part per trobar-se en zones poc poblades o per tenir districtes més reduïts en espai. Les zones més poc poblades són el Bergadà, Anoia, l'Alt Penedès i, globalment, el Baix Llobregat mentre que les més poblades són el Maresme, el Vallès Oriental i Occidental, i el Barcelonès. El Bages i l'Ausona es troven en un nivell intermig, però contrastant la Plana de Vic davant del Lluçanès. El Mapa 5 sobre els electors mostra la desigualtat en la seva repartició pels districtes, sempre favorable a les comarques del Maresme i Barcelonès i els districtes de Sant Feliu i Vilanova, tots ells en el litoral. A l'interior els districtes de Roda, Vic i Manresa són els que tenen variacions més importants, ara negatives, en relació al mapa de població. Els Mapes 6 i 7 acaben de definir el desequilibri entre electors i població, en dos moments diferents del període liberal: el 1843 i el 1854. El mapa de 1843 es més contrastat, senyala fortes diferències entre els districtes, dins n'hi han 17 per sobre la mitja general de la província. Cal no fer gaire cas dels alts índexs de Calaf i Sallent, que en el mapa de 1854 queden del tot dissimulats, per fixar-nos preferentment en els districtes de Igualada, Vilanova, Sant Feliu, Sant Andreu, Badalona, El Masnou i Mataró on el percentatge d'electors sobre la població es superior al 5%. El mapa de 1854 es més equilibrat i tan sols 17 districtes es

troven per damunt de la mitja, tots ells ja representats en el mapa de 1843. Fora de Igualada i Copons, tots són districtes marítims.

Per arrodonir la anàlisi de la població i els electors de la província de Barcelona, es pot fer una comprovació a nivell municipal. El Quadre 3 és un resum on són representats varis nivells de concentració de la població: en una gran ciutat com Barcelona; en ciutats amb més de 5.000 habitants; ciutats petites, i finalment nuclis inferiors a 2.500 habitants de caràcter principalment rural. Les diferències són notables, encara que si fos possible fer el mateix quadre per el any 1843 probablement els desequilibris entre les ciutats i els nuclis rurals serien molt més contrastats. El quadre mostra una marcada inclinació dels electors cap a les zones urbanes, principalment en les ciutats més grans, amb la excepció de Barcelona, on el fort creixement demogràfic dels darrers anys -cap el 1840 la dada més fiable situa la població al entorn dels 175.000 habitants, mentre el 1849 estaria cap als 145.000 i el 1857 en els 180.000- s'ha d'entendre com un creixement de la població treballadora més que de propietaris i burgesos.

Resumint les aportacions en aquesta part del treball, veiem que de les dues propostes legislatives, la pro ressista o la llei de 1837 ens permet un major apropament a la base social dels electors. La moderada, que ja considerem prou definida, la excluïm en les posteriors anàlisis de tipus social. La dada de un electorat que es situa al entorn del 4 % de la població indica que el sufragi censitari a l'Estat espanyol o, més concretament, a la província de Barcelona era, comparat amb altres països europeus, prou alt: entre 1840 i 1845 es inferior als índexs de Gran Bretanya on hi ha una llarga tradició liberal, però superior a França, Bèlgica, Holanda, Itàlia i altres nacions.

Els electors no es distribueixen armònicament entre la població. S'ha vist dues línies generals d'aquesta distribució que es mostra constant al fer prospectives en anys diferents i que són: primer una tendència a una major concentració cap als districtes del litoral i, després, una altre cap a les ciutats o municipis entre 5.000 i 20.000 habitants. Contràriament, les zones rurals són les que tenen un menor índex d'electors. Es pot aportar una altre perspectiva a la anàlisi:

Quadre 3.- Distribució ^{municipal} dels electors de 1854.

	Població 1857	%	Electors 1854	%	Electors [%] sobre pobl
Barcelona ciutat	183.737	26,1	5.992	25,1	3,3
Ciutats de 5.000 a 20.000 hab.	162.755	23,2	8.517	35,7	5,2
Municipis de 2.500 a 3.000 "	96.600	13,8	3.637	15,2	3,9
" " amb menys de 2.500 "	259.552	36,9	5.735	24,0	2,2
Total	702.734	100	23.331	100	3,5

Fonts: Les dades de població són calculs propis a partir de les estadístiques de Josep IGLÉSIES i FORT; El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años, Op. cit., pp. 391-417. La informació sobre els electors elaborada a partir de la font manuscrita "Estadística electoral de 1854", ADP, Lligall 142.

109 75

els electors representen les classes dominants, les que posseeixen més propietats o diners en efectiu. Així, la distribució dels electors mostraria igualment la repartició i concentració de la riquesa sempre des del punt de vista burges. Però queda demostrat que el moviment liberal cerca la seva base social entre la població urbana que viu preferentment en les ciutats del litoral, allà on la propietat i les activitats materials capitalistes tenen un major desenvolupament en el segle dinou.

Activitats materials dels electors.

Hi ha varis qualificatius o categories per diferenciar els electors segons com aquests obtenen el dret per entrar a formar part del cens electoral. Amb la legislació del Estatuto Real i les lleis de 1846 i 1865 els electors es divideixen simplement entre contribuents i capacitats. La llei de 1837 preveu unes categories més concretes: contribuents, rendistes, arrendataris rústics i inquilins urbans. S'ha escollit el cens de 1854 amb la intenció de fer una primera aproximació a la estructura socio-professional dels electors tenint com a referència la diferenciació d'aquestes categories; de fet es la única manera per entreveure la estructura social dels electors doncs en els censos no s'especifica la professió.

Cal intentar una definició d'aquestes categories que de cara a la legislació son excluints; així, un propietari pot ser contribuent per industria i comerç, obtindre una renda per la seva professió i pagar un lloger urbà al mateix temps, però figurarà únicament com contribuent en el cens.

- contribuents: no s'acostuma a diferenciar entre contribució territorial, comercial o industrial. En aquest sentit es poc concret doncs pot definir a la vegada a un botiguer o un propietari rural, per posar un exemple; però en aquest cas ha sigut possible separar els contribuents d'industria i comerç, una categoria evidentment urbana i burgesa, del total que l'acaban de compondre els propietaris rurals. Es la única categoria que implica ser necessàriament propietari.

- renda: s'entén la renda que s'obté per un treball o professió. Aquest grup s'identifica plenament amb les professions liberals, militars o funcionaris (6).

- arrendament: categoria eminentment rural, correspon al pagès no propietari

que té en arrendament o aparceria les terres que treballa.

- inquilins urbans: afecta a les ciutats, on el lloguer de la casa es una quantitat important -1.500 rals a Barcelona i 400 a la resta de municipis. Es difícil delimitar el seu espai social, però sens dubte es la categoria més popular, doncs els límits dels contribuents permeten assegurar a la burgesia i la elit menestral d'entrar a les llistes electorals. Així doncs els qui s'acullen a aquesta categoria seran principalment menestrals o artesans, botiguers, professions liberals amb rendes bastant baixes, etc.

Amb aquestes precisions es pot passar a comentar el Quadre 4 sobre els electors de 1854, elaborat des de dades parcials a nivell municipal que es resumeixen per districtes. Hi ha una nota aclaratoria al principi del document, que transcribim íntegrament: "Debe tenerse presente que formadas las listas en lo fuerte de la invasión del cólera, ni los Ayuntamientos dieron las relaciones bien exactas ni los electores tuvieron lugar a reclamar, como especialmente se observa en Inquilinato" (7). La nota sembla dirigida concretament als districtes de la ciutat de Barcelona, Manresa, Sitges i Vic, on el nombre i percentatge dels electors per lloguer urbà es molt baix si el comparem al d'altres districtes com Matarò, Badalona, Gràcia, Igualada o Sant Andreu. De fet, a les eleccions parcials de 1855 les variacions més importants en el cens són a Manresa, que augmenta els electors de 588 a 951, i Vic, de 544 a 721, on sembla corregir-se aquesta deficiència (8). A Barcelona probablement no es va tenir temps d'actualitzar les llistes però, per exemple, el 1837 els electors per inquilinat representaven el 35,1 % del cens i es pot assegurar que va ser el percentatge més baix del període 1837-44. Per aquestes raons en el Quadre 4 s'ha col·locat junt al total de la província, un altre total on s'exclouen els districtes de Barcelona; en aquesta segona dada els electors per contribució i lloguer tenen el mateix índex, el 44 %, que ens sembla més d'acord en una normalització del cens.

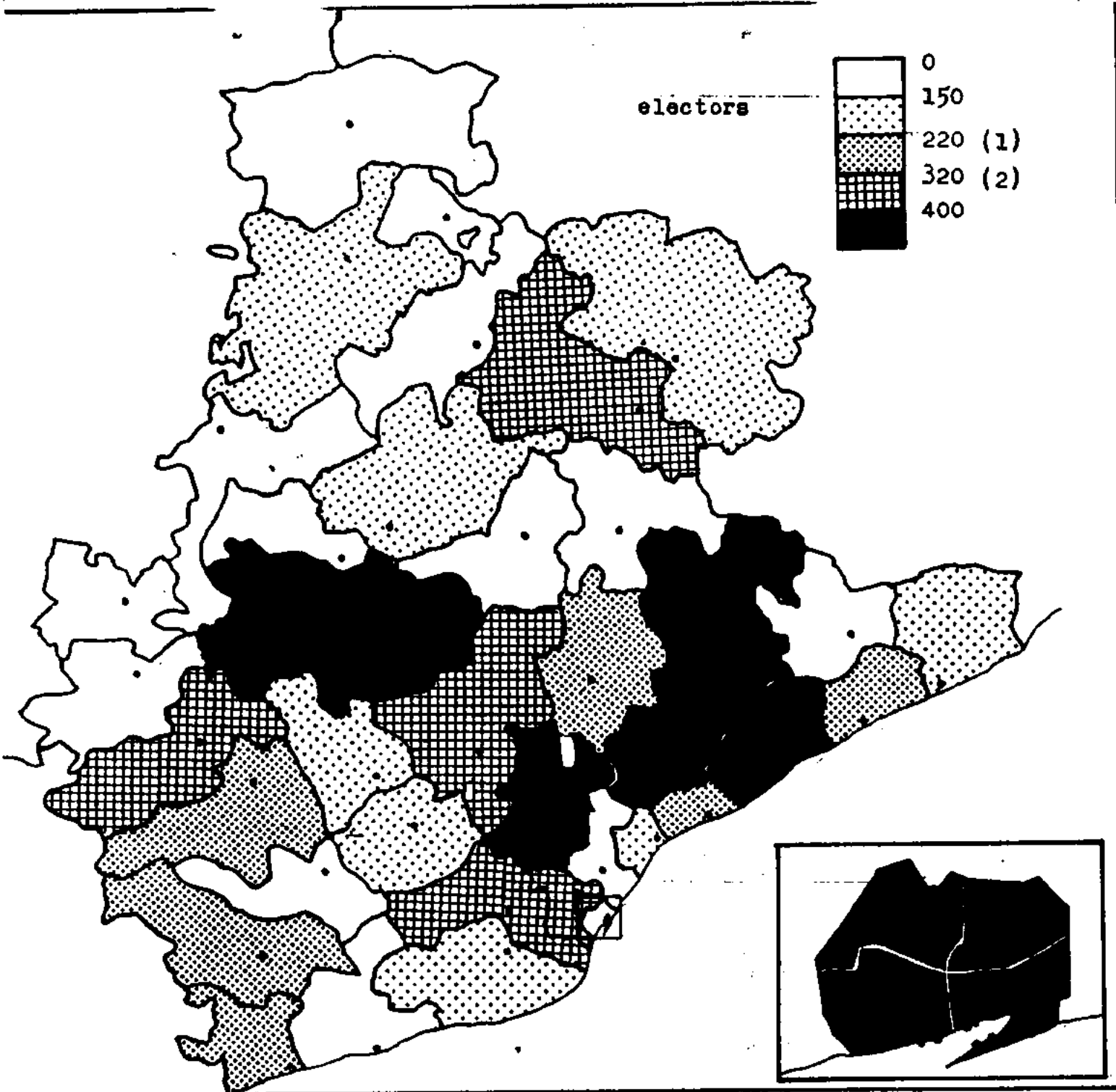
No es fàcil fer una interpretació d'aquest complex quadre, doncs els electors es distribueixen de manera molt desigual segons el districte. En línies generals cal destacar dos punts: primer en les columnes dels contribuents, veiem que dels 36 districtes de la província -excloum els de Barcelona-, en 19 hi ha menys del 25 % dels electors per indústria i comerç, cosa que indica que en tots ells hi ha una gran majoria de propietaris; de fet, com indiquen les xifres totals, hi ha el

4.- Categories econòmiques dels electors de la prov. de Barcelona el 1854.

CATEGORIES ECONOMIQUES

	Contribució			Renda per la Arrendament rústic			Lloger urbà		TOTAL
	Indus. i Comerç	Total	%	%	%	%	%		
ARENYS DE MAR	61 22,9	272 45,6	35 5,9	2 0,3	288 48,2	597			
BADALONA	57 23,1	172 19,3	83 9,3	8 0,9	626 70,4	889			
BAGA	10 10,7	93 62,4	35 23,5	7 4,7	14 9,4	149			
BARCELONA									
Dist. 1er		1.717 88,7	81 4,2		138 7,1	1.936			
Dist. 2on		1.041 87,1	101 8,4		53 4,4	1.195			
Dist. 3er		846 85,0	102 10,2		47 4,7	995			
Dist. 4art		1.541 84,6	180 9,9	1	100 5,5	1.822			
Total		5.145 86,5	464 7,8	1	338 5,7	5.948			
BERGA	43 21,9	196 60,1	32 9,8	43 13,2	55 16,9	326			
BORREDÀ	2 11,8	17 56,7	32 43,3			30			
CALAF	6 6,6	91 83,5	7 6,4	11 10,1		109			
CALDES MONTB.	50 18,6	269 74,5	20 5,5	31 8,6	41 11,4	361			
CALELLA	49 23,8	206 53,2	53 13,7	10 2,6	118 30,5	387			
CAPELLADES	91 35,1	259 67,8	29 7,6	4 1,1	90 23,6	382			
CARDONA	19 15,0	127 69,0	11 6,0	3 1,6	43 23,4	184			
CENTELLES	13 12,3	106 70,7	15 10,0	27 18,0	2 1,3	150			
COPONS	3 3,3	90 62,5	12 8,3		42 29,2	144			
ESPARRAGUERA	68 44,4	153 82,3	20 10,7		13 7,0	186			
GRÀCIA	273 85,3	320 40,3	72 9,1	39 4,9	362 45,7	793			
GRANOLLERS	70 14,0	501 60,8	64 7,8	124 15,1	135 16,4	824			
IGUALADA	139 25,3	331 44,6	11 1,5		400 54,0	742			
MANRESA	194 35,3	549 93,44	18 3,1		21 3,5	588			
MARTORELL	48 22,5	213 53,4	20 5,0		166 41,6	399			
MASNOU	94 41,4	227 38,8	27 4,6	40 6,8	291 49,7	585			
MATARO	332 50,8	654 19,3	62 1,8	54 1,6	2.621 77,3	3.391			
MOLÀ	34 35,0	97 74,66	18 13,8	10 7,7	5 3,9	130			
PRATS DE LLUÇ.	16 30,8	52 46,44	26 23,2	26 23,2	8 7,2	112			
RODA DE TER	60 37,7	159 56,6	37 13,2	50 17,8	35 12,4	281			
SABADELL	216 53,3	405 57,99	27 3,9	18 2,6	250 35,7	700			
SALLENT	27 15,2	178 80,9	14 6,4	8 3,6	20 9,1	220			
SITGES	15 14,3	105 91,33	10 8,7			115			
SANTPEDOR	7 12,3	57 71,3	21 26,2		2 2,5	80			
ST. ANDREU P.	168 110	86 9,9	93 10,7	47 5,4	641 73,9	867			
St. BOI LLOB.	14 8,4	166 43,8	35 9,2	27 7,1	151 39,8	379			
St. CELONI	13 9,1	142 83,5	14 8,2	13 7,6	1 0,6	170			
St. FELIU LLO.	70 20,3	344 34,1	77 7,6	64 6,3	525 52,0	1.010			
St. SADURNI	40 32,8	122 74,8	14 8,6	4 2,4	23 14,1	163			
TERRASSA	127 39,7	320 42,3	34 4,5	7 0,9	395 52,3	756			
VIC	163 44,4	367 67,5	97 17,8	67 12,3	13 2,4	544			
VILAFRANCA	75 24,4	307 57,2	15 2,8	1 0,2	214 39,8	537			
VILANOVA	88 36,5	241 39,6	23 3,8	9 1,5	336 55,1	609			
TOTAL		13.139 55,1	1.658 7,0	755 3,2	8.285 34,7	23.837			
" sense Barç. i celona		7.994 44,7	1.194 6,7	754 4,2	7.947 44,4	17.889			

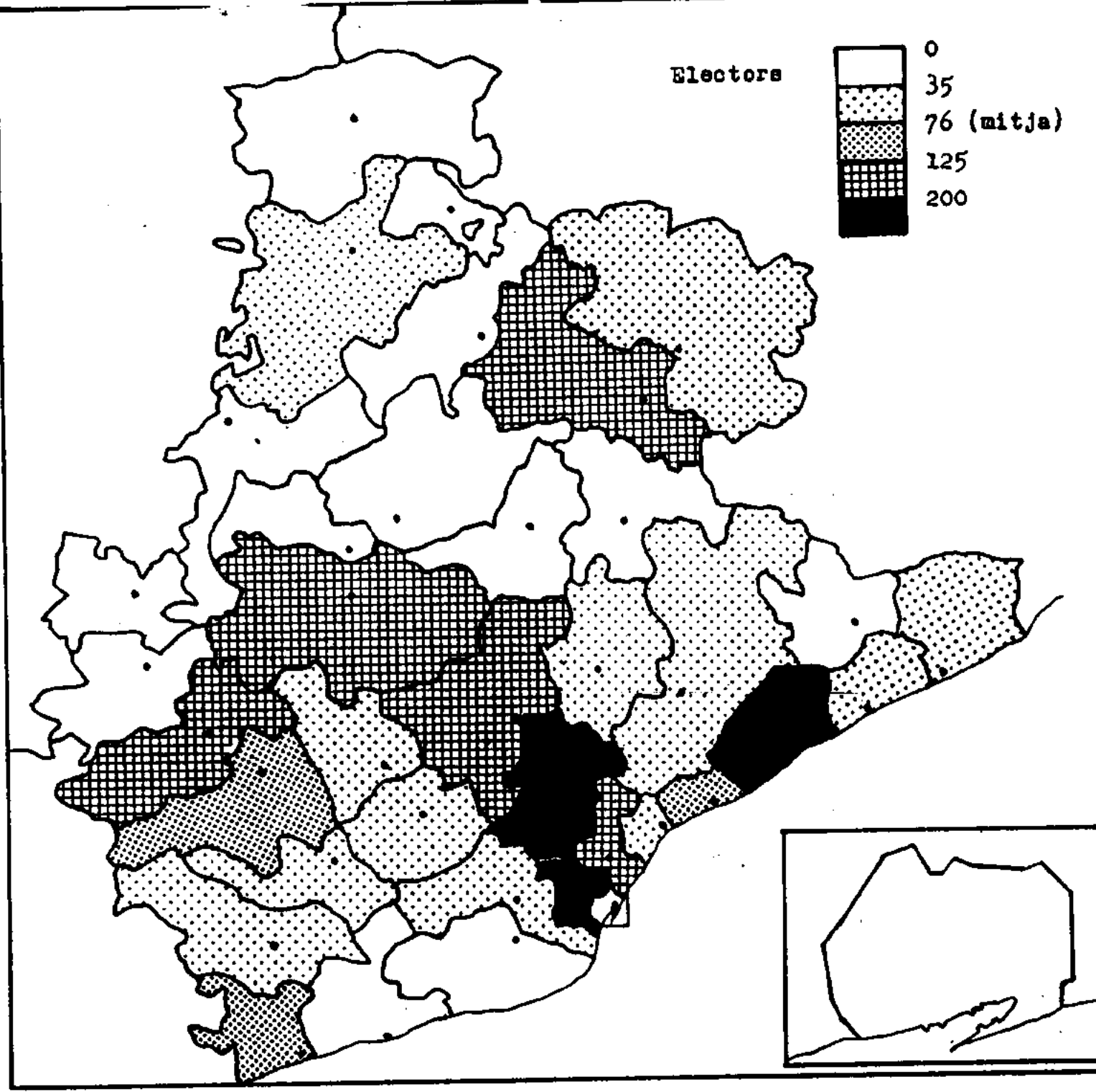
Fonts: Elaboració propia a partir de la "Estadística de 1854", ADP, Lliga 142. La llista de contribuents per Indústria i Comerç en un manuscrit titulat "Relación de Contribuyentes por Subsidio de Ind. y Comercio de la prov. de Barcelona" en el manuscrit L...

Mapa 8.- Electors per contribucio industrial, comercial i territorial el 1850

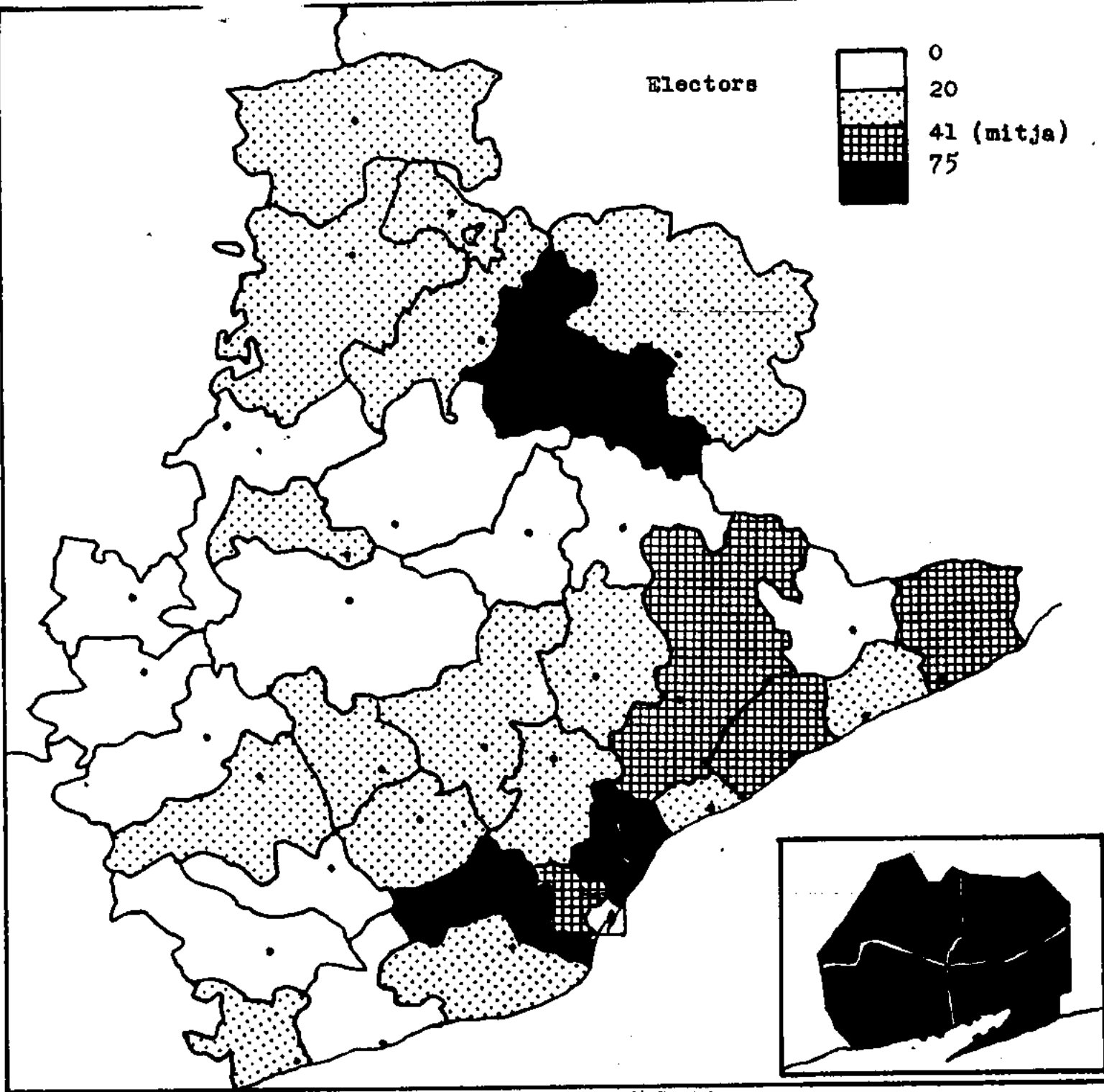
- (1).- Mitja sense comptar els districtes de Barcelona-ciutat
- (2).- Mitja incluint els districtes de Barcelona.

107.31

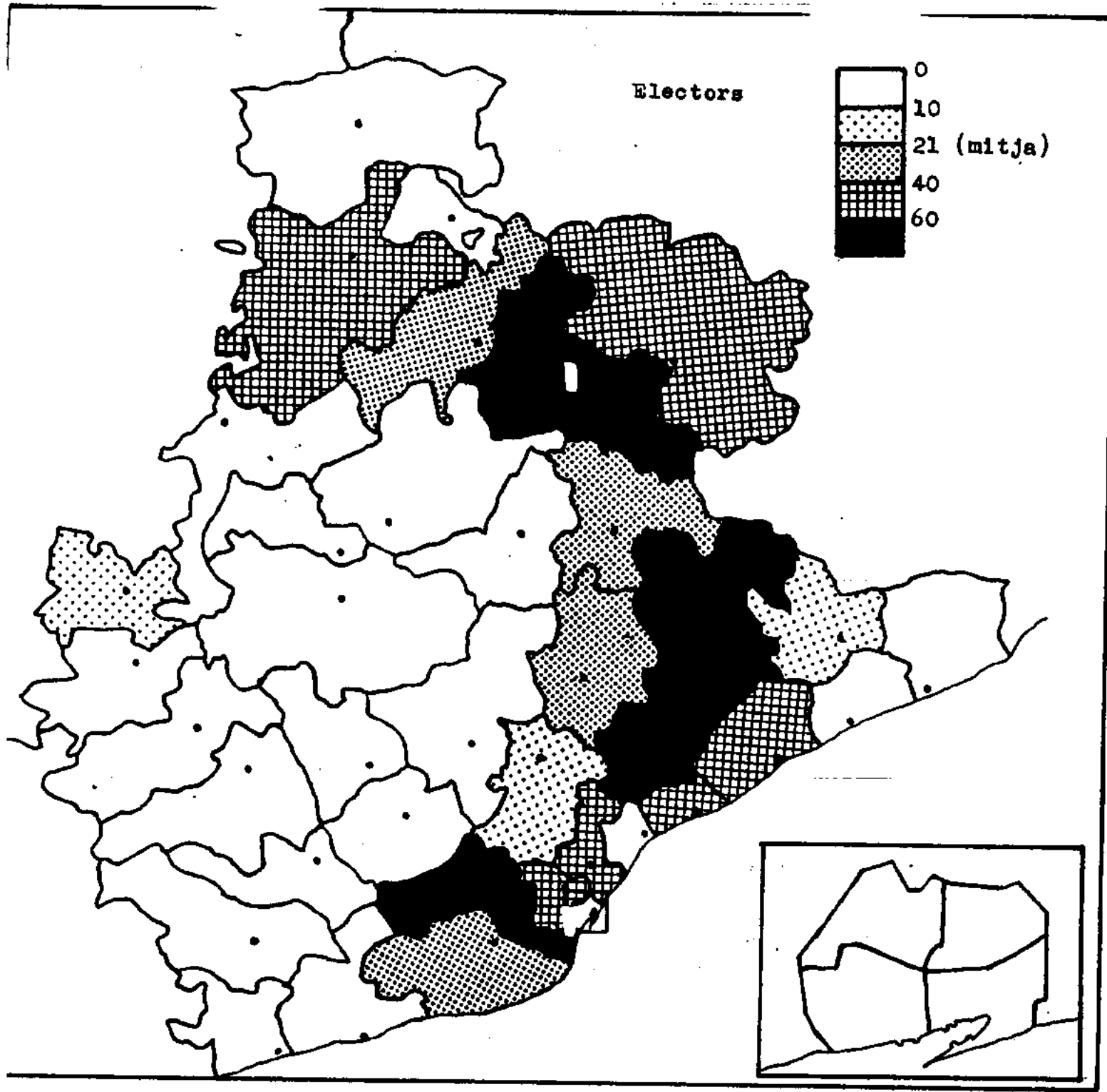
Mapa 9.- Electors per contribució d'Indústria i Comerç, el 1854.

109.31

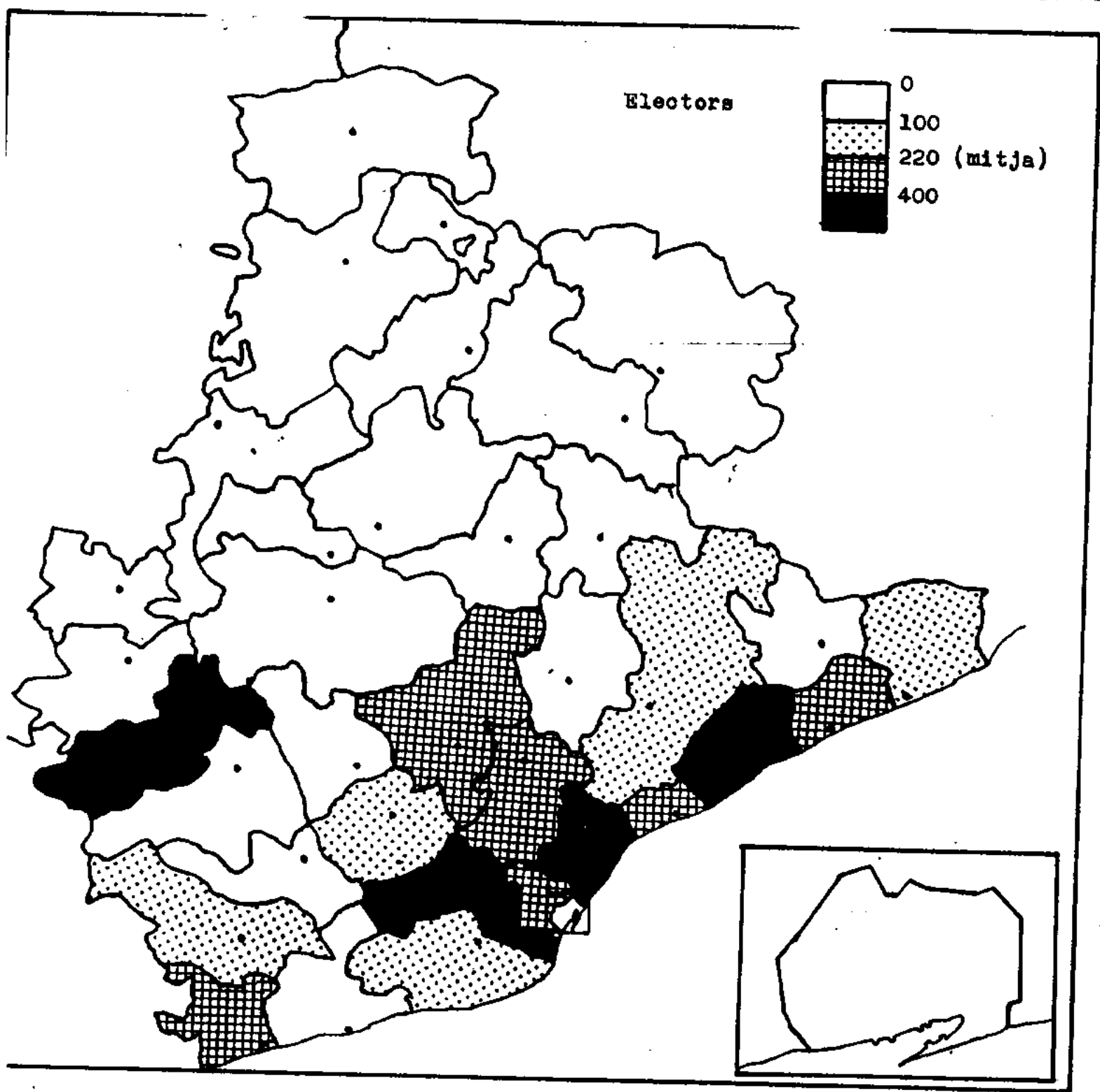
Mapa 10.- Electors per renda de la seva professió, el 1854.

107.31
4

Mapa 11.- Electors per arrendament rústic, el 1854.

109.31
5

Mapa 12.- Electors per lloger urbà, el 1854.

el doble de propietaris que persones relacionades amb activitats o professions econòmiques. L'altre punt es refereix a la columna de lloguer urbà, doncs tan sols hi ha 10 districtes en on els electors per inquilinat representen més del 45 %, index que és el que correspon a aquesta categoria sobre el total del cens. Això indica una concentració important dels inquilins en determinats districtes, contrastant amb la dispersió que mostren els propietaris.

El quadre també permet aventurar algunes tipologies. En els districtes de Berga i Granollers, que podem considerar com essencialment rurals i amb ciutats de uns 5.000 habitants, hi ha un index elevat de contribuents, el 60 %, la majoria d'ells propietaris de terres; també són elevats els índexs en el arrendament rústic comparats amb la resta de districtes, cosa que fa pensar que s'havia creat una classe de pagesos no propietaris bastant nombrosa -doncs els que figuren en el cens com electors només representen una elit- i, principalment en el cas de Granollers, pot indicar un progrés en la utilització capitalista dels recursos de la terra. Contràriament hi han percentatges molt baixos entre els inquilins que senyala la poca importància de les classes mitjanes. Martorell i Sant Boi de Llobregat també són districtes amb una marcada tendència rural, però situats prop de Barcelona i en la fèrtil conca del Llobregat. Les variants respecte als exemples anteriors són importants, doncs si bé es manté el major percentatge d' electors entre els propietaris, ara trovem índexs més alts entre els inquilins, que representen pels voltants del 40 % del cens, mentre els arrendataris tenen índexs molt més baixos; hi ha una representació normal de professions liberals i nivells baixos entre els contribuents d'indústria i comerç. Sembla tractar-se, doncs, de una zona rural on el contacte de ciutats com Barcelona, Gràcia o Sant Feliu que signifiquen un mercat molt ampli, ha permès la creació d'una classe mitjana que probablement encara es troba molt relacionada en activitats agrícoles, però al mateix temps hi ha facilitats per el desenvolupament de tallers menestrals o industrials; aquest darrer aspecte diferenciaria la zona del Baix Llobregat d' altres com els exemples de Granollers i Berga. Entre els districtes del litoral escollim Mataró i Vilanova, dos ciutats de més de 10.000 habitants on la tradició comercial i industrial és molt antiga. Efectivament, el percentatge de propietaris es baixa considerablement mentre trobem índexs més importants en els contribuents de indústria i comerç, però sobretot es destaquen les dades dels inquilins que

contribució doncs les primeres comprenen unes zones agrícoles més riques que la de Vilanova, ciutat dirigida cap el mar.

El Mapa 10 correspon a la columna de la renda en el Quadre 4, que s'identifica amb les professions liberals; es la columna més equilibrada: un total de 20 districtes es mouen entre el 5 i el 10 %. De advocats, metges, mestres d'escola o farmacèutics n'hi ha per totes les ciutats i pobles, responnent més la seva quantitat al nombre total de la població de cada districte. Els casos extrems, com Bagà, Borredà, Prats de Lluçanes o Santpedor on més del 20 % dels electors pertanyen a aquesta categoria, però, com es veu en el mapa, no són gens representatius i es pot deure més per la manca d'electors de altres categories que per una gran concentració d'advocats o metges. Contrasten Vic, Barcelona i altres districtes propers a la ciutat.

El conjunt d'electors per arrendament es un grup molt petit, tan sols el 4 %, o menys si tenim en compte els districtes de Barcelona on, evidentment, poden haver-hi molts pocs casos d'aquesta categoria. Els hem identificat com pagesos no propietaris i la legislació no els ^{és} favorable: l'exigència de 3.000 rals anuals en concepte de parcel·laria es una quota molt elevada. La distribució en el Mapa 11 mostra una concentració en la zona de Berga, Ausona, Vallès Oriental, Manresa i Baix Llobregat, mentre queda un gran buit al Bages, Anoia i Penedès. Hi ha alguna relació en el tipus de cultiu? Sembla que l'arrendament s'uncixi al regadiu en els casos més destacats, però no s'ha d'oblidar els tipus de contractes de la terra. La "rabassa morta", molt extesa al Penedès i l'Anoia, no sembla afavorir arrendaments tan alts com els de parcel·laria. En tot cas s'ha de veure l'aparició d'electors d'aquesta categoria com un signe positiu d'una senyala una agricultura més activa, un major fraccionament de la propietat i a una pagesia no propietària però econòmicament forta.

El grup més interessant es el del inquilinat, doncs representa més del 40 % del cens i amb llistes més completes serien amb tota seguretat la categoria amb més electors. Es un grup complex i difícil de definir en precisió però que respon principalment al qualificatiu urbà. La dispersitat tan en nombre absolut com en el percentatge de les dades de la darrera columna del Quadre, es veu a primer cop d'ull. En el Mapa 12 es veu com només hi ha 10 districtes per sobre de la mitja de la província, en tots ells hi han ciutats importants i es situen en el

litoral amb l'excepció de Igualada i Terrassa. En aquests districtes es troben 11 de les 15 ciutats de la província que tenien més de 5.000 habitants el 1857, excluint Barcelona, i són, per ordre de més a menys: Gràcia, Mataró, Sabadell, Sant Andreu del Palomar, Igualada, Vilanova, Badalona, Terrassa, Sant Martí de Provençals, Sants i Arenys de Mar, que en conjunt reuneixen a 4.917 electors per inquilinat, exactament el 61,9 % de tots els electors d'aquesta categoria. Considerant els electors per lloguer com els de un nivell social més popular en el cens, es interessant fixar-nos en la seva distribució geogràfica, doncs sembla que es divideixi la província en dos meitats. L'existència d'aquestes classes mitges -que distingim de la burgesia com a classe dominant- es un fenomen important doncs no es pot considerar com un resultat de les relacions socials capitalistes; ~~doncs~~ en realitat es la herència d'una llarga evolució des de l'Antic Règim o el període pre-industrial, encara que facilita la creació de una base per els nous sistemes polítics i socials.

Amb la anàlisi de les activitats materials dels electors s'ha pretès ampliar i matitzar els resultats extrets al comparar el nombre absolut d'electors i de població. Els censos electorals de l'època no permeten un estudi més profund per el conjunt de la província, doncs no acostumen a donar informació més exacta sobre la professió o nivell econòmic dels electors. Això deixa varies incògnites sobre la composició socio-professional, però s'han vist unes línies generals en la distribució geogràfica i, a partir de la diferenciació d'activitats materials, uns nivells qualitius. Els electors de 1854 es poden dividir en tres grans grups: els propietaris que són 5.239, o el 29,3 %, la burgesia de professions econòmiques i liberals que sumen 3.949, o el 22,1 %, i les classes mitges d'arrendataris i inquilins que són 8.701, o el 48,6 %. Es una divisió simplista però creiem s'acosta a la realitat social a meitats del dinou. El grup més identificable amb la burgesia de comerciants, fabricants i professions liberals es el més reduït, mentre que els propietaris són encara molt nombrosos i conserven una influència decisiva sobre les estructures socio-econòmiques. La diferència de criteris i mentalitat entre aquests dos grups es comprensible tan per el caràcter urbà o rural, com per la divergència d'interessos en l'evolució econòmica, malgrat ser fàcil que

s'estableixin aliances en l'actuació política.

Hem definit un cens electoral que dona facilitats a la població urbana enfront a la rural, on la burgesia urbana i els propietaris rurals s'asseguren la participació i preponderància però permeten participar igualment a una part de menestrals que no s'identifica necessàriament amb aquesta elit. La menestralia ha vist al llarg de la primera meitat del dinou perdre bona part de la influència que gaudia en les estructures pre-industrials, inolus s'ha intentat marginar-la del joc polític amb sistemes electorals com el del Estatuto Real o la llei de 1846. No es una classe passiva si es relaciona amb el radicalisme de les ciutats en el període 1835-43 o 1854-56, on les revoltes i bullangues no tenen una configuració plenament obrerista, sino sembla més una resistència dels sectors de menestrals i artesans a les innovacions capitalistes que extenen els interessos burgesos a tota la societat. Els progressistes pretenen integrar en el liberalisme aquests important sector tant per enfortir la seva pròpia posició com per eliminar una oposició més al moviment liberal.

2.2.- Els electors de la ciutat de Barcelona.

Les ciutats en el segle dinou son l'embrió i motor dels fenòmens que defineixen la solidificació del nou sistema capitalista. El seu brutal creixement demogràfic i urbanístic resten com a testimonis d'aquestes transformacions que afecten simultàniament als sistemes econòmics, a l'estructura social i a la mentalitat política. Els conceptes d'industrialització, burgesia o liberalisme s'uneixen als de ciutat o nucli urbà al dinou, de la mateixa manera que noblesa o aristocràcia ^{s'identificaven} ~~continua el seu paper~~ en els medis rurals de les societats d'Antic Règim.

Barcelona es un prototipus de ciutat burgesa, avantguarda dels moviments capitalista i liberal en un Estat on el sector rural es encara molt tradicional i el capitalisme es fonamenta més en la propietat privada que en un sector industrial, clarament marginal. La ciutat té un fort creixement demogràfic al llarg del dinou; si a principis de segle la seva població es al entorn de les 110.000 ànimes, el 1848

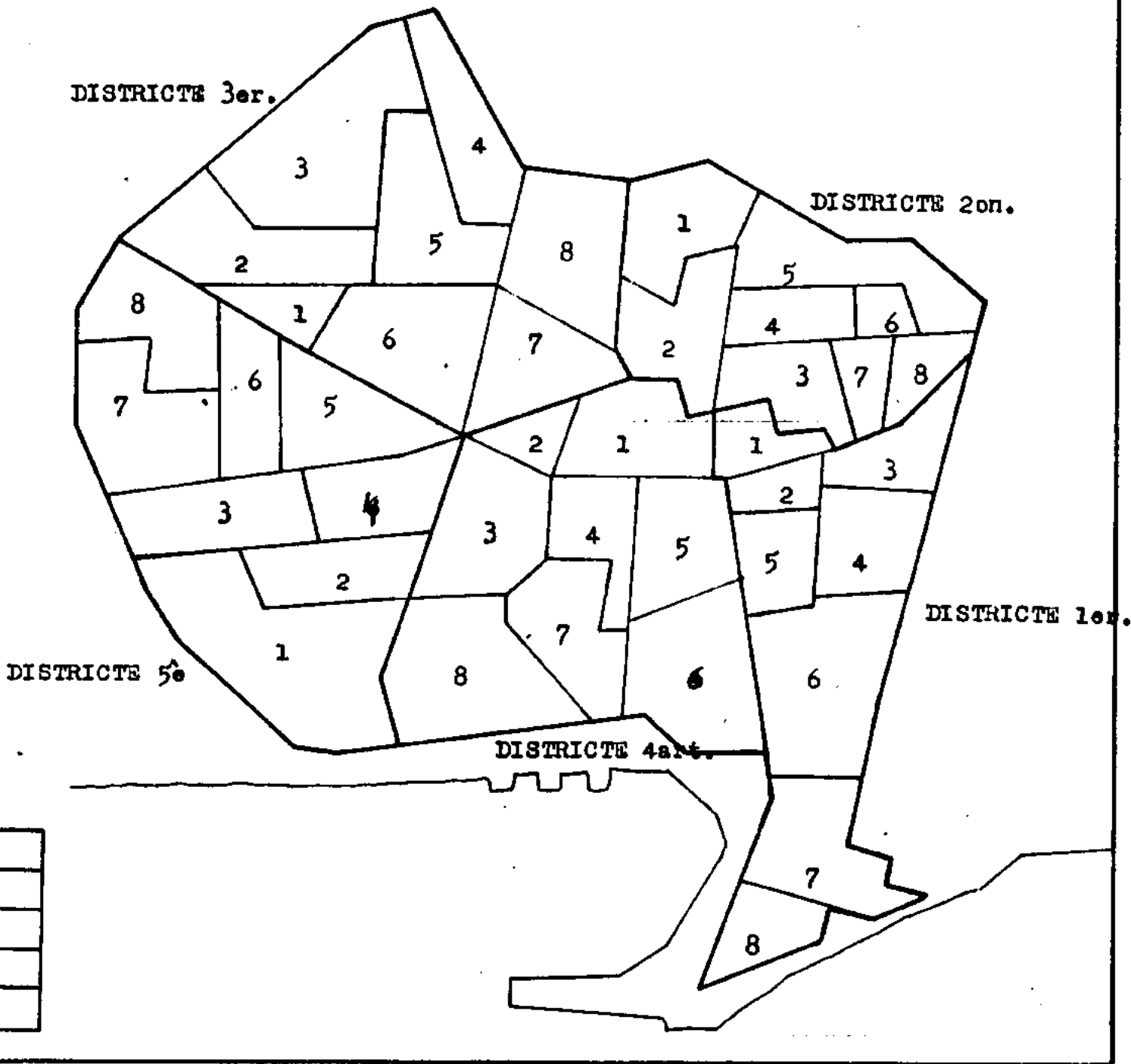
ja es superior a 150.000 i el 1900, un cop anexionats els pobles del Pla, ja sobrepassa el mitjà milió d'habitants. Es una de les principals ciutats de l'Estat espanyol, la capital natural de Catalunya i reuneix a meitats de segle el 25 % de la població de la provincia de Barcelona.

Fins ben avençat el dinou, al menys fins el 1868, Barcelona té la forma de una ciutat pre-industrial al trobar-se comprimida dins les muralles. El derrocament d'aquestes es converteix en un símbol anti-absolutista per els seus ciutadans que no perden ocasió per demostrar la seva arrelada mentalitat lligada al ideal de progrés. L'imatge externa de la ciutat contrasta amb l'esperit dels seus habitants que sovint volen mostrar-la com un centre industrial, quan Barcelona, en el mateix període, es prou diferent de ciutats com Manchester i Birmingham a Gran Bretanya, o Lyon a França (10). Barcelona a la primera meitat del dinou es sobretot una ciutat mercantil amb una nòmina important de comerciants i negociants, i una ampla massa de menestrals i artesans encarregats de la elaboració de productes per aquest comerç. Sens dubte hi ha un sector industrial, al entorn de una cinquantena de fàbriques mogudes per màquines de vapor a meitats de segle, com a resultat del enfebrenent industrialista dels anys trenta i quaranta; tot i així, el verdader pes de l'industria a la Barcelona del dinou es un aspecte que la historiografia actual encara no ha desxifrat plenament (11).

La burgesia barcelonina es compon preferentment de propietaris, comerciants, professions liberals i una elit dels menestrals. El fabricant es al llarg del període 1836-1868 un personatge quantitativament excepcional, mig confós entre els grans comerciants i el fabricant-menestral tradicional que ha conseguit transformar el seu taller en una industria tèxtil. Però té influència en el grup de la gran burgesia que forma junt amb altres capitalistes, negociants i hisendats. Aquesta burgesia es la que analitzem al estudiar els electors de Barcelona. (12)

Districtes, població i electors.

Barcelona es divideix en varis districtes electorals, que en principi segueixen el traçat de la divisió civil de la ciutat. En el període 1808 a 1868 hi ha dos divisions civils diferents, una amb cinc districtes o quartels i vuit

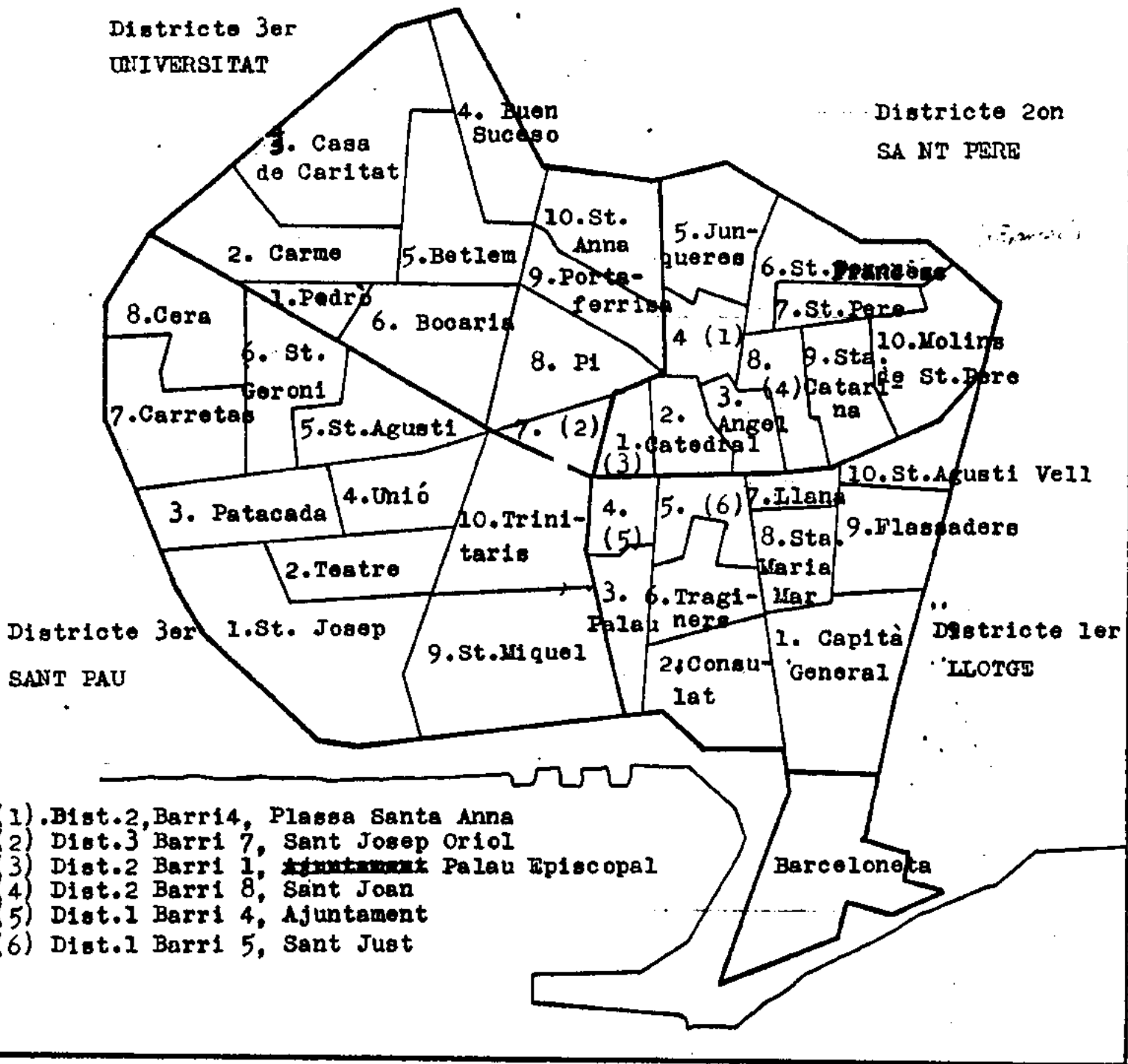

Mapa 13.- Distribució civil de Barcelona, per districtes -quartels- i barris, fins el 1846.

101.27

Districte 3er
UNIVERSITAT

Districte 2on
SA NT PERE

- (1) Dist. 2, Barri 4, Plassa Santa Anna
- (2) Dist. 3 Barri 7, Sant Josep Oriol
- (3) Dist. 2 Barri 1, ~~Ajuntament~~ Palau Episcopal
- (4) Dist. 2 Barri 8, Sant Joan
- (5) Dist. 1 Barri 4, Ajuntament
- (6) Dist. 1 Barri 5, Sant Just

Mapa 14.- Distribució civil de Barcelona a partir de 1846, per districtes i Barris.

Font: Full volant "Subdivisión civil de esta ciudad", editat per Antoni Brusi, Barcelona 1846.

17/37

Dist. 3er., Sec. 1ª:

Dist. 2on. inclueix:

Dist. 3er., Sec. 2ª:

Les Corts
Sants

Gràcia
Sarria
St. Gervasi

Badalona
Santa Coloma Grama.
St. Martí Provençals
Horts
St. Andreu Palomar
Monsada i Reixac
St. Adrià del Besos

DISTRICTE 3er: UNIVERSITAT

2ª Secció: Hospital de
la Santa Creu

DISTRICTE 2on: SANT PERE
(secció única)

1ª Secció:
La Patcada

1ª Secció:
Sala St. Jordi
de la
Diputació

DISTRICTE 4art: SANT PAU

DISTRICTE 1er.: LLOTGE

Dist. 4art.,
1ª Sec.:
Sant Bertran

2ª Secció:
Trinitaris

2ª Secció:
Ajuntament

1ª Secció: Llotge

Mapa 15.- Districtes electorals a Barcelona, el 1846. Districtes, seccions i col.legis electorals.

barris en cada un d'ells, i una altre en vigencia des de 1846, amb quatre districtes subdividits en deu barris. En la primera s'inclueix la Barceloneta -barris 7 i 8 del districte 1er; les cases de Sant Bertran i altres disseminades fora de les muralles figuren com els barris 9 dels districtes 5è i 3er, respectivament. En els Mapes 13 i 14 es poden apreciar les esmentades distribucions civils.

Amb la llei electoral de 1837, la distribució dels districtes segueixen el traçat dels quartels civils, així entre 1837 i 1845 hi han cinc districtes i en el Bienni progressista aquests son quatre. Només hi ha una excepció, el 1840 quan per motius polítics es crea un nou districte: el quartel 4art es divideix en dos, en un votaran també els electors de Sant Andreu del Palomar, i en el'altre els de Moncada i Reixac, Horta i Sant Marti de Provençals. El motiu es contrarestar el fort predomini exaltat/progressista dels pobles del Pla amb la moderació dels electors de la zona més elegant de la ciutat.

També respon a la mentalitat moderada el traçat dels districtes electorals en els anys de vigencia de la legislació de 1846. Si bé els districtes 1er i 4art segueixen fidelment la distribució civil, amb l'unica variant de incloure la Barceloneta i Sant Bertran respectivament, en els districtes 2on i 3er, s'absorbeix a tots els pobles del Pla, que abans formaven dos districtes diferents, el de Gràcia i Sant Andreu. La reducció d'electors es evident, doncs a Gràcia hi havien el febrer de 1843 un total de 441 electors,^{9^{na}} el 1846 els mateixos pobles nomes en sumen 47. Aquesta divisió permet que Barcelona elegeixi a quatre diputats i elimina la fora influencia progressista de les afores. En el Mapa 15 hi ha el traçat d'aquesta distribució, que es subdivideix en varies seccions o col·legi electorals. Posteriorment, el 1857, es fan noves modificacions doncs en el districte 1er hi hauran 3 seccions i en el 2on es divideix en dues.

El 1865, Barcelona i el Pla formen una de les tres circumscripcions en que queda dividida la provincia, amb quatre districtes que s'equiparen a la divisió civil de la ciutat i un cinquè que rauneix a tots els pobles del Pla. (13)

El proxim element de anàlisi vol ser alhora un punt de referencia en relació a la provincia i una visió global dels electors de la ciutat entre 1834 i 1868. En aquest sentit s'ha confeccionat el Quadre 5 i la Gràfica 2 amb

el número absolut d'electors i el seu percentatge en relació a la població de Barcelona.

El comentari s'ha de fer tenint en compte el Quadre 1 i la Gràfica 1 sobre el total d'electors de la província. La Gràfica de la ciutat difereix del de la província sobretot en els períodes moderats 1846-53 i 1857-68, doncs en el primer cas el descens d'electors no es tan brusco com a la província i des de 1858 el nombre absolut d'electors es similar i inclús tendeix a créixer respecte el 1854. Aquestes diferències son importants doncs ens mostren que la legislació no afecta de la mateixa manera a un i altre lloc: mentre el 1854 els electors de Barcelona representen el 25 % del total de la província, el 1858 son mes del 55 %. Si be en la gràfica de tota la província es pot notar facilment la influència de les lleis electorals de 1837 i 1846, en la de la ciutat sembla imposar-se la influència de la situació política particular al moment de fer els censos. A la ciutat el percentatge de electors es en general mes elevat, doncs dels 18 censos electorals representats en el quadre, en 12 ocasions el index es situa per sobre el 3 %, mentre que a la província tan sols es supera aquesta dada en quatre censos.

En la Gràfica 2 es pot seguir tres fases diferents: una primera d'alça fins 1843, la segona de descens entre 1844-53 i finalment, una darrera d'alça i equilibri entre 1854-65. El creixement del cens es molt fort el 1837 i 1839, quan proporcionalment hi ha mes electors en relació a la població. Probablement el cens de 1839 es exagerat i la rectificació de 1840, no obstant les polèmiques que va portar, significa una verdadera actualització. De fet els censos de 1841 i 1843 es poden considerar com els mes representatius del període progressista, doncs es beneficien de l'experiència en la confecció dels censos dels anys anteriors; el index ~~electoral~~ ^{rwf} del 4 % d'electors sobre la població, que equival al entorn del 20 % dels veïns, ens sembla llògic i permet apreciar els veritables limits de la legislació liberal. La etapa 1844-53 s'inicia amb una significativa expurgació d'electors inclús abans d'entrar en funcionament la llei de 1846: després de la revolta de la Jamancia de setembre a novembre de 1843, els progressistes perden tota influència sobre el Ajuntament i la Diputació, i el cens perd un 20 % dels electors. Aquestes modificacions tenen continuïtat fins el 1846 però son poc importants a la ciutat, sobretot si es compara amb la reducció del cens a la resta de la província que disminueix en un 70 %. La forta baixa del 1853 es

Quadre 5.- Població i electors a Barcelona ciutat (1836- 1867).

any	electors	població	%	veïns (1)	%
1836	1.427	118.000	- 1,2	23.600	6,0
		(1835)			
1837	4.363		3,4		16,8
1839	5.732		4,4		22,0
1840(2)	4.872		3,7		18,7
1841	4.836		3,7	26.000	18,7
		(1842)			
1843	4.926		3,8		18,9
1844	4.000		3,1		15,4
1846 (3)	3.428		2,3		11,4
1850	3.758		2,5	30.000	12,5
		(1849)			
1851	3.757		2,5		12,5
1853	2.400		1,4		7,1
1854	5.992		3,6	33.600	17,8
			(1854)		
1857	4.414		2,4		12,1
1858	6.873		3,7		18,8
1863	5.931		3,2	36.600	16,2
			(1857)		
1864	6.050		3,3		16,5
1865	6.863		3,7		18,7
1867	6.301		3,4		17,2

(1).- Els veïns s'han calculat segons la proporció 1:5 habitants.

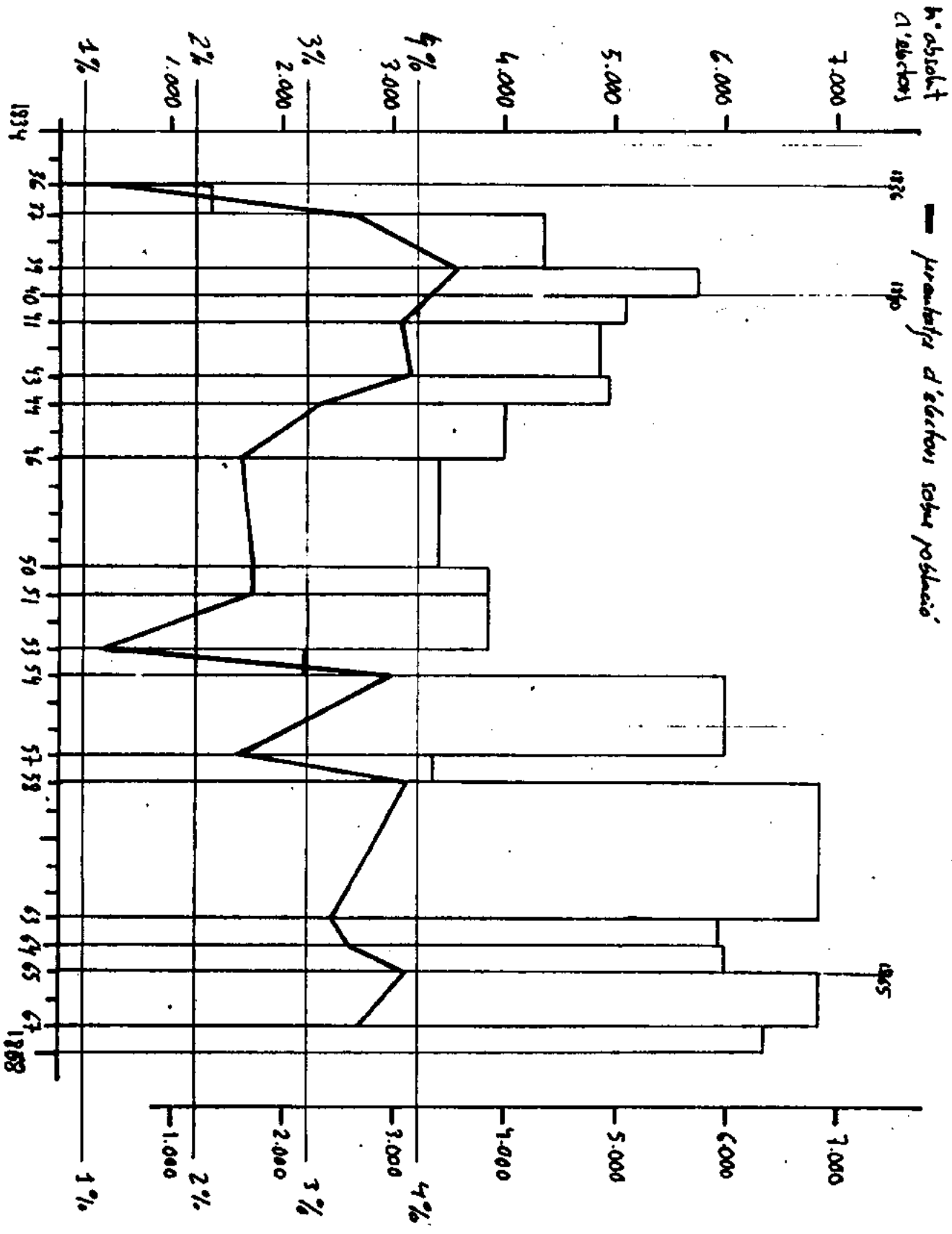
(2).- S'inclouen en el cens de la ciutat els electors de St. Andreu, Moncada i Reixac, Horta i St. Martí de Provençals.

(3).- En els períodes de vigència de la llei de 1846 -1846/53 i 1857/64- també hi ha els electors del Pla -Gràcia, Sarrià, St. Andreu, etc.

Fonts: Les dades sobre els electors s'han tret de varies fonts; veure en el Apendix els quadres amb resultats de les eleccions.

Les dades sobre població són aproximades, basades en Laureano FIGUEROA; Estadística de Barcelona en 1849, Inst. de Estudios Fiscales, Madrid 1968, pp. 39-45, i Ildefonso CERDÀ; Teoría general de la Urbanización, I. Est. Fiscales, Madrid 1968, Vol. II, p. 265.

GRÀFICA 2 - Evolució del canvi electoral a Barcelona, 1936-1969.

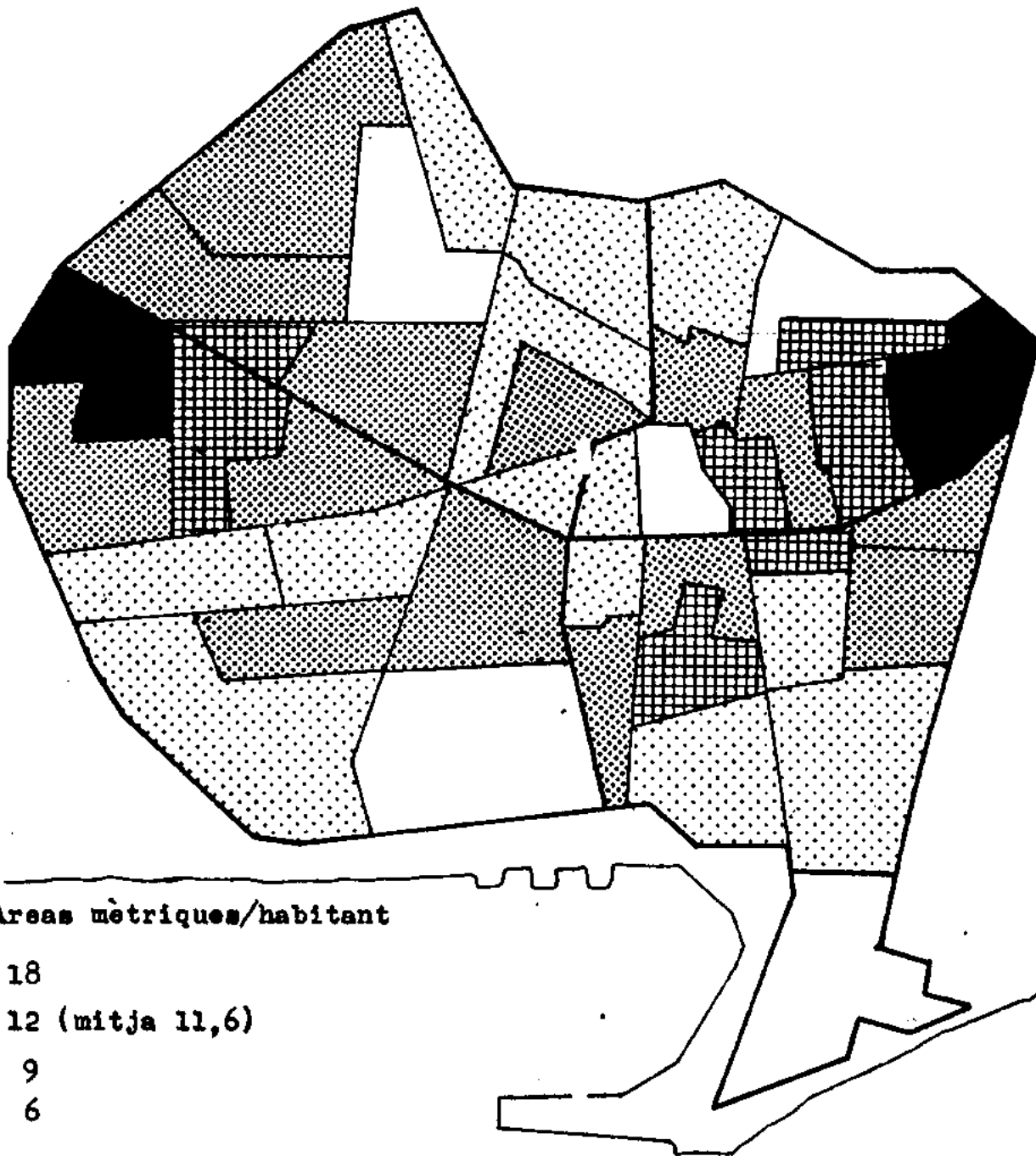

1979

produeix com a conseqüència de les normes pre-electoral del govern ultra-moderat de Bravo Murillo.

La darrera etapa s'inicia el 1854 amb el restabliment de la llei de 1837; però el cens a Barcelona es molt deficient a causa del colera que no facilita una actualització dels electors per lloguer de cases: aquests el 1840 són el 42 %, mentre el 1854 tan sols representen el 7 %. En una proporció similar als índexs del primer període progressista, el cens a la ciutat de Barcelona sobrepassaria probablement els 10.000 electors. Però la inestabilitat política del Bienni i la impossibilitat de una major experiència electoral, doncs només es poden celebrar unes eleccions generals, deixen aquest aspecte tan sols dins els límits de les hipòtesis. Després de la reacció de 1857, s'inicia una dècada de un cert equilibri sota el govern de la Unión Liberal de O'Donnell i la posterior reforma de 1865, però ara les eleccions i el mateix sistema polític cauen en nombroses contradiccions que porten, finalment, al retrocés definitiu dels progressistes el 1863 (14). El sistema censitari es fortament criticat per el cada cop més important partit democràtic i un sector dels progressistes, que ja inclouen en els seus programes polítics el sufragi universal masculí. La primera experiència es farà el 1869, després del triomf de la revolució de setembre del 1868.

Un element d'anàlisi important seria poder comparar la població i els electors per barris, doncs podria ser significatiu per distingir les zones propiament burgeses de la ciutat. Barcelona com a conseqüència del fort augment demogràfic i un espai urbà estàtic, doncs no es permet construir fora de les muralles (15), arriba a tenir cap a mitjats de segle una gran densitat de població. Com a resultat dona una certa uniformitat social, siguent més visibles les diferències socials segons els pisos de les cases -el burgès viu al principal, el menestral al 1er pis, etc.-, que per zones. Tot i així es poden trobar algunes zones de diferenciació socio-professionals. Per exemple, es evident que els sectors industrials es situen al entorn de la Porta Nova, al nord-est de la ciutat, i a la porta de Sant Antoni, a l'oest. La burgesia comercial es troba arrelada al entorn de la plaça Palau, prop del port i de Llotja, i les Rambles es converteixen en la nova zona elegant on es troben els lloguers de les cases més elevats,

Mapa 16.- Nivells de densitat de la població de Barcelona, per barris, el 1859.

Font: Ildefons CERDÀ; Teoria General de la Urbanización, Vol. II pp. 53-54 i 202-203.

pg. 91

i el Pla de la Boqueria esdevé un centre de reunió social important ja a finals dels anys trenta: aquí trobem els cafés i tavernes més prestigioses i es construeix el teatre burgès per excel·lència, el Liceu (16).

Certament tenen d'existir contrastos socials malgrat el reduït espai urbà. La única font demogràfica que permet mostrar detalladament la distribució de la població per barris es del 1859, poc abans d'iniciar-se les obres de l'eixample. En el Mapa 16, sobre concentració de la població per barris, es pot apreciar que la densitat ja era molt elevada i permet diferenciar unes zones molt concretes: els punts de major concentració, es el barri Molins de Sant Pere a la Porta Nova, i el barri de la Cera a la Porta de Sant Antoni, tots dos rodejats per altres barris molt poblats - Sant Pere, Santa Caterina, Pedrò i Sant Geroni-, i que coincideixen amb els sectors industrials; es tracta de les zones amb més població obrera de la ciutat. Des de la Porta Nova, a l'est de la ciutat, es troben, seguint cap el centre, cinc barris amb índexs molt elevats i sis més amb densitats superiors a la mitja: corresponen a barris de tradició menestral, alguns d'ells prou allunyats de les zones del tèxtil, com els barris de la Llona, Angel i Traginers. Fins 1840 encara es troben importants nuclis d'empreses corresponents a oficis menestrals com els blanquers o galoners que precisament es localitzen en aquesta zona (17). Sembla lògic que es tracti de població d'artesans i menestrals, classes mitjes-baixes dins l'estructuració social de la ciutat.

No s'ha pogut confeccionar cap mapa d'electors del mateix període que hagues permetes diferenciar alguna zona burgesa. La informació dels Quadres 6 i 7 tan sols permet intuir algun nucli diferencial, concretament en el districte Ier, on sobresurt la zona de concentració de la burgesia comercial al entorn de la plaça Palau. Les altres zones queden diluïdes tant per la elevada població de cada secció electoral com per la migradesa del cens de 1857, molt poc adequat per aquest tipus d'anàlisi.

En el Quadre 6, al comparar dades de Figuerola per 1843 i les de Cardà per 1859, dos censos fiables, es pot observar el fenomen de sobrepoblació en els districtes I i II, on sembla que s'hagui arribat a un límit, doncs la població queda estancada mentre en els altres districtes segueix creixent, especialment en el III. Tot sembla indicar que cap a 1860 la ciutat havia arribat a uns límits de població i de urbanització, de tal manera que l'eixample de Barcelona ja es

QUADRE 6 . Electors i població a la ciutat de Barcelona, 1846, 1854 i 1865.

DISTRICTES de BARCELONA	1848		1846		1859		1854		1865	
	població	densitat (1)	electors	% sobre població	població	densitat (2)	electors	% sobre població	electors	% sobre població
I	30.876	21,9	1.116	3,6	32.700	11,6	1.943	5,9	2.023	6,2
II	37.383	14,6	773	2,1	38.092	10,4	1.197	3,3	1.483	4,1
III	26.663	28,7	624	2,3	38.252	10,8	1.028	2,8	1.438	4,0
IV	51.400	17,7	797	1,5	57.866	10,3	1.824	3,2	1.919	3,3
TOTAL	146.322	19,8	3.310	2,3	167.638	11,6	5.992	3,6	6.863	4,2
Veïns ⁽³⁾	29.001			11,4	32.500			18,0		20,5

Fonts: Població 1848 a Figuerola, L.; Estadística de Barcelona en 1849, pp. 50, 51.
 població 1859 a I. Cerdà; Teoría general de la urbanización, II, p. 265
 electors 1846 a BOPB, nº 284, 27 nov. 1846.
 electors 1854 a ^{ADP} Llig. 145, Acta original de l'Escrutini, 1 nov. 1854.
 electors 1865 a AC, Libros de registro de diputados, leg. 1865-66.

(1) Superfície per habitants en vares quadrades, dades donades per Figuerola cit. supra., p. 51.

(2) La dada de 1848 extreta de Figuerola. En aquesta dada només es compta a la gent domiciliada a la ciutat, així seran vares majors de 25 anys, excluint a criats, població flotant i estrangers; si s'exclou a aquestes darreres categories de la dada de població total, ens donaria per la ciutat un total de 125.048 veïns. La dada de 1859 s'ha calculat mantenint la mateixa relació entre veïns-població del 1848, que equival a 5 habitants per veí.

Clonació propia a partir de la dada de

(2) Superfície per habitants en areas mètriques, [I de I. Cerdà, Op. cit. vol II, p. 54.

per districtes i seccions electorals

QUADRE ~~PK~~. Electors i població a Barcelona, el 1857.

DISTRICTES	Seccions	BARRIS	Població 1857	Electors 1857	% electors sobre població
I	1ª	1 i 2	6.540	660	10,1
	2ª	3,4,5 i 6	13.728	360	2,6
	3ª	7,8,9 i 10	12.424	308	2,5
Total			32.692	1.328	4,1
II	1ª	5,6,7,8,9 i 10	28.839	484	1,7
	2ª	1,2,3 i 4	9.192	259	2,8
Total			38.031	743	1,9
III	1ª	6,7,8,9 i 10	13.376	491	3,7
	2ª	1,2,3,4 i 5	25.476	317	1,2
Total			38.852	808	2,1
IV	1ª	1,2,4,9 i 10	21.800	624	2,9
	2ª	3,5,6,7 i 8	35.636	520	1,5
Total			57.856	1.144	2,0
TOTAL			167.436	4.024	2,4

Fontes: Per la població, elaboració pròpia a partir de Ildefons CERDAS, Teoría General de la Urbanización, Vol.II, pp. 202-203. Els electors s'han extret del cens publicat pel el BOPB, nº 31 a 40, febrer de 1857.

p. 12

una qüestió necessària i urgent.

Els censos electorals: estructura socio-professional dels electors.

No coneixem encara la professió o activitats dels electors. Aquest punt es especialment complicat de tractar doncs es molt difícil trobar les fonts adequades; alhora es de una gran importància, doncs ens permet començar a matisar aspectes de la burgesia, aquest grup social que fins el moment s'ha tractat a grans pincelades. La diferenciació per categories socio-professionals ens aproxima a la realitat de les classes socials i llur estructuració. Tan sols s'ha pogut reconstruir íntegrament els censos electorals en dos anys, el 1836 i 1865, que són a la vegada el primer i darrer cop que es van celebrar eleccions sota el sistema censitari. Pel·ls anys 1837 a 1840, quan es confecciona el cens amb els criteris de la legislació del 37, s'ha trobat molta materialitat que serveix per la formació de les llistes i s'ha procurat reconstruir un cens que en part serà hipotètic. La anàlisi es redueix als electors de la ciutat de Barcelona, doncs una reconstrucció a nivell provincial es de una gran complexitat.

El cens de 1836. El cens es fa segons les normes del decret d'Intèria de la primavera de 1835; es el primer cop que es convoquen eleccions sota el sistema directe i els electors es divideixen en les categories de contribuents i les capacitats. El cens es molt restringit i només permet votar al 1,3% de la població; la quota mínima per als contribuents es situa al entorn dels 300 rals. En el Quadre 8 es pot veure la seva estructura per categories socio-professionals. Aquest cens, probablement amb moltes deficiències, s'ha de veure com un punt de referència i una primera experiència en la confecció de les llistes electorals sota el sistema censitari.

La composició del cens creiem que reflexa més el moment polític que la veritable estructura de la burgesia barcelonina d'aquests anys. Al estiu de 1835 s'inicia un moviment de "Juntas" a les principals ciutats de l'Estat espanyol, entre elles Barcelona on la milícia, controlada per la burgesia, dirigeix la revolta i

QUADRE 3.- Categories socio- professionals de
 Barcelona: cens de 1936

Categories socio-professionals	Electors	%
Menestrals .	34	5,4
Fabricants/ indus.	51	3,2
Botiguers	214	13,6
Comerciants/ negoc.	375	23,9
Professions Liberals	324	20,6
Funcionaris	16	1,0
Propietaris/hisen.	153	9,7
Militars	353	22,5
TOTAL	1.570	

Fonts: AEP, Lligall 93: "Lista de los contribuyentes de la cuota fija de 300 reales vellon inclusive para arriba", i llistes de les "capacidades".

situa a una Junta de Govern Provisional amb representació dels notables de la ciutat: delegacions d'institucions com la Junta de Comerç, la Comissió de Fàbriques, els Col·legis i Gremis i, finalment, dels propietaris i hisendats. La crisi econòmica, la guerra carlina i la inoperància del govern Toreno són les causes de la radicalització dels sectors liberals. Amb la pujada de Mendizabal al poder, la Junta considera satisfetes les seves exigències i s'afanya a dissoldre's. A partir d'ara, entre la tardor de 1835 i la primavera de 1836, els líders liberals col·laboren amb les autoritats per mantenir el ordre i rebaixar la efervesència política i social: a principis de gener es detingut i deportat misteriosament un grup de líders radicals i populars, i poc després es fa una depuració de la milícia. Els notables de la ciutat no sembla que decidixin portar molt endavant la revolució liberal.

En aquest context polític es pot comprendre la estructura del cens de 1836, que reflexe la composició i influència de determinats grups de l'elit burgesa, concretament els que es troben relacionats amb els notables que intervingueren activament en la crisi de l'estiu de 1835. Els comerciants, el grup econòmic més fort entre els contribuents d'indústria i comerç, són els més representats, junt amb les professions liberals, on sobresurten els advocats (529 electors), els farmacèutics (47) i els metges (34). És una al·liança conseqüent en la perspectiva liberal i en particular de Barcelona, que es completa amb una representació més del moment, la dels militars entre els que cal diferenciar a un contingent de caps i oficials de la milícia, que per professions comprén a 29 comerciants, 3 nobles i hisendats, 9 funcionaris, 3 fabricants i una llarga llista d'altres oficis ben diversos. El protagonisme dels militars com a conseqüència de la guerra civil fa comprensible aquesta nombrosa llista d'oficials i militars retirats. També es troben forces botiguers i menestrals, entre els que trobem a 59 botiguers, 38 revenedors, 22 adroguers i confiters, 25 sacres, 22 formers, 18 taverners, 12 sembrers, 11 argenters i 13 fusters; es un grup d'oficis de la menestralia tradicional amb majors possibilitats de supervivència en les condicions capitalistes de la primera meitat del dècadu.

Un xic marginats i amb percentatges menors, trobem a una representació dels 100 majors contribuents territorials -els hisendats- i a 52 nobles, que confirma la al·liança entre antics sectors de l'aristocràcia i els liberals. Però es troben

a faltar molts propietaris, tant urbans com rurals, però amb residència fixa a Barcelona, doncs segur que n'hi havien mes de 153 que tenien quotes de contribució per damunt dels 300 rals. El grup dels fabricants es molt reduït, mes si pensem que solament n'hi han 10 que paguen mes de 750 rals, el mínim que s'exigiria a un fabricant que posseís un establiment amb unes certes dimensions industrials. Contrariament n'hi han 23 que es situen entre els 300 i 400 rals, on hem localitzat també a 17 sastres, 14 formers, etc. El cens mostra un bloc homogeni de la gran burgesia que es encapçalat per comerciants, advocats i oficials de la milícia, que tots sols ja sumen prop del 50 % de tots els electors. Destaca la falta de qualsevol delegació d'eclesiàstics que confirma el absolut trencament entre els liberals i l'església en aquests moments de major efervescència revolucionaria de la burgesia.

El cens electoral entre 1837 i 1844. Amb la llei electoral de 1837 la gran burgesia port bona part de l'influència sobre el cens. La inclusió de la categoria d'inquilinat i la reducció de les quotes dels contribuents a 200 rals porta a una relativa popularització del cens, que ara ja permet que siguin electors el 4 % de la població i un 20 % dels veïns. Tots els sectors burgesos tenen assegurada la participació i, junt amb ells, una part de les classes mitjes.

Hi ha varis punts en la llei de 1837 que donen peu a interpretacions un xic confoses en el moment de fer el cens. Així en el article 7, 2on, es demana per ser elector "tener una renda líquida anual que no baje de 1.500 reales vellon, procedente de predios propios rústicos o urbanos (...) i de cualquier profesión para cuyo ejercicio exijan las leyes estudios y exámenes preliminares". Aquest article deixa la possibilitat als propietaris d'escollir entre ser contribuents o rendistes, tenint mes avantatge figurar en el segon procediment, doncs les contribucions acostumen a equivaldre al entorn del 10 % de la renda. Un altre punt conflictiu es en el article 7, 4art, on s'inclueix en els censos a tot aquell que "habite una casa o cuarto destina o exclusivamente para sí y su familia, que valga al menos 1.500 reales de alquiler anual -el cas de Barcelona." Naturalment l'equivoc es troba en l'imprecisió d'esmentar el valor i no el preu de la casa o habitació, i no deixar mes clar que tan sols afecta en el cas de ser un inquilí.

Poc abans de les eleccions de gener de 1840, el govern de Perez de Castro fa circular una real ordre datada el 17 de desembre de 1839 amb la intenció d'aclarir aquests punts; però les interpretacions en aquell moment ja són molt diverses: els progressistes, partidaris d'aumentar el cens, consideren que són electors tant els inquilins com els propietaris partint de la referència al valor del lloguer, prevalent els criteris del lliure mercat a les taxacions oficials. Contràriament els moderats distingeixen entre inquilí i propietari, quedant fora del cens aquells segons si tan sols poden demostrar el valor de la propietat pels rebuts que paguen els inquilins; s'exclou així a una gran quantitat de petits propietaris (18).

En la preparació del cens electoral de 1840, quan a l'Ajuntament hi ha importants figures progressistes com Jacint Felix Domenech, Josep Meluquer i Pau Pelachs com alcaldes, i entre els vocals líders radicals com Francesc Raulí, Joan Antoni de Llíndes o Ramon Negravarnis, es produeix un fort enfrontament amb la Diputació dominada per els moderats com Josep M. de Gisbert i Ramon Busenya. Les dues institucions tenen de col·laborar en la formació de les llistes, i la Diputació s'agafa a la real ordre del 17 de desembre per excloure a una bona part dels petits propietaris al recollir lateralment pèrits per taxar de nou el valor de les propietats; també se treu de les llistes els electors que tenien acumulats veïns lloguers, per exemple botiguers o monestrala que pagaven al mateix temps per un taller o botiga i el pis on vivien. Les llistes electorals que coneixem, que no són les definitives, doncs fins el dia anterior a les eleccions es ven fer modificacions, donen un cens amb 4.300 electors, quan sis mesos abans -el juliol de 1839- s'incluïa a 5.700 electors (20). Totes dues dades són exagerades, doncs els censos de 1841 i 1843, més fiables, i beneficiats de l'escrupulosa formació de les llistes de 1840 on segurament van desaparèixer molts morts i no residents a la ciutat, situen el cens lleugerament per sota els 5.000 electors.

Però es evident que la formació dels censos electorals esdevé una qüestió política. El partidisme de la Diputació es fa patent en detalls com canviar el col·legi electoral de Sant Boi a Hospitalet, "pueblo situado a la izquierda del Llobregat, para que vayan a votar los electores de otros que estan a la derecha" (21). La cosa tenia certa importància doncs obligava a llargs desplaçaments als electors de Segorbe a Castelldefels, i "si ordinariamente se tocan los inconvenientes

que ve a primera vista cualquiera que tenga una idea de la topografía del país, se aumentan en gran manera en la estación presente en que hay muchas posibilidades que se repitan los crecidos aluviones que no dejan de ser frecuentes en el Llobregat, y que imposibilitan no solo el paso a pie sino que dificultan también el tránsito de unos pueblos a otros" (22). Els electors de Sant Andreu del Palomar, Moncada i Reixac, Horta i Sant Martí de Provençals, pobles de clara tendència progressista, s'els fa anar a votar en el districte 4art de Barcelona, després de una notable expurgació d'electors a les seves llistes. També cal remarcar que a les reclamacions per lloguer de cases, la Diputació exigia un certificat de l'alcalde de barri i un altre del propietari de la casa, cosa que col·locava al possible elector en mans d'aquest darrer. En aquestes accions, la Diputació si mes no, actua de mala fe i provoca una radicalització política a la ciutat que es pot seguir des de El Constitucional i El Guardia Nacional, orgens de premsa de progressistes i moderats respectivament. Els comentaris i rumors sobre bullangues son freqüents i els progressistes per evitar-la prenen una postura legalista.

Després de les eleccions, el conflicte té una nova dimensió en unes exposicions a les Corts que envien i firmen distinguits caps progressistes com Joan Antoni de Llinàs, Jose M. Canalejas o Francisco Rauli, senyalant irregularitats tant en la formació del cens com en les eleccions i demanant la anulació de la Acta de Barcelona (23). Al discutir-se aquesta en el Congrés de diputats en la sessió del 12 de març de 1840, els diputats Viadera, Domenech, Sancho, P. Gil i Madoz segueixen demanant l'anulació de l'Acta, mentre Perpinyà i Armandaris s'encarreguen de defensar-la; les discussions es centren en la validesa del cens electoral. Finalment la cambra aproba l'Acta de Barcelona amb 70 vots a favor i 37 en contra (24).

Per una anàlisi socio-professional d'aquests censos electorals es difícil, doncs en les llistes definitives només s'expressa la categoria fiscal dels electors: contribuents, renda, arrendament o inquilinat. La única possibilitat es seguir les mateixes fonts que es van utilitzar per la formació de les llistes i, d'aquesta manera, refer els censos. S'han conservat un important volum d'aquests materials encara que la informació acostuma a ser de valors diferents i en molts

casos es fa difícil de treballar i quantificar. Ens basem principalment en una rel.lació de contribuents amb quotes superiors als 200 rals anuals feta per la Junta de Comerç el 1839, una llista de bens propis urbans superiors a 1.500 rals de renda elaborada per els perits de l'Ajuntament el 1839, llistes dels afiliats als Col.legis d'Advocats, Farmàcia, Medicina, Notaris Publics i Procuradors, i el buidatge de una colla d'expedients de reclamacions d'inclusiones a les llistes electorals, dels ^{quals} que s'han treballat al entorn de 400 casos (25). Naturalment el cens electoral que presentem en el Quadre 9 es hipotètic, però creiem que s'acosta al que seria un cens tipus per el període 1837 a 1843.

La estructura socio-professional dels electors de Barcelona ha sofert una forta transformació en rel.lació al cens de 1836. Ara no son els comerciants o les professions liberals qui predominen entre els electors, sino els propietaris, grup que anteriorment tan sols era representat per un grupet d'hisendats i nobles. Si tenim present el Quadre 10 sobre nivells de fortunes, es pot interpretar que la majoria de propietaris -prop del 60 %- frueixen de unes rendes modestes, inferiors a 5.000 rals, cosa que fa pensar en l'existència de una massa important de petits propietaris urbans, mentre el gran terratinent rural es un grup molt reduït doncs tan sols 370 electors tenen rendes superiors als 10.000 rals, per entre els quals trobariem els hisendats. Les llistes de propietaris i contribuents es feien paral.lelament, sense tenir en compte que una part dels primers poden trobar-se igualment entre els segons; hem evaluat les coincidències en un 15 % com a màxim, però el total definitiu en els propietaris el creiem correcte, doncs s'ha consultat les llistes de 1841 i 1843 en on els electors per renda son mes de 2.000, incluint alhora a propietaris i professions liberals -en el Quadre 9, uns i altres sumen 2.162 electors.

Els botiguers i els menestrals es situen en índexs bastant elevats i certament son els mes beneficiats per la categoria de lloguer, doncs s'ha de tenir en compte que molts d'ells acumulaven varis lloguers al tenir de disposar d'una botiga, taller o magatzem al mateix temps que un pis o habitació on viure amb la família. Les dues categories tenen un màxim de representació en els districtes 1er i 4ert, la zona mes tradicional de Barcelona i on acostumaven a establir-se els gremis; en el cas dels menestrals les diferències amb els altres barris son notables. Aquesta massa de botiguers i menestrals, mes del 30 % dels elec-

QUADRE 9.- Estructura socio-professional dels electors de

Barcelona: cens electorals 1337-1347.

El vot per Col·legio i Parok
 CONTRIBUCIO I TEND. D. ~~Propietat i profesio~~

Categories socio-professionals	Districtes					TOTAL %	LLOCPER		TOTAL							
	1er %	2on %	3er %	4art %	5e %		% Estimadors	absol	%							
PAGESOS I PESCADORS	2	0,3	48	10,1	13	2,4	3	0,2	43	9,9	109	3,2	75	5	75	1,5
MATEJUNALS	89	11,9	16	3,4	10	1,9	107	3,7	22	5,0	243	7,1	450	30	693	14,1
BOTIGUERS	135	18,3	36	7,5	58	10,9	147	12,0	36	8,2	412	12,1	450	30	362	17,5
FABRICANTS	2	0,3	48	10,1	13	2,4	3	0,2	43	9,9	109	3,2	75	5	194	3,7
COMERCIAL	43	19,4	52	11,0	23	4,3	136	15,2	17	3,9	421	12,6	75	5	496	10,1
PROF. LIB.	41	5,6	71	15,0	158	27,2	210	17,2	72	16,4	552	15,2	150	15	702	14,5
FUNCIONARIS	1	0,1	7	1,5	15	2,8	28	2,3	4	0,9	55	1,6	75	5	130	2,5
PROPIETA.	328	44,4	243	51,4	253	47,7	542	44,3	244	55,7	1.610	47,3	1.610	32,8		
MILITARS													150	10	150	3,1
TOTAL	737	100%	473	100%	530	100%	1.223	100%	438	100%	3.402	100%	1.500	100%	4.902	100%

Ponts: ADP, Lligall 108: "Lista de Bienes Propios urbanos con renta superior a 1.500 reales vellón... (1838)". Lligall 111: "Noticias electorales sacadas de los libros de Subsidió de Comercio e industria, o facilitadas por varias corporaciones (deseembre 1839)". Lligalls 112 a 116: "Expedientes de reclamaciones de inclusiones y exclusiones en las listas... (Gener 1340)".

P. 49

QUADRE 10.- Nivells de fortunes dels electors
de Barcelona, (1838-1839).

Renda propietats (de 1.500 a +20.000 rals)	Districtes										TOTAL	
	1a	2a	3a	4a	5a	6a	7a	8a	9a	10a		
Contribució indústria i comerç (200 a +2.000 rals)	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
+ 20.000 + 2.000	25	3,6	17	4,1	11	2,8	50	4,8	3	0,8	106	3,6
10-20.000 1-2.000	70	10,0	28	6,8	34	8,6	109	10,6	23	6,2	264	9,1
5-10.000 500-1.000	165	23,5	36	20,8	79	20,1	274	26,6	95	25,7	699	24,0
1.500-5 200-500	441	62,9	282	63,3	269	63,4	597	58,0	243	67,2	1.837	63,0
Totals	701		413		393		1.030		369		2.906	

Fonts: A.D.P., Lligall 108: "Lista de bienes propios urbanos... (1839) i Lligall III: "Noticia electoral sacada del libro de subsidio de comercio e industria ..." (deseembre 1839).

109.51

tors, junt amb l'existència de molts petits propietaris urbans, mostren un ampli marc de classes mitjes i la pervivència de una estratificació social tradicional; de fet, la sobrevivència dels grans després del decret de dissolució el 1934, es una prova que aquests encara tenien una influència real en la vida ciutadana al menys fins a principi dels anys quaranta (26).

Les professions liberals i els comerciants han perdut pes en el cens, doncs ara entre uns i altres no arriben a ser el 25 %, mentre el 1836 sobrepasseven el 50 % del cens. Els comerciants formen una categoria econòmicament elevada, per professions segueixen essent l'activitat més representada —un total de 322 membres—, encara que la popularització del cens no els afavoreix tant com en altres oficis. La majoria d'ells es troben a la dreta de les Rambles i en els barris marítims. El 14 % de les professions liberals es un percentatge important i mostra la influència d'aquest grup dins la burgesia. Es situen preferentment en els districtes 3er i 4art. Els fabricants es troben entre els grups minoritaris, tan sols son el 3,7 % del cens, però cal remarcar que molts d'ells junta amb els comerciants i grans propietaris son els que componen la elit burgesa. Una anàlisi detallada d'aquests tres sectors darrerament esmentats, probablement mostraria estratègies econòmics i socials entre ells. Els trobem en els districtes 2on i 5é, on ja s'ha situat els sectors industrials, mentre en les altres zones tenen percentatges molt baixos. Això sembla confirmar la imatge de uns fabricants que viuen junta a la seva fàbrica.

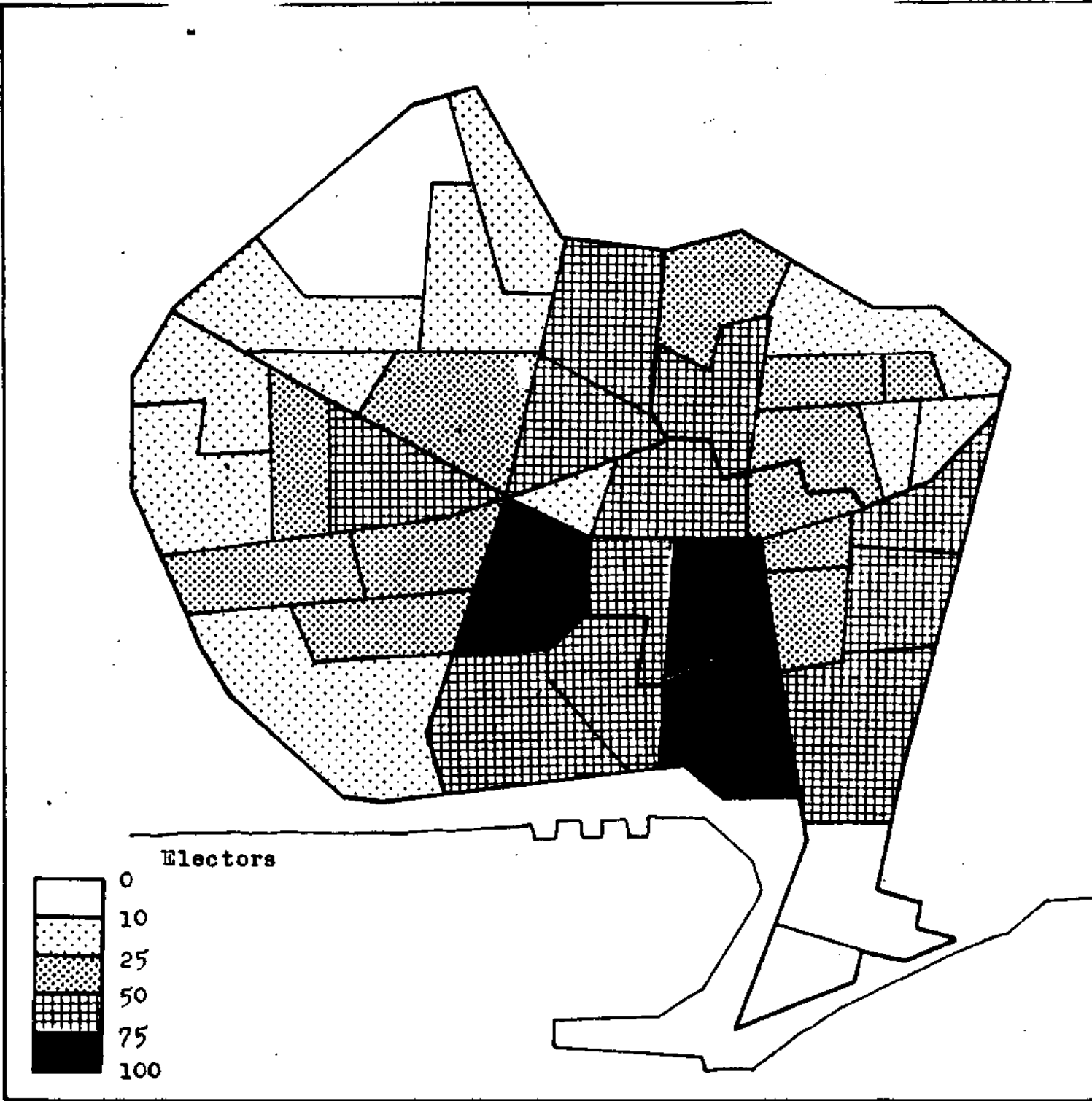
Els percentatges de funcionaris i militars creixen que son lògics, doncs Barcelona no era un centre burocràtic i ara en els militars s'els exigeix una renda mínima. Els pagesos son un grup d'arrendataris de les hortes de Sant Bertran, on les rendes per la terra eren molt elevades en aquest moment, mentre els pescadors son un grup de patrons d'establiments de pesca a la Barceloneta.

En el Quadre 10 sobre nivells de fortuna, s'ha volgut comprovar els diferents nivells econòmics dels electors. Tan sols s'inclueix als propietaris i contribuents i en cas de poder afegir els electors per lloguer de cases probablement s'aguditzaria molt més la tendència cap als nivells econòmics més baixos. Els electors que es troben fins a una renda de 5.000 rals i una contribució de 500 rals els podem identificar com propietaris i empresaris petits. El següent nivell, fins a 10.000 i 1.000 rals respectivament, equival als propietaris i empresaris

mitjans, tots ells membres de la burgesia, mentre que el nivell anterior mostraria una barreja de burgesia i menestrala. Els altres nivells s'identifiquen en l'elit burgesa, on podem trobar els grans comerciants, els hisendats i els industrials. Cal comentar el pes dels propietaris en els nivells més alts i la major concentració de electors en el districte 4art, tant des del punt de vista qualitatiu com quantitatiu, que a més coincideix amb els barris més poc poblats. Els contribuents es concentren principalment en el districte 1er, mentre en tots els altres els propietaris són els més nombrosos.

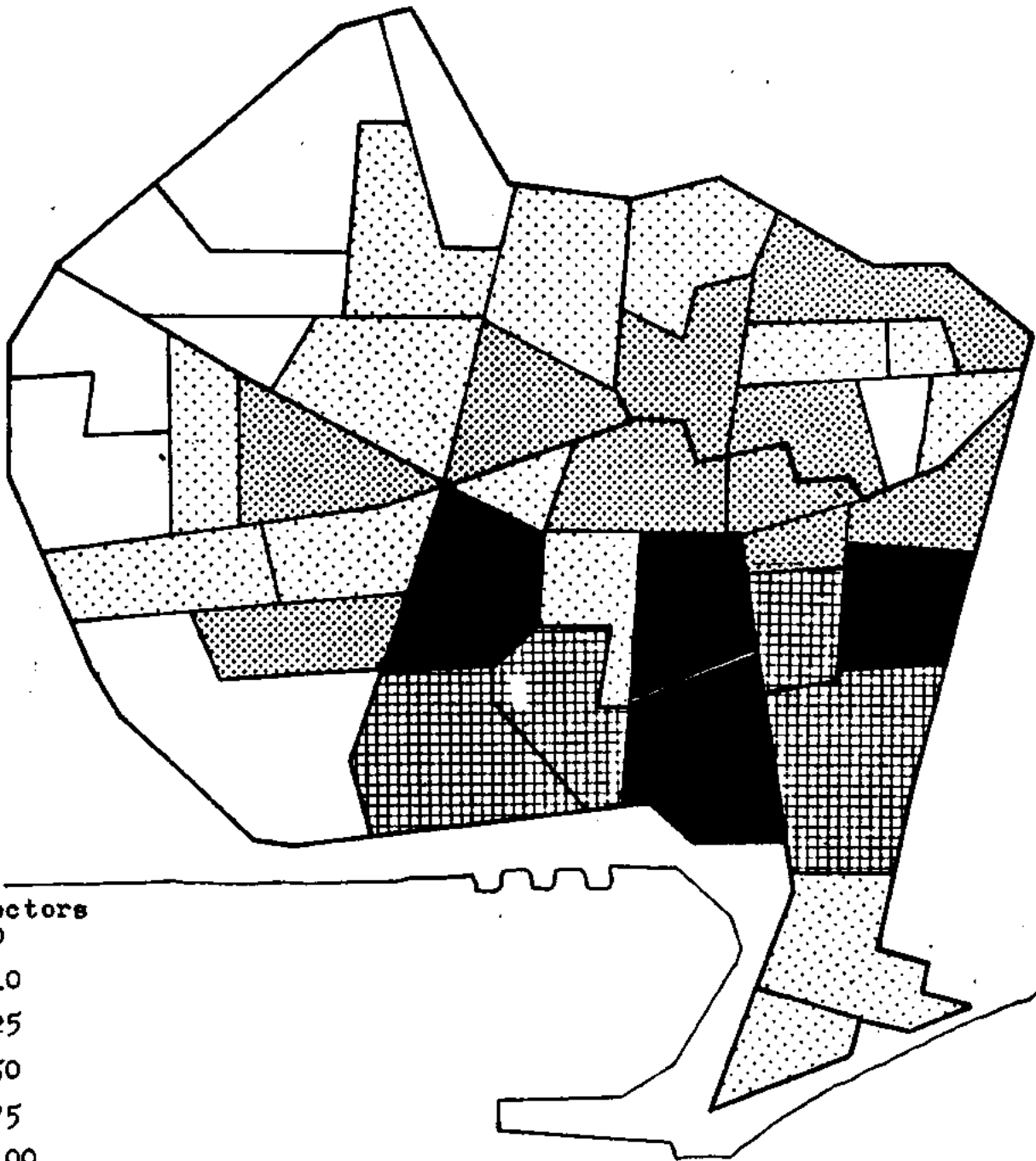
Completem la visió del cens amb els Mapes 17, 18, 19 i 20 sobre distribució dels electors de Barcelona per barris i segons les activitats materials. Els quatre mapes segueixen la mateixa tendència al mostrar un major nombre de electors en els districtes 1er i 4art, i tan sols tenen certes diferències de matís, algunes d'elles interessants. En el Mapa 17, on es representa als propietaris, es fa evident el pes del districte 4art, on s'hi troben els barris amb major concentració d'electors. Després cal ressenyar els dos barris alts de la dreta de la Rambla i el que comprèn la plaça Santa Anna, ja en el districte 2on. En el districte 1er trobem tres barris més amb molts propietaris, i finalment un altre barri a l'esquerra de les Rambles, entre el carrer Hospital i Sant Pau però que no arriba als barris del sector industrial. El Mapa 18 de contribuents d'indústria i comerç, fet a la mateixa escala, mostra una zona molt delimitada que segueix la part baixa de les Rambles, el carrer del Call i arriba al passeig de Sant Joan seguint per on actualment hi ha el carrer Princesa, que encara no s'havia obert. Hi han quatre punts de major concentració, un en el districte 1er al entorn del Born i el carrer Montcada, mentre als altres punts coincideixen amb els del mapa dels propietaris. El mapa senyala per una part les zones de la burgesia comercial, principalment el carrer Montcada i la plaça Palau, i per l'altre la zona de major concentració de botiguers i menestrals més cap el centre de la ciutat.

En el Mapa 19 corresponent a la distribució dels electors per lloguer, és interessant, doncs té de reflexar les zones on es paguen lloguers més elevats en concordància en un major grau de representació d'electors. Els entorns de la plaça Palau, la zona mitja de les Rambles i el centre de la ciutat, que no es corresponen

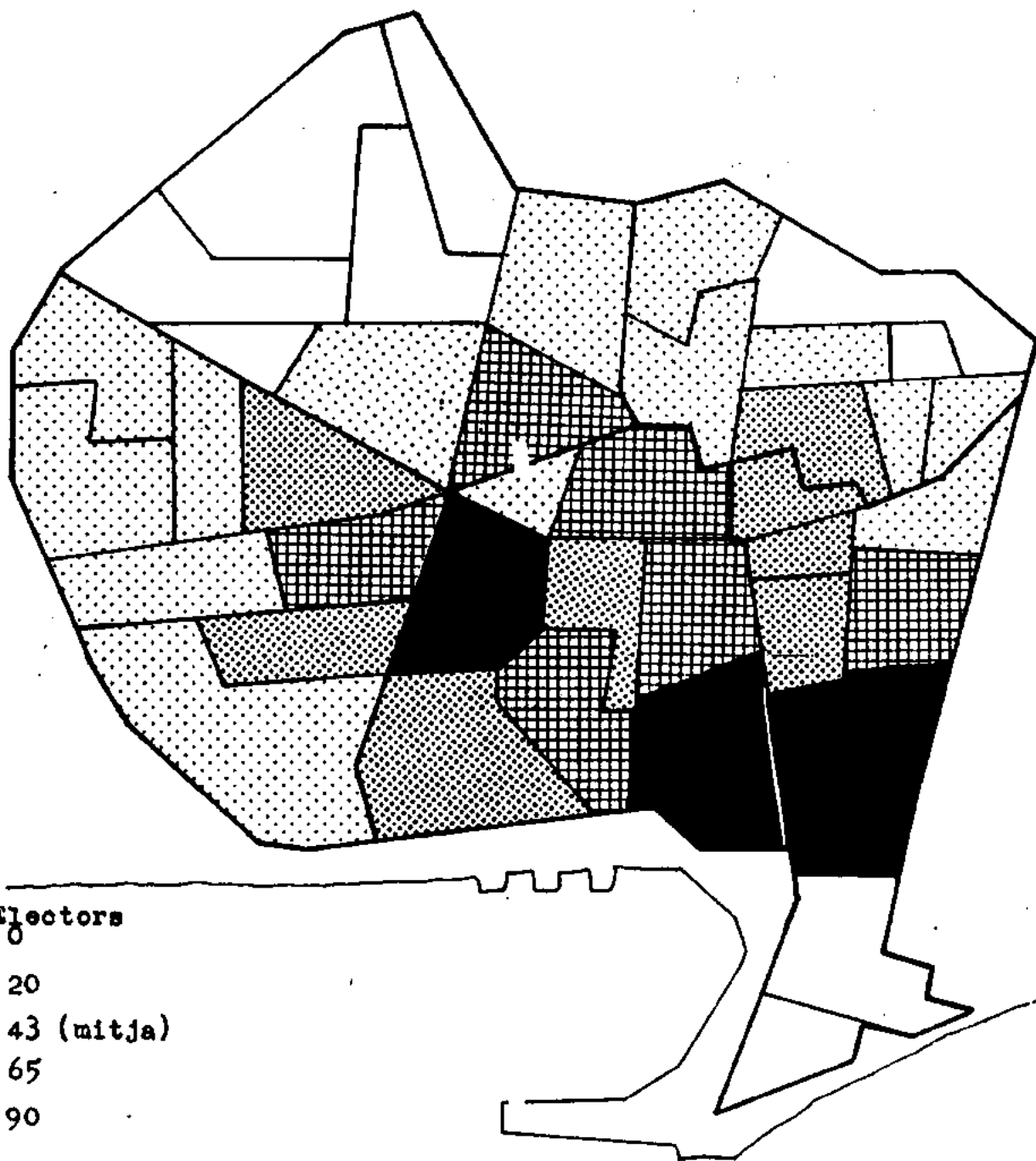

Mapa 17.- Electors per contribuio territorial a Barcelona (1838-1840).

109 52

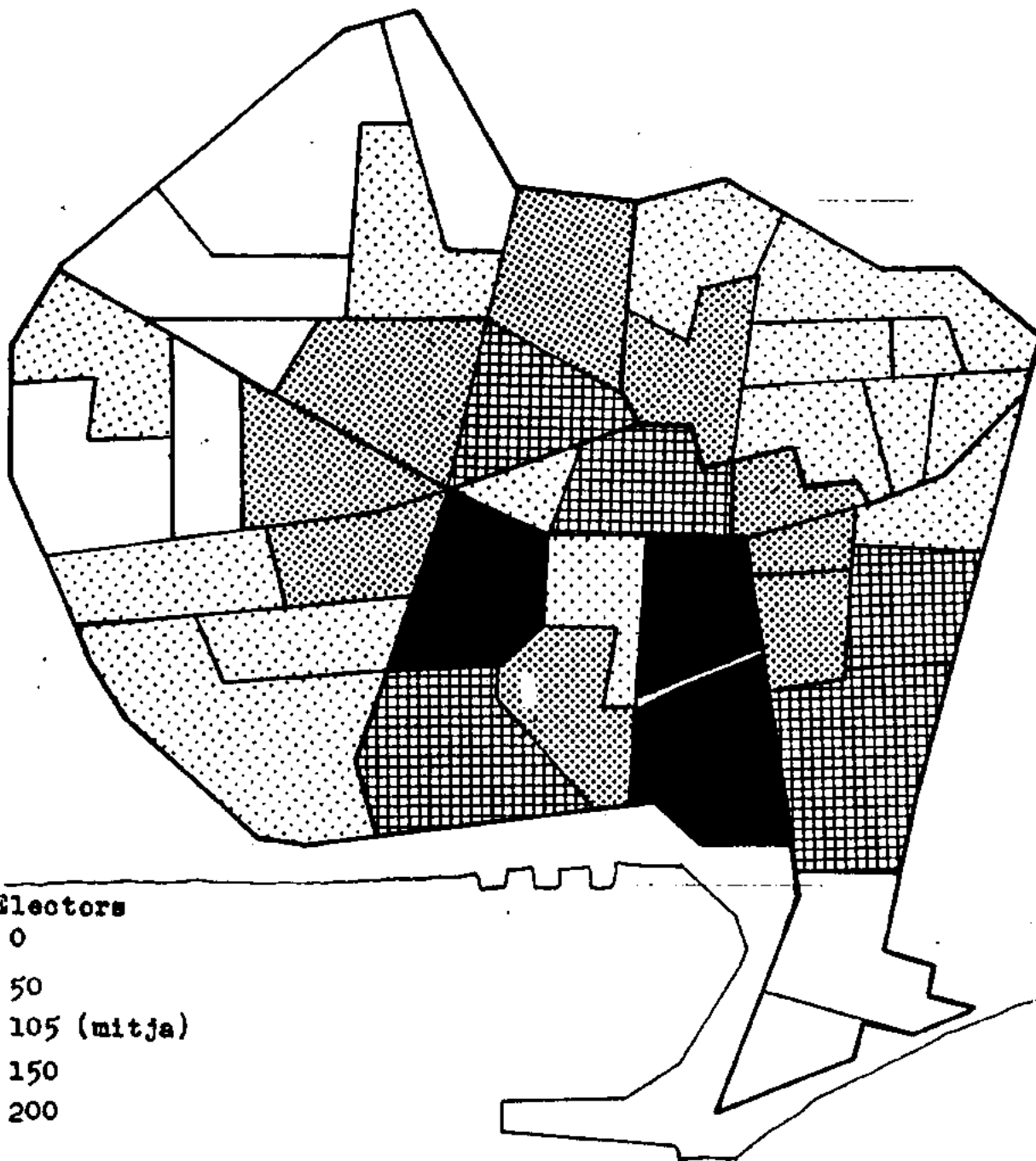
Mapa 18.- Electors per contribucio d'Industria i Comerç a Barcelona
(1838-1840).

Mapa 19.- Electors per lloger urbà a Barcelona, 1840.

Font: ADP, Lligall 117: "Listas comprovadas", el gener de 1840.

105.53

Mapa 20.- Total d'electors a Barcelona, en una distribució per barris el 1838-1840.

p. 54
187

amb els punts de major densitat de població el 1859 sino a zones de població mitja o baixa, com s'ha vist anteriorment en el Mapa 16. Els punts on hi ha mes electors si que coincideixen en els llocs on s'ha fet en els anys trenta les principals reformes urbanistiques: la plaça Palau, que s'ha de veure com un exemple d'urbanisme burgés tipic, i l'obertura del carrer Ferran, que per aquests anys havia arribat fins el carrer Avinyó. En un altre nivell, els districtes 2on i 5é, on es troba la major densitat d'habitants, mostren uns nivells mes baixos que es decanten favorablement cap el districte 5é, zona urbanitzada entre finals del divuit i primer terç del dinou, i a on es situen els nous habitants de la ciutat. Probablement el nivell social del barri 5é es en general mes baix, però els lloguers un xic mes elevats per ser les cases de construcció ^{mes} recent i els contractes d'inquilinat menys antics.

El mapa del total d'electors es un resum dels anteriors i confirma la concentració en els barris de l'entorn de la plaça Palau i carrer Montcada, en les Rambles i carrer Ferran, i, finalment, en el centre de la ciutat, sobretot entre els carrers Ciutat i Plateria; aquesta darrera es la única zona que coincideix amb un índex elevat de població el 1859. Mentre els dos primers punts senyalen les zones de preferencia de la burgesia, doncs allà s'ha situat la Llotja, la casa Xifrà, el plà de la Boqueria amb els cafes elegants i el Liceu, el darrer punt sembla indicar una zona de major influencia de menestrals i botiguers o, simplement, de petita burgesia.

El cens de 1865. El darrer cens que s'ha pogut reconstruir es en una dada mes moderna, 25 anys després del cens de l'any 1840. Son uns anys de transformació econòmica important, doncs per exemple s'ha situat l'inici del desenvolupament de la industria textil catalana precisament cap el 1840, i el 1865 aquest sector i els de les finances tenen la seva primera crisi important de caracteristiques capitalistes.(27). En general, i seguint en l'espectre material, el 1865 Barcelona es segueix considerant la capital de una zona industrial i la mateixa ciutat un nucli capitalista desenvolupat.

En el nivell polític, el 1865 s'arriba a una crisi important del sistema censitari, i en general del liberalisme, doncs les reformes electorals apreses per

QUADRE 11.- Estructura socio-professionals dels electors
de Barcelona: cens de 1865.

Categories socio- professionals	Districtes				TOTAL
	1º Falau Elect. %	2º St. Pere %	3º Pi %	4º St. Bertran %	
PAGESOS I PESCA- DORS	41 2,0	5 0,3	4 0,3	19 1,0	69 1,0
ARMESERALS	386 19,0	276 18,7	212 14,7	266 14,5	1.140 16,3
FABRICANTS	24 1,2	134 9,0	147 3,3	104 5,6	309 4,5
BOTIGUERS	228 11,3	137 9,2	193 13,4	222 12,1	780 11,5
COMERCIENTS	304 15,0	144 9,7	106 7,4	174 9,5	728 10,7
PROFESSIONS LIBERALS	156 7,0	166 11,2	193 13,4	195 10,6	710 10,5
FUNCIONARIS PROPIETARIS	107 5,3 212 38,5	32 2,2 541 36,5	59 4,1 569 39,6	98 5,3 715 38,9	296 4,4 2.543 37,5
MILITARS	16 0,8	11 0,7	14 1,0	35 1,9	76 1,1
ECCLESIASTICS	43 2,1	37 2,5	41 2,9	12 0,7	133 1,9
TOTAL	2.023 100	1.483 100	1.438 100	1.840	6.784

Fonts: B.O.P.B., nº 276 i següents, novembre- desembre 1865.

1750

O'Donnell i la Unión Liberal no treuen els progressistes de l'escepticisme. La llei electoral de 1865 no significa cap avanç important, com demostra el fet que els electors segueixen representant el mateix percentatge de la població, al entorn del 4 %, però ara 25 anys després.

En aquesta ^{pers}pectiva, la anàlisi socio-professional dels electors de Barcelona te l'alicient de poder comparar l'estructura de la burgesia en dues dades prou allunyades i prou significatives. En aquest context, el Quadre 11 es en bon principi decepcionant doncs no es nota cap evolució important: les diferències mes notables entre els dos censos, mes aviat indiquen un grau estancament de les estructures socials. El pes dels propietaris es ara mes important, com el dels menestrals -o professions manuals que exigeixen una mínima preparació per conèixer l'ofici-, mentre els fabricants segueixen essent una minoria i els comerciants no mostren cap variació significativa. El cens es fa sobre la base dels contribuents i de les capacitats, així que no hi ha cap categoria popularitzadora com era la de l'inquilinat.

Una observació mes detallada per oficis tampoc dona resultats que indiquin masses transformacions. Per exemple en el grup de la construcció apareix un ofici nou, el dels lampistes però tan sols trobem a 10 electors, en contrast amb altres professions que no indiquen massa evolució com les dels "chapuzeros", canters o jardineros. També apareix algun editor al costat dels impresors i llibreters, però en general es dificil de localitzar oficis nous que pugin senyalar algun tipus de transformació en les professions. De fet dona la sensació de trobar-nos ^{femim}devant d'una estructura social urbana pre-capitalista o en una primera fase d'evolució capitalista.

La diferenciació per districtes mostra una tendència a la uniformitat, davant els contrastos que es podien observar en el cens de 1840. Els menestrals que abans trobavem preferentment a la dreta de les Rambles ara es situen en percentatges similars a totes les parts de la ciutat, tendència que ja iniciaren els botiguers en el cens anterior i que ara es confirma plenament. Els comerciants son els que mostren una major prediaposició a situarse en el districte 1er, mentre els fabricants, sorprenentment, son mes nombrosos en el sector de l'industria tradicional, en el districte 2on, que en el 4art, on es construeix la industria textil del dinou. Finalment sorpren la distribució dels eclesiastics -que trobem per

primer cop com a categoria socio-professional en un cens electoral-, per la seva poca representació en el districte 4art, on es situaven a principis de segle molt dels convents, i que per aquesta dada era la zona més poblada de la ciutat.

Caracterització del elector.

Hi han tres aspectes en el estudi dels electors que ens semblen els més destacats i, al mateix temps, ens caracteritzen el cens de Barcelona durant el període del sufragi censitari. Primer, una presència majoritària de propietaris, segon, un sector de comerciants, industrials i professions liberals, de fet la burgesia, amb una reduïda participació en els censos i, finalment, una base important de classes mitges.

Com també s'ha vist a la resta de la província, els propietaris són el grup més nombros entre els electors de Barcelona. No es tracta de grans propietaris de terres, doncs la província tampoc s'ha distinguit per l'existència de grans latifundis; probablement els grans propietaris, els hisendats, són un parell de centenars a Barcelona, aquells que ja consten per el cens de 1836, i potser el mateix nombre a la resta de la província. La propietat ja es troba molt fraccionada i, després de les desamortitzacions, el seu valor tendeix a augmentar tant en el camp com a la ciutat. Així, tot aquell que posseix a mitjats del dinou unes terres o unes cases, pot fruir de unes rendes que el situen en unes nivells socials mitjans o alts, malgrat que això no signifiqui tenir altres ingressos provinents d'activitats econòmiques més productives. I aquest sector de propietaris, la majoria vinculats a la petita propietat, es en els censos electorals més nombros que el nucli principal de la burgesia: els comerciants, els industrials i les professions liberals. Aquest sector burgès, majoritàriament urbà però extès per tota la província, es qui té unes majors possibilitats d'acumulació capitalista tant en els negocis -que es l'ocupació preferent-, com en empreses industrials o en propietats, doncs sovint els grans comerciants són també terratinents o hisendats. En els anys quaranta es quan aquest grup té majors facilitats de creació material: les inversions es canalitzen cap a la banca i les grans empreses industrials, aquestes darreres envoltades sovint en un aire fantasios. De fet es fan grans negocis i sembla que es vol dirigir una transformació global de la economia

malgrat que els promotors d'aquestes empreses es vinculen en un determinat i reduït grup de la gran burgesia; naturalment, la possibilitat de fer grans negocis no s'obra a tothom. Probablement cap els anys cinquanta i seixanta els marges dels beneficis en activitats financeres i industrials no es tan clar i moltes inversions es despisten, de nou, cap a la compra de bens passius, en la acumulació de propietats. Es evident que la febril industrialista s'ha aturat i molts grans projectes no s'arriben a materialitzar, mentre que les especulacions que es preveuen davant la realització de l'exemple de la ciutat, atrauran a molts capitals. (15)

La immobilitat que presenta la estructura dels censos entre 1840 i 1865 fa pensar que entre aquestes dues dades s'ha revaluat la propietat, i el món dels negocis segueix en mans de una reduïda elit de comerciants i industrials, ben recolzats per unes nombroses professions liberals de advocats, notaris i procuradors. Aquest tancament de l'elit burgesa significa també una dificultat de mobilitat social i, només ocasionalment, es permet l'ascens social des d'altres sectors de la societat. Així, s'ens dibuixa una burgesia tancada, un grup amb molta força econòmica i que pot dominar institucions de poder local, però massa reduïda, i per tant feble, en nivells polítics més amplis (28).

La base del cens electoral, tant el 1840 com el 1865, la formen les classes mitges dels sectors d'oficis manuals, botiguers i petits propietaris. Creiem que s'ha d'identificar l'origen d'aquest sector social a partir de la evolució de la petita empresa menestral que, entre el segle divuit i la primera meitat del dinou, s'ha generalitzat en tots els nuclis urbans de la província, ara alliberada de les pressions dels gremis encara que possiblement subsistien enlleços corporatius i costums tradicionals. La generalització de la petita empresa, del botiguer i del petit propietari es afavorida en part per el desenvolupament capitalista, però alhora té una evolució paral·lela i peculiar. Hi ha una diferència social i econòmica entre el comerciant i el botiguer, entre l'industrial i el empresari tradicional. Conseqüentment podem plantejar-nos unes diferències de mentalitat entre la gran burgesia i les classes mitges.

Intentar una caracterització del elector es perillós doncs s'han distingit variis grups i sectors dins el cens electoral, que corresponen també a una diferenciació a nivell social i professional. A partir de les reclamacions que els

veins fan a la Diputació per que s'els inclueixi a les llistes, la analisi quantitativa pren una perspectiva diferent al entrar en contacte amb una bona colla de casos particulars. Les impressions generals son de trobar-nos davant d'un cens que escape al monopoli de la burgesia urbana o rural i son les classes mitges les mes interessades en accedir a un dret polític amb nítides resonancies socials, i el qual no es confereix sense resistencies. Els exemples de Josep Costa i Badellí i Jaume Costa i Segarra ens semblen interessants i representatius (29). Els uneix alguna rel.lació de parentela, proba lement Jaume es fill d'un germà de Josep, i els dos tenen el mateix problema amb la Diputació, que els ha borrat de les llistes alegant que son de nacionalitat sarda. Es una excusa poc fonamentada, doncs si bé Josep va neixer a Cerdanya, el 1840 ja feia 24 anys que vivia a Barcelona i té la residència espanyola de fa temps; en Jaume es fill i veí de la ciutat. Tots dos son confiters, en Jaume també diu ser propietari de una casa, a mes de tenirne llogada un altre on probablement ha instal·lat una segona confiteria. La raó de que la Diputació els elimini del cens no es econòmica, doncs tan sols per el seu ofici paguen una contribució superior als 200 reals anuals, encara que no s'especifica. La raó es política, com el mateix Jaume Costa ens permet entreveure: "como español he defendido la patria con las armas en la mano la Constitución de 1812, y que soy contribuyente en los gastos de contribución de sangre habiendo sido nombrado oficial de la 2ª compañía del 6º batallón de la Milicia Nacional que fue desarmada por el Excmo. Sr. Barón de Meer, contra el tenor de la misma constitución" (30). Aquestes reivindicacions son un desafiament a la Diputació, i no una simple i humil·l petició per tornar a formar part del cens. També Josep Costa va formar part de la Milicia, encara que no va tenir tantes possibilitats de conseguir el carrec d'oficial, però s'enorgulleix d'aquesta participació pública i deixa ben clar que la seva companyia "fue armada, desarmada y vuelta a armar" (31), recordant les peripecies d'aquesta institució que aviat va perdre el seu caracter estrictament burgès per ser molt mes popular i, per tant, mes perillosa per les classes dominants.

Els confiters Josep i Jaume Costa es troven allunyats de la burgesia de comerciants i industrials tan des del punt de vista socio-econòmic com de mentalitat. Ens sembla incorrecte confondre aquests dos sectors socials doncs es per moltes diferencies de matis/que ajuden a entendre diversos aspectes històrics: la política

seguida per moderats i progressistes, la possibilitat de distinguir sectors socials dins les classes dominants, una major comprensió de l'evolució material de Barcelona al dinou o uns programes ideològics que escapen de les indicacions dels partits polítics i tenen poc ressò en les fonts impreses controlades per la burgesia.

Finalment, i ja donem per acabada la anàlisi dels electors, intentem fer una comparació entre els censos de Barcelona el 1840 i 1865 amb el de París el 1842. Hi ha una diferència important; doncs mentre a París els electors són 1 per cada 52 ciutadans, a Barcelona el 1840 hi ha 1 elector per cada 25 habitants, diferència que disminueix sensiblement el 1865 (32). Tot i així el cens de París comprén, en nombre absolut, a molta més electors que Barcelona, doncs la capital francesa es al menys, quatre vegades més poblada que la catalana. En el Quadre 12 es pot apreciar unes diferències importants en el tipus d'activitat dels electors, prescindint dels nivells socials. Les "professions econòmiques" són aquí els comerciants, fabricants, menestralis i botiguers, mentre les altres categories ja ens semblen prou conegudes. La estructura comparada dels dos censos senyala vies d'evolució social diferents sota les condicions capitalistes.

A París la major representació de les professions econòmiques, que quasi tripliquen als propietaris, senyalen un major pes de la burgesia productiva i, doncs, una major evolució de les relacions productives i socials capitalistes. Així París, sense ésser una ciutat industrial, sí que té una extensa nomina de comerciants, empresaris i financers que són els que controlen la vida econòmica; la propietat ha perdut valor enfront a aquesta altra possibilitat d'acumulació de capital. Contràriament a Barcelona el pes dels propietaris és molt fort, encara que naturalment tampoc es superior a la suma de tots els sectors productius; però la evolució entre 1840 i 1865 es negativa al augmentar el nombre de propietaris, sense que s'atenyi la dada si tenim present que els censos es van elaborar en lleis i mentalitats diferents. Un augment de propietaris és possible només per una revaloració dels bens passius, o una baixa productivitat dels sectors productius. Creiem indefugible constatar aquest possible augment del valor de la propietat que si bé no contradia una expansió capitalista, sí que la matitza en el sentit que no es fa recolzant-se en les activitats materials, sino a partir d'especulacions financeres i en referència al valor creixent dels bens passius.

NOTES.-

1.- Manuel SAURI y José MATAS; Guia General de Barcelona. Imp. de M. Sauri, Barcelona 1849; ed. facsimil Ediciones El Albir, S.A., Barcelona 1981, pag. 29.

2.- No hem trobat cap font que permeti comparar el cens de la província de Barcelona amb les restants de l'Estat espanyol, excepte per el 1835; en aquest cas es confirma com es pot veure a Calos MARIÑAL; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España, 1834-1844. Ed. Cátedra, S.A., Madrid 1980, pp. 114-115, Cuadro III.

3.- BOP Bar.; nº 292 a 299, desembre de 1846. En el Apendix d'aquest mateix treball hi hem els resultats complets de les eleccions de 1846 i els censos electorals de cada districte.

4.- Hi ha una recopilació de tots els censos de població a Catalunya per el segle dinou en els estudis de Josep IGLESIES i FORT; Indagaciones sobre la población de Cataluña en la primera mitad del siglo XIX. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, 3ª epoca, nº 721, Vol. XXXVII, nº 14, pp. 383-482; i del mateix autor El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años. Contestación del Dr. D.J.R. Bataller. Real Academia de Ciencias..., Memorias, 3ª epoca, nº 680, Vol. XXXIII, nº 16, pp. 319-435, Barcelona, 1961. Els totals provincials s'han extret a partir de calculs a nivell municipal d'aquesta col·lecció de dades.

5.- Josep IGLESIES i FORT; Indagaciones sobre la población..., Op. cit. supra, p. 481.

6.- Entre 1837 i 1845 en aquesta categoria també entren els propietaris, per una peculiar interpretació de la llei electoral de 1837; analitzem aquesta qüestió al parlar dels censos electorals entre 1837 i 1843 (pp. 43 i 44 d'aquest manuscrit). El 1854, d'on prenem la referència; aquest punt ja s'havia clarificat.

7.- Estadística electoral de 1854, ADP Bar., Lligall 142, font manuscrita sense classificar. Es tracta de una llibreta on es resumeixen les dades més interessats dels districtes: habitants, electors en el cens anterior especificant altes i baixes, electors del cens el 1854 separats per les respectives categories fiscals, tot a nivell municipal. El Quadre 4 es un resum d'aquesta font.

8.- Veure en el Apendix d'aquest mateix treball, els resultats de les eleccions de 1854 i les parcials de 1855 i 1856, on hi ha els censos d'aquests districtes.

9.- Les dades de Sant Andreu del Palomar en el Quadre 4 semblen errònies, doncs hi han més electors per contribució comercial i industrial que en el total d'electors per contribució. Hi ha una explicació; per algun motiu els electors d'aquest districte en concret prefereixen figurar en la categoria d'inquilinat abans que les altres en el cens.

10.- En el treball de J. FOSTER; Class Struggle and the Industrial Revolution. Early industrial capitalism in three English towns. Methuen & Co. Ltd., London 1974, pp. 78-84, hi ha la descripció de una ciutat industrial, Oldham, cap a mitjats del dinou. El 1841 ja hi ha 30 grans fàbriques tèxtils mogudes per màquines de vapor i moltes altres menys importants. El 1851, quan te cap a 65.000 habitants, la població obrera representa el 53,5 % i els de la indústria tèxtil cap el 30 % del total de la població. Barcelona, seguint dades de Cerdà treballades per Josep BENET i Casimir MARTI; Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el el Bienni progressista (1854-1856), Cu. 1al, Barcelona 1976, Vol I, pag. 122, el 1957 la població obrera es el 32 % i els obrers del tèxtil ^{enfora} al ~~alredor~~ del 13 %, molts d'ells -al menys una tercera part- ocupats en el sistema domèstic. Per altra part, Ildefons CERDA; Teoría General de la Urbanización, Ed. fascimil Inst. Estudios Fiscales, Madrid 1968, Vol. II, pag. 531, indiquen que funcionaven 70 motors mecànics, sense especificar quants d'ells en el sector tèxtil, cosa que fa suposar que molt difícilment existien a Barcelona 50 grans fàbriques del sector mogudes per vapor.

11.- Hi ha una síntesi sobre el tema a Josep BENET i Casimir MARTI; Op. cit. supra, Vol I, pp. 57 a 67. El tema tractat a nivell de Catalunya ha sigut estudiat per Jordi NADAL; El fracaso de la revolución industrial en España, 1814-1913, Ed Ariel, Ariel-História, nº 5, Barcelona 1977, pp. 188-225, Miquel IZARD; Industrialización y obrerismo. Las Tres Clases de Vapor. Ariel-Quinzenal nº 98, Barcelona 1973, pp. 39 a 97 i Jordi MALUQUER DE NOTES; La estructura del sector algodonero en Cataluña durante la primera etapa de la industrialización, 1832-1861. "Hacienda Pública Española", nº 38, (Madrid) 1976, pp. 133-148. En general creiem que aquests estudis donen una imatge massa optimista de la indústria tèxtil catalana, i en particular de Barcelona. Estudis des d'una perspectiva més social i menys econòmica poden donar altres resultats.

12.- Jesus MESTRE; Barcelona 1835-1840. Una ciutat pre-industrial en transformació. Tesis de Licenciatura, Universitat de Barcelona, setembre de 1980 sense publicar, pp. 89 a 97. També es fa un estudi del sector tèxtil tenint com a base les estructures socio-professionals del sector.

13.- Veure el Mapa 3 d'aquest mateix treball, on ja s'ha tractat la divisió electoral de 1865 per la ciutat de Barcelona.

14.- El 1857 una part important dels progressistes no es presenten a les eleccions, però el 1858 al paratre el cap de govern general O'Donnell un sensible augment d'electors, tornen a participar encara que serà la darrera vegada, doncs a les de 1863 ja no es presenten. Miguel ARTOLA; La burguesia revolucionaria (1808-1874), Alianza-Alfaguara, Madrid 1976, 6ª ed., pag. 233.

15.- La ciutat es considera des del punt de vista militar una plaça fortificada, de tal manera que tan sols es pot construir a partir de una distancia determinada de les muralles.

16.- Jesus MESTRE; Op. cit., pag. 23 i següents.

17.- Jesus MESTRE; Op. cit., pp. 70 a 77. Al fer un estudi dels oficis menestrals de Barcelona, es van escollir els a empleys dels fusters, blanquers, samolers i impresors.

18.- A la premsa aquest punt va ser molt debatut, principalment en El Constitucional i El Guardia Nacional, en els numeros corresponents a la primera quinzena del gener de 1840. També hi ha un interessant i ampli plantejament del problema a Expedientes de reclamaciones de inclusión y exclusión de las listas, ADP Bar., Lligall 115, expedient 235; un grup d'electors de Sant Andreu demana la inclusió a les llistes de 227 afectats per la interpretació de la Diputació del esmentat article de la llei electoral.

19.- Hi havia molta gent que es trobaven en aquest cas, acumular varis lloguers, tal com es veu en Expedientes de reclamaciones de inclusión..., ADP Bar., Lligalls 112 a 116; hi ha un total de 419 expedients.

20.- Listas electorales en julio de 1839, ADP Bar., Lligall 117.

21.- El Constitucional, nº 119, 7 de gener de 1840, pag. 4. Es un fragment d'una llarga exposició que "unos electores de la opinión del progreso" dirigeixen a la Diputació i que la premsa s'en fa ressó, publicant-la íntegrament.

22.- Ib. id., pag. 4.

23.- Exposición al Congreso de Diputados, Barcelona 7 de febrero de 1840, firmada per Josep Antoni de Llinàs, Francesc Rauli, Marià Pons i José Me Canalejas, AC, Lligalls de Credencials dels Diputats, nº 18, Exp. 8.

24.- Diario de sesiones de Cortes. Congreso de Diputados, Legislatura de 1840, Vol. I, pag. 211, sesión del 12 de marzo de 1840. A les pàgines 195 a 211 hi ha tota la discussió per l'aprovació de l'Acta de Barcelona.

25.- La rel.lació completa de les fonts es la següent: Listas de Bienes Propios urbanos de los electores de Barcelona, ADP Bar., Lligall 108; Noticias electorales sacadas de los libros de subsidio de comercio e industria, o facilitadas por varias corporaciones, ADP Bar., Lligall 111, i Expedientes de reclamaciones de inclusiones..., op.cít., ADP Bar., Lligalls 112 e 116.

26.- Aquest punt també es va tractar a la Tesina de Licenciatura, op. cit., pp. 68 i 69. Hem trobat proves de una influència dels gremis com institució fins el 1846. Els Col.legis i Gremis sempre envien alguna representació en actes oficials com durant la visita de la Regent Mre Cristina el juny de 1840; veure Diario de Barcelona, 10 de juny de 1840.

27.- Jordi NADAL; El fracaso de la revolución industrial en España, op.cit., pag. 195 i següents.

28.- La manca de monografies d'història social sobre la burgesia de Barcelona en el dinou, es un buit important en la historiografia catalana i dificulta qualsevol

comentari o interpretació sobre aquesta classe social. Cal ressaltar, doncs, els treballs de Angels SOLA; L'elit barcelonina a mitjans segle XIX, Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, setembre de 1977, 2 Vols., sense publicar, 1, principalment sobre la burgesia industrial, el de Miquel IZARD; Manufactureros, industriales y revolucionarios. Ed. Critica-Historia, nº 8, Barcelona 1979.

29.- Expedientes de Reclamaciones de inclusiones..., op. cit., Lligall 112, exp. 18 i Lligall 116, Exp. 351.

30.- Op. cit. supra., Lligall 116, exp. 351:

31.- Op. cit. supra., lligall 112, exp. 18.

32.- Adeline DALMARD; La bourgeoisie parisienne de 1815 a 1848, S.E.V.P.E.N., Paris 1963, pag. 38.

3.- LES ELECCIONS.

Quin interès té la recuperació de les eleccions del període liberal?

Son unes eleccions molt diferents de les actuals, doncs com ja hem vist en altres parts del treball, pot votar molt poca gent. Així no tenen l'interès de les actuals que teòricament serveixen per conèixer les inclinacions polítiques de la major part de la societat. Amb les eleccions del període liberal només podem esbrinar la tendència política de una minoria de la població, i això ja es molt dir, doncs les alternatives polítiques són molt reduïdes: moderats o progressistes. Potser se més sentit pensar en aquestes eleccions com una primera experiència en la participació dels afers públics de les classes dominants. Des d'aquesta perspectiva les eleccions poden ser útils en dos aspectes: com es fa un aprenentatge polític-electoral d'una població tradicionalment marginada en la participació directa del poder, i observar quina es l'actuació política dels diferents grups de les classes dominants, que ens permet aproximar-nos a unes mentalitats i ideologies.

Dins la llarga etapa liberal de 1808 a 1868, es diferencien primer dos períodes: entre 1808 i 1836 les eleccions no prenen una forma estrictament liberal, són uns anys d'evolució cap a una plenitud liberal, i entre 1837 i 1868 ja s'utilitza el sistema de sufragi censitari directe que caracteritza als règims liberals de occident. Aquest segon període es pot dividir en dos: un primer on la iniciativa política correspon als progressistes, coincidint amb la vigència de la llei electoral de 1837, i un altre on el predomini polític passa als moderats i conservadors, amparats per les lleis de 1846 i 1865.

3.1.- Les eleccions amb el sistema de sufragi universal indirecte, 1808 a 1836.

La situació política del 1808, després de que Ferran VII abdiqués el 10 de maig, es la resultant de un ampli buit de poder. Sense rei ni monarquia, la

Guerra del francès afavoreix un fraccionament del poder que recau, en l'aspecte polític, a les Juntes Superiors que es formen espontàniament a moltes regions del país, representades a nivell nacional per la Junta Suprema de Cadiz i, en l'aspecte militar, en els oficials dels exercits francesos o anglesos, i a nombrosos caps de les guerrilles i altres formes de resistència popular. Pel juny, 1808 la situació pren un caràcter revolucionari al generalitzar-se el refús de pagament de drets senyoriais, censos i mitgeries (1). A Catalunya, les diferents Juntes acorden el 18 de juliol constituir una Junta de Govern del Principat sota el nom de Ferran VII i tots els atributs de la monarquia. En els propers anys el seu funcionament es propi de un govern, doncs preparà exa xits, creà moneda, percebé impostos i elegí els diputats que representaran a Catalunya en les Corts de Cadiz. Liberals i absolutistes tendeixen a confondre's en la lluita unitària contra la invasió dels exercits bonapartistes.

La primera convocatòria d'eleccions es fa a principis de 1810, pel sistema indirecte: cal elegir electors parroquials o municipals, de districte, provincials i, finalment, es forma una Junta Electoral encarregada de decidir els diputats que aniran a Cadiz. La Junta Electoral es reuneix entre el 23 i 25 de febrer a Tarragona i la presideixen el bisbe de Tarragona, el Regent de l'Audiència, un Mariscal de Camp, tres vocals de la Junta Superior de Govern del Principat —entre ells un representant de l'Ajuntament de Barcelona, un altre del de Tarragona i el canonge de la Seu d'Urgell. Els electors són un total de 48, en representació dels diferents partits administratius de Catalunya: la Seu d'Urgell, Talam, Mataró, Manresa, Tortosa, Girona, Barcelona, Tarragona, Figueres, Lleida, Cervera, Vilafranca i la Vall d'Aran; cada partit envia tres o quatre electors. (2). Per grups socio-professionals els eclesiàstics són els més afavorits amb un total de 18 electors; també trobem a varis nobles i hisendats, alcaldes, militars, professions liberals, comerciants i fabricants, però els membres dels sectors més identificables amb l'Antic Règim són majoritaris enfront als representants de la burgesia. El pes del clergat i l'aristocràcia és important, inclús en les seves versions més conservadores, com són els delegats de la Seu d'Urgell que a més han inclòt a un membre en la presidència; no falten personalitats absolutistes, com Jaume Creus o Felix Aytés que després, en el Trièni constitucional, seran caps de fraccions realistes. Com veiem, els Components de la Junta Electoral de 1810 no ressalten per

el seu liberalisme, sinó que es reflexa l'equilibri de forces en el Principat en un moment on no hi ha un enfrontament directe entre absolutistes i liberals.

No es pot esperar uns diputats massa entusiastes del liberalisme elegits per aquesta Junta. De fet, dels disset diputats proposats, vuit són eclesiàstics, quatre nobles o grans hisendats i tan sols n'hi ha tres que semblin representants de la burgesia: dos comerciants, un de Barcelona i l'altre de Vilanova, i l'erudit Antoni de Capmany. Varies dels diputats no podran anar a Cadiz: el canonge Josep Vidal i Domènec Codina són presoners dels francesos; el Marquès de Llupià s'excusa doncs la seva avançada edat, 70 anys, no el permet emprendre un viatge tan llarg i perillós; Joan Gisbert mort abans d'anar cap a Cadiz el 23 de juliol, i Josep Joaquim Milà de la Roca, de Barcelona, vinculat a una família de banquers i comerciants, no sembla massa entusiasmats per anar a les Corts (3). Els substituïren Joan de Balle advocat i representant de la Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya, Joan de Suelves i Montserrat, Marquès de Tamarit, i els eclesiàstics Felix Aytés i Joan Baptista Serres (4). Un dels suplents, el fabricant de teles Salvador Vinyals, renuncia a l'oportunitat de ser diputat doncs el reté la seva fàbrica de Terrassa on treballen 300 obrers (5).

El maig de 1813 es fa una nova convocatòria d'eleccions, i la Junta Electoral es reuneix aquesta volta el 20 de maig a Manresa. Per aquestes dades la Guerra del francès entrava en la darrera fase, Napoleó Bonaparte va retirant les tropes i el juliol Josep I deixa Espanya. Aquestes eleccions no van servir per gaire, doncs la majoria de diputats no van tenir temps de prendre el seu escó a Cadiz. Dels dotze diputats elegits, nou foren substituïts per els diputats de 1810 i tan sols tenia la certesa que el jurista Andreu Oller i el mariscal de camp Gaetà Marimon emprendre el llarg viatge cap a Cadiz. Entre els diputats elegits el maig de 1813, seguim trobant a varies eclesiàstics però ara la proporció no es tan alta. També hi han un parell d'hisendats, funcionaris i es evident un augment de representants de la burgesia, exemplaritzats en homes com l'advocat barcelonès Josep Anglesell o el comerciant Benet Plandolit.

Ideològicament els diputats catalans a Cadiz entre 1810 i 1814, representen tendències molt diverses però mes aviat es distingeixen per la seva moderació pròpia

a postures absolutistes en bastants casos. Antoni de Capmany fou dels mes destacats, home d'experiencia en l'administració pública i resident a Madrid, es va decantar cap el grup liberal de les Corts. L'eclésiastic de Cervera Ramón Llätzer de Dou i de Bassols també intervingue activament en les sessions, encara que ideològicament no fos en tots els sentits un liberal. Contràriament, l'eclésiastic Felip d'Aner i Esteve fou un tradicionalista i Jaume Creus es relacionà amb els sectors mes conservadors de l'absolutisme (6). Després de l'entrada de Ferran VII a Espanya el 22 de març de 1814, s'inicia una reacció absolutista que aviat consegueix la dissolució de les Corts de Cadiz i la anul·lació de la Constitució de 1812. La propera experiencia liberal no serà fins el 1820.

El Trienni constitucional, 1820-1823.

El pronunciament del general Riego provoca una nova crisi de la monarquia absoluta que evidencia una notable debilitat; a America, l'Imperi espanyol es fon rapidament i Ferran VII, contra la seva voluntat, firma la Constitució de 1812 i convoca les Corts. La crisi final de l'Antic Règim sembla un fet irreversible i els liberals tenen una nova oportunitat d'experimentar la seva proposta de sistema polític.

Devant la convocatòria de Corts, es celebren a tot el país eleccions seguint el sistema indirecte. La Junta Electoral del Principat es reuneix el 22 de maig a Barcelona i la formen 35 membres: ara els eclésiastics han perdut part de la seva influencia però són els sectors terratinents que tenen com a representants al Marquès de Tamarit per Tortosa i els hisendats Pere Barata per Mataró, Ramón Busanya per Manresa o Manuel Barba per Vilanova; però s'han produït notables transformacions entre 1814 i 1820 doncs aquests hisendats s'han apartat dels sectors absolutistes i comencen a identificar-se amb el liberalisme. La burgesia es el grup mes influent en la Junta i, a mes de nombrosos membres de les professions liberals, trobem a comerciants com Benet Plandolit i Guillem Oliver entre els electors (7). La ruptura entre liberals i absolutistes es evident i aviat pren forma d'enfrontament al organitzar Jaume Creus des de la Seu d'Urgell una Regencia que comparteix junt amb el Baró d'Eroles i el Marquès de Mataflorida.

A Catalunya s'elegeixen un total de 12 diputats entre els que trobem a dos

advocats, dos metges, un historiador i filòleg, dos comerciants, un funcionari de l'Estat i dos eclesiàstics; dels dos restants desconeixem la professió, però al menys un d'ells es probablement un hisendat. Josep Espiga i Gadea, ara nomenat bisbe de Sevilla, i Joan de Balle, havien sigut diputats en les anteriors Corts i tots dos representen postures moderades dins el liberalisme. Els diputats que podem identificar amb els interessos econòmics de la burgesia són Guillem Oliver i Magí Coromines, tots dos comerciants i negociants, homes molt actius en el món polític i econòmic català; Magí Coromines es membre de la Junta de Comerç i un dels fundadors de la Societat Econòmic d'Amics del País. Entre els elements políticament més progressistes, cal destacar al mateix Oliver, el metge Esteve Desprat o l'historiador i filòleg Antoni Puigblanch (8). Esteve Desprat es vincula a la Junta de Comerç i es soci de la Societat Filosòfica, on també trobem a Bonaventura Carles Aribau i a Ignasi Sampons; el 1824 s'exilia a Londres i s'interessa per les doctrines socialistes i utopistes. Puigblanch s'havia distinguit com liberal i de 1814 a 1820 té d'emigrar; al tornar a Barcelona s'el elegix membre de la Junta de Govern i després diputat, i potser és el que reuneix més condicions per esdevenir capventer dels sectors liberals. El 1823 torna a emigrar a Londres, ara definitivament, i es el principal animador del grup d'exiliats catalans. Enmig d'aquest grup liberal, contrasta el canonge Agustí Torres, redactor de un diari realista a Vic, el 1822 (9).

Al novembre de 1821 es torna a elegir una Junta Electoral que es reuneix el 3 de desembre a Manresa per nomenar de nou els diputats catalans a les Corts. Entre els electors segueixen dominar els hisendats i la burgesia urbana, i entre els diputats trobem a tres advocats, dos comerciants i un fabricant com a representants més proxims a la burgesia, dos hisendats, dos funcionaris, un militar i, finalment, un eclesiàstic de la zona de Vic de tendència absolutista (10). Entre els liberals moderats trobem els hisendats Miquel Lluís de Septien, que ja havia sigut elector el 1810, i Ramon Busanya, i el advocat Ramon Salvato. Els interessos econòmics de la burgesia són defensats per el fabricant Magí Torner i els comerciants Francesc Rosset i Babi i el gironí Pere Surrà i Rull, que inicia una brillant carrera política que el portarà en el proxíim període liberal, i després de un obligat exili a

Londres, a ser ministre de finances el 1841, variu cops diputat per Girona, lider dels progressistes i alcalde de Madrid, on s'estableix des de 1834. Junat amb Pere Surrà, trobem a Josep Melchior Prat i el coronel Grases com els elements liberals exaltats. Prat es un dels altres emigrats a Londres, amic de Puigblanch, Busanya i Torres Amat i inicia la traducció de la Bíblia al català abans de tornar a Espanya el 1833; el 1835 es el governador civil de Barcelona.

Les diferències en la composició dels electors i diputats de 1808 a 1814 i 1820 a 1823 ^{fou} es important, doncs en aquest segon període la burgesia urbana ja consegueix equilibrar la seva representació política amb els sectors tradicionals, concretament, amb els propietaris de terres. Els eclesiàstics perden bona part de la seva influència, encara que es significativa la presència de diputats pròxims al absolutisme, mentre els hisendats segueixen siguent un grup de pressió important que ara trobem mes propers al liberalisme que en el període anterior. Però la experiència liberal fou molt breu i, tant políticament com legislativament, no massa positiva. El règim tenia poques pretensions revolucionaries, malgrat les nombroses disposicions per regular les característiques de la propietat burgesa, i no va saber atreure el recolzament dels sectors exaltats mentre es buscava a un enemic en les classes populars, principalment entre els camperols, al augmentar els impostos. Els aixecaments realistes de 1822 i 1823 tenen un caràcter popular encara que els seus líders i inspiradors fossin eclesiàstics, nobles o aristòcrates, i foren un dels motius principals del fracàs dels liberals (11).

Amb la invasió dels 100.000 fills de Sant Lluís, un exercit format per les monarquies europees, es tanca aquesta segona experiència constitucional, i es torna a col·locar a Ferran VII com a rei absolut. Mentre durà la ocupació francesa, la repressió no fou molt forta, però ja cap a 1827 i 1828, coincidint amb les revoltes ultrarealistes dels malcontents, es persegueix els liberals amb mes violència; a Catalunya es patiren les arbitrarietats del Comte d'Espanya i s'obligà a exiliar-se a molts liberals. Però son anys importants per la evolució del liberalisme ja que el deteriorament del sistema tradicional es progressiu. Econòmicament no son anys dolents per la burgesia doncs es creen les primeres empreses financeres importants com la Banca Remisa i Casals i es coneixen indicis que mostren

una reactivització del sector tèxtil. Els partidaris del absolutisme es trobaren el 1833, després de la mort de Ferran VII, molt més aïllats que el 1823 i perden el control del poder que es va decantant inexorablement cap els sectors liberals, per passar a mans dels grans propietaris i la elit burgesa, que ara es troben més disposats a iniciar una reforma del sistema polític.

Del Estatuto Real a la Constitució de 1837.

Entre 1834 i 1837 el règim liberal compleix un darrer període de transició i definició de les seves estructures formals. Son uns anys de crisi econòmica i social i els grups absolutistes desafien els liberals en una cruenta guerra civil, la 1ª Guerra carlina, que en aquests primers anys té uns horitzons molt insegurs. El antagonisme camp-ciutat ja explotat amb molta força i el poder central es troba en mans d'un govern debi i poc popular: els aixecaments urbans, com els de l'estiu de 1835, tenen suficient força com per fer caure el govern i adreçar el futur del règim liberal. Però encara seran necessàries noves revoltes urbanes i la coacció dels sergents de La Granja a l'estiu de 1836, per reestablir la Constitució de 1812, convocar Corts Constituyents i emprendre una verdadera reforma legislativa que permetes donar al nou règim la imatge formal del liberalisme.

Els governs del Estatuto Real representen una alternativa molt moderada, malgrat que es vol ^{AGAR} disfressar la monarquia de constitucional. Les eleccions no parden el seu caracter indirecte, però si la matització d'universal, doncs ara només els grans contribuents son els qui realment tenen el dret de vot. El maig de 1834 es celebren les primeres eleccions de procuradors, ara ja per provincies i no reunint a tot el Principat. A Barcelona s'elegeixen sis procuradors i es designen a tres hisandats, Ramón de Siscar, Honorat de Puig i Josep Ignasi de Palaudaries, i tres capitalistes, Ramón Llano de Chavarri, Pau Torrents i Miralda i Josep Plandolit. Ramón de Siscar, també elegit per Lleida, renuncia deixant ^{l'escó} el lloc a Ignasi Samonts, catedràtic de dret; Josep Plandolit, ^{s'excusa doncs} ~~que està~~ ^{està} malalt, cosa que l'obliga a deixar la empresa mercantil al seu fill, es substituït per Antoni Barata, advocat, empleat en la Administració i propietari a Mataró (12). Pau Torrents Llano i Barata resideixen habitualment a Madrid; però son d'origen català.

Les eleccions confirmen la evolució senyalada en les consultes del Trièni i

demostran l'interés de la ~~gran~~ burgesia per influir en les qüestions polítiques. Els diputats elegits es troben vinculats en els sectors capitalistes de l'Estat, doncs Torrents i Miralda i Llano Chavarri formen part del grup de Safont, Ramisa, Cariola i M. Mateu, els grans banquers i negociants d'aquests anys establerts a Madrid i creditors del règim liberal (13). De ideologia positivista, confien en el progrés material, doncs per exemple Antoni Barata, que ja estava interessat en la política des de 1812, en les propietats de la seva muller Maria Angels Brignes, a Tiana, inicia una explotació experimental de tarongers, dedicant prop de 10 quartres de terres i plantant 924 arbres, valorada en 14.000 rals de vellò que espera triplicar en els proxims anys (14). Inesi Samponts, vinculat a la Junta de Comerç, es troben en el Trienni col·laborant amb Aribau, Muns Serinyà i Ferrer i Subirana en la creació de una perspectiva doctrinària a la burgesia; mes tard es el mestre de Ramón d'Eixalà, Illas i Vidal i de Perarnyar, principals membres del moviment conservador català a meitats del dinou. Samponts, que també fou secretari de l'Ajuntament de Barcelona i va participar en varies Juntes instalades en moments de crisi, representa al tipus de polític polifacètic -es alhora catedràtic de dret, i manté varis carrecs polítics a l'Ajuntament, la Diputació o en el Parlament-, que es molt corrent en el dinou, i al mateix temps s'ha d'apreciar com l'iniciador de un moviment polític-ideològic que té molta influència sobre la burgesia (15).

Però els límits del Estatuto Real eren massa restrictius per aquesta burgesia emprenadora, que ja a les Corts deixa notar la seva oposició a un govern massa moderat i vacil·lant. Finalment son les revoltes urbanes del estiu de 1835, controlades per aquesta burgesia, les que porten a Mendizabal al poder. Aleshores, entre octubre de 1835 i la convocatori de Corts Constituyents a l'octubre de 1836, s'inicia un període decisiu i molt significatiu, doncs els liberals governen amb unes Corts i un aparell legal contraris a la seva dinàmica. Mendizabal no potenciarà prou una llei electoral que l'hagues permetes consolidar una majoria liberal-progressista i, al dissoldre les Corts el gener de 1836, palesa la poca experiència parlamentària que repeteix uns mesos mes tard al presentar la seva dimissió a la Regent Maria Cristina (16). A Isturiz l'hi succeix quelcom similar quan dissol les Corts a principis de l'estiu de 1836 i les revoltes populars, abans que es

pugui fer la segona volta de les eleccions d'agost, semblen desbordar la capacitat de maniobra política del govern.

Així, l'any 1836 es excepcional, doncs es celebren tres consultes electorals i cada una amb normes legals diferents. El febrer, amb les normes del Estatuto Real es celebra la primera consulta que reuneix a Barcelona un total de 25 electors de diferents punts de la província. Els dos electors de Berga no es presenten a la Junta Electoral degut a la poca seguretat dels camins -la zona està infectada de partides carlines- i els de Manresa aconseguixen arribar malgrat sostenir en el Bruc un intercanvi de trets amb guerrillers; la premsa liberal destaca la lluida actuació del brigadier Jaume Carbó, un dels electors per Manresa, al dirigir la resistència en aquest atemptat (17). El 26 i 27 de febrer es reuneix finalment la Junta Electoral on destaquen els grans propietaris -Marià Borrell, Rafael Nadal, Josep M. de Cabanes, Erasme de Janer i Gdnima, Felix Barba, Francesc Casanoves, entre altres- que, en alguns casos, son també gent vinculada en activitats comercials, financeres o industrials. S'elegeix per unanimitat i simbòlicament, a Mendizabal, que també ho fou a moltes altres ^{províncies} ~~distretes~~ de l'Estat, al hisendat Ramón Busanya, a Pau Torrents i Miralda, al catedràtic de química Joan Camps i Camps, el metge Josep Roviralta -aquests tres darrers resideixen habitualment a Madrid-, i al arquitecte Felix Ribas i Solà, de família d'hisendats i que darrerament ha destacat com Comandant de la Milícia Nacional. Llicià Folchs, advocat de Vic, substitueix a Mendizabal (18). Roviralta, cosí de l'hisendat Gaetà Roviralta i vinculat al grup de Marià Borrell i Miralpeix, un dels principals líders progressistes de Barcelona, sembla representar a Madrid a un sector important del comerç, però no tan poderós com el grup de capitalistes on figuren Torrents i Miralda, Safont o Remisa. Junt amb Torrents, formen el nucli més homogeni del naixent partit progressista que es comença a formar al entorn de Mendizabal.

A principis d'agost es celebra la primera consulta electoral amb sufragi censitari directe, però no es coneixen els resultats definitius, ^{ja que} ~~doncs~~ abans de la seva publicació oficial, es produïa la sublevació dels sargents de La Granja, que obligava a Maria Cristina ^a firmar la Constitució de 1812. A Barcelona es presenten per primer cop a les eleccions una candidatura progressista i una de moderada, formant la primera homes com Torrents i Miralda, Josep Roviralta i Felix Ribas i Solà, mentre els moderats son encapçalats per Albert de Baldrich, compte de

Valgorgera i marqués de Morrenejfa, Pau Galf, fabricant de Tàrrassa, i Ignasi Samponts. A la ciutat de Barcelona, únics resultats parcials que coneixem, els progressistes aconseguixen prop de 1.000 vots, mentre els moderats no arriben als 200. En aquestes eleccions es registrà una gran participació, mes del 70 % ^{la participació política,} del cens de Barcelona, que sembla confirmar l'interés que despertava entre la burgesia (19).

Finalment, a l'octubre de 1836 es fa la darrera consulta electoral, de nou amb les Instrucciones de 1813, per elegir Corts Constituents; serà el darrer cop que s'utilitzi el sistema indirecte, cosa que no impedeix reunir a una amplia majoria de progressistes. Els components de la Junta Electoral de Barcelona segueixen siguent gent com Marià Borrell, Rafael Nadal o Jaume Esteve i Claramunt, molt influents en el món econòmic i polític, i s'els ^{hi} afégeix personalitats com el catedràtic de farmacia Agustí Yañez o representants de sectors industrials com Francesc Castells, de una família de fabricants de Igualada. S'envia a les Corts una representació de conegudes personalitats progressistes com Pau Torrents, Josep Roviralta i Felix Ribas, a la que s'els ^{hi} afégeix els advocats Domènec M. Vila, resident a Madrid, i Jacint Felix Domenech que serà un dels polítics catalans mes actius de les proximes dècades. També hi ha el comerciant i militar Manuel Torrents i Sarrocalera i el magistrat Ramón Salvat, ja elegit el 1821, ^{que} que es l'únic moderat ^{d'aquest} del grup de diputats. La llista de diputats electes, però que van renunciar, la completen antics liberals com Josep Francesc de Pedralbes, catedràtic de medicina establert a La Coruña que justifica la seva renúncia doncs "la desgracia, el tiempo, y los trabajos habian arruinado su fortuna, su salud y la de su cara esposa" (20), o Antoni Puigblanch, encara des de Londres, que "siento hallarme en la necesidad de excusarme de admitir esta honra a causa de mis achaques que son los que suelen acompañar a un literato de la edad de setenta y dos años" (21). Seràn substituïts per els advocats Josep Feliu i Miralles i Josep Soler i Espalter, aquest darrer resident a Madrid.

Molt rapidament s'ha vist la trajectoria politico-electoral entre 1808 i 1836, dominada per els intents d'articular un sistema liberal estable. Això no s'assoleix fins a la convocatòria de les Corts Constituents de 1836-37 quan

finalment s'inicien les discussions parlamentaries per donar forma al esperat règim liberal. Per mitjà dels diputats o procuradors es possible entreveure varies etapes de l'evolució política: primer una fusió de liberals i absolutistes per enfrontar-se als francesos, després el trencament d'aquesta feble aliança que obliga als liberals a emprendre la revolució. El període 1834-36 es especialment ric en postures polítiques doncs els liberals comencen a definir-se i aviat surten dues fraccions naturals: moderats i progressistes ara presenten uns models d'actuació diferents i tendeixen a identificar-se amb ^{els propietaris} la burgesia rural o ^{la burgesia} urbana, respectivament.

En el microcosmos de la província de Barcelona s'ha observat el predomini de una burgesia urbana que es mostra activa i, inclus, agressiva en la seva reivindicació per poder participar en els nuclis de poder. Els progressistes guanyen les eleccions i es comencen a distingir els diferents grups i personatges polítics com Pau Torrents i Miralda, Marià Borrell i Miralpeix o Ignasi Samponts i Barba, per destacar figures importants dels anys 1834 a 1836. D'ells pertanyen les arrels dels partits polítics a Barcelona i revelen els estrets lligams entre la política i la economia en l'època liberal: la burgesia s'obra a la participació pública sense gaires miraments. Cal destacar també que molts diputats són residents de Madrid, qüestió explicable per la durada del viatge des de Barcelona -entre una setmana i deu dies en un viatge sense incidents-, i que facilitarà una creixent professionalització del polític, en una època de major estabilitat.

3.2.- Els mecanismes politico-electoral en el període de sufragi censitari.

Ja coneixem les característiques distintives de les eleccions sota el sistema de sufragi censitari directe, però per una millor comprensió de la seva pràctica cal tenir en compte el caràcter del període històric, que coincideix amb l'època romàntica. El romanticisme es un moviment ideològic i existencial que té prou força com per imposar a la societat unes pautes de conducta, unes actituds vícerals.

La literatura de l'època va tractar el tema de les eleccions amb bastant frequen-

cia i inclús autors tan anomenats com Charles Dickens o Stendhal (22). Aquestes descripcions situen freqüentment les pràctiques electorals dins uns límits grotescs però recreen el clima real del fenomen. Les eleccions, si bé a vegades són una verdadera farsa, no deixen de moure enmig de l'apassionament, i són una forma de rel·lació social important. Es durant les campanyes electorals quan els diaris prenen un paper de màxim protagonisme i les tendències o grups polítics busquen una diferenciació ideològica o, si més no, emotiva. És un joc reservat a les classes altes, reduït a un petit sector de la població que es coneix de tota la vida, es tracten probablement sovint, i que aprofiten les consultes electorals per decantar-se cap a un partit o altre i demostrar d'aquesta manera una certa participació política i social. Dickens ens descriu a Pickwick les trifulques dels candidats per aconseguir vots, convidant els electors a un àpat, procurant que altres electors que no els són favorables no estiguin en condicions de presentar-se als col·legis electorals doncs sovint el resultat pot variar si 25 o 30 electors no poden votar o ho fan a favor de un determinat candidat.

Aquestes trifulques narrades grotescament per Dickens o Stendhal tenen un punt de veritat en la vida real però no s'han d'interpretar que responguin a una farsa generalitzada del sistema electoral. El clima d'apassionament de l'època romàntica també té quelcom a dir i naturalment entra dins la dinàmica de les eleccions. Els violents enfrontaments dialèctics, no sense fineses, entre els diaris que apoiaven a progressistes o moderats, donaven el clima adequat, de la mateixa manera que es podien succeir algun incident, normalment poc greu, en col·legis electorals on partidaris d'un o altre partit es trobaven molt igualats. Recordem, per exemple, que Mendizabal i Isturiz esolucionaren varies vegades les seves diferències parlamentàries en "duelos" a pistola, cosa que després no els impedia de fer pactes o apoiar estratègies polítiques comunes (23).

Aquests elements de conducta o actitud romàntica no es pot^l oblidar al analitzar les eleccions amb sufragi censitari directe, doncs l'apassionament, l'exaltació i el clima vitalista s'han de veure com el rerefons de unes eleccions que eren, recordem-ho un cop més, l'expressió escollida per la burgesia per participar en la política.

La proposta dels polítics: la formació de candidatures.

Una limitació important de tot sistema electoral es la qüestió de la formació de candidatures, doncs condiciona necessàriament el vot de l'elector. En el període 1837 a 1868, quan els partits polítics es trobaven en una fase de definició i, com a molt, d'organització, es incorrecte pensar que existia una militància i unes juntes o comitès a nivell nacional i local capaços d'articular unitàriament un grup polític. No existeixen partits polítics tal com els entenem actualment i de fet es incorrecte utilitzar el terme "partit" si no tenim present aquestes limitacions; ~~després~~ el terme "partit polític" no s'utilitzava normalment fins ben avançat el període liberal, i els noms i denominacions d'aquests acostu-
maven a respondre a actituds naturals: conservadors, moderats, progressistes o demòcrates. La organització dels partits respon principalment a l'impuls personal de una colla de personatges que tenen inquietuts polítiques similars, estenen-se aquestes relacions fins a nivells molt amplis. Mendizabal va impulsar la creació dels progressistes com un grup polític a partir d'amics i coneguts personals que formaven sectors de pressió importants a moltes ciutats espanyoles (24).

La formació de les candidatures no respon únicament a les consignes de un comitè central, que formalment no existia, sino ^{sovint} mes a interessos locals. La falta de veritables polítics professionals -en trobariem molt pocs que es dediquessin exclusivament a la política-, permetia que es busques per ser candidat a diputat o senador a personatges populars entre la burgesia tant per el seu pensament o actitud ideològica, com per ser representant de un determinat sector econòmic. Naturalment el comitè local de cada partit era, a la llarga, qui intentava imposar una candidatura establerta per ells mateixos i que comptava amb el consentiment de l'organisme central a Madrid -si existia-, però teòricament els electors eren els únics que podien legalment determinar la candidatura.

La mecànica que s'acostumava a seguir en la formació de candidatures de diputats, era la de convocar una reunió amb els electors del mateix districte o col·legi electoral i de un mateix signe polític en un local públic, taverna o casa particular. Els punts a tractar en la reunió son, primer, com controlar la mesa electoral doncs el primer dia de les eleccions s'elegeix al president i escrutadors de cada col·legi electoral amb els vots dels electors que es troben presents; després

es proposa la candidatura formada per el comitè o Junta de comissionats, i es distribuïxen les paparetes, sovint amb els noms dels candidats ja col·locats per donar una orientació més unitària a les votacions, i finalment es procura animar els electors a que participin en la consulta. També es freqüent que es fesin mitings i xerrades amb els candidats proposats. En els periodics es poden trobar anuncis com aquest: "Los electores progressistas del cuartel 1º y Barceloneta se reunirán hoy 12 (gener de 1841) en casa de don Francisco Puigmartí, calle Moncada, a las siete en punto de la noche, para tratar de las proximas elecciones de diputados a Cortes" (25). A vegades era difícil ^(el constitucional) (que s'acceptes) la candidatura i es tenien de fer més reunions d'electors fins que s'en trobava una d'idonea, doncs en el cas que es presentessin varies candidatures de una mateixa tendència política, això suposava una divisió de vots i facilitava les coses al altre partit o, com a mal menor, tenir de celebrar una segona volta, doncs els candidats han de reunir la majoria absoluta de vots -la meitat més un.

Un cop acceptada la candidatura per els electors, aquesta es publicava a la premsa i la campanya pre-electoral es centrava en els diaris que cada partit controlava; entre 1837 i 1843 El Constitucional era el diari dels progressistes mentre El Guardia Nacional era el dels moderats. Es procurava difondre els programes i candidatures, es publicaven proclames o notícies dels elegibles i, sobretot, s'entaulaven batalles entre els diaris amb intercanvi d'insults i acusacions, però també son freqüents els articles irònics i humorístics sobre les mateixes eleccions. Fins el darrer dia de les eleccions no acostumava a acabar aquesta bàrbara i apassionada literatura pre-electoral, que probablement creava el clima que desitjaven els mateixos electors, com sembla demostrar el fet que practicamente tot el periodíc es dediques a aquest tema, en els dies anteriors i durant les ^{comitè} eleccions.

La estructura de les candidatures a la província de Barcelona segueixen la norma de representar als principals sectors econòmics: propietaris, comerciants i fabricants, i incluí a algun polític o personatge que s'ha distingit pel seu "patriotisme" i que es reflexa de la situació política coyuntural tant en el àmbit local com nacional. Normalment la majoria de candidats son catalans però no s'exclou la possibilitat de col·locar a un cap de govern o ministre que segurament sortirà elegit en un altre districte, però permet que els suplents accedeixin al escó de diputat a les Corts. Hi ha equilibri en el lloc de residència dels candidats

entre Madrid, Barcelona i ciutats de la resta de la província.

En ocasions de crisi es freqüent que s'intenti fer una candidatura unitària entre moderats i progressistes amb l'intenció de reforçar la imatge de la família liberal, com succeix a principis de 1843 -que fracassà-, en les eleccions de desembre de 1843 o de 1844, i en altres ocasions quan la Unión Liberal pretenia substituir el sistema tradicional de partits. La anàlisi més detallada de algunes candidatures es farà al comentar els resultats de les eleccions.

La resposta dels electors: la participació.

Evaluar la participació dels electors en les consultes es difícil des de la perspectiva actual, que identifica la major o menor abstenció en funció de l'interès de la població en la política. Les circumstàncies són molt diferents en el segle dinou, doncs de bon principi cal establir un percentatge d'abstenció tècnica ja bastant elevat, tant per les probables deficiències dels censos electorals -la estadística és una ciència molt rudimentària-, com per la minsa evolució de tot sistema de comunicació, en general. Les campanyes electorals es limitaven a les reunions d'electors, cosa que per ella mateixa ja predisposa un grau elevat d'interès per la política, o en la lectura dels periodics que eren de distribució escassa, a més de que els nivells d'alfabetització són baixos inclos entre les classes altes. Molts electors per saber si podien votar tenien de desplaçar-se a pobles veïns, i per conèixer la data i altres especificacions sobre les eleccions era segurament necessari ^{el} recórrer a la diàlisi oral. Finalment recordem que els desplaçaments fins als col·legis electorals es tenien de fer amb diligència, carro o a peu. El vot s'ha de considerar, doncs, més qualitativament important que en les eleccions actuals.

Amb aquestes precisions es pot comentar el Quadre 13 i la Gràfica 3 que aporten materials suficients per analitzar la participació dels electors. En general els percentatges són baixos, oscilant entre el 30 i el 55 % dels electors, exceptuant dos casos que es troben per damunt i altres dos per sota aquests límits. Sobre-surten en nombre absolut de votants els períodes en vigència de la llei electoral de 1837 (1837-45 i 1854-56), doncs el cens es molt més poblat. Cal destacar que el cop que votaren més gent fou a la segona volta de les eleccions de 1854,

prop de 9.500 electors, i el cop que es va registrar menys participació fou el 1846, just estrenada la llei de districtes uninominals, quan els votants no arribaren a ser 2.000 a tota la província.

Una anàlisi de les fases d'alça i baixa pot ser més interessant; aquí cal seguir la corba de la Gràfica 3b sobre els votants a la ciutat de Barcelona, més sensible que la del total de la província. Entre 1836 i 1840 hi ha un augment constant dels votants, que arriben en aquest darrer any a la gens despreciable dada de un 67 i un 74 %. Son els primers anys d'experimentació del sistema electoral i sembla indicar que es progressivament acceptat per la població; son anys de definició dels partits i de una necessària afirmació liberal doncs es pateix el problema de la guerra civil. El 1841 es trenca aquesta línia ascendent doncs els moderats no presenten cap candidatura: es sens dubte un cop baix per a la sol·licitud del sistema electoral, més evident a la ciutat on hi han els districtes que reuneixen més electors moderats, i on tan sols vota el 23,4 % mentre a la resta de la província el percentatge es situa al entorn del 45 %. En les eleccions de principis de 1843 es procura salvar la credibilitat en pactes previs entre els partits, però no es fins a la segona volta, al diferenciar-se clarament progressistes i moderats quan hi ha un augment de votants i un percentatge una mica més elevat. Però entre finals de 1843 fins a 1846 es fa evident el poc interès en que cauen les eleccions, ara controlades i quasi monopolitzades per els moderats, mentre els progressistes es troben en una greu crisi interna. La rebuda de la llei de 1846 no pot ser més esceptica tant a la província com a la ciutat.

Finç a 1850 i 1851 no trobem un canvi de tendència i un major interes cap a les consultes electorals, ara motivat per les iniciatives del Institut Industrial de Catalunya que vol col·locar a diputats favorables als interessos del fabricant i, en general, del gran capital català. Es difícil de situar les eleccions de 1854, celebrades en dos voltes, més fruit de una situació revolucionària concreta que de una pràctica electoral. Hi ha confusió en la presentació de les candidatures que ara arregen tendències conservadores, progressistes i demòcrates; es nota més interès en els districtes de la província que en la capital, on tan sols vota el 21,9 % del cens. En les eleccions de 1857 i 1858 es segueix la tendència iniciada el 1850, especialment en les darreres, doncs es el cop que hi ha més votants en els límits de la llei de 1846, que finalment sembla haver conseguit

QUADRE 13.- Participació electoral a la província i ciutat de Barcelona, 1836-1968.

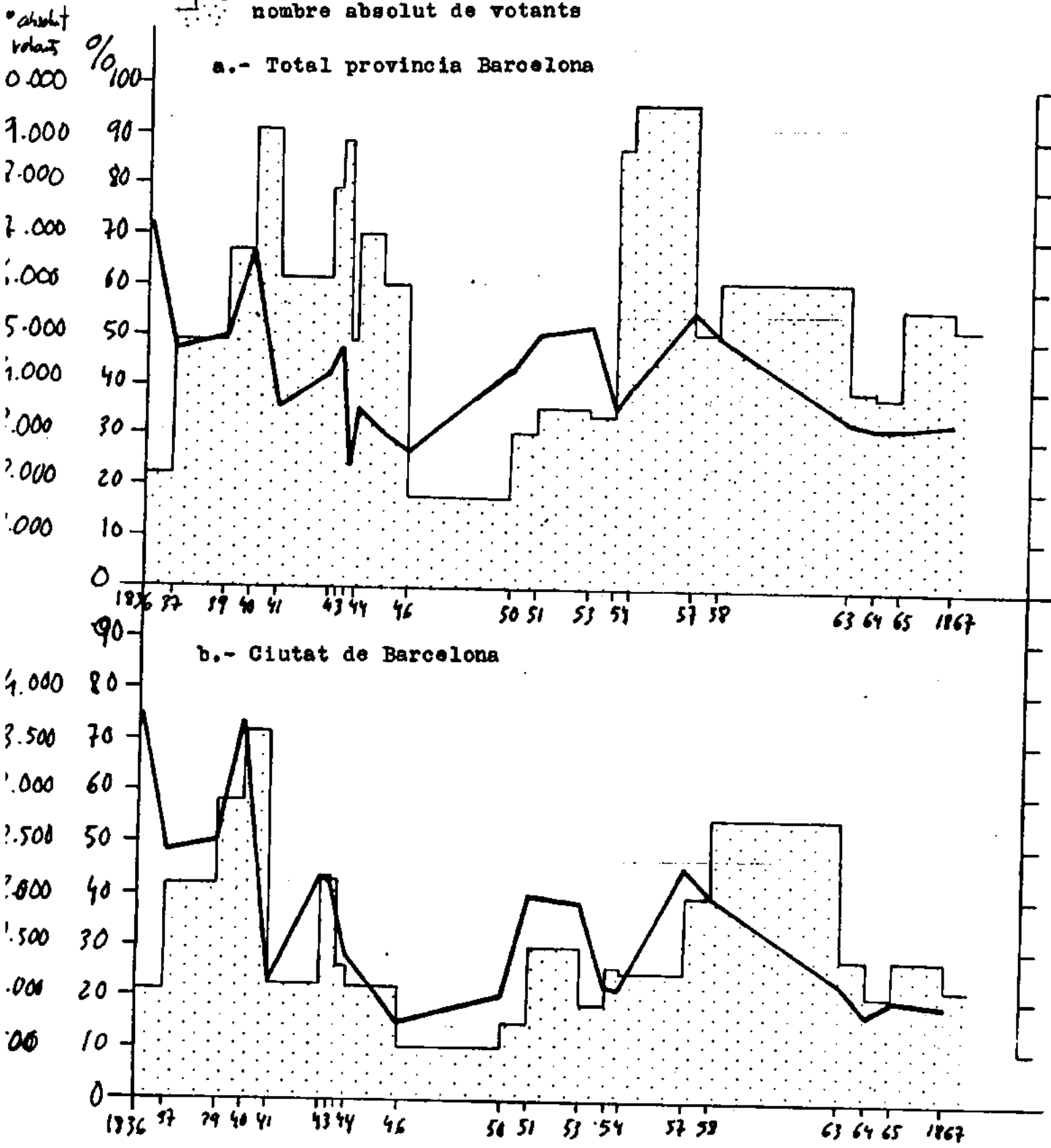
	BARCELONA					
	TOTAL de la PROVINCIA			CIUTAT		
	Electors	Votants	%	Electors	Votants	%
1836	3.130	2.247	71,8	1.427	1.076	75,4
1837	10.471	4.967	47,4	4.368	2.115	48,4
1839	13.715	6.755	49,2	5.732	2.903	50,6
1840	13.403	9.103	67,9	4.872	3.605	74,0
1841	17.317	6.155	35,5	4.336	1.131	23,4
1843(1ª volta)	18.987	7.967	42,0	4.926	2.191	44,8
1843(2ª volta)	18.987	8.941	47,1	4.939	2.159	43,3
1843 desembre	19.645	4.892	24,9	3.633	1.314	36,2
1844	20.122	7.148	35,5	3.956	1.109	28,0
1845 (parcial)	20.122	6.061	30,1	3.956	931	23,3
1846	6.657	1.826	27,4	3.423	525	15,3
1850	7.136	3.102	43,5	3.753	779	20,7
1851	7.136	3.599	50,4	3.757	1.512	40,2
1853	6.539	3.444	52,7	2.400	933	39,0
1854(1ª volta)	24.051	8.761	36,4	5.992	1.315	21,9
1854(2ª volta)	24.090	9.677	40,2	5.990	1.263	21,1
1855(parcial)	21.729	4.878	22,4	5.954	716	12,0
1857	9.146	5.055	55,3	4.414	2.007	45,5
1858	12.264	6.166	50,3	6.379	2.764	40,2
1863	11.733	3.947	33,5	5.931	1.412	23,8
1864	11.722	3.943	32,8	6.050	1.044	17,3
1865	17.305	5.633	32,5	6.853	1.414	20,6
1867	15.946	5.271	33,1	6.301	1.191	19,0

Fonts: Veure els quadres de l'Appendix sobre resultats de les eleccions.

GRÀFIC 2.- Nivells de participació en les eleccions de Diputats a

Corts entre 1836 i 1868.

— % de votants sobre el cens
 ▨ nombre absolut de votants

109.78

una certa acceptació. A la ciutat es veix perfectament l'augment de votants des de 1850 a 1858, tenint com a referència les consultes de 1851 i 1857. El 1863, amb el retraïment dels progressistes, es trenca definitivament la proposta electoral del liberalisme, amb uns nivells de participació que representen un terç del cens a la província i una quarta part a la ciutat, tendència que es confirma fins el 1867; el efecte de la reforma de 1865 no té cap incidència visible en la gràfica.

3.3.- Preponderància progressista: les eleccions entre 1837 i 1845.

Un cop acabats els treballs de les Corts Constituents de 1836-37, es van convocar eleccions generals per el 6 d'octubre de 1837. Els progressistes es sentien confiats per els notables triats del any anterior, però hi havia rivalitat entre els seus líders, doncs no tots volien seguir les consignes de Mendizabal (26). Mentre, els moderats preparaven amb molta cura la campanya pre-electoral des de l'estiu quan s'organitza un comitè central a Madrid sota la direcció de Andrés Borrego, que recomenava crear juntes locals seguint les tradicions de França i Anglaterra (27). Un punt que diferenciava els dos partits era com solucionar el greu problema de la guerra civil, doncs mentre els moderats eren partidaris de demanar ajuda militar a França, els progressistes incluien com a punt central del seu programa la no intervenció armada estrangera.

A Barcelona la situació política era molt conflictiva. Des de finals de 1836 hi ha constants rumors de bullangua que el final es materialitzen en la nit del 13 de gener quan un grup capitanejat per Ramón Xaudard ocupa la plaça Sant Jaume; tan sols ^{reacció}resisteixen fins a la matineda del dia 14, doncs la repressió es molt dura i no es permet que cap batalló de la Milícia Nacional s'uneixi als aixecats; tots els principals líders ^{empresonats}con ~~enpresonats~~ ^{de} ~~enpresonats~~. Poc abans, el dia 12 de gener s'havien enviat varies exposicions a les Corts volguent ressaltar el clima d'inseguretat que viu la ciutat, i entre elles destaca la de la Clase de Propietarios y Hacendados, "sobre la cual gravitan mas directamente los azares de toda agitación intestina, la mas sacrificada porque mas al alcance de toda arbitrariedad i despo-

tiano, derecho tendrá como la que mas para soltar sus clamores, para impetrar protección y auxilio" (28); la firmen gent ten "desvalguda" com Pau Galí, Epèfani de Fortuny, Joan Tamaro, el Baró de Foxà, Erasme de Janer i de Gonima, Rafael Sabadell, Josep Marià de Cabanes, Francesc de Casanovas, Josep Nadal, el Marqués de Lio, Pere Carles de Sentmenat, Honorat de Puig o Marià Vehils, entre molts altres personatges ben representatius no tan sols dels propietaris, sino de tota la burgesia catalana. Dos mesos després, el 16 de març el Baró de Meer pren possessió de la Capitania general del Principat, mentre es celebra el procés contra Xaudaró i altres líders, que seran condemnats i executats a mort. Aquests fets son de gran importancia doncs es desfà les forces esquerranes, properes a postures republicanes, i amb el Baró de Meer com principal autoritat militar a Catalunya s'inicia un període de repressió; la burgesia barcelonina sembla tancar aquí el seu arc revolucionari per pendre unes postures socials i polítiques clarament conservadores o, inclús, reaccionaries.

Amb aquests antecedents era difícil esperar unes eleccions tranquiles; el 21 de setembre els progressistes presenten en El Constitucional la seva candidatura, a on es troba a faltar a Pau Torrents i Miralda, encara que s'inclou a Manuel Matau, un altre capitalista pròxim a la política de Mendizabal. Junt a homes com Domenech, Roviralta, Alcoriza, Viedera o Domènec M. Vila, polítics que no son radicals i amb residència fixada a Madrid o altres indrets fora de Catalunya, hi ha una representació radical-progressista en Ramó Ferrer i Garcés, Joaquim Jaumar, Pere Felip Monlau i Manuel Pers, tots ells caps de la Milícia Nacional de Barcelona. Completen la candidatura el catedràtic Agustí Yañez, el comissionat per la classe de fabricants Ignasi Perera i Oms, el hisendat i comerciant d'Igualada Jaume Esteve i Claramunt -que havia sigut vocal en la Junta Superior del Principat, el 1808- i finalment el pagès i propietari de Sant Fost Jaume Tayà i Cuyàs, que "es patriota muy conocido y de una instrucción poco común en su clase" (29). En la candidatura dels senadors destaquen Marià Borrell, Antoni Ferrer i Pons, Leodegari Serra i Josep Baiges, comerciants, fabricants o hisendats, però també caps de la Milícia en aquests moments o en altres circumstancies.

La candidatura moderada era apoyada per El Vapor i El Guardia Nacional, i era coneguda com la candidatura Torrensista, doncs figurava en primer lloc Albert Baldrich. En ella hi formaven part molts hisendats com Pau Galí, Carles de Martí,

Ramón de Bacardí, Josep Carbonell o Josep de Gisbert, els comerciants i fabricants Josep Antoni Flaquer, Leodegari Serra —que també s'havia presentat amb els progressistes en la candidatura de senat re— i Pere Moret, i els funcionaris de l'Estat Joaquín Rey i Claudio Antón de Luzuriaga. Al comentar les dues candidatures, El Constitucional no s'estava d'afirmar que "el capital de nuestros candidatos (el progressistes) es imperdible; debenlo a la capacidad, no al contrabando, ni a testamentos, ni a especulaciones escandalosas" (30), això darrer, dedicat als candidats moderats. El Guardia Nacional, al seu torn, acuseva els progressistes de "descamisados, bullangueros, republicanos, incendiarios" (31).

Amb els anims molt excitats s'arriba al primer dia d'eleccions. Els moderats aconseguen col·locar a Rafael Nadal, Ignasi Girona i Joaquín Martí i Codolar com a presidents de les meses dels districtes 1, 2 i 4, mentre els progressistes ^{ho fan} (guanyen) en el 3er i 5è, presidits per Joan Vilaregut i Ramón Ferrer i Garcés. Aquest mateix dia es assassina l'hisendat Marià Vehils, al sortir del col·legi electoral on havia anat a votar. La situació es confusa, com ho explica el consul anglés: "las autoridades no tenían poder, la Milicia Nacional estaba en estado de rebeldía, y casi todos los ciudadanos respetables huyeron precipitadamente de sus casas, buscando refugio en los distritos rurales o a bordo de los barcos en el puerto..." (32). El consul exagera una mica, doncs les eleccions segueixen celebrant-se en els districtes 1, 3 i 5, mentre en el 2on i 4art es suspenen momentàniament fins al dia 11. El dia 13 d'octubre, el Baró de Meer, que perseguia carlins, entra a Barcelona amb 4.000 soldats d'infanteria i 300 de cavalleria, decreta l'estat de setge i el dia 15 ordena la dissolució de la Milícia. En la Sesió de Cortes de 27 d'octubre de 1837, els diputats catalans Joaquín Alcoriza, Domènec M. Vila i Josep Roviralta demanen que "el Ministerio (de governació) se presente en la sesión de mañana a dar cuenta de las ocurrencias de Barcelona donde el Comandante General Barón de Meer ha dispuesto el embarque de varios individuos proveyendo el buque con viveres para dos meses y medio, se ha hallado varias casas entre ellas la de un diputado, se ha desarmado a la Milicia Nacional y se han tomado varias medidas dignas de llamar la atención del Congreso" (33). Finalment, en la sessió del 2 de novembre, va aparèixer el ministre de guerra, sense comprometre's en cap sentit: "que el gobierno no podía entrar en contestaciones sin comprometer la causa pública" (34). El 26 de febrer de 1838 trobem una citació

Judicial sobre l'assassinat de Marià Vehils contra el boticari Josep Oriol Ronquillo, el comerciant Francesc Sacristà, el sastre Joan Rojas i el metge Pere Felip Monlau, entre altres persones (25); desconeixem si foren els responsables del atemptat però si sabem que estan relacionats, com Ramón Xaudardó, amb els primers nuclis de republicans i fundadors del partit demòcrata.

Foren elegits diputats per la província de Barcelona els components de la candidatura moderada, la meitat d'ells els hisendats i propietaris que ja hem esmentat. També figuren capitalistes establerts a Madrid, com Pere Morat i Ayats i Josep Antoni Flaquer, aquest darrer emparentat amb els Curiola doncs una germana seva es casa amb Jaume Curiola (35). Les eleccions de 1837 marquen un punt important en l'evolució de la burgesia barcelonina, doncs els mateixos que votaren als progressistes el 1836, ara s'han decantat clarament cap a postures moderades i votant una candidatura plena d'hisendats; sens dubte hi ha rel.lació amb la exposició de la Classe de Propietaris que hem comentat anteriorment. La figura autoritaria del Baró de Meer, que a partir d'ara deixarà a la ciutat la major part del exercit en comptes d'anar a perseguir partides carlines, permet restablir la seguretat i l'ordre i, precisament, es en aquests anys -1838 i 1839- quan es torna a notar una certa reactivització econòmica i es comença a invertir en la indústria (37).

Durant la primera quinzena de febrer de 1839, al córrer rumors que es substituiria al Baró de Meer, la Junta de Comerç, els Col·legis i Gremis i altres institucions representatives de la burgesia i les classes dominants s'afanyen a enviar exposicions a la Regent explicant les excel·lències del Baró i pregant que no fos substituït. Econòmicament es un bon any, com comenta l'articulista del Diari de Barcelona Aben Abulema: "este año hay una buena cosecha. Todo va viento en popa, y anuncia una paz muy cercana" (38). A finals de juny, un mes abans de les eleccions fixades per el 25 de juliol, els diaris ja comencen les campanyes electorals. Els progressistes se les pregueren mes seriosament que les anteriors, i ja el dia 10 de juny es reuneix a Madrid una assemblea on prenen la iniciativa Fermín Caballero i Pere Surrà i Rull per ^{definir} (traçar) un programa de onze punts: es demana la llibertat de premsa, una ampliació del cens electoral, mantenir la

independència dels ajuntaments i promouré la educació política del poble, com a punts més destacats (39).

El 10 de juliol ja es coneixen les candidatures de moderats i progressistes. Aquests darrers han tret alguns dels elements radicals com Monleu o Jumar, i basen la candidatura en homes establerts a Madrid: Argüelles, Viadara, Campuzano, Vila, Torrents i Miralda, Mateu i Roviralta. Es completa amb l'advocat Manuel Pers, el catedràtic Agustí Yañez i el metge Ramón Ferrer i Garcés; els fabricants són representats per Gabriel Castells, de Igualada, i Manuel Torrents i Sarra-malera, de Moyà. Jaume Tayà i Cuyàs augeix representant els petits propietaris, mentre no hi ha ningú que es pugui relacionar amb els hisendats (40). Contràriament, els moderats segeixen comptant amb molt hisendats en la seva candidatura, concretament a Carles de Martí, Ramon de Bacardí, Pau Galí, Miquel de Foxà, Francesc Coll i Jover i Josep Torrelló. S'inclueix ara també a dos prestigiosos polítics moderats com són Ignasi Semponts i Francesc Perpinyà, homes que han tingut experiència com a diputats en legislatures anteriors (41). Perpinyà es prou conegut a Madrid per la seva xerrameca: "el imperturbable procurador por Tarragona, mas famoso por su elocuencia que lo fueron Hercules por las fuerzas, Atlanta por las espadas, Mingo Rebulgo por las jacaras, Fr. Gerundio por su pedanteria, Owen por sus agudezas y Pichote por sus tonterias", tal com el descriu Fermin Caballero (42).

Després d'una campanya electoral bastant llarga, on el punt central d'enfrontament entre El Constitucional i El Guardia Nacional es canalitzava en tractar la gestió del Baró de Meer, definitivament cessat, i la actuació de la Milícia Nacional, el 25 de juliol començaren les eleccions. Els progressistes aconsegeixen la victòria absoluta en tota la província, al comptar amb els districtes dels entorns de la ciutat: el Baix Llobregat, la Maresmá i Vilanova, però els moderats s'imposen a molts districtes rurals i a Barcelona, cosa que no deixa de ser un anacronisme doncs els progressistes vengueren a les principals ciutats espanyoles com Madrid, Cadiz, Malaga, Sevilla, Valencia o Saragossa. Els únics diputats que prengueren l'escò foren Torrents i Miralda, Vila, Mateu, Campuzano -tots ells residents a Madrid- i l'industrial Gabriel Castells. Els altres renunciaren, alguns per ser elegits també en altres províncies com Argüelles i Roviralta, i n'hi ha que no varen tenir temps de jurar a les Corts, doncs el 31 d'octubre el

recentment nomenat ministre de la guerra Ramón María Narvaez tancava la breu legislatura de la tardor de 1839. Poc abans, el 31 d'agost, s'havia firmat el conveni de Vergara entre Espartero i ^{Maroto} ~~Sarria~~, fet que el govern moderat de Perez de Castro no va sapiguer pair a temps doncs militars com el mateix Espartero o Isidro Alaix, ministre de la guerra fins octubre de 1839, es decantaven clarament cap als progressistes. El brusc tancament de la legislatura de 1839, que de fet es l'origen de la crisi política de 1841 que portarà a la renúncia de Maria Cristina del seu carrec de Regent, evidencia de nou la poca preparació dels polítics en governar amb un Parlament popular.

Sis mesos després de les eleccions de 1839, es tornava a viure un clima pre-electoral, ara mes apassionat doncs els moderats que controlaven el govern a Madrid i a la Diputació de Barcelona, procuraren influir partidariament en el moment de dictar normes pre-electorals i al confeccionar el cens. A Barcelona, després de unes emotives eleccions municipals que portaren a eminents progressistes com Domenech, Pau Palachs o Josep Maluquer a la Casa Gran, la campanya electoral es cal·lebra amb els tradicionals enfrontaments entre El Constitucional i El Guardia Nacional, que aviat afecta al mateix Ajuntament i a la Diputació, per el tema de la confecció de les llistes d'electors.

Els progressistes es reuneixen el 10 de desembre en una assemblea a l'Ajuntament, mentre els moderats elegixen una Junta de comissionats el 19 de desembre a la Llotja, on assistiren uns 3.000 electors (43). El dia 22 hi ha un miting de presentació de la candidatura "Monarquico-constitucional" -moderats- on parlen Josep Marià de Cabanes i Martí d'Eixalà, i finalment es publica el programa i candidatura en els primers dies de gener de 1840, a El Guardia Nacional. La encapçala Espartero, heroi de tota la família liberal en aquestes dades, i segueix recolzada principalment en els hisendats, com Ramón de Siscar, Francesc Coll i Jover i Antoni Xuriguera. Però també es te present als sectors capitalistes al incloure el industrial Tomas Coma i Miró, els comerciants Josep Bofarull i Carbonell i Sabastià Soler i Ribas, i el fabricant Miquel Catarineu. Finalment trobem a homes prestigiosos com Antoni Barata, el coronel Felix de Mesina i els catedràtics Felix Janer, de medicina, i Joan Agell, de física (44). Així s'aprecien canvis

importants doncs ara es presenta una candidatura mes representativa de tots els sectors burgesos.

Els progressistes també volen comptar amb Espartero, mantenint a Torrents i Miralda, Campuzano, Alvarez, Castells i Pars, però radicalitzant la candidatura de nou al recomenar a Pere Felip Monlau, Joaquín Jaumar i Josep Antoni de Llinàs, membres de l'ala demòcrata del partit. Pel senat proposen la terna prou caracteritzada de Marià Borell, Josep Maluquer i Antoni Gironella, homes de la Milícia Nacional de Barcelona, a més de ser comerciants o hisendats (45). La campanya electoral segueix amb les acusacions de El Constitucional i l'Ajuntament contra l'actuació de la Diputació, i El Guardia Nacional fa córrer rumors de que els progressistes preparen una nova bullanga. Un industrial moderat de Terrassa rep un anònim, informant que es vol incendiar la seva fàbrica.

Les eleccions despertaren molt interès, van votar prop del 70 % dels electors de tota la província i donaren un triomf clar als moderats, enviant com a diputats a Tomas Coma, Antoni Barata, Francesc Perpinyà, Felix de Mesina, Felix Barba i Miquel Catarineu. Però no mancaren incidents; en el districte 6è de Barcelona -el 5è en la distribució civil- l'actuació partidista de les autoritats civils provoca una queixa de varies personalitats de tendència progressista que envien a Madrid varies exposicions demanant l'anulació de les eleccions a Barcelona: "el Jefe Político, abusando notoriamente de su autoridad, revocó una decisión tomada por la mayoría del colegio y mando que se instalara la mesa compuesta de individuos a quienes la mayoría de los electores reunidos en junta habían resuelto que no se les diese posesión por los motivos que arroja el acta mencionada; por esto mas de 300 electores progresistas de dicho distrito se abstuvieron de tomar parte en las elecciones " (46). A Hospitalet també es produeixen incidents, com confirma una suscripció oberta per El Guardia Nacional "a favor de las personas a quienes los incendiaros del llano del Llobregat han perjudicado con la quema de ricas cosechas y tala de árboles, en venganza de figurar en la mesa (electoral) que ha triunfado en el distrito de Hospitalet" (47). Aquí son els moderats que acusan d'intemperancia als progressistes doncs descontents de com havia anat el escrutini de vots, provoquen desordres i atentats a la propietat privada. Els incidents son nombrosos i variats però la majoria aïllats i sembla que cerquin mes molestar a l'enemic polític que decantar definitivament els resultats de les

eleccions d'un costat o altre.

Les noves Corts, que tenen de nou una breu legislatura entre abril i octubre de 1840, començaren les sessions en un clima de violència i inseguratat. El govern de Perez de Castro volia imposar una nou llei municipal amb la intenció de reduir molt les atribucions que disfrutaven els ajuntaments tradicionals, que eren institucions autònomes i prou representatives (48). A l'estiu, la Regent Maria Cristina i bona part del govern visiten Barcelona per considerar-la una ciutat moderada i més segura que la pròpia capital del Regne. Però es produeix un aixecament popular, instigat per els progressistes, que reclamen a Espartero en el govern, i poc després la coneguda manifestació de "las levitas" a favor de la Regent on participa la flor i nata de la burgesia barcelonina, però que acabarà a bastonades. La crisi definitiva esclata el setembre i octubre a València, des d'on la Regent decideix exiliar-se; uns mesos abans, al marxar de Madrid, havia retirat tots els objectes valuosos de Palau i sortia d'Espanya com una de les dones més riques de tot Europa (49).

Espartero era el nou cap de govern, poc després assumeix la Regència, i els progressistes controlaven el poder executiu, encara que el partit es trobava mig dividit a causa dels nombrosos líders i fraccions internes. Es convocaren eleccions per el 1 de febrer de 1841 i la Junta de comissionats progressista de Barcelona, presidida per Marià Borrrell, comença a preparar-les desde principis de gener. Primer preocupaven les diferents tendències dins el partit, ja que des del 10 de gener una Asociación Patriótica, amb Abdó Terrades com a secretari, convoca reunions per els electors progressista-demòcrates. Però aviat es comença a temer la reticència dels moderats a presentar cap candidatura. El Constitucional publicà el 25 de gener la candidatura oficial dels progressistes, on trobem que el comitè de Barcelona es decanta cap el sector de Joaquim M. Lopez, considerat el més radical, que encapçala la candidatura, que formen també Domènec, M. Vila, J. Jaumar, G. Alvarez, J. Roviralta i M. Mayora. Les novetats més importants son l'augment de comerciants i fabricants, com l'india Jaume Badia, Joan Vilaregut i Antoni Vidal. Els hisendats son representats per Josep Ricart, i s'inclou també el metge medri-leny Juan Llacayo, el comandant de la Milícia Nacional Francesc Sobirà i el

advocat Pau Palachs, alcalde de Barcelona^{en} el 1840.

Els progressistes, sense la oposició dels moderats, s'imposaren fàcilment, doncs la confosa candidatura de la Asociación Patriótica de Terrades no aportava casi cap nom nou, excepte els de Pere Mata i Joan Prim, als que tampoc s'els pot considerar excessivament esquerrans.

Devant les nombroses renunciés dels diputats electes, a finals de juny es celebren unes eleccions parcials per decidir les dos plaçes que encara falta per ocupar. Els progressistes presenten dues candidatures diferents, on coincideixen Joaquín Alcoriza i Pere Mata, però es presenta per primer cop una altre del Partit Demòcrata que proposa a Patricio Olabarria, republicà madrileny i redactor del periodíc radical El Huracán, a Josap Verges, propietari de Calella, i a Pere Felip Monlau, metge i redactor de El Popular de Barcelona. En el seu programa destaca la consigna "el Pueblo Único Soberano" i altres punts com una ampliació de la llei d'impremta, la protecció de la indústria nacional, el combat contra el contraban, que es confonen amb els programes burgesos (50). Els progressistes no van tenir problemes per imposar-se, doncs la candidatura demòcrata-obtingué com a màxim 249 vots a favor de Monlau, però el que realment preocupava era la greu qüestió del retraïment dels moderats. El Constitucional, alarmat per la baixa participació en les eleccions de 1841, intentava buscar motius: "no pudiendo persuadirnos que esa poca concurrencia a las urnas sea una muestra del poco interés que les inspira a los progresistas la facultad de nombrar representantes del pueblo (...), en primer lugar creemos que esta especie de indiferencia nace de la ausencia de electores moderados i después també "influye esa división deplorable introducida en el campo progresista" (51).

La situació política era prou conflictiva i certament els progressistes estaven lluny de presentarse com un partit unitari. El novembre de 1842 una nova crisi esclata a Barcelona arran de un conflicte pels impostos d'entrada a la ciutat -els tradicionals drets de porta-, i el grup de republicans dirigits per Terrades provoquen una bullanga que acabarà amb el bombardeig de la ciutat ordenat per el mateix Espartero. En senyal de protesta, els diputats per Barcelona Gregori Alvarez, Miquel Mayora, Joaquín Jaumar i Joan Antoni de Llinàs -aquest darrer elegit en les parcials del 30 de mars de 1842- renuncien al seu escó en el Parlament (52).

A finals de desembre de 1842 Espartero torna a Madrid, on es mal rebut i durement criticat per el bombardeig de Barcelona. El Regent reacciona a principi de gener de 1843 disolent les Corts i convocant eleccions per el 27 de febrer. La feblesa del govern, doncs la fracció esquerrana de Joaquín M. Lopez i Fermin Caballero els era contraria i l'ala moderada del partit representada per Mendizabal només apoyava tàcitament al govern, va animar als moderats a presentar-se a les eleccions.

A Barcelona, on els progressistes eran anti-governamentals i seguien apoyant a la fracció de J. M. Lopez, es va intentar fer una candidatura de coalició amb els moderats. Comissionats dels dos partits es van reunir a El Bruc a finals de gener i en principi es va arribar a un acord per inclur membres dels dos partits en una mateixa candidatura, però finalment aquesta iniciativa va fracassar. Malgrat el desacord, els moderats al presentar els seus candidats, incluiren a varis progressistes com els indians Francesc Vinyes i Jaume Badia, i a Pau Torrents i Miralda, probablement tots ells propers a les postures de Mendizabal; excepte Badia, els altres dos també figuraven en la candidatura progressista, cosa que fou motiu d'acusacions mutues en els darrers dies de la campanya electoral. Completaven la candidatura dels moderats el economista madrileny Estevan Sairó, el catedràtic Joan Agell, l'advocat Bertran i Ros, el militar Josep M. Gispart i Josep Manso, el comerciant de Mataró Joaquín Martí i Andreu i els "doceañistas" Marqués de Miraflores i Martínez de la Rosa (53). Es trobava a faltar la tradicional i sempre numerosa representació d'hisendats.

Els progressistes es presentaren dividits, doncs a més de tenir a varis homes entre els moderats, circularen varies candidatures per la provincia cosa que portà a moltes confusions i a la divisió dels vots. La oficial, la publicava el 25 de febrer de 1843 El Constitucional, i la composaven J.M. Lopez, Torrents i Miralda, F. Vinyals, P. Palachs i J. Alcoriza com a base. S'incloïa oficialment per primer cop a Pere Mata i els militars Joan Prim i Josep Ventosa, a més d'una notrida representació de propietaris i hisendats: Vicens Sisternes, Jacint Febres, Joan Romeu, Jaume Ferrer i Roca i Josep Dachs, que sorpren bastant si tenim en compte la falta de comissionats per els fabricants i comerciants de Barcelona. L'altre candidatura que també circulava per la provincia -a la ciutat va tenir molt poc ressó-

era un xic més radical i com a variants trobem a Joan Vilaregut, Manuel Pers, Gregori Alvarez, Gaetà Roviralta i el militar Llorenç Milans del Bosch; va tenir acceptació en els importants districtes de Granollers, Mataró i Vilanova (54).

La confusió i proliferació de les candidatures va portar a resultats molt ajustats i tan sols quatre candidats -Vinyals, Torrents, Agell i Badia, tots ells apogats per els moderats però, excepte Agell, ~~amb~~ de signe progressista, conseguiren la majoria dels vots i va ser necessari recórrer a la segona volta. A la capital, destaca el clar triomf dels moderats en votacions que oscil·laven entre els 1.922 i 1.659 vots, contra el màxim de 520 vots de Torrents.

Per la segona volta, convocada pel 24 de mars, els progressistes diferenciaren la candidatura respecte els moderats i es passaren d'acord per presentar-ne una d'unitaria; incluïa a Lopez, Prim, Vilaregut, Mata, Palachs, Milans del Bosch, Ventosa, Pers i Romeu, desapareixent la majoria d'hisendats i acceptant els principals membres de la candidatura alternativa de la primera volta. També mostra la militarització que afecta a la política en aquests anys, doncs hi han tres militars -Prim, Milans i Ventosa-, (a més de) ^{ter} dos polítics -Lopez i Mata-, dos advocats -Pers i Palachs-, un fabricant -Vilaregut- i un pages-propietari -Joan Romeu. Els moderats repetiren la mateixa candidatura ^{de} que en la primera volta, però ara sense el reforç dels progressistes que ja havien sigut elegits.

La victòria fou clara pels progressistes, especialment a la província, doncs a la ciutat es seguia votant a favor dels moderats que conseguïen 1.515 vots contra 843, en els candidats més votats de cada partit.

Les Corts de 1843 estaven dividides en diverses minories de les fraccions del partit progressista i un grup de moderats; Espartero, en una estranya jugada política, va col·locar en el poder als líders radicals Fermin Caballero i Joaquín M. Lopez, però per el maig ja hi ha una crisi de govern que provoca la dimissió dels essentats líders. Es decreta la dissolució de les Corts el 26 de maig i es convoquen, sense massa sentit, noves eleccions per l'agost. A principis de juny ja hi ha aixecaments populars a diverses ciutats i es critica obertament a Espartero, que ara no sols ha perdut el control polític, sino també el dels militars; a Reus, Prim encapçala la Junta formada davant la crisi, on figuren també tres

fabricants, dos comerciants i un advocat. A finals de juliol Espartero deixa el país, mentre el govern es de nou controlat per Caballero i Lopez; però els moderats també es mouen i Narvaez rodeja a Isabel II de una camarilla molt conservadora. A molts llocs del país, les rebelions tendeixen a radicalitzar-se, enfrontant-se al mateix govern i perdent la burgesia el control de la situació.

La més importants de les revoltes urbanes fou la de Barcelona, que va durar entre agost i novembre de 1843, revolta coneguda per La Jemancia fent alusió al seu caracter popular. Com en la bullanga de 1842, la burgesia s'afanyà a sortir de la ciutat i les Juntas Supremes de Govern que es van anar formant espontàniament tenien un aire molt radical, encara que es difícil identificar el seu signe polític i clarificar els seus objectius. Probablement els dirigents estaven relacionats amb els elements més esquerrans del partit progressista, com Rafael Degollada que era comissionat d'aquest partit al preparar les eleccions en anys anteriors i que el trobem primer com a vocal i després com president de la Junta; també hi ha líders republicans o demòcrates com J. Vergés, Tomas M. Quintana o Josep Oriol de Ronquillo. L'aixecament tenia un aire populista i probablement era portat per menestrals, artesans i obrers, com sembla indicar al trobar a Joan Muns, líder de l'Associació de teixidors, capitanejant un batalló de voluntaris (55).

Prim, Milans i altres militars progressistes s'encarregaren de reduir la sublevació que políticament va significar una greu crisi per el partit progressista a Barcelona. Mentre, s'havien celebrat noves eleccions a tot l'Estat i Barcelona les comença a preparar des de Gràcia, on es troba reunida la major part de la burgesia i les principals autoritats. S'ha nomenat una Diputació i un Ajuntament amb una notrida representació dels sectors moderats i la campanya electoral es disfressa amb la pretensió de formar una candidatura unitària. El diari conservador La Verdad inclua el següent editorial mentre es celebren les eleccions: "afortunadamente, los antiguos partidos leales se han refundido en uno solo, todos ellos se han presentado en la candidatura que los comisionados han presentado y no habrá quien dispute la victoria", per criticar després als esparteristes: "el día en que los centro-ayacuchos escaláran el poder, aquel día recibiría el golpe de gracia la industria de Cataluña y su tranquilidad y su sosiego" (56).

La candidatura la formaven els progressistes Joan Prim, Milans del Boch i Jaime

Badia, que de fet ja es trobaven mes proxims a postures conservadores que progressistes ^{degut} per als darrers aconteixaments, i una colla de moderats ben significatius com els militars Josep M. de Gisbert i Juan de la Pozuela, els hisendats Ramón de Bacardí, Antoni Satorras, els capitalistes Tomas Coma i Pere Moret, i els influents polítics i advocats com Francesc Perpinyà, Ramón Martí d'Eixalà, Estevan Sairó, Antonio Alcalá Galiano i Carles Llauder (57). La candidatura recull a antics diputats moderats de tot el període 1837 a 1843 a mes d'incluir al prestigios catedràtic de dret R. Martí d'Eixalà que va tenir molta influència en la definició de les corrents conservadores, sovint properes a postures reaccionaries, de la burgesia catalana (58). Naturalment no varen tenir dificultats en imposar-se en unes eleccions que no despertaren gaire interès; tampoc van tenir massa significació/doncs cap diputat electe va tenir temps de presentar-se a Les Corts ja que la legislatura es va suspendre el 27 de desembre del mateix 1843.

A Madrid la situació política evolucionava rapidament a favor dels moderats un cop declarada la majoria d'edat de la reina-adolescent Isabel II. Gonzalez Brabo, que havia traïcionat als progressistes, i el general Narvaez feren dimitir el govern de Joaquin M. Lopez el mateix desembre de 1843 i iniciaren una dura repressió contra els sectors populistes. Els intents d'aixecament o revolta a Figueras i Cartagena foren brutalment aixafats i els moderats prengueren el control efectiu del govern. Es facilitaren les coses al no convocar les Corts, suspeses a finals de 1843 i dissoltes definitivament el 10 de juliol de 1844, i no es crida a eleccions fins el setembre, quan el partit progressista ja es trobava totalment desfet i els seus lidere aïllats.

A la província de Barcelona es presentaren varies candidatures moderades que conseguiren despertar l'interès de mes de un terç del cens electoral, sortint com a diputats Francesc Perpinyà, Estevan Sairó, Ramón Martí d'Eixalà, Josep M. de Gisbert, Luis Pinzón, Joan Valls i Josep Manso i Juliol, comte de Llobregat (59). La tendència cap a postures mes dretanes es evident en relació a les candidatures moderades del any anterior. Les Corts elegides en aquestes eleccions foren les encarregades de preparar i aprovar la Constitució de 1845 i la Llei electoral de 1846, que significaven una rectificació important del sistema liberal; contrariament a 1837, la base legislativa del règim ara tant sols es apoyada per una part de la familia liberal.

Caracterització dels districtes electorals a la província de Barcelona, en les eleccions de 1837 a 1843.

Al comentar les eleccions de 1837 a 1845, ens hem centrat en la recerca^{ca} del clima polític, la formació de candidatures, la lluita entre els partits i les caracteritzacions dels diputats. S'ha fet, doncs, un comentari general tenint a tota la província de Barcelona com una unitat que es el que de fet busca la estructura de la llei de 1837, ja que son tots els electors sense diferenciació de districtes els que elegeixen els nou diputats que els representen a les Corts. Ara voldríem estendre l'anàlisi tenint en compte que cada districte pot ser també una entitat individual dins la circumscripció provincial. Però no volem fer un estudi en profunditat de algun districte en concret, encara que fer-ho, per exemple, a Mataró, Vic o Sant Andreu del Palomar al llarg de tot el període liberal pot aportar dades interessants, doncs fuig dels objectius que ens hem proposat.

El que si es pot fer es donar unes línies generals per identificar la tendència política dels diferents districtes de la província. En aquest sentit s'han elaborat els Mapes 21, 22, 23, i 24 on es pot observar el repartiment de progressistes i moderats en els districtes segons els resultats de les eleccions; s'han escollit les consultes de 1837, 1839, 1840 i les primeres de 1843 per ser les més completes, mentre s'ha prescindit de les restants, concretament les de 1841, les de desembre de 1843 i les de 1844, doncs no hi ha rivalitat entre els partits. En els mapes es pot apreciar el partit que hi vençut i si ho ha fet amb molta ventatge -mes del 60 % dels sufragis-, o si, contràriament, hi ha un cert equilibri i lluita en les votacions del districte -en aquest cas la candidatura guanyadora ha conseguit menys del 60 % dels vots del districte. Per un millor comentari, s'han de tenir presents els Mapes 8, 9, 10, 11 i 12 sobre la distribució dels electors per districtes a partir de les categories fiscals que, com hem vist anteriorment, representen activitats materials i sectors socials.

Es poden identificar els votants d'un o altre partit amb els electors d'alguna categoria fiscal? Es difícil de respondre a aquesta pregunta doncs a partir de la comparació dels mapes tant sols es poden distinguir unes tendències un xic imprecises. Potser es millor primer intentar identificar els partits polítics en

nuclis rurals o urbans. En general els moderats es poden identificar més amb els districtes rurals, com en la zona d'Ausona, Bages o Vallès Oriental, mentre que als progressistes els afavoreix més els nuclis urbans com les ciutats dels entorns de Barcelona, Mataró, Vilanova o Sabadell. Si bé en principi es pot destacar aquesta tendència, es cert que no es absoluta doncs en altres ciutats com Vic, Manresa, Terrassa o la mateixa Barcelona hi ha un clar predomini dels moderats. Així es pot afirmar que els progressistes reuneixen la seva base electoral en els districtes on hi ha nuclis urbans com a tendència general, però matitzable, mentre no hi ha masses indicis que contradiguin la identificació dels moderats amb els districtes rurals.

De fet no es suficient aquesta diferenciació si no tenim en compte aspectes socio-professionals dels electors en els districtes. Així, prenent com a referència el Mapa 12 sobre lloger urbà, veiem que hi ha molta rel.lació entre els districtes amb major pes de l'inquilinat amb els de major influència dels progressistes, cosa que fa pensar que a més d'una tendència general cap els nuclis urbans, els progressistes són més votats en els districtes amb major nombre de classes mitjes. Els mapes dels contribuents són més difícils de relacionar, encara que districtes com Vic, Manresa o Granolles amb un gran pes dels contribuents territorials es decanten a favor dels moderats, mentre a Mataró, Sabadell o Gràcia on hi ha més pes dels contribuents d'indústria i comerç, cap els progressistes. Però amb la informació que tenim, creiem que es precipitat considerar aquests indicis com afirmacions.

Al buscar uns resultats constants en els districtes, veiem que entre 1837 i 1843 els moderats sempre han vençut a Roda de Ter, Vic, Centelles, Sallent, Sant Sadurn i Sitges, tots ells districtes essencialment rurals, la majoria en la part nord de la província, i només (hi ha) un nucli urbà important, Vic. També trobem una forta influència dels moderats en els districtes de Vilafranca, Terrassa, Granollers -on els progressistes només van guanyar el 1843- i Manresa, que són districtes amb poblacions urbanes prou importants però, probablement, més unides als sectors i activitats rurals que a mercantils i industrials. Sobre tots aquests districtes sobresurten els 1er, 2on i 4art de Barcelona, que també es decanten clarament cap els moderats i, en part, ens trenquen aquestes primeres interpretacions, doncs són indubtablement urbans. Clar que coincideix amb les zones de la

ciutat amb major representació de l'elit de la burgesia comercial -districtes 1er i dels grans propietaris -districte 4art. És certament un fenomen interessant que la burgesia barcelonina es decanti cap als moderats quant a la majoria de ciutats espanyoles es vota als progressistes, a menys que tinguem en compte la presència de molts propietaris en el cens, que com a Vic, Manresa, Terrassa i Granollers, fossin partidaris d'una evolució socio-econòmica més pausada i ordenada que la proposada per els progressistes. És possible que l'elit de la burgesia barcelonina es consideri més amenaçada que altres de la resta del Estat, i ja hem vist com el 1837 s'ha apartat de la via revolucionària per cercar un arbitrari manteniment de l'ordre públic i la seguretat de les seves propietats.

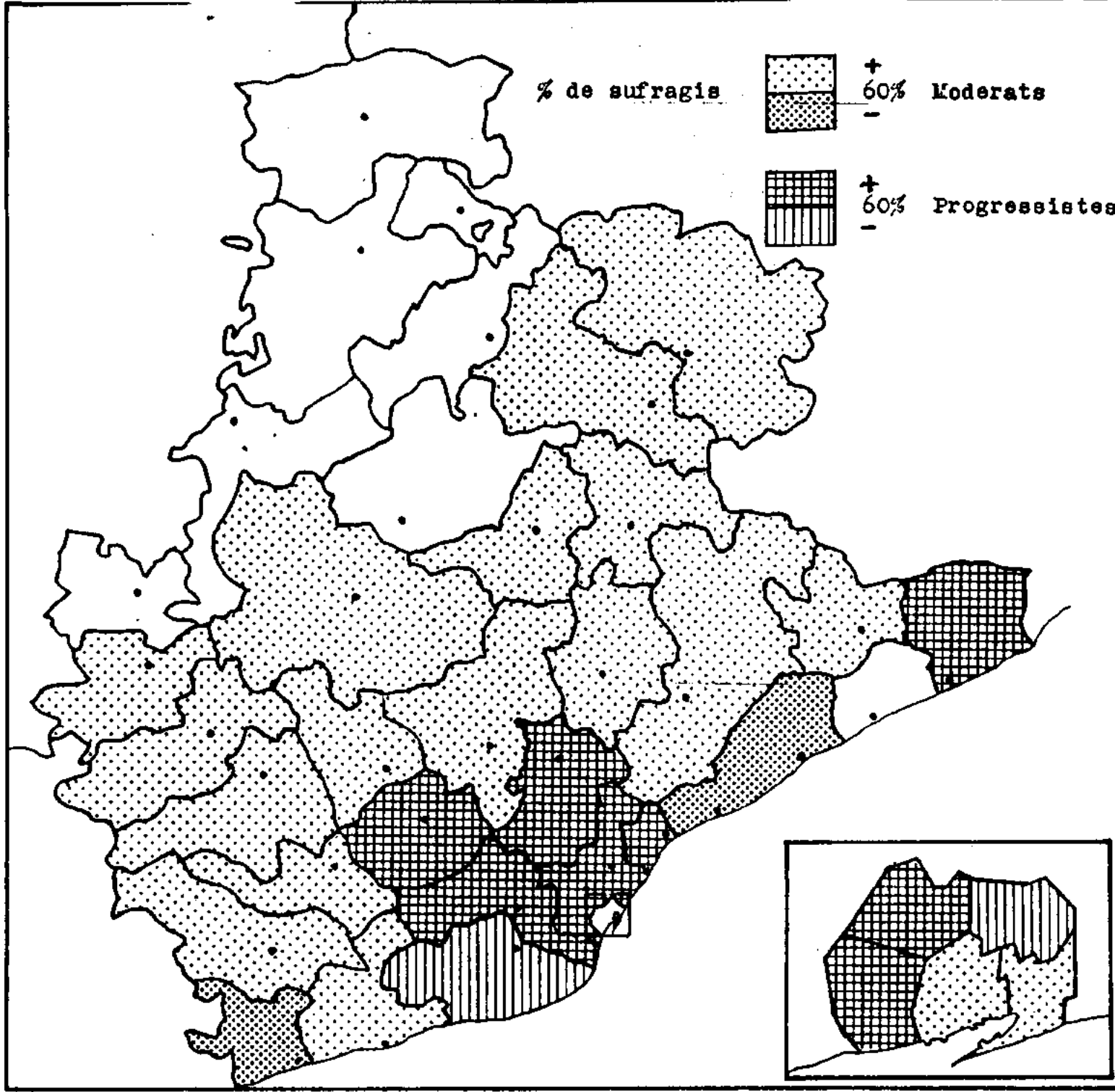
Els progressistes guanyen clarament en els districtes de Sabadell, Martorell, Badalona, Sant Feliu de Llobregat, Sant Andreu del Palomar, Gràcia i en el 5é de Barcelona -en aquests quatre últims districtes guanyen els moderats el 1840 doncs van introduir modificacions en el traçat i en el cens no gaire legals, i per tant no són significatives. Tots ells es troben en el Baix Llobregat i als entorns de Barcelona, precisament en llocs on hem vist que hi ha molt pes dels electors per inquilinat i contribuents d'indústria i comerç, cosa que s'ha relacionat amb un major pes de les classes mitjes. Els segueix, també de signe progressista encara que en alguna ocasió van vencer els moderats, els districtes de Vilanova, Mataró, El Masnou, Capellades, i Esparreguera, els tres primers situats en el litoral i considerats com nuclis urbans i ports comercials importants, mentre que en els altres dos cal destacar a Capellades on hi ha una manufactura tradicional molt arrelada, i Esparreguera sens presenta com la continuació de la conca del Llobregat. Certament si busquem on situar una classe mitja formada per menesbrals, botiguers i petits propietaris, es en tots aquests districtes on tenim més possibilitat de trobar-la. Però també es pot apreciar que alguns d'aquests districtes es caracteritzen per la manufactura de teixits tant tradicional com mecànica, per exemple el districte 5é. de Barcelona, Sabadell o Capellades; és possible que una part dels fabricants, i no necessàriament els grans industrials, fossin partidaris dels progressistes. Els progressistes tenen la seva base electoral en les zones urbanes amb major proporció de classes mitjes i, ocasionalment, en parts de la burgesia com podria ser el sector dels fabricants.

També s'aprecia uns interessants aparellaments entre districtes, com per exemple

la Vilanova mercantil i progressista d' davant de Vilafranca, mercat de una zona rural i moderada. Amb Sabadell i Terrassa succeix el mateix, doncs malgrat trobar-se tots dos districtes en el Vallès Occidental, cada un es decanta clarament cap a un partit; a Sabadell s'ha desentrotllat mes la manufactura, mentre Terrassa es una ciutat de propietaris rurals i burgesia comercial. Finalment hi ha la dicotomia Granollers-Matarò, on es clara la presència de un districte rural amb petita o mitjana propietat pagesa d' davant la ciutat mercantil i industriosa, capital d' una zona litoral.

Creiem que hi han substancials diferències entre els districtes de predomini progressista o moderat, encara que tota generalització ens pot portar en aquest cas a un cert confusionisme. Pecant d' imprecisions, es pot avançar unes línies de tendència: els moderats reuneixen mes vots en districtes amb presència de grans propietaris, sectors de l' elit burgesa, petits propietaris agraris i, prioritariament, rurals. Contrariament els progressistes tenen la base electoral en les classes mitjes urbanes, arrellegant sectors de petita burgesia a on es pot incloure a fabricants, menestrals i petits propietaris urbans. Les línies son excésivament simplistes, però creiem que ens identifiquen un electorat que, com s' aprecia en els mapes, es trova dividit en dos meitats: els moderats son mes forts en el nord i el centre de la provincia, mentre el predomini progressista es en el litoral i al entorn de Barcelona, que forma una illa conservadora en el mig de la zona més radical de la provincia.

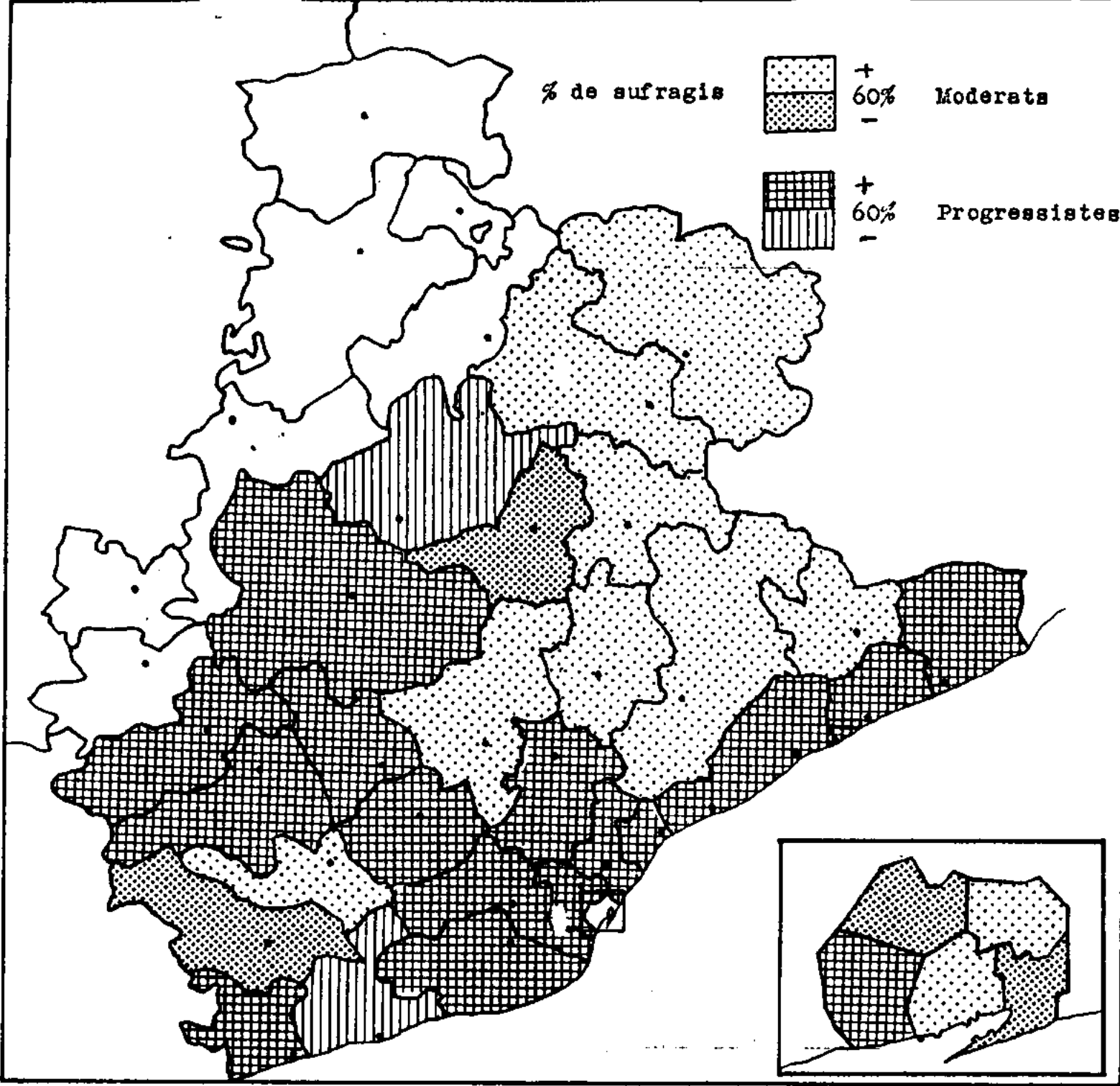
Al treballar les eleccions del període 1837 a 1845 ens hem fixat en la composició de les candidatures i en les activitats professionals dels candidats. En general aquestes candidatures s' interessaven en controlar tots els sectors socio-professionals que abasta el cens electoral, però en els moderats, per exemple, la tendència d' omplir-les d' hisendats i grans propietaris es molt clara, cosa que fa suposar la recerca de un electorat compost principalment de propietaris rurals. Contrariament els progressistes es van recolzar molt en homes ^{de} amb una significació política particular i personalitats populars, sovint membres de les professions liberals, encara que pertanyer a la Milícia Nacional equival a un punt favorable; s' interessaran ^{en} que les seves candidatures donin una imatge ideolò-

Mapa 21.- Eleccions de diputats a Corts, octubre de 1837.

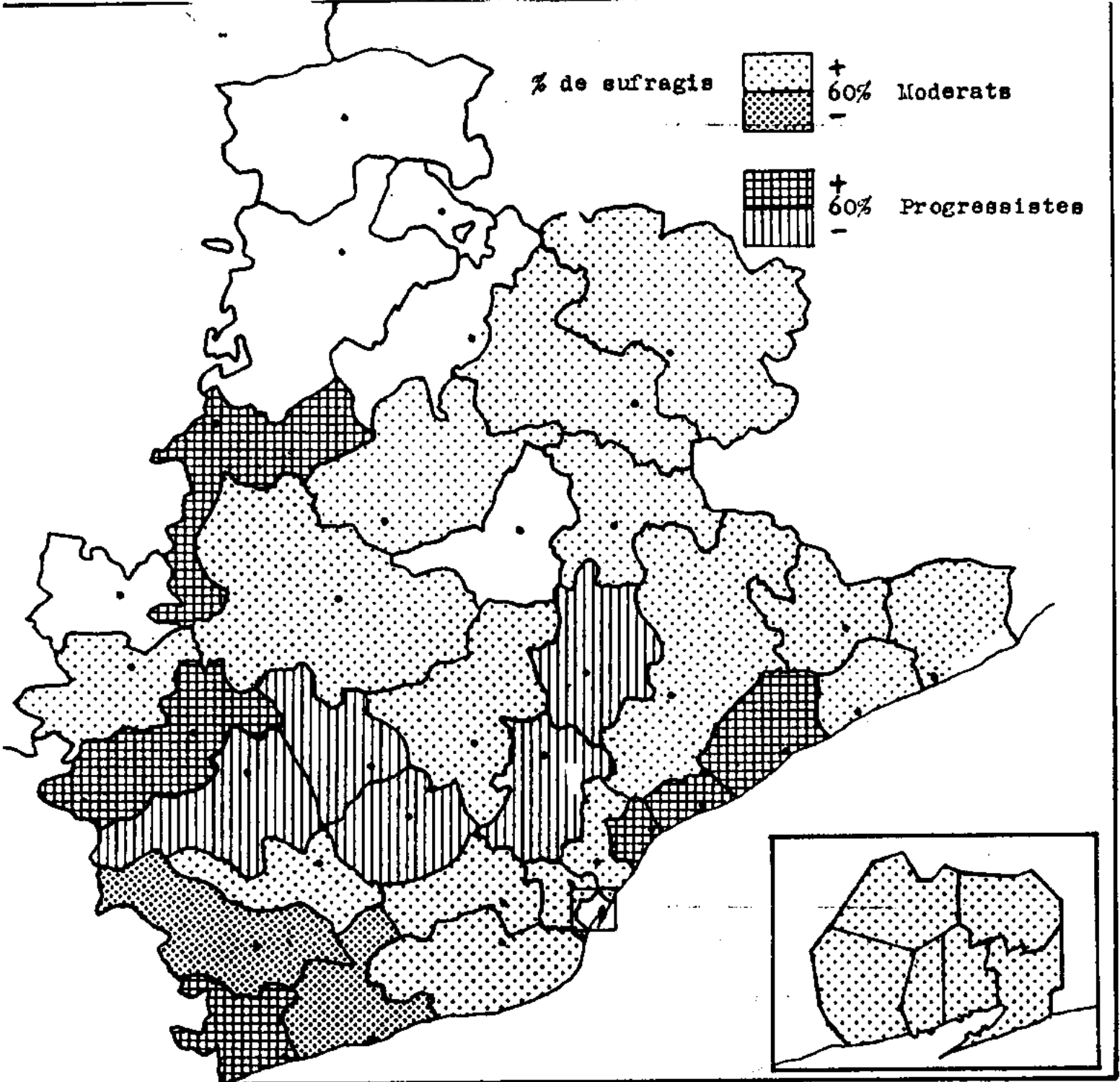
6708 97,

Mapa 21

Mapa 22.- Eleccions de Diputats a Corts, juliol de 1839.

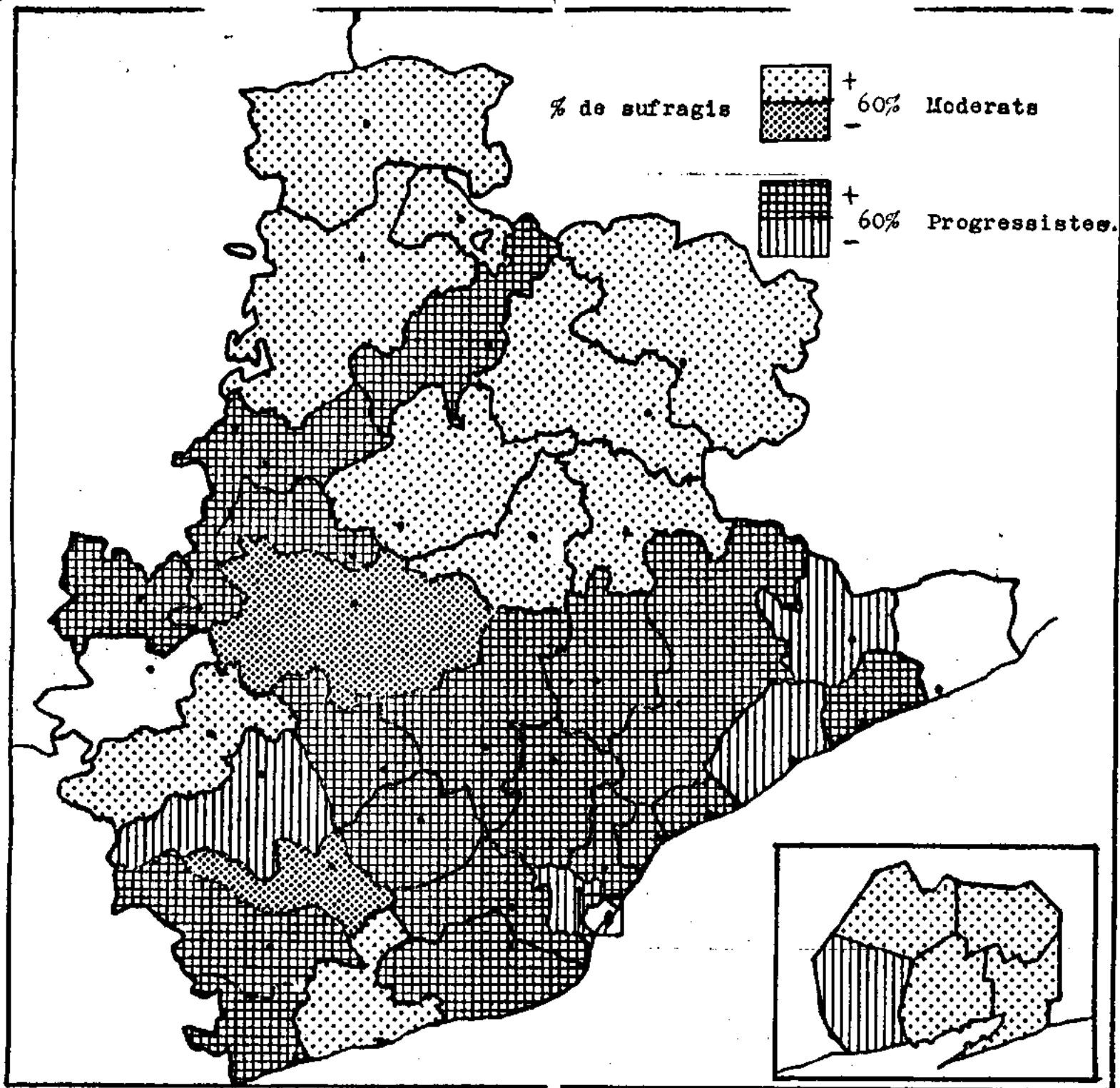
(Handwritten notes)
 1701 210
 1701 210

Mapa 23.- Eleccions de Diputats a Corts, gener de 1840.

- els electors del districte de Sant Andreu voten en els districtes 4art i 5è de Barcelona, que normalment forma un sol districte (el 4art de la ciutat).

Mapa 23

2

Mapa 24.- Eleccions de Diputats a Corts, 1^a i 2ª volta el febrer i
març de 1843.

- en els districtes d'Igualada, Capellades i Sitges tan sols es va celebrar la 1ª volta. La majoria dels resultats del mapa són extrets de la 2ª volta, més clarificadora.
- a Capellades, St. Sadurni i St. Celoni es van presentar candidatures mixtes de moderats i progressistes.

(p 98)

gica i, potser per aquest motiu, aviat tenen de recórrer a l'inclusió d'elements radicals. Uns i altres sempre procuren tenir a algun comerciant, fabricant i hisendat en les candidatures, i es pot seguir com els moderats cada cop estan més interessats en col·locar a comerciants o grans capitalistes, mentre en els progressistes sembla que aquesta qüestió es vagui descuidant.

La composició de les candidatures i la mateixa actuació política de moderats i progressistes ens van confirmant les hipòtesis que s'han anat adelantant en el comentari dels mapes. En part l'enfrontament entre els dos partits es també un antagonisme social entre la gran burgesia i les classes mitjanes, i geogràfica entre zones rurals i urbanes. És important remarcar que els resultats d'aquests districtes més caracteritzats presenta una constància que pot suposar uns vots prou raonats, sense que la major pressió d'un o altre partit durant la campanya electoral tingui una influència excessiva.

3.4.- Predomini moderat: les eleccions entre 1846 i 1868.

A partir de 1846 les eleccions entren en una nova dinàmica. S'ha reduït molt el cens i es fan per el sistema de districtes uninominals cosa que facilita molt el control sobre els votants, doncs, si abans un candidat tenia de reunir varis milers de vots, ara es possible ser diputat amb menys de 100 sufragis. El interès de les consultes es centre principalment en la lluita del partit del govern per imposar els seus homes en front de l'oposició de certs grups de pressió de la burgesia barcelonina, en concret entorn el Institut Industrial de Catalunya, o davant els progressistes, malgrat que han perdut molta força en les noves condicions electorals.

El 6 i 7 de desembre de 1846 es celebra la primera consulta on participen varies candidatures moderades, però es difícil esbrinar si s'identifiquen en algun sector de pressió social o econòmica. A Barcelona en conixem quatre on es repeteixen els noms de polítics moderats, com el comerciant Maresch i Ros, i el advocat Sebastià Anton Pascual. Precisament en una candidatura que figuren ells dos i el fabricant Joan Góell i Ferrer podia considerar-se propera als interessos dels

sectors capitalistes, però també figura l'hisendat i ex-ministre José de la Peña y Aguayo, candidat governamental. (59)

Les eleccions despertaren molt poc interès, a la ciutat tan sols va votar el 15 % del reduït cens electoral, i els candidats del partit moderat i els governamentals ^{van poder} ~~podrien~~ arrebregar la majoria dels escons, en varis districtes sense oposició: Peña y Aguayo en el 4art. de Barcelona, el comte de Llobregat a Molins de Rei, el hisendat Pere Batlle i Mascaró per Vilafranca, Celesti Mas i Abat a Igualada, José de Calasanz de Abat a Berga, Ramón de Casanova i Mir a Granollers, Gaietà de Pallegà a Arenys de Mar i Joaquín Martí i Andreu a Mataró. Molts d'ells son hisendats i altres professions liberals, com el advocat Mas i Abat que inicia la carrera política sota l'etiqueta governamental.

Al districte 2on. de Barcelona s'imposa Illas i Balguer i a Manresa, després de la renúncia de Leodegari Serra, el personatge pro-industrialista Angel de Villalobos. En el districte 1er. de Barcelona, Güell i Ferrer obliga a Maresch i Ros a fer una segona volta, que finalment guanyarà aquest darrer; ~~mentre~~ en el 3er. Josep Manuel Planas es elegit ^{també} a la segona volta, després d'imposar-se a Sebastià Anton Pascual. Tots aquests darrers candidats i diputats son gent vinculada als interessos econòmics de la burgesia catalana, i donen una mica la pauta del que pot significar unes eleccions en límits tan estrets. Com hem vist, dos candidats poden ser proposats en una mateixa candidatura, per finalment acabar disputant-se un mateix escó. Els progressistes no es van presentar oficialment, encara que Joan Antoni de Llinàs o Marià Borrell obtinguessin algun vot en els districtes de Barcelona.

A finals de 1849 hi ha un nou assaig en les eleccions parcials del districte 4art. de Barcelona al quedar la plaça de diputat vacant. Es presentaren Joaquín Bastús, apoiat pel diari radical El Catalán que dirigia Victor Balaguer, i l'industrial Joan Vilaregut de tendència progressista i recolzat per varis periodics: El Bien Público, òrgan de premsa del Institut Industrial de Catalunya (IIC), El Barcelonés, el diari ^{dels} progressistes, i La Opinión Pública, mentre el pro-governamental El Sol no s'acabava de decidir-se a apoiar a cap candidat (60). Va guanyar Vilaregut, encara que no va tenir temps de presentar-se a les Corts,

doncs la legislatura es va tancar el dia 2 de novembre de 1849. Però aquestes eleccions parcials son importants, doncs senyalen la participació activa del IIC en la política, principalment a partir del diari El Bien Público que tenia en la seva primera època a Manuel Duran i Bas com a redactor. L'Institut Industrial fou fundat el 23 de juny de 1846 per Joan Güell i Ferrer amb l'intenció de treure a la Comissió de Fàbriques de les postures massa oficialistes que seguia en els darrers anys; els industrials eren conscients de la necessitat d'orientar la seva postura política i econòmica autònomament de la resta d'Espanya.

Després de varis mesos amb les Corts clausurades, es convoca eleccions generals per setembre de 1850. Però abans ja hi ha un acte que podriem considerar pre-electoral en la visita de Pascual Madoz en el mes de març a Barcelona, on aprofità per anar a veure les instal·lacions de la gran fàbrica La España Industrial. En l'acte participaren tots els grans industrials i nombrosos polítics, com Jaume Curiola, Güell i Ferrer, Sol i Padrís, Illes i Vidal o Laureà Figuerola (61). Al preparar la campanya electoral, el Bien Público indicava que els diputats "deben ser independientes sobre todo por caracter y por habito; luego por recurso de sus bienes...", per després criticar el sistema de partits tradicional, per recomenar que "Cataluña en masa no formaria mas que un partido: a este partido unico, verdaderamente catalán, deseamos que pertenezcan los diputados catalanes". El raonament que justificaria la existencia de un sol partit es basava en que "en Cataluña la opinión poco menos que unanime es decididamente proteccionista en economia, decididamente opuesta a los immoderados tributos existentes, decididamente opuesta también en administración a la centralización excesiva" (62).

La Junta electoral o de comissionats del IIC la formaven Joan Jaumandreu, president, i quinze vocals/entre els que trobem a Joan Illes i Vidal, Josep Sol i Padrís, Nicolau Tous i Soler i Isidre Muntades; el secretari era Laureà Figuerola (63). La candidatura que proposen es la formada per l'advocat i hisendat Sebastià Anton Pascual, del qual es remarca: "la brillante posición que su riqueza le da en la sociedad, los considerables intereses que tiene así en la propiedad como en varias empresas mercantiles e industriales" (64). Per el 26n. districte de Barcelona es presenta a Tomas Illes i Balaguer, fabricant del sector de la seda i comissionat en èpoques anteriors dels Col·legis i Grems, "verdadero tipo de maestro honrado de Barcelona, franco, leal, modesto, celoso defensor del buen

nombre de su patria, firme en sus creencias, persona de pocas necesidades" (65). Completaven la candidatura a Barcelona dos polítics progressistes, Jacint Felix Domenech i Pascual Madoz, en els districtes 3er. i 4art. on hi havia més tradició industrial i progressista. A la resta de la província es confiava amb Angel Vllalobos a Manresa, Joan Prim a Vic i Josep Sol i Padris a Granollers i Sabadell.

La candidatura governamental de El Sol inclouia a Carles de Fortuny, Francesc Permanyer -home proper a les postures de Samponts i Martí d'Eixalà-, Ramón Anglès i Francesc Romà pels districtes de la ciutat, i encara hi ha un altre candidatura proposada per el Marquès de Lió que inclouia a Sebastià Anton Pascual, el capitalista Miquel Clavé, el fabricant Antoni Codina i l'advocat Francesc Permanyer en els districtes de la capital.

Les eleccions despertaren més interès que les anteriors, encara que tan sols va votar el 20 % dels electors de la ciutat i del 43 % en el total de la província. Les candidatures del Institut Industrial s'imposaren a Barcelona, -malgrat ser necessari disputar la segona volta en els districtes 1er. i 3er. per l'oposició dels candidats governamentals,- a Manresa i Vic, mentre els moderats i governamentals s'emportaven els altres escons. A Granollers, davant de la renúncia del ministre de governació Comte de San Luis es celebren noves eleccions que s'emporta Joan Baptista Clavé, comerciant i fabricant relacionat amb la família Girona. Francesc Pi i Margall, que es presentava en el districte de Manresa, va recollir bastants vots en la secció de Terrassa. El triomf dels industrials no va agradar a Madrid doncs després de les eleccions es va disposar el tancament del IIC, encara que aquest seguirà exercint una notoria influència en els afers polítics .

El gener de 1851 cau el govern de Narvaez i el substitueix un ministeri dirigit per Bravo Murillo, que decreta la dissolució de les Corts el 7 d'abril i convoca noves eleccions per el 10 i 11 de maig. El partit progressista ja havia tornat a la vida política encara que seguia dividit entre les fraccions més moderades de Cortina i Mendizabal i les esquerranes, entre qui trobem a Pascual Madoz. Però ara l'espai polític era més restringut, doncs el Partit Demòcrata representa un nou enemic a la seva esquerra, que en un principi es va intentar assimilar però els contactes no donaren més fruit que algunes coalicions electorals.

El lema dels demòcrates era, quan es preparaven les eleccions de 1851, "Unión, pero no confusión" (66), remarcant les distàncies que els separaven dels progressistes. Les forces d'esquerra, que tenien el seu paper reduït a una pasiva i poc productiva oposició a les Corts, foren probablement influenciades per la revolució de 1848 a França i aviat tindran de fer rectificacions en el seu programa polític. Ja per aquestes dades, el demòcrata-progressista J. B. Guardiola escriu un folletó on remarca la importància d'incloure el sufragi universal com punt bàsic per els partits (67).

A Barcelona les eleccions es plantejaren en la perspectiva d'un enfrontament entre progressistes i governamentals. Aquests darrers, que tingueren molts problemes per presentar una candidatura unitària a la ciutat, confiaren finalment en Martín Rodón, Joaquín M. Gispert, Ramón Anglasesell i Juan Bravo Murillo, però altres moderats com Manuel José de Torres o Joan Agell es presentaren per el seu compte i no fou possible incloure a Madoz en el 4art districte, per renúncia explícita del interessat. Els progressistes prepararen les eleccions molt cuidadosament i el 4 de maig ja tenien la candidatura definida, després de celebrar una reunió en la popular taverna "La Patacada", d'on surt una complexa coalició electoral que vol aglutinar, amb els progressistes, els membres del Institut Industrial i els demòcrates. La Junta de comissionats tenia com a president honorari a Espartero i en exercici a Marià Borrell; entre els vocals trobem a vells progressistes com Pau Palachs o Marià Pons i Tarrech; gent de noves fornades tals com Benigne Armenderiz, Agustí Aymar o Pacià Masedes, alguns d'ells propers als demòcrates, i homes vinculats al Institut Industrial com Magí Soler i Espalter i Laureà Figuerola. Formaven la candidatura els demòcrates Estanislau Figueres i Ildefons Cardà, i els progressistes Jacint Felix Domènch i Joan Vilaregut, i comptava amb el recolzament de progressistes, demòcrates i l'acceptació del Institut Industrial de Catalunya (68).

Les eleccions despertaren força interès, doncs votaren el 40% dels electors de Barcelona i el 50% a tota la província. Van donar un triomf clar a la candidatura de coalició de progressistes i demòcrates a Barcelona i Mataró, on també es presentava J. F. Domenech. A Molins de Rei s'emportava l'escó el industrial i capitalista Josep Ceriola i Flaquer, a Manresa de nou Villalobos, a Berga el notari -relacionat amb membres del IIC- Ferran Moragues i Ubach, a Vic, Pere Moret i

a Granollers, Josep Sol i Padris s'imposava a J.B. Clavé, cosa que mostra una clara preponderancia dels industrials o grans capitalistes en front a les candidatures governamentals, malgrat que el Institut Industrial no es va presentar oficialment. Al renunciar Domenech a l'escó del districte 3er. de Barcelona, doncs ja el tenia assegurat a Mataró, s'el disputen els progressistes Joan Prim i Francisco Lujan, aquest darrer proper a Espartero, emportan-se'l finalment el comte de Reus. Els moderats seguien controlant variis districtes, com el de Vilafranca, Igualada -on es reelegia automàticament a Mas i Abad- i a Arenys de Mar, on Josep Xifré i Downing no tenia competència.

La legislatura de 1851 va ser molt breu, com ja començava a ser tradicional en els governs moderats que es servien mes de la Corona, que de les cambres, per apoyar la seva gestió. El 7 de gener de 1852 es tanquen les Corts, que ja havien sigut suspeses el 9 de desembr de l'any anterior al conèixer el cop d'estat de Lluís Napoleó a França. Bravo Murillo pren resolucions similars a les del estadista francès i prepara unes reformes constitucionals que encara restringuen mes tota possibilitat de maniobra parlamentaria; el 1er de desembre de 1852 convoca de nou les Corts per fer públic el seu programa, però aquest no era acceptable ni pels mateixos moderats. El dia següent dissol les Corts i convoca noves eleccions pel febrer de 1853, després de reduir sensiblement el cens electoral.

A Barcelona es va presentar una sola candidatura de coalició entre progressistes i conservadors. Els moderats havien canviat el nom del partit per anomenar-se conservadors i "antirreformistas" per deixar ben clar que s'allunyaven de les postures governamentals. Formaven el comitè electoral el Marqués de Castellsosrius i l'industrial Valenti Esperó, i es va elegir a Martí d'Eixalà i Joan Agell, dos prestigiosos polítics moderats, per ^{va}representar als conservadors en els districtes 1er i 2on. de Barcelona, mentre es deixava que els progressistes Joan Prim i Joan Vilaregut completessin la candidatura en: els altres districtes. Ramón Anglasesell i Joan Güell i Ferrer, vinculats al IIC, s'oposaren als progressistes en els districtes 3er. i 4art. com a independents (69). A la resta de la provincia en molts districtes només es va presentar una sola candidatura i foren reelegits els mateixos diputats que en les eleccions anteriors, expte a Vilafranca on foren molt dispu-

tades -votaren el 96 % dels electors- però no va haver-hi acord en el moment d'aprovar l'acta; en el Arxiu de les Corts hi ha un voluminos expedient sota la rubrica de "grave" (70). A Barcelona, la candidatura de conservadors i progressistes no va tenir problemes per imposar-se.

Després d'aquestes primeres eleccions disputades per districtes uninominals i amb un cens electoral bastant mes restringit que durant el període 1837 a 1845, veiem que la relació de les forces polítiques ha variat ostensiblement. Els moderats, o conservadors com s'anomenen a partir de 1853, s'emporten la majoria d'escons, amb l'única resistència dels progressistes en algun districte de la ciutat i a Mataró. Tot i així els candidats progressistes -Vilaregut, Prim, Domenech- son del sector moderat i deuen la seva participació mes pel fet de ser pro-industrialistes i proteccionistes que per representar una postura radical. El mateix Domenech acceptarà a finals de 1853 la cartera de finances que li ofereix el govern ultra-moderat de Sartorius, cosa que l'apartarà definitivament de la escena política catalana.

En el grup conservador son uns anys importants doncs es comença a gestionar una alternativa política catalana, fora de l'influència del comitè central del partit a Madrid. La iniciativa dels homes vinculats al Institut Industrial de Catalunya com Güell i Ferrer, Angel de Villalobos, Ferran Moragas o Josep Sol i Pedris els porta a una coalició amb els progressistes, doncs es vol fer un partit únic, i en aquells moments els Vilaregut, Madrazo o Prim son populars entre la burgesia; encara no s'ha aconseguit atraure el grup de Martí d'Eixalà, Permanyer o Agell que son molt detrans, i malgrat les seves intencions independistes son els qui sostenen el nucli governamental fins el 1853 a Barcelona: aquest grup es completa amb els capitalistes Josep Cariola i Flaquer i Pere Moret, residents a Madrid, els advocats Celestí Mas i Abad i Francesc Permanyer, i l'hisendat Josep Xifré, per emportar-se, de fet, la majoria dels escons de la provincia.

El Bienni progressista, 1854-1856.

Per treure el govern del seu capficament ultra-moderat, fou necessaria una vegada mes l'acció conjunta dels pronunciaments militars i les revoltes urbanes. Ara, les insurreccions depassen rapidament els objectius dels generals

Dulce, Concha o O'Donnell que al pronunciar-se tant sols buscaven un canvi de govern. Les Juntas locals reclamen a l'estiu de 1854 les tradicionals aspiracions progressistes: que permetien una major liberalització política: convocatoria de Corts Constituyents, administracions locals amb la llei del Trieni i reorganització de la Milícia Nacional. Aviat es demana també la Constitució de 1837 i es recorre a Espartero, a qui la llarga inactivitat del període 1844-1854 li havia restituit tot el prestigi, per fer-se càrrec del govern mentre el general O'Donnell es col·locava en el important ministeri de la guerra.

A Barcelona la revolta pren un caràcter revolucionari doncs es pateix una crisi industrial i molts obrers, afectats per la creixent mecanització del tèxtil, es troben sense feina. La iniciativa política desborda les aspiracions burgeses per recaure en els sectors radicals dels progressistes, els demòcrates i les associacions obreristes (71). Dins aquest clima de conflictivitat es convoquen eleccions per el 24 al 26 d'octubre, un cop restituida la llei electoral de 1837.

En la campanya electoral destaca la proliferació de candidatures, en moltes d'elles repetin els mateixos noms. La majoria son esquerranes -progressistes, radicals i demòcrates- amb un mercat interès de presentar-se sota el signat de la coalició; així n'hi ha varies amb l'emblama de La Unión Liberal cosa que permet introduir a alguns personatges moderats en llistes propiament progressistes, doncs en principi es tem que la consulta despertí poc interès entre la burgesia. Els progressistes, poc organitzats com a partit en aquells moments, recorren a la vella tradició d'incloure a gent popular del moment, com son els militars Domingo Dulce, Miguel Manso de Zuñiga o Manuel de Concha; també es cerca a herois radicals com Rafael Degollada i a redactors de diaris com Antoni Ribot i Fontseu i Francesc Camprodon. S'introdueix a política del darrer període familiaritzats en les practiques electorals però que encara no han tingut l'oportunitat de presentar-se, entre ells a Laureà Figuerola, Pacià Massades i Joan Bautista Guardiola, sense oblidar els més coneguts, com els militars Joan Prim i Josep Tomas Ventosa, o un representant dels hiendats en Nicafor de Franco (72).

Els demòcrates, mig barrejats amb els progressistes i altres coalicions, son representats principalment per Josep Montaldo, Francesc Pi i Margall, Josep Molins i Negra, i el republicà Abdo Terrades, a mes d'incloure al comissionat per els obrers Joan Miralles, en una candidatura. Els conservadors confiaren amb el influent

articulista del Diario de Barcelona Manuel Duran i Bas, els industrialistes Angel Villalobos, Joan Illes i Vidal, i Jaume Badia, a més de Mas i Abad i Andrés Borrego, però no es preocuparen d'organitzar una campanya electoral massa agressiva, doncs la situació política i electoral prenia una clara iniciativa dels progressistes i demòcrates. L'Institut Industrial, preocupat per la conflictivitat obrera, deuria mirar les eleccions amb cert escepticisme.

Certament aquestes van atreure a poc electorat i la victòria dels progressistes a Barcelona s'ha d'interpretar més com a fruit de l'abstenció de la burgesia que per merits dels partits d'esquerra. Efectivament, a la ciutat tan sols van votar el 22 % dels electors, mentre que a tota la província el percentatge pujava fins el 36,4 %, que són uns dels nivells més baixos de participació en les eleccions fetes segons la llei de 1837. La confusió en el moment de definir les candidatures pot ser una explicació raonable per uns electors que entre 1837 i 1843 s'havien habituat a votar a favor de les ben diferenciades candidatures de progressistes i moderats.

A la primera volta només conseguiren la majoria absoluta nou candidats, els militars Domingo Dulce, Miguel Manso de Zuñiga i Manuel de la Concha, els progressistes Jaime Codina, Pacia Masades i Micael de Franco, i els radicals Rafael Degollada, Joan Baptista Guardiola i Antoni Ribot i Fontserè; el demòcrata Josep Montaldo no va arribar a la majoria per 16 vots. Faltaven completar quatre escons i es va tenir de celebrar una segona volta entre el 13 i el 15 de novembre.

Ara la lluita es centra entre una coalició de progressistes i conservadors que incloueix a Joan Prim, Felix M. de Mesina i Mas i Abad, els progressistes radicals Laureà Figuerola, Francesc Camprodon i Josep Tomas Ventosa, i una tercera de demòcrates amb Josep Montaldo, Francesc Pi i Margall i Josep Molins i Negra, cosa que no acabava de clarificar les candidatures, però les fa més comprensibles. Al observar els resultats de cada districte es fa impossible diferenciar alguna candidatura i que aquesta es repeteixi en variis districtes, doncs hi ha moltes possibilitats entre els elegibles. Així en districtes esquerrans com Sant Andreu del Palomar es vota als tres demòcrates i a Prim, mentre a Mataró aquest darrer es substituït per Figuerola. El que es fa evident es que els candidats demòcrates foren els que reuniren major nombre de vots en els districtes de tradició progressista com El Masnou, Mataró, Martorell i Sabadell i els dels entorns de Bar-

celona: Badalona, Gràcia, Sant Andreu i Sant Feliu de Llobregat, on la proporció de votants es mes elevada que la mitjana de la provincia, excepte a Mataró.

Els resultats van afavorir a Prim, Mesina, Figuerola i Camprodon, quedant els tres demòcrates a continuació. Aquests resultats tenien d'afectar necessàriament als progressistes que, sense l'oposició clara dels conservadors, els costà molt de fer guanyar unes candidatures on figuraven mes homes representatius de la situació revolucionària, i que per tant es beneficiaven de la popularitat en aquells moments, que del seu propi partit. En condicions normals no creiem que s'incluis a radicals com Dagollada o Guardiola, però si els elegits en la segona volta o a Ventosa, que va reunir menys vots que els demòcrates.

Davant les renunciïes de Manso de Zuñiga i Guardiola el febrer de 1855, es convoquen eleccions parcials a principis de juny. De nou hi ha confusió en les candidatures, doncs els progressistes presenten a Manuel Mateu amb coalició amb Pi i Margall i Monlau, com junt amb el militar Joaquin Bassols i Josep Gener, del qual no tenim cap noticia. Els demòcrates proposen la candidatura de Pi i Margall i Molins i Negre, a cops junts amb Monlau, però també amb el diàca Josep Antoni Canals (72). En les votacions tan sols Manuel Mateu va poder reunir la majoria de vots, i es fa imprescindible una segona volta. Aquesta es celebra a principis de juliol i conseguiren interessar a mes gent que la primera, encara que nomes va votar una quarta part del cens. Finalment es va elegir al diàca Josep Antoni Canals, però a les Corts no va ser acceptada la seva acta, doncs "está procesado criminalmente habiendo recaido en su contra auto de prisión" (73).

Per aquest motiu, el abril de 1856 es van celebrar unes noves eleccions parcials a les que es tindrà de recórrer a la segona volta. Es presenten el progressista Joaquin M. Nin, que era secretari de l'Ajuntament de Barcelona, el radical Benigne Armendariz i el demòcrata Francesc Pi i Margall, que ara va reunir molts menys vots que els seus adversaris. Finalment, en la segona volta Nin conseguí imposar-se clarament a Armendariz, mentre Pi i Margall només reunia 20 vots. Semblava que la popularitat dels demòcrates havia anat disminuït al llarg del Bienni.

De fet, en materia electoral, els resultats del Bienni s'han d'observar com un parentesi dins el llarg període moderat de 1846 a 1868, doncs l'actitud clarament abstencionista de la burgesia no permet apreciar altres forces que les dels progressistes, bastant dispersats, i els demòcrates. Una experiencia electoral mes

omplia podria donar resultats mes interessants, però aquesta no fou possible doncs, un cop mes, la Corona juga un paper destacat en la política espanyola al obligar a Espartero a dimitir, mentre O'Donnell es feia amb el poder a principis de juliol de 1856. La consigna era clara: restaurar el règim que dos anys abans ell mateix s'havia encarregat de fer caure. Poc després, en una nova jugada de Isabel II, era el general Narvaez qui substituiria a O'Donnell i formava govern el 10 d'octubre de 1856. S'havia tancat un nou període progressista i les forces mes conservadores de l'Estat tornaven a dominar la política espanyola.

El restabliment del règim moderat de 1845; les eleccions entre 1857 i 1868.

El govern del general Narvaez va restablir íntegrament la Constitució de 1845 i, naturalment, la llei electoral de 1846. Així les eleccions es tornen a fer per districtes uninominals i es redueix de nou el cens electoral en relació a 1854. A Madrid, Narvaez havia col·locat en el ministeri de governació a Posada Herrera que es farà famos com hàbil manipulador de les eleccions; de fet el govern, tant si es troba en mans dels moderats de Narvaez o en les de La Unión Liberal de O'Donnell, utilitzarà descaradament a la administració de l'Estat per assegurar-se una còmoda majoria a les Corts. Els progressistes queden de bon principi exclosos de qualsevol participació en el govern, doncs no aspiraven a guanyar la confiança de Isabel II, que es una figura decisiva en aquest sistema. Devant aquestes perspectives, el nou líder dels progressistes Salustino Olózaga prefereix prendre una postura contemplativa i recomana que no es participi en les eleccions.

A Barcelona, la composició de forces polítiques davant les eleccions del 25 i 26 de març de 1857, difereix de la resta de l'Estat a on s'enfrontaren principalment moderats o governamentals i unionistes, doncs es desconfia tant del govern com de La Unión Liberal. Aquesta actitud facilita la formació de una candidatura conservadora on coincideixen els antics moderats i els industrialistes; també es presenten els progressistes, principalment els mes moderats, desoïnt els consells del comitè central del partit. En alguns districtes de la província només es va presentar una candidatura i en altres s'enfrontaren els conservadors als candidats governamentals.

Torna a ser a la ciutat de Barcelona on la lluita es mes interessant. Els conser-

vadors recórrer a les seves principals figures, i així trobem junts a Joan Güell i Ferrer, Joan Agell, Ramón Martí d'Eixalà i Joan Illas i Vidal, que al presentar la candidatura fugen de tota identificació amb cap partit nacional —suposem que per exigències de Güell i Ferrer—, emplantant únicament la fórmula de "Varios electores proponen la candidatura...". Els progressistes presenten a Espartero —en dos districtes—, Joan Prim i Pascual Madoz, un purament simbòlic i el altres dos són polítics prou significatius, però que igualment confien en ser elegits en els seus districtes tradicionals: Reus i Tremp (74). Les eleccions foren disputades però van donar un clar triomf als candidats conservadors en tots els districtes de la capital on, sorpresivament, hi han uns percentatges de votants bastant alts en relació a les consultes de 1854 o 1853. Sembla que la burgesia barcelonina li plagui el sistema polític dels moderats, sobretot després de l'experiència del Bienni on van temer que el sistema electoral de 1837 els sobrepeses.

Poc després de les eleccions va morir una de les principals figures dels conservadors catalans, Ramón Martí d'Eixalà que va veure en última instància complida una de les seves principals aspiracions polítiques: atraure els industrials cap als conservadors. En les eleccions parcials per omplir l'escó que deixava vacant, prengué el relleu el seu amic i destacat polític conservador Francesc Permanyer.

No va durar gaire el govern de Narvaez i, després de varies crisis ministerials, les responsabilitats del poder recauen de nou a O'Donnell. Al preparar noves eleccions, el govern s'interessa en treure els progressistes del retraïment i accedeixen a fer una ampliació del cens electoral, que serà el més nombros de totes les consultes fetes amb la llei de 1846. Ara els progressistes i demòcrates veuen noves possibilitats de participar en el joc polític i preparen la participació en la consulta que es celebrarà entre el 30 d'octubre i el 1er de novembre de 1858.

A la província de Barcelona les eleccions es presenten interessants doncs els conservadors, que finalment es presenten amb l'emblema de La Unión Liberal, tenen la oposició dels moderats, progressistes i demòcrates. En molts districtes de la província es disputen els escons els unionistes davant els moderats o, menys freqüentment, els progressistes. Però a la ciutat, on hi ha un clima pre-electoral que recorda les eleccions entre 1837 i 1843 o les de 1850 i 1851, a més de les candi-

datures dels conservadors i progressistes, n'hi ha una dels demòcrates.

Poc abans de les eleccions, l'articulista del Diari de Barcelona Manuel Duran i Bas dedicava un llarg elogi als conservadors: "es La Unión Liberal una situación durante la cual han de restaurarse con todo vigor los principios conservadores, han de formarse y echar raíces las costumbres políticas para que la democracia tenga por primeros enemigos las sanas costumbres y los energicos sentimientos y la causa de la civilización no sucumba a los atentados liberticidas" (75). Es certament una visió política tancada on termes com "los principios conservadores" o "la causa de la civilización" tenen una interpretació molt dubtosa. La candidatura de La Unión Liberal a Barcelona inclou a Joan Góbell, Jaume Badia, Francesc Permanyer i Joan Illas i Vidal, i té les mateixes característiques que la del any anterior, però ara batejada. Es deixa clar que el que es busca es "la unión de todas las personas de ideales liberales y el apoyo a los principios formulados en el programa del actual gobierno" i dels candidats es diu que "son hijos los cuatro de Cataluña y con intereses arraigados en esta capital (ressolts a) defender la protección a la industria, comercio y agricultura (...) y la inmediata realización de un grandioso ensanche de la ciudad" (76). La candidatura es prou caracteritzada com per parlar més dels candidats que, en aquests moments, representen la línia de continuïtat política de la burgesia catalana que havien vist començar a buscar una identificació amb Semponts i Martí d'Eixalà, i que després es mantindrà amb Duran i Bas, Reynals i Rabassa o Coll i Vehf. Es destaquen per la seva visió política absolutament conservadora, sovint inclús reaccionària, i una interpretació de la realitat catalana que els aparta, que no independitza, de la política seguida des de Madrid. (77).

Els progressistes també van preparar detingudament la consulta electoral, malgrat que el partit no havia sortit de la crisi iniciada amb la caiguda d'Espartero el 1856. Ja a finals de setembre hi ha una reunió a Madrid on es confirma el lideratge de Salustino Olózaga i s'elegeix una junta de vocals entre els que trobem a Claudio Antón de Luzuriaga, Pascual Madoz, Patricio de la Esclosura i Manuel Mateu, entre altres. A la junta de comissionats de Barcelona, que es va reunir per districtes, hi ha homes com Agustí Aymar, Pere Estruch, Marià Pons i Tarrach, Jaume Codina o Víctor Balaguer, però la majoria són poc coneguts i sembla que es torni a la disciplina del comitè central. En el programa es diu perseguir "Orden, Progreso, i

Economías, Ensanche y Puerto de Barcelona, y protección de nuestros intereses fabriles, mercantiles y demás que tan imperiosamente reclama Cataluña y la España toda" (78), punts que no els diferenciaven gaire dels conservadors. De fet els progressistes sembla que pateixin una crisi d'identitat com a partit, doncs la clientela burgesa de Barcelona no els permet obrir un programa més ampli i fora de les limitacions estrictament liberals. Potser per aquest motiu, es el darrer cop que presenten una candidatura cosa que indica que són conscients d'aquesta poca possibilitat de maniobra política i ideològica. La seva candidatura la componen Patricio de la Esclosura, Ignacio Gurrea, el lliurecambista Laureà Figuerola i el proteccionista Pascual Madoz, que uns dies abans de les eleccions va escriure una llarga carta als electors de Barcelona on, entre altres qüestions, citava els seus amics recentment morts Josep Sol i Padrís i Ramón Martí d'Eixalà. (79)

Finalment hi ha la candidatura dels demòcrates. El seu programa electoral si que es diferencia ostensiblement dels programes de conservadors i progressistes, i s'inicia amb una ferma afirmació: "nuestro partido, marchando con el espíritu civilizado del siglo, tiene la formula mas concreta y acabada de la libertad, del orden y del progreso" (80); certament al parlar de "espíritu civilizado" o d'ordre i progrés proposen altres interpretacions a aquests termes que quan les utilitzen els restants partits. Els punts bàsics del seu programa són els següents: "Sufragio universal, Descentralización, La libertad de imprenta sin depósito ni editor responsable, La libertad de reunión y asociación pacífica. La completa inviolabilidad del domicilio (...) y seguridad individual garantida (...). El jurado para las causas criminales. Abolición de las quintas y matriculas de mar. La reforma del sistema rentístico de manera que (...) puedan extinguirse, entre otras, las contribuciones de puertos y consumos" (81). És certament una proposta més concreta que les anteriors, procurant no acumular les futilitats que ens tenen acostumats conservadors i progressistes. A la candidatura de Barcelona es va col·locar als seus principals líders com Estanislau Figueres, Francesc Pi i Margall i Emilio Castelar, que pocs anys després protagonitzaven una interessant polèmica ideològica que va suposar l'apartament de la línia "socialista" de Pi i Margall i els demòcrates catalans del comitè central, on Castelar imponia una línia més individualista; els demòcrates catalans es comencen a definir com a "federalists", fruit d'aquesta polèmica (82). Completava la candidatura Pelegrí Pomés i Miguel, en el districte 4art.

de Barcelona, mentre no es presentava cap altre candidat en els districtes de la província.

Les eleccions foren bastant disputades i interessen a forces electors, mes del 40 % a la ciutat després de una ampliació del cens; la lluita per els escons de diputat es centra entre conservadors i progressistes, quedant els demòcrates en un tercer pla sense possibilitats reals. En el districte 1er., Güell i P. de la Esclosura han de recórrer a una segona volta, que finalment guanyà el industrial. Els conservadors també guanyen en el districte 2on., on el indà Jaume Badia no va tenir massa oposició progressista, però aquests conseguen els escons de Figuerola i Madoz en els districtes 3er. i 4art., imposant-se a Permanyer i Illas i Vidal per molts pocs vots, però els suficients per arribar a la majoria. En la resta de la província, els progressistes només van guanyar a Molins de Rei, on presentaven a Albert Prats i Soler, mentre la majoria dels escons sels emportava La Unión Liberal: a Vilafranca amb Modest Lledó; a Igualada, Mas i Abad vencia per els pels a Madoz, i els industrials Moret, Turull i Joan Federic Muntades en els districtes de Vic, Granollers i Mataró. Els moderats conservaven encara tres districtes, i entre ells sorpren que Joaquín Maria de Paz arrebetes al industrialista Angel de Villalobos l'escó de Manresa, a on s'el reelegia des de feia quasi deu anys, exactament des de les eleccions parcials d'octubre de 1849, quan va substituir a Leodegari Serra.

Aquestes eleccions mostren un ferm assentament dels conservadors a la província de Barcelona, després de seguir-se un llarg i difícil procés de clarificació de les seves perspectives ideològiques, polítiques i socials. Una part d'aquests homes provenen del partit moderat de Barcelona, en concret del grup de Martí d'Eixalà i Francesc Permanyer; l'altra part es la dels grans capitalistes, comerciants i industrials de Catalunya, que després d'una etapa dubitativa on es va buscar la coalició amb els progressistes, finalment es decideixen unir-se amb els conservadors: Güell i Ferrer, Illas i Vidal, Angel de Villalobos es desfan de Figuerola, Madoz o Prim per seguir amb les campanyes de un proteccionisme industrial a ultrança i intentar mantenir una independència i relació amb Madrid. Per els conservadors catalans ara també es tracta de una participació en el govern i per això han acceptat incloure dins La Unión Liberal, esperen que homes com Permanyer, Reynals i Rabassa o el mateix Güell siguin cridats al ministeri.

El govern de O'Donnell i La Unión Liberal van aconseguir mantenir-se en el poder al llarg de quatre legislatures, fent-ho practicamente inedit, entre la primera convocatòria de les Corts el 1 de desembre de 1858 i la seva dissolució el 12 d'agost de 1863. Els moderats unionistes es trobaven còmodes en aquest sistema polític, mentre els progressistes i demòcrates decidien apartar-se definitivament de tota participació política i electoral, per iniciar cada un una revisió interna. Entre 1860 i 1868 els progressistes es plantegen seriosament les perspectives del sufragi universal i una evolució del règim liberal, mentre els demòcrates emprenen la seva definició de federals.

En aquest contexte, les eleccions del 11 i 12 d'octubre de 1863 i les del 22 i 23 de novembre de 1864 es van limitar a un repartiment dels escons entre La Unión Liberal i els moderats, sovint sense oposició en varis districtes. A la província de Barcelona els conservadors no van tenir problemes per emportar-se la majoria d'escons amb homes com Manuel Duran i Bas, Francesc Permanyer, Joan Illas i Vidal o Ramon Anglasesell, a més de comptar amb capitalistes prou renombrats com Jaume Girona, Pere Moret, Miquel Blada, Tomas Coma o Jaume Safont. Però les eleccions van caient en un creixent descredut al ser les diferències entre unionistes i moderats tan sols de matís i no existir una oposició de progressistes i demòcrates que les animessin. A Barcelona el 1863 tant sols van votar el 16,4 % del cens, que de nou s'havia rebaixat, i en la resta dels districtes tampoc hi han percentatges massa alts.

Era el principi de l'agonia de un sistema polític que no havia sapigut evolucionar en el transcurs dels anys, doncs entre 1845 i 1864 es viu un llarg període de més de vint anys on sobressurt l'estancament de tota fórmula per anar actualitzant el sistema electoral. De nou O'Donnell, que en aquest sentit tenia més perspectiva política que Narvaez, vol intentar una reforma per apedajar un mecanisme que fa aigua per tots costats i es treu de la botxaca la llei electoral de 1865 que, teòricament, significa una ampliació important del cens i tornar al sistema de circumscripcions. Però els partits progressista i demòcrata ja han pres unes determinacions prou solides i no es deixen embaucar en noves concessions sense alternatives clares; la reforma electoral s'arribat tard, doncs si s'hagues fet abans de les eleccions de 1858 probablement hauria tingut un major ressó i inclús hauria pogut

allargar la vida del règim liberal.

En les eleccions de desembre de 1851 i mars de 1867 només es va presentar una candidatura a cada circumscripció, en òn els conservadors eren majoria i repetien els mateixos noms ja coneguts de les darreres consultes; es completava amb varis candidats moderats, que anteriorment havien representat la ùnica oposició, i ocasionalment es presentarà algun progressista, com Madoz el 1867 a Barcelona que a mes fou el candidat mes votat. Però sembla difícil trobar homes de recanvi doncs es recorre a homes del primer període liberal com el Comte de Llobregat Josep Manso o l'hisendat Carles de Fortuny. El règim liberal, abandonat per els progressistes, entrava en la seva agonia definitiva i així la revolució de setembre de 1868, on destaca la participació activa de progressistes i demòcrates, significava la eliminació del liberalisme per intentar trobar una solució als afers públics a partir d'estructures polítiques mes democràtiques.

NOTES.-

- 1.- Manuel ARDIT, Albert BALCELLS i Nuria SALA; Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975. EDAHASA, Barcelona 1980, pàg. 155.
- 2.- Còpia impresa del Acta original de les eleccions de febrer de 1810. AC., Expedientes de Credenciales de Diputados, Lligall 1, Expedient 8. Advertim que al final d'aquest treball hi ha un Apendix amb els resultats complets de les eleccions entre 1810 i 1867. Per no omplir el text de masses notes, remitim al mencionat Apendix sempre que es parli dels resultats de les eleccions.
- 3.- AC., Exp. de Credenciales de los Diputados, Llig. 1, Exp. 8. Junt a les Actes de les eleccions, acostuma a trobar-se les cartes de renúncia de els diputats electes que no poden pendre l'escò. A vegades s'indiquen detalls personals interessants.
- 4.- Enric JARDI; Els catalans de les Corts de Cadiz. Rafael Dalmau Ed., «Episodis de la Història, nº 39, Barcelona 1963, pag. 19.
- 5.- AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 1, Exp. 8.
- 6.- Enric JARDI; Op. cit., pp. 31 i 32. En aquest estudi, hi ha una anàlisi detallada de l'actuació i mentalitat política dels diputats catalans a Cadiz.
- 7.- Còpia manuscrita de l'Acta original de les eleccions de maig de 1820; AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 6, Exp. 9.
- 8.- AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 6, Exp. 9, per la rel.lació dels diputats; les altres notícies s'han reunit de varies fonts diferents. Es força útil la Gran Enciclopedia Catalana, encara que hi ha poques biografies dels polítics del període liberal.
- 9.- Jaime CARRERA PUJAL; Historia política de Cataluña en el siglo XIX. Ed. Bosch, Barcelona, 1957. Vol. II, pag. 60 i ss. Aquest treball es una font important de informació, malgrat que es poc sistemàtica i no es citen masses fonts.
- 10.- Còpia manuscrita de l'Acta original de les eleccions de desembre 1821; AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 8, Exp. 4.
- 11.- Sobre els aixecaments realistes veure Jaime TORRAS; Liberalismo y rebeldía campesina, 1820-1823. Ariel-Quinzenal, nº 122, Barcelona 1976. En concret el article "Los alzamientos realistas de 1822 en Cataluña", pp. 32-148. Per la evolució política seguim a ARDIT, BALCELLS i SALA; Op. cit., pp. 169-178.
- 12.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol. III, pag. 19.

- 13.- Peter JANKE; Mendizabal y la instauración de la monarquía constitucional en España (1790-1853). Ed. Siglo XXI, Madrid 1974, pag. 159. Janke cita a Safont i Ceriola, però Remisa i Manuel Mateu també es troven molt relacionats a aquest grup, i als diputats Torrents i LLano. Sobre aquests darrers hem d'agrair a Josep Me Fradera interessants notícies.
- 14.- AC., Expedientes de Credenciales de los Diputados; Llig. 10, Exp. 7. Antoni Barata havia sigut ministre de finances en el 2on govern de E. Bardori entre 1821 i 1822, i el 1835 es director de la Caixa d'Amortització.
- 15.- Hi han notícies de Samponts a J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol. II, pp. 338 i ss. i al Vol. III, pp. 379-380.
- 16.- P. JANKE; Op. cit., pag. 209.
- 17.- El Guardia Nacional, 27 de febrer de 1836. La premsa liberal disfrutava detallant aquests fets tant habituals en el període 1834 a 1839, quan els camins son sempre insegurs i les fraccions carlines controlen la part montanyosa de la província.
- 18.- Còpia manuscrita de l'Acta original de les eleccions de febrer de 1836; AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 13, Exp. 17.
- 19.- Diario de Barcelona, 6 d'agost de 1836. Ens referim als resultats de la ciutat de Barcelona, l'únic lloc d'on en tenim notícies.
- 20.- Tant per l'Acta, còpia manuscrita de l'original, com per la renúncia de Pebralles, AC., Exps. de Credenciales de Diputados, Llig. 13, Exp. 17.
- 21.- AC. Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 13, Exp. 17
- 22.- Charles DICKENS; Pickwick (Documents pòstums del Club d'aquest nom). Ed. Proa, Bibl. a Tot Vent, nº 154, Barcelona 1970, Vol. I, pp. 212 a 237. De Stendhal; Lucien Leuwen. Alianza Ed., Libro de Bolsillo, nº 64, Madrid 1967.
- 23.- Citat a P. JANKE; Op. cit., pp. 212 i 213. Precisament Mendizabal es un personatge molt característic del romanticisme.
- 24.- Hi ha una bona descripció d'aquests aspectes a P. JANKE; Op. cit., pag. 273 i ss.
- 25.- El Constitucional, 12 de gener de 1841. La premsa es imprescindible per poder seguir els detalls de les eleccions. Es troben moltes notes puntuals, com aquesta cita, i també notícies més amples explicant pormenors, discutint aspectes o, inclòs, cartes i articles dels candidats.
- 26.- P. JANKE; Op. cit., pag. 289.
- 27.- Carlos MARICHAL; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España, 1804-1844. Ed. Cátedra, Madrid 1980, pp. 170-171.

- 28.- Es tracta de una exposició a les Corts, que es troba al AC., Exps. Generales, Llig. 52, Exp. 108. Es guarda l'original que té la següent nota al principi: "Barcelona. Varios Hacendados y Propietaris de... Unen en voz á la mayoría de esta ciudad relativamente a las nuevas acaecidas en aquella capital a mediados de Diciembre"; al final del text, 5 pag. manuscrites, hi ha les firmes dels propietaris i hisendats que la van enviar. Josep FONTANA; La Revolución Liberal (Política y Hacienda, 1833-1845). Inst. de Estudios Fiscales, nº 38, Madrid 1977, pag. 341, dona notícies d'aquesta exposició, encara que només cita la de la Junta de Comerç i de les diputacions de Catalunya. Estem totalment d'acord amb Fontana que es en aquests moments quan s'aprecia més clarament l'aliança entre els grans propietaris i la burgesia.
- 29.- El Constitucional, 21 de setembre de 1837. Hi ha comentaris sobre cada un dels diputats, senyalant si es relacionen en alguna institució -Milícia, Ajuntament, Diputació...-, activitats professionals i lloc de residència.
- 30.- El Constitucional, 4 de octubre de 1837.
- 31.- El Guardia Nacional, 3 de octubre de 1837.
- 32.- Public Record Office; Foreign Office 185, Vol. 167. Carta del consul Amésely a Villiers. Citat a C. MARIHAL; Op. cit., pag. 176. També El Guardia Nacional, 10 de octubre de 1837, comenta que molts capitalistes marxen de Barcelona i explica que "las clases jornalera y artesana serian las primeras que se resintieran de esta emigración..."
- 33.- AC. Exps. Generales, Llig. 51, Exp. 24.
- 34.- AC. Exps. Generales, Llig. 52, Exp. 197.
- 35.- Diario de Barcelona, 26 de febrer de 1838. Les citacions judicials es repeteixen els dies 11 i 21 de mars, però sembla que els encausats havien preferit sortir de la ciutat. No hem trobat més notícies referents a un judici.
- 36.- Hi ha moltes notícies puntuals sobre diputats i personatges de mitjats del dinou que devem a Angels Solà, com aquesta.
- 37.- Aquesta animació en les inversions a l'indústria es segueix perfectament en les dades treballades per Miquel IZARD; Inversión de capitales en la primera etapa de la industrialización catalana. Catalogo y estudios complementarios de la Exposición documental y bibliográfica sobre la industria textil catalana, Tarrasa 1971, veure especialment Cuadro II, s.n.
- 38.- Diario de Barcelona, 26 de maig de 1839.
- 39.- P. JANKE; Op. cit., pag. 295. En la nota de peu de pagina nº 100 hi ha el text complet del programa dels progressistes, que es va publicar a El Corresponsal, 15 de juny de 1839.

- 40.- Diario de Barcelona, 10 de juliol de 1839. La candidatura es publica junt amb un programa de buit punts, on es repeteixen les propostes del Manifest de Madrid. El Diario de Barcelona en aquesta època prenia una postura apolítica, però cada dia publicava fragments dels articles polítics de El Guardia Nacional i El Constitucional, encara que no acostumava a comentar-los.
- 41.- Diario de Barcelona, 10 de juliol de 1839.
- 42.- Fermin CABALLERO; Fisonomía natural y política de los procuradores en las Cortes de 1834, 1835 y 1836, por un asistente diario a las tribunas. Imp. Boix, Madrid 1836, 117 pp., citat a la pag. 43.
- 43.- Diario de Barcelona, 19 de desembre de 1839
- 44.- Diario de Barcelona, 7 de gener de 1840.
- 45.- El Constitucional, 5 de gener de 1840
- 46.- Es tracta de dos exposicions firmades per varies personalitats progressistes, la primera dirigida a la "Junta de escrutinio general de esta capital", datada el 29 de gener de 1840, i l'altre, d'on extreiem la cita del text, dirigida "Al Congreso de los Srs. Diputados", del 7 de febrer de 1840. Les dues es troben al AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 18, Exp. 8.
- 47.- Diario de Barcelona, 22 de gener de 1840.
- 48.- Aquest es un punt de conflicte molt important, que separa a moderats i progressistes. La llei municipal en vigència es la del Trienni constitucional, decretada el 3 de febrer de 1823; els ajuntaments eren electius -el cens era molt mes popular que el dels diputats a Corts-, tenien moltes atribucions autonomes del govern civil i era molt eficaç per introduir a molta gent en la política. Hi ha una interessant exposició que toca tota aquesta problemàtica: Exposición de dirige a Las Cortes el Excelentísimo Ayuntamiento Constitucional de Barcelona sobre los proyectos de leyes de ayuntamientos, diputaciones provinciales y electoral. Imp. de J. Verdguer, Barcelona 13 de maig de 1840, 21 pp.
- 49.- C. MARIHAL; Op. cit., pag. 203. Sobre els acontsaments de Barcelona, s'ha de citar a Carlos SECO SERRANO; Barcelona en 1840: los sucesos de julio (Aportaciones documentales para su estudio). Real Academia de Buenas Letras, Barcelona 1971. Hi ha algun punt on diferim de les interpretacions de Seco Serrano, concretament sobre els partits polítics.
- 50.- El Constitucional, 26 de juny de 1841.
- 51.- El Constitucional, 27 de juny de 1841.
- 52.- Tots aquests diputats van renunciar el novembre de 1842, cosa que dona tota la impressió que la renúncia es deu a una actitud davant els fets polítics, encara que no hem trobat cap notícia precisa al AC.

53.- El Guardia Nacional, 25 de febrer de 1843.

54.- El Constitucional, 25 de febrer de 1843, publica la candidatura oficial dels progressistes, però observant els resultats de les eleccions en el Quadre corresponent a les de febrer de 1843, en el Apendix, es veu que hi ha aquesta segona candidatura.

55.- La revolte de La Jamancia es un dels aspectes desconeguts de l'història política catalana del dinou. Es de una gran complexitat i per entrar en la seva anàlisi primer es necessita aprofundir en la estructura social i les actituds polítiques de Barcelona en aquell període. Les notícies del text s'ha tret de un dels molts llibres que els costanis van dedicar al tema: Revolución de Barcelona proclamada por la Junta Central. Diario de los acontecimientos de que ha sido teatro esta ciudad durante los meses de setiembre, octubre y noviembre de 1843. Redactado por un testigo de vista. Imp. de M. Sauri, Barcelona 1844.

56.- La Verdad, 7 de novembre de 1843.

57.- La Verdad, 30 de novembre de 1843.

58.- BORJA DE RIQUER; El conservadurisme polític català: del fracàs del moderantisme al desencís de la Restauració., "Recerques", nº 11, pp. 29-80, Barcelona 1981, pag. 30. L'article es molt interessant per situar aquesta corrent política de la burgesia catalana.

59.- J. CARRERAS PUJAL; Op. cit., Vol. IV, pp. 25 i 26.

59 bis.- El Fomento, 4 de desembre de 1846. L'únic que es diu referent a la candidatura, es que aquesta seguirà una línia proteccionista.

60.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol IV, pp. 147-149.

61.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol IV, pag. 155

62.- El Bien Público, 22 d'agost de 1850.

63.- El Bien Público, 26, d'agost de 1850.

64.- El Bien Público, 28 d'agost de 1850.

65.- El Bien Público, 29 d'agost de 1850.

66.- Citat per Miguel ARTOLA; La burguesia revolucionaria (1808-1874). Alianza-Universidad, Historia de España Alfaguara, Vol. V., Madrid 1978 6ªed., pag. 221.

67.- Es tracta del interessant llibre de Joan Baptista GUARDIOLA; El libro de la Democracia, por — (Diputado a Cortes). Imp. de Oliveras Hnos., Barcelona 1854 2ªed., 1851 1ªed., 139 pp. No es l'únic d'aquests folletons que després de la revolució francesa de 1848 devien tenir una certa proliferació, com el Catecismo Democrático para instrucción del pueblo español, Imp. del Pueblo, Barcelona 1852, 24 pp.

68.- El Sol, 9 de maig de 1851.

69.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol. IV, pp. 218-219.

70.- AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 33, Exp. 3. Es tracta de unes eleccions on hi va haveri un evident frau, doncs Rafeal Soler -el candidat elegit-, no va arribar a ser nomenat diputat.

71.- L'obre fundamental sobre aquest tema es la de Josep BENET i Casimir MARTI; Barcelona a mitjans segle XIX, El moviment obrer durant el Bienni progressista (1854-1856). Ed. Curial, Documents de Cultura, nº 8 i 9 (2 Vols.), Barcelona 1976.

72.- Josep BENET i Casimir MARTI; Op. cit., Vol I, pp. 525 a 546, hi ha un estudi d'aquestes eleccions i es reproduueix varies candidatures.

72 bis.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol. IV, pag. 283.

73.- AC., Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 36, Exp. 14. Recessió de la comissió d'Actes, el 1 de mars de 1856.

74.- J. CARRERA PUJAL; Op. cit., Vol. IV, pp. 335-336.

75.- Diario de Barcelona, 30 d'octubre de 1858.

76.- La Corona, 16 d'octubre de 1858.

77.- BORJA DE RIQUER; Op. cit., pag. 35 i ss.

78.- La Corona, 28 d'octubre de 1858, edició del matí.

79.- La Corona, 28 d'octubre de 1858, edició de la tarda.

80.- La Corona, 24 d'octubre de 1858.

81.- La Corona, 25 d'octubre de 1858.

82.- M. ARDIT, A. BALCELLS, N. SALA; Op. cit., pag. 277, hi ha un resum d'aquesta polèmica.

ANNEXES.

I.- Resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la província de Barcelona entre 1808 i 1868.

En el període 1808 a 1868 es troben en vigència moltes lleis o decrets sobre eleccions. Això dificulta i complica la recerca de les dades sobre els resultats i la seva exposició. Per aquest motiu el lector es trobarà en amb una àmplia varietats de quadres que s'han de adaptar a les normatives electorals: no es pot seguir el mateix mètode al reproduir els resultats per unes eleccions en circumscripcions provincials o unes altres en districtes uninominals.

Ha sigut necessari fer un treball minucios per recuperar aquestes dades. Hem partit dels fons del Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona (ADP Bar.) on es conserven les Actes manuscrites de les eleccions entre 1837-1845 i 1854-56, tant a nivell de districtes de la província com, no tant sovint, les Actes dels escrutinis generals; aquesta darrera fase de les eleccions es feia a la mateixa Diputació amb presència del governador civil i els presidents de les Juntes electorals de cada districte. Naturalment es tracta de resultats provisionals, doncs els definitius necessiten l'aprovació de les Corts i s'acostumen a publicar, una mica mes tard, al Boletín Oficial de la Província de Barcelona (BOP Bar.). Així, un cop treballades les Actes dels districtes, una consulta al BOP Bar. es imprescindible per conèixer els resultats definitius o, si mes no, oficials; en aquestes fonts s'han pogut recuperar bona part dels resultats dels períodes 1846-1853 i 1857-1868, encara que la informació es poc sistemàtica i sovint incompleta. Advertim que la columna de TOTALS en els quadres recull les dades definitives o oficials, aprovades per les Corts i reproduïdes al BOP Bar.; & per aquest motiu, com es facil observar, no sempre coincideixen les sumes dels resultats parcials amb els TOTALS, però les diferències acostumen a ser poc importants i no influeixen en els resultats definitius. Finalment s'ha consultat els expedients del Arxiu de les Corts espanyoles (AC.) on hi ha el registre dels diputats, les seves Actes i correspondència sobre renunciés, etc. A partir de 1857 els llibres de registre també porten els resultats de les eleccions, però sense masses detalls. Aquesta darrera tasca ha sigut molt important per estar

segur de qui va ser nomenat diputat i conèixer el temps que va estar a les Corts, doncs les renunciacions eren molt freqüents al llarg de tot el període.

Quan no s'han trobat els resultats de les eleccions a l'ADP Bar., al BOP Bar. o a l'AC. s'ha recorregut a la premsa, cosa que ha sigut imprescindible en moltes poques ocasions. Els periòdics de l'època són molt útils per entrar en el ideari dels partits i dels candidats, conèixer com s'estructuren les candidatures i notícies de l'ambient en el que es celebra la consulta, però poc rigurosos al moment de reproduir els resultats que a més sempre són els provisionals; hem pogut apreciar freqüents errors i inexactituds.

S'ha volgut seguir unes normes generals al confeccionar els quadres, malgrat que aquests varien molt sovint de forma. Era interessant donar una relació completa de les candidatures, tant la guanyadores com les perdadores, doncs permet conèixer l'evolució dels partits polítics a més de disposar de informació més ampla sobre els polítics de l'època. Es distingeix sempre entre diputats electes -que són els que han obtingut més vots i en els quadres queden separats per els altres candidats per una ratlla - dels diputats definitius que estan escrits en negreta. L'ordre de la seva col·locació s'ha procurat que sigui sempre el de més a menys vots, inclús en les eleccions indirectes -1808-36- on només votaven els membres de la Junta electoral.

La columna de Categories socio-professionals és d'utilitat per conèixer les professions dels candidats, aspecte que ja és per si mateix caracteritzador. S'ha preferit tendir a la generalització de la informació disponible, encara que en molts casos disposem de dades més concretes sobre els candidats. Hi ha casos on s'uneixen diverses categories, per exemple un advocat pot ésser també un hisendat, o un comerciant pot tenir una fàbrica de la seva propietat, o un eclesiàstic també és catedràtic de una matèria universitària. Tant sols entre 1808 i 1836, quan només es pot facilitar la llista de diputats i suplents, s'ha especificat una mica aquests punts. El criteri seguit per elegir l'activitat socio-professional ha sigut de donar preferència a les professions davant les activitats passives -un senyor que és advocat i hisendat alhora figura com a advocat únicament- o senyalem l'activitat que sembla més característica del candidat. Potser la categoria que queda més indefinida és la de propietari, i per això es diferencia als hisendats -una categoria econòmicament més forta i que indica

posseir extenses propietats rurals-; així el propietari significa que el candidat no té cap professió concreta i viu d'unes propietats que no son excessivament importants, per exemple a un pagès o un rendista urbà.

Les claus per descifrar les abreviatures de la columna de les Categories socio-professionals son les següents:

Fab. = fabricant, industrial.

Com. = comerciant, capitalista del món de les finances.

P.L./ = professions liberals i s'especifica algunes professions:

Adv. = advocat i carreres relacionades amb el dret.

Metg. = metge, ciruja, dentista.

Cat. = catedràtic de l'Universitat, excepte els de dret.

Pub. = publicista, escriptor, redactors de diaris.

Arqui. = arquitectes.

Farm. = farmaceutics

Eng. = enginier

Eco. = economista

Fun. = funcionari, empleat en la administració pública, inclús en carrecs elevats.

Prop. = propietari

Prop/His. = hisendat, propietari de terres

Nob. = noble

Mil. = militars de l'exercit. No s'inclueix els oficials de la milicia.

Ecl. = eclesiastics.

En la columna de Tendencia política es vol identificar el candidat amb els partits polítics o la candidatura en la que es presenta a les eleccions. La poca definició dels partits no permet fer gaires diferencies. Les claus son les següents:

Mod. = moderats (candidatura Monárquico-constitucional entre 1837-1844).

Prog. = progressistes (candidatura del Progreso-legal entre 1837-1843).

Demo. = demòcrates

Mod/Prog. = quan el candidat es presentat per les dues candidatures.

Mod/Gov. = moderats pro-governamentals, a partir de 1846.

Cons. = conservadors, o moderats antireformistes i antigovernamentals, 1853-1857.

U.L = Unión Liberal

IIC = candidatura recolzada per el Institut Industrial de Catalunya, 1850-1853.

S'ha de tenir en compte que aquesta informació vol ser principalment indicativa; dins la seva simplificació -moderats o progressistes- els partits polítics presenten una extensa gama de matisos. Entre els progressistes, per exemple, n'hi ha molts que es presenten ocasionalment, a més d'existir els sectors radicals, els partidaris de Mendizabal o de José Me Lopez, els "Ayacuchos", etc. que fa difícil un intent de sistematització. En alguns casos, el candidat pot canviar de signe polític entre unes eleccions i les següents.

Els quadres es completen amb diverses notes. En les eleccions indirectes s'ha mirat de senyalar d'on provenen els electors i qui era el president de la Junta electoral. En les eleccions per circumscripcions provincials s'indiquen les variacions en els districtes i en quins no es va formar la taula electoral, i per tant no es van celebrar les consultes, quedant exclusos en el quadre. Un asterisc (*) dona les necessàries puntualitzacions sobre la necessitat de convocar una segona volta o eleccions parcials. A més s'inclueix les Fonts d'on a sortit la informació i les Notes sobre renunciacions i altres aspectes concrets dels candidats o diputats.

Cada consulta electoral s'ha numerat, sense tenir en compte les variacions legislatives o forma del quadre; en les segones voltes o eleccions parcials s'utilitza una lletra com a subdivisió de la convocatòria general.

ELECCIONS DEL 25 DE FEBRER DE 1810.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir entre el 23 i 25 de febrer a Tarragona, La composaven 8 membres que presideixen la Junta i 48 electors que representen ^{als partits de} la Seu d'Urgell, Talarn, Matarò, Manresa, Tortosa, Girona, Barcelona, Tarragona, Figueres, Lleida, Cervera, Vilafranca i la Vall d'Aran.

Diputats electes:

Josep Vidal (1)	Ecl./ Canonge de Lleida.
Ramón Llatzer de Dou i de Bassals =====	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera
Jaume Creus =====	Ecl./ Canonge de la Seu d'Urgell
Joan Desvalls (2)	Nob./ Marqués de Llupià
Francesc Marros =====	Ecl./ Rector d'Igualada
Antoni de Campmany =====	P.L./ Historiador, filòleg.
Felip d'Amat i de Cortada =====	Ecl./ Resident a Cervera
Ramón Utgés =====	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera
Francesc de Papiol =====	Prop./ Hisendat a Vilanova.
Domènec Codina (3)	
Josep Joaquim Milà de la Roca (4)	Com./ Banquer de Barcelona
Francisco de la Dueña Cisneros (5) =====	Ecl./ Bisbe de la Seu d'Urgell
Joan Gispert (6)	
Ramón Lladós	Prop. a Talarn
Silvestre Herrando (7) =====	Prop./ Hisendat a l'Estany
Felip Aner de Esteve (8) =====	Ecl.
Josep Antoni de Castellarnau =====	Noble

Suplents:

Joan de Balle =====	P.L./ Advocat
Felix Aytes =====	Ecl./ Capellà a Aramunt
Salvador Vinyals (9)	Fab. a Terrassa
Joan Baptista Serres =====	
Joan de Suelves i Montserrat =====	Noble/ Marqués de Tamarit

Fonts: AC.; Expedientes de Credenciales de los Diputados, Lligall 1, Exp. 8. Hi ha una còpia impresa de l'Acta electoral, amb la firma del secretari i l'acceptació a Cadiz el dia 18 de setembre de 1810.

Nòtes.

- 1.- no va anar a les Corts de Cadiz doncs sembla que es trobava presoner dels francesos a en la zona ocupada.
- 2.- El Marqués de Llupià tenia 70 anys i va alegar que el viatge fens a Cadiz era massa cansat per la seva edat.
- 3.- Domenec Codina es trobava presoner dels francesos.
- 4.- Milà de la Roca renuncia però no alega cap motiu en especial;
- 5.- El Bisba de la Seu d'Urgell té problemes en l'aprovació de la seva Acte, malgrat ser acceptada en un principi, doncs no era natural del Principat.
- 6.- Joan Gispert no es trobava bé de salut; va morir el 23 de juliol de 1810.
- 7.- S. Herrando renuncia un cop ser aprovada la seva Acte. Es pot tractar d'un cas similar al exposat a la nota 5.
- 8.- Felip Aner va morir a Cadiz a principis d'octubre de 1812.
- 9.- Salvador Vinyals renuncia doncs l'ocupa la fàbrica textil de Terrassa on treballen 300 obrers.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir el dia 20 de maig de 1813 a Manresa. Els seus membres sumaven un total de 34 o 35 electors, però desconeixem als partits judicials que representaven.

Diputats electes:

Andreu Oller *****	P.L./Advocat, Membre Tribunal Suprem de Justícia.
Josep Llozer (1)	Ecl/ Ardiaca de Sta. M ^a del Mar, Barcelona.
Ignasi Miquel de Sellés	
Bonaventura Marés	Ecl/ Canonge de Tarrega
Josep Anglèsell	
Joaquín Rey	Fun.
Mariano Ros	Ecl/ Rector de Sallent
Benet Plandolit	Com.
Manuel Lasala	
Jaume Calvo	
Josep Navàs	
Gaietà Marimón *****	Mil/ Mariscal de Camp

Suplents:

Joan Macià	Ecl/ Ardiaca de Solsona
Manuel Barba	
Joan Aguiló	
Joan Amat	

Mentre els diputats electes arribaven a Cadiz -el viatge podia ser molt llarg-, els diputats elegits en les derreres eleccions els van substituir. Finalment tant sols van compareixer a Cadiz A. Oller i G. Marimón.

Els substituïts foren els següents personatges:

Felix Aytés *****	Ecl.
Ramón Llatger de Dou i de Bassols *****	Ecl.
Francesc Calvet *****	
Josep Vega de Setmanat *****	Noble
Josep de Espiga i Gadea *****	Ecl.
Ignasi Gayolà *****	
Ramón Utgés *****	Ecl.
Jaume Creus *****	Ecl.
Joan Baptista Serres *****	

Fonts: AC.; Expedientes de Credenciales de los Diputados, Lligall 4, Exp. 8.

Notes.

1.- Desconeixem el motiu per que la majoria de diputats electes no van presentar-se a Cadiz. Per altre costat, cal remarcar que la legislatura de 1813-1814 fou molt breu.

ELECCIONS DEL 22 DE MAIG DE 1820.

La Junta electoral del Principat es va reunir a la ciutat de Barcelona. La formaven 35 electors que representaven els partits de Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Puigcerdà i Talarn. El president de la Junta era el brigadier Josep Castellar i de Lladó, jefe polític de Catalunya.

Diputats electes:

<u>Josep de Espiga i Gades</u> =====	Ecl.
Ferran Navarro (1)	
<u>Joaquin Rey</u> =====	Fun/ Regent de l'Audiencia
<u>Guillerm Oliver</u> =====	Com.
Josep Costa i Galf (2)	P.L/Advocat
<u>Juan de Balle</u> =====	P.L/Advocat
<u>Gines Quintana</u> =====	P.L/Advocat
<u>Magi Corominas</u> =====	Com.
<u>Francasc Serrallerch</u> =====	
<u>Esteve Desprat</u> =====	P.L/Metge
<u>Felix Janer</u> =====	P.L/Catedratic de Medicina i Cirugia
<u>Antoni Puigblanch</u> =====	P.L/Historiador, filòleg

Suplents:

<u>Agusti Torres</u> =====	Ecl/Canonge de Vic
<u>Joaquin Mense</u> =====	
Albert Baldrich	Noble
Joaquin Busquets	

Fonts: AC.; Exp. de Credenciales de los Diputados, Llig. 6, Exp. 9. Hi ha copia manuscrita de les Actes de les eleccions.

Notes.

- 1.- Desconeixem el motiu que va fer renunciar a Navarro del correu de diputat.
- 2.- Josep Costa i Galf no va renunciar fins el 30 d'octubre de 1820, però no va presentar la seva Acta de diputat al Congrés. La renúncia es deu a motius de salut.

ELECCIONS DEL 3 DE DESEMBRE DE 1821.

La Junta electoral del Principat de Catalunya es va reunir a Manresa. La formaven 35 electors que representaven a Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Talarn, Granollers, Balaguer, Berga, Falset, Igualada, Terrassa, Solsona, la Seu d'Urgell, La Bisbal, Montblanc, Olot, Reus i Santa Coloma de Farners. El president era el Jefe polític de Catalunya, Antoni Ramón Zanco del Valle.

Diputats electes:

<u>Josep Grases</u> *****	Mil/ Coronel
<u>Miquel Lluís de Septien</u> *****	Prop/Hisendat a Horta
<u>Pere Surrà i Rull</u> *****	Com. a Barcelona, i Alcalde de Madrid
<u>Ramón Adam</u> *****	Fun.
<u>Hemeteri de Martí</u> *****	Ecl/ Capellà a Gurb
<u>Ramón Salvat</u> *****	P.L./Advocat
<u>Magí Turner</u> *****	Fab. a Mataró
<u>Francesc Rosset i Babi</u> *****	Com. a Barcelona
<u>Josep Melcior Prat</u> *****	P.L/ Metge. Redactor del Diari de les Corts.
<u>Marià Rubinet</u> *****	P.L/ Advocat i Hisendat.
<u>Josep Bagés i Oliva</u> *****	P.L/ Advocat i Hisendat
<u>Ramón Busanya</u> *****	Prop/ Hisendat a Moià

Suplents:

Bartolome Amat	Mil/ Tinent Coronel
Ferran Barja i Tarrius	Fun. Director del Credit Públic
Josep Elias	P.L/ Fiscal del Jutgat de Barcelona
Mateu Estany	Com. i Hisendat.

Fonts: AC.; Exp. de Credenciales de los Diputados, Llig. 8, Exp. 4. Hi ha copia manuscrita de les Actes electorals.

AC., Registro de los Diputados nombrados para las Cortes de 1822 y 1823.

ELECCIONS DEL JUNY DE 1834.

Procuradors per la província de Barcelona.

Diputats electes:

Ramón de Siscar (1)	Noble
Honorat de Puig =====	Prop/Hisendat.
Joaquín de Palaudariés =====	P.L./Advocat
Josep Plandolit (2)	Com.
Ramón Llansó de Chavarri =====	Fab. i propietari
Pau Torrens i Miralda (3) =====	Com.

Sustituts:

Ignasi Samponts i Barba =====	P.L./ Advocat
Antoni Barata =====	P.L./ Advocat

Fons: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 10, Exp. 7.

AC.; Registro de los Procuradores a las Cortes de 1834

Notes.

1.- Ramón de Siscar també va ser elegit a Lleida, que es l'Acta que escolleix, i a Tarragona on el substituirà Guillerme Oliver. Ignasi Samponts es releva a Barcelona, en eleccions parcials fetes el 19 de juliol de 1834.

2.- Josep Plandolit renuncia per enfermetat que ja l'havia obligat a deixar el seu establiment de comerç a Barcelona en mans del seu fill primogenit.

3.- Pau Torrens i Miralda va treure la mateixa votació que el fabricant barceloní Josep Bonaplata, però la Junta es decanta finalment per el primer. Veure J. CARRERA PUJAL; Historia política de Cataluña en el siglo XIX, Vol III, pag. 19.

ELECCIONS DEL 3 D'OCTUBRE DE 1836.

Diputats a Corts Constituyents per la província de Barcelona. La Junta electoral es reuneix el 3 d'octubre de 1836 a Barcelona, sota la presidència del Jefe polític Juan López Ochoa. La formaven 27 electors: 8 per Barcelona, 2 per Arenys de Mar, Berge, Sant Feliu de Llobregat, Manresa, Mataró, Terrassa, Vic, Vilafranca i Igualada, i un per Granollers.

Diputats electes:

<u>Pau Torrens i Miralda</u>	Com.
<u>Josep Roviralta</u>	P.L./Metge
<u>Felix Ribas i Solà</u>	P.L./Arquitecte
<u>Ramón Salvat</u>	P.L./Advocat
<u>Josep Francesc Pedralbes (1)</u>	P.L./Metge
<u>Domenec Me Vila</u>	P.L./Advocat
<u>Jacint Felix Domenech</u>	P.L./Advocat
<u>Manuel Torrens i Serramalera</u>	Mil/Tinent Coronel
<u>Antoni Puigblanch (2)</u>	P.L./Historiador, filòleg.

Suplents:

<u>Josep Feliu i Miralles</u>	P.L./Advocat
<u>Josep Santamaria</u>	Com.
<u>Josep Soler i Espalter</u>	P.L./Advocat

Fonts: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 13, Exp. 17. Hi ha copia manuscrita de les Actes electorals.

AC.; Registro de los SS. Diputados a las Cortes de 1836-1837.

Notes.

- 1.- J. F. Pedralbes renuncia doncs viu a La Corunya i es trova molt malament de salut.
- 2.- A. Puigblanch resideix a Londres i, en la carta de renuncia, informa que no te intenció de tornar al seu país en part per ser ja d'edat avançada.

ELECCIONS DEL AGOST DE 1836. *

Resultats provisionals a la ciutat de Barcelona.

<u>Cens electoral</u>	1.427
<u>Votants</u>	1.076
<u>Participació en %</u>	75,4

<u>Candidats</u>	<u>Categories</u>	<u>Tendència</u>	<u>Votacions</u>
	<u>socio-prof.</u>	<u>politica</u>	
C. A. de Luzurriaga	Fun.	Prog.	993
L. Serra	Com.	(Prog.)	923
F. Ribas i Solà	P.L./Arqui.	Prog.	887
J. Camps i Camps	P.L./Cat.	Prog.	862
L. Folchs	P.L./Adv.	Prog.	861
A. Segane	Mil.	(Prog.)	845
J. Roviralta	P.L./Metg.	Prog.	844
P. Torrens i Miralda	Com.	Prog.	838
J. Landeró y Corchado		Prog.	802
A. Baldrich	Noble	Mod.	198
P. Galf	Fab.	Mod.	189
M. M ^a Gutierrez	Mil.	Mod.	163
J. C. de Abat		Mod.	141
P. Pujals		Mod.	130
B. Amat	Mil.	Mod.	127
P. Moret	Com.	Mod.	113
I. Samponts	P.L./Adv.	Mod.	54
R. de Macià i Llopart		Mod.	20

Fonts: Diario de Barcelona, 6 d'agost de 1836.

* Es tracta de les primeres eleccions directes fetes a l'Estat espanyol, però no van poder acabar de disputar-se doncs pocs dies després es produeix l'aixacament de La Granja que obliga a la Regent Mª Cristina a firmar la Constitució de 1812. Així no es coneixen els resultats oficials de les eleccions. Només hem trobat aquest recull per la ciutat de Barcelona que té interès per la composició de les candidatures dels partits, encara que aquests no existien de fet.

ELECCIONS DEL 27 DE FEBRER DE 1836.

Procuradors de la província de Barcelona. La Junta electoral es va reunir el 26 i 27 de febrer a Barcelona, sota la presidència del Governador civil de la província Josep Melcior Prat. La formaven 27 membres, dels que tan sols van assistir 25, doncs els dos electors de Berga no van poder desplaçar-se degut a les dificultats del viatge. Els electors representaven a Barcelona (7 electors) i dos de Mataró, Terrassa, Manresa, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Arenys de Mar, Vilafranca, Igualada i Granollers.

Diputats electes:

Juan de Alvarez y Mendizabal (1)	Fun. cap del govern.
<u>Ramón Busanya</u>	Prop/Hisendat.
<u>Pau Torrens i Miralda</u>	Com.
<u>Joan Camps i Camps</u>	P.L/ Catedratic de Quimica
<u>Felix Ribas i Solà</u>	P.L/ Arquitecte
<u>Josep Roviralta</u>	P.L/ Metge

Sustitut:

Llucià Folchs

Fonts: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 13, Exp. 17.

AC.; Registro de los SS. Procuradores que compusieron el Estamento de este nombre ..., legislatura del 22 de marzo al 23 de mayo.

Notes.

1.- Mendizabal va ser elegit a moltes províncies de l'Estat i va optar per la de Madrid. Llucià Folchs el va substituir però no va tenir temps de jurar el carrec a les Corts doncs la legislatura va ser molt breu.

Cens	Barcelona				TOTAL
	1er. 2on.	3er.	4art.	5a. Total	
1.211.500	820.124	576.436	4.368	207.159	10.471
595.209	434.598	279.215	140.92	88.55	4.967
491.402	529.482	485.484	676.264	617.617	473

Candidats	Categories	Tendència	Participació en %														TOTAL																	
			Fun.	Nob.	Com.	Prop/His.	Prop.	P.L./Adv.	Mil.	Fab.	Com.	P.L./Adv.	Prop/His.	P.L./Adv.	Fun.																			
J. Rey	Mod.	Mod.	434	98	114	471	52	1.169	131	9	88	55	93	43	177	207	207	9	199	10	23	18	3	14	62	65	39	79	108	195	190	63	3.342	
A. Baldiri	Mod.	Mod.	429	89	115	466	51	1.150	133	8	87	55	93	45	171	208	207	205	11	23	26	3	14	62	69	2	79	111	197	190	51	3.313		
L. Serra (1)	Mod.	Mod.	430	88	112	476	50	1.156	124	10	89	55	93	47	169	208	209	10	200	5	23	23	3	14	62	67	39	78	113	195	190	56	3.282	
J. A. Flaquer	Mod.	Mod.	438	89	112	468	50	1.157	113	7	88	55	93	45	169	210	205	8	208	10	23	24	3	14	62	64	39	75	109	193	190	58	3.272	
C. de Martí	Prop/His.	Mod.	425	88	112	469	47	1.140	129	9	88	55	93	45	172	210	207	8	203	4	23	22	3	14	62	68	39	76	111	197	190	50	3.272	
J. Carbonell (2)	Prop.	Mod.	428	84	103	461	66	1.142	123	11	88	55	7	45	169	209	208	8	204	6	23	17	3	14	62	67	39	76	110	192	190	60	3.205	
J. Almirall	P.L./Adv.	Mod.	432	84	111	473	54	1.154	212	9	88	55	93	44	170	208	206	202	10	202	8	23	22	3	14	62	66	39	77	108	193	189	26	3.177
J. M. de Gisbert	Mil.	Mod.	422	82	106	454	48	1.112	116	9	88	55	93	43	172	123	206	8	197	9	23	19	3	14	62	65	39	75	109	193	190	55	3.119	
P. Galí	Fab.	Mod.	439	86	117	478	51	1.171	135	11	88	55	93	46	173	210	203	5	197	9	23	22	3	14	62	70	78	112	196	1	20	3.081		
P. Morat	Com.	Mod.	440	83	113	461	56	1.153	124	4	87	55	93	45	165	202	203	10	202	8	23	19	1	14	62	69	76	110	189	36	2931			
B. Salvat	P.L./Adv.	Mod.	439	85	112	449	62	1.151	125	9	87	55	93	43	170	74	203	10	200	7	23	24	3	14	62	69	77	112	150	1	27	2.875		
R. de Becardí	Prop/His.	Mod.	426	82	112	455	47	1.122	127	5	87	55	93	45	168	210	200	8	190	8	23	23	3	14	62	67	76	108	194	1	24	2.868		
R. Llauder i Freixes	P.L./Adv.	Mod.	410	80	105	451	49	1.045	123	7	88	55	93	43	171	209	207	8	186	9	23	18	3	14	62	64	79	110	193	1	13	2.834		
C. A. de Luzuriaga	Fun.	Mod.	449	82	106	452	47	1.106	111	9	88	55	93	46	177	59	202	8	199	8	23	26	3	14	61	61	79	99	139	1	2	2.705		
A. Yañez	P.L./Cat.	Prog.	157	111	312	136	231	947	3	32	88	10	10	10	10	52	300	14	112	109	58	52	300	14	108	108	7	7	5	37	1.829			
J. Roviralta	P.L./Metg.	Prog.	152	111	314	124	226	927	7	18	88	8	8	8	8	58	300	14	91	108	58	300	14	108	108	1	7	7	39	1.691				
M. Mateu	Com.	Prog.	134	109	313	110	210	876	6	31	88	9	9	9	9	51	300	14	96	108	51	300	14	108	108	1	6	4	36	1.516				
R. Ferrar i Garcós	P.L./Metg.	Prog.	144	108	316	120	227	920	32	32	88	9	9	9	9	45	300	14	103	109	45	300	14	109	109	1	7	1	36	1.647				
D. M ^a Vila	P.L./Adv.	Prog.	147	109	314	122	223	915	4	32	88	8	8	8	8	47	300	14	97	108	47	300	14	108	108	1	9	1	27	1.726				
J. Alcoriza	P.L./Adv.	Prog.	151	108	314	115	226	914	4	32	88	8	8	8	8	48	300	14	94	108	48	300	14	108	108	1	7	4	29	1.635				
A. Viadara	P.L./Adv.	Prog.	139	107	315	119	228	908	5	32	88	8	8	8	8	47	301	14	97	109	47	301	14	109	109	1	6	1	26	1.629				
J. F. Domenech	P.L./Adv.	Prog.	139	108	331	115	213	906	4	31	88	7	7	7	7	44	299	14	96	107	44	299	14	107	107	1	6	1	24	1.628				
J. Teyè i Cuyès	Prop.	Prog.	138	108	314	116	229	895	2	31	88	7	7	7	7	46	300	14	114	107	46	300	14	107	107	1	7	32	32	1.594				
J. Esteve i Claramunt	Com.	Prog.	148	109	293	123	215	887	4	31	88	6	6	6	6	19	300	14	96	103	19	300	14	103	103	1	6	6	21	1.712				
J. Jaumar	P.L./Adv.	Prog.	135	108	305	108	219	875	4	31	87	6	6	6	6	47	300	14	92	109	47	300	14	109	109	1	6	6	32	1.689				
I. Parera i Oms	Fab.	Prog.	135	107	305	119	208	874	5	31	87	7	7	7	7	44	300	14	108	108	44	300	14	108	108	1	6	1	32	1.688				
M. Pers	P.L./Adv.	Prog.	129	109	308	114	212	872	31	31	87	6	6	6	6	42	300	14	109	103	42	300	14	103	103	1	5	40	40	1.593				
P. F. Monlau	P.L./Metg.	Prog.	136	108	290	105	222	861	5	32	87	6	6	6	6	50	300	14	95	107	50	300	14	107	107	1	6	14	14	1.561				
A. Satorres	Prop	Mod.	2	3	5	5	5	5	81	92	81	2	2	2	39	39	39	2	2	39	39	39	39	39	39	39	189	25	189	25	433			
A. Baseta	P.L./Adv.	Mod.	5	5	2	12	12	12	2	2	2	6	6	6	39	39	39	6	6	39	39	39	39	39	39	39	189	25	189	25	414			
I. Sanjoints	P.L./Adv.	Mod.	3	6	23	32	32	32	4	4	4	4	4	4	39	39	39	4	4	39	39	39	39	39	39	39	189	25	189	25	435			
B. Amat	Mil.	Mod.	2	6	9	9	9	9	7	7	7	7	7	7	39	39	39	7	7	39	39	39	39	39	39	39	189	26	189	26	369			

En els districtes d' Arenys de Mar, Calef i Cardona no es va formar la taula electoral. Els districtes de Badalona i Gràcia s'han inclòit en els de Sant Andreu del Palomar i Sant Feliu de Llobregat. Els de El Maresme i Sant Sadur van junts als de Mataró i Manresa, respectivament. Els districtes de Bagà, Barga, Borrassà, Prats de Lluçanès i Sellent es troben dins la zona d'ocupació del exercit carlí.

Fnts: ACP Bar.; Lligell 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.
 BOP Bar.; nº 133, 7 de novembre de 1837.
 AC., Libros de registro de los Diputados, leg. 1837-1839.

Notes: 1.- Llodegari Serra renuncia per motius familiars. Te la seva residència a Montpel·liar, França. (AC. Llig. 14, Exp. 25).
 2.- Josep Carbonell renuncia doncs sebla preferir el carrer d'alcalde de Copons. (AC. Llig. 14, Exp. 25).

	Arenys de Mar			Badalona			Barcelona			Total	Caldes de Montb.		Calella	Cape-llades	Bente-illes	Espe-rriaguera	Granollers	Igualada	Manresa	Martorell	Mataró	Moixà	Roda de Ter	Sabadell	Sallent	Sant Andreu	Sant Boi	Sant Celoni	Sant Feliu	Sant Sadurni	Sarrojà	Sitges	Terra-sa	Vic	Vila-franca	Vila-nova	TOTAL
	Cens	Votants	Participació en %	1er	2on	3er	4ort	5è	de Montb.		Calella	Ilades																									
Cens	335	193	1.494	780	894	1.709	855	5.732	197	149	122	79	56	319	262	300	180	1.934	75	34	502	94	375	233	68	393	56	170	104	192	584	317	615	13.715			
Votants	220	107	744	382	469	902	406	2.903	112	42	72	55	51	180	163	87	89	720	25	18	250	44	211	133	44	200	35	100	43	97	124	233	418	6.755			
Participació en %	65,6	55,4	49,8	49,0	52,5	52,8	47,5	50,6	56,9	28,2	59,0	69,6	91,1	56,4	62,2	27,3	49,4	37,2	33,3	52,9	49,8	45,8	56,3	57,0	64,7	50,9	62,5	58,8	30,7	50,5	21,2	73,5	68,0	49,3			
Candidats	Categoria	Tendència																																			
	socio-prof.	política																																			
P. Torrens i Miralda	Com.	Prog.	141	74	307	140	196	294	268	1.205	24	38	72	36	25	131	50	72	581	14	2	240	20	209	131	38	147	80	29	16	10	85	412	3.881			
A. Argüelles (1)	Fun.	Prog.	142	74	308	136	196	283	263	1.186	25	38	72	35	26	132	63	72	579	11	2	240	23	209	130	2	144	80	30	16	10	85	410	3.832			
G. Oliver (2)	Com.	Prog.	142	74	305	132	195	271	263	1.166	23	38	72	1	24	132	63	72	572	10	2	239	23	209	130	?	146	80	30	17	10	85	409	3.806			
G. Castells (3)	Fab.	Prog.	140	74	307	135	189	278	263	1.172	21	38	72	36	25	131	63	72	576	8	2	237	22	209	131	2	144	78	29	16	8	85	411	3.803			
A. Viaderna (4)	P.L./Adv.	Prog.	142	74	303	129	191	278	263	1.166	24	38	72	1	26	133	62	72	567	10	2	240	23	209	131	2	146	78	30	16	9	85	410	3.803			
J. Roviralta (5)	P.L./Metg.	Prog.	141	74	309	134	193	281	259	1.176	24	38	72	1	27	131	57	72	571	10	2	240	18	209	131	2	146	78	27	15	7	85	409	3.800			
J.F. Campuzano	Fun.	Prog.	141	74	301	130	191	275	261	1.158	21	38	72	35	26	132	61	72	578	10	2	240	22	209	130	2	144	80	27	16	10	84	410	3.794			
D.M. Vila	P.L./Adv.	Prog.	142	74	295	128	196	279	257	1.155	21	38	72	36	26	132	59	72	570	10	2	240	18	209	130	2	146	78	29	16	10	85	407	3.779			
M. Pers (5)	P.L./Adv.	Prog.	142	73	301	129	184	276	268	1.158	21	38	72	36	23	132	62	72	572	10	2	241	22	209	130	2	140	78	21	16	8	84	411	3.768			
R. Ferrer i Garcés	P.L./Metg.	Prog.	141	74	300	128	183	270	263	1.144	21	38	72	36	27	131	62	72	572	8	2	241	18	209	130		142	78	23	17	9	83	409	3.759			
J. Tayà i Cuyàs	Prop.	Prog.	142	74	300	131	184	272	258	1.145	22	37	72	36	14	131	58	72	566	4	2	239	24	209	130	2	144	78	31	16	10	86	412	3.756			
A. Yañez	P.L./Cat.	Prog.	141	74	309	136	200	294	266	1.205	28	38	72	36	25	132	62	72	582	11	2		23	209	131	2	144	80	31	17	8	86	411	3.622			
M. Mateu	Com.	Prog.	141	74	283	124	182	250	246	1.085	10	38	72	36	26	131	62	72	569	9	2	81	22	209	131	2	143	78	28	15	5	84	405	3.530			
M. Torrens Serramalera	Mil.	Prog.	142	74	298	129	163	276	254	1.120	13	38	72	36	26	131	61	72	575	10	2	240	23	209	131	2	144	78	28	15	5	84	405	3.530			
P. Gall	Fab.	Mod.	76	33	443	254	270	619	169	1.755	87	4		54	152	31	19	16	144	15	16	9	26	2	2	36	54	35	20	13	77	113	127	6	2.538		
I. Sanjaume	P.L./Adv.	Mod.	77	33	437	247	265	620	162	1.731	86	4		54	113	31	20	16	138	14	16	9	21	3	3	36	55	35	20	12	79	111	126	5	2.860		
P. Moret	Com.	Mod.	76	33	431	247	260	608	163	1.709	84	4		55	154	31	18	16	145	16		10	21	2	3	36	49	35	19	14	76	113	126	9	2.869		
J.M. de Gisbert	Mil.	Mod.	76	33	436	244	262	610	162	1.714	85	4		54	152	31	20	16	142	15	16	8	21	3	3	36	53	35	19	14	78	109	126	7	2.886		
J. Rey	Fun.	Mod.	76	34	435	238	266	615	160	1.714	85	4		54	154	31	21	16	131	13	16	8	19	2	3	36	52	35	19	14	79	114	126	6	2.867		
C. de Martí	Prop/His.	Mod.	75	33	434	243	263	609	161	1.710	89	4		55	153	30	20	16	140	14	16	8	19	2	3	36	49	35	18	14	78	115	126	6	2.880		
F. Perpinyà	P.L./Adv.	Mod.	75	33	432	243	267	603	157	1.702	79	4		54	163	31	18	16	133	14	16	8	21	2	2	36	50	35	18	13	78	112	127	4	2.818		
J. Almirall	P.L./Adv.	Mod.	76	33	431	246	268	609	157	1.711	87	4		55	153	29	19	16	136	12	16	7	21	2	2	36	54	35	19	13	78	111	127	8	2.875		
J. Cabenyas	Mil.	Mod.	76	33	426	242	265	605	162	1.700	85	4		55	153	31	20	16	135	10	16	7	20	2	2	36	51	35	19	13	77	110	125	16	2.860		
R. de Becardí	Prop/His.	Mod.	76	33	431	139	260	608	160	1.598	86	4		54	153	31	19	16	108	15	16	9	21	2	2	36	49	35	18	12	77	74	2	5	2.531		
M. de Foxà	Prop/His.	Mod.	77	33	427	244	266	593	161	1.691	86	4		55	153	31	19	16	126	13	16	7	20	3	3	36	51	35	19	13	77	114	126	4	2.830		
J. Torelló	Prop.	Mod.	74	33	427	240	263	607	155	1.692	88	4		55	151	27	19	16	137	13	16	10	22	3	3	36	52	35	19	14	77	108	125	11	2.952		
F. Coll i Jover	P.L./Adv.	Mod.	75	33	398	232	248	553	196	1.627	85	4		55	153	31	19	13	126	6	16	6	22	2	2	36	41	35	19	15	77	112	126	4	2.740		
Beró de Meer	Mil.	Mod.	55	32	310	173	221	485	125	1.314			5		139		6	18								1	48	16	15	2	67			1.718			
J.A. Flaquer	Com.	Mod.	22	1	144	75		122	30	371	85	4		55	15	31	20	9	115	15	16	6	23	2	1	36	5	19	3	12	13	107	128	6	1.130		

En els districtes de Cardona i Copons no es va formar la taule electoral. Els electors de Gràcia voten en el Districte 3er. de Barcelona, mentre es creant els districtes de Sarrià i Badalona, abans incluits en el de Sant Andreu del Palomar. La zona on hi ha els districtes de Bagà, Berga, Barredà i Prats de Lluçanès es encara ocupada per els carlins.

Fons: ADP Bar.; Lligall 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.
 BOP Bar., nº 104, 27 d'agost de 1839.
 AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1839

Notes.

- 1.- Agustín Argüelles va optar per l'Acta de Madrid, renunciant a la de Barcelona.
- 2.- Guillem Oliver va morir el agost de 1839, sense tenir temps d'ocupar el escó de diputat.
- 3.- Gabriel Castells, al igual que Ramon Ferrer i Garcés, Jaume Tayà i Cuyàs, Agustí Yañez, Manuel Mateu i Manuel Torrens i Serramalera no van tenir temps de jurar el carrec, malgrat que ja s'els havia acceptat com diputats, doncs la legislature de 1839 va esser molt breu.
- 4.- Antoni Viaderna opta per Lleida, on normalment es elegit diputat.
- 5.- Josep Roviralta i Manuel Pers van renunciar, sense que coneixem els motius concrets.

Arenys de Mar	Badalona	Barcelona	Caldes de Mont	Capellades	Cardona	Centelles	Copons	Esparraguera	Granollers	Igualada	Hospitalet	Malgrat	Manresa	Martorell	Masnou	Mataró	Roda de Ter	Sabadell	Salient	Sant Celoni	Sant Feliu	Sant Sadurni	Sarrià	Sitges	Tarressa	Vic	Vilafraça	Vilanova	TOT
---------------	----------	-----------	----------------	------------	---------	-----------	--------	--------------	------------	----------	------------	---------	---------	-----------	--------	--------	-------------	----------	---------	-------------	------------	--------------	--------	--------	----------	-----	-----------	----------	-----

Cens	371	157	457	652	757	1078	727	695	4972	197	140	55	79	95	84	702	381	545	221	343	181	351	1308	59	260	94	68	405	114	194	191	313	836	340	645	13
Votants	249	97	754	529	596	852	558	315	3605	187	89	25	57	87	59	464	179	354	113	246	87	164	895	48	137	60	79	240	44	136	96	131	551	223	492	9
Participació en %	67.1	62.6	78.9	80.4	79.7	79.0	76.7	45.3	74.0	69.5	63.6	45.4	72.1	91.6	70.2	66.1	46.7	64.9	51.1	71.7	48.1	46.7	68.4	81.4	52.7	63.8	72.1	59.3	38.6	70.1	50.3	41.8	65.9	65.6	76.3	67

Candidats
Categories Tendència
socio-prof. política

B. Espartero (1)	Mil.	Mod/Prog.	249	47	736	516	563	808	531	300	3454	136	94	25	57	37	59	460	177	354	113	246	87	164	868	48	137	60	49	240	43	135	96	123	548	229	489	8
F. Jover (1)	P.L./Cat.	Mod.	190	3	510	406	397	591	439	306	2639	62	43	55	37	26	403	26	229	81	164	40	40	321	44	66	55	42	200	26	114	48	112	544	118	75	5	
I. Comu i Miró	Com.	Mod.	180	3	514	408	396	574	430	306	2628	61	43	55	37	26	403	27	229	81	163	40	38	326	46	66	55	43	200	27	114	46	113	544	117	74	5	
A. Barata	P.L./Adv.	Mod.	178	3	515	404	393	583	435	306	2636	62	40	55	37	23	399	26	229	81	163	40	40	324	45	67	43	43	200	27	114	49	112	543	117	74	5	
F. de Mesina	Mil.	Mod.	178	3	514	403	390	576	433	304	2620	60	42	55	37	23	401	26	229	81	163	40	38	327	44	65	55	43	200	27	114	49	112	543	117	74	5	
M. Casterneu	Fab.	Mod.	180	3	511	404	392	572	429	301	2609	60	45	55	37	25	401	25	229	81	163	40	37	335	46	66	55	43	200	27	114	38	112	545	117	70	5	
J. Agall (2)	P.L./Cat.	Mod.	178	3	517	403	392	580	422	300	2619	59	42	55	37	24	401	26	228	81	163	39	37	324	42	66	55	43	199	27	113	48	113	544	117	71	5	
F. Barba	Prop/His.	Mod.	180	3	512	403	393	574	430	304	2616	59	41	55	37	23	403	26	229	81	163	39	32	322	45	65	55	43	200	26	114	48	111	545	117	68	5	
F. Perpino	P.L./Adv.	Mod.	179	3	512	400	389	575	432	298	2606	58	43	55	37	22	399	26	229	80	162	39	38	315	45	65	55	41	200	27	114	46	112	544	117	70	5	
F. Coll i Joves (1).	P.L./Adv.	Mod.	179	3	509	402	395	574	432	302	2614	59	42	54	37	23	402	26	228	80	163	39	38	312	46	63	55	43	200	27	114	46	113	545	117	73	5	
S. Soler i Ribas	Com.	Mod.	179	3	515	406	394	576	434	304	2629	60	41	54	37	25	396	27	229	80	163	40	38	313	45	66	55	43	200	27	114	48	113	543	117	74	5	
J. Bofarull i Corborell	Com.	Mod.	178	3	502	405	398	581	433	301	2620	62	45	54	37	25	372	26	230	80	162	40	36	306	34	66	7	43	200	26	114	48	112	545	117	78	5	
R. de Siscar	Prop/His.	Mod.	180	3	510	406	396	593	434	303	2632	60	41	55	37	23	342	24	228	80	162	40	37	309	45	65	25	43	200	27	114	48	113	545	117	77	5	
A. Xurriquer	Prop/His.	Mod.	176	3	511	399	379	570	426	302	2581	45	45	55	37	19	208	26	228	81	163	38	37	324	44	65	43	43	198	27	114	48	113	541	117	74	5	
P. Torrens i Miralda	Com.	Prog.	69	94	232	121	192	271	116	10	942	74	44	25	2	34	59	150	126	32	84	47	124	556	2	70	5	6	40	17	22	48	13	5	104	413	3	
M. Meyora	Prop/His.	Prog.	70	94	231	123	195	266	117	9	941	74	43	25	2	34	60	151	125	31	83	47	122	557	2	70	5	6	38	17	22	48	12	5	106	419	3	
G. Castells	Fab.	Prog.	69	94	236	120	188	266	115	9	934	74	42	25	2	32	61	150	125	31	83	47	125	548	2	70	5	6	40	17	22	48	12	5	106	413	3	
O. Mir Vila	P.L./Adv.	Prog.	69	94	234	122	188	266	112	12	934	74	40	25	2	33	58	149	126	30	83	47	125	548	2	70	5	6	40	17	22	48	12	5	106	422	3	
M. Pons	P.L./Adv.	Prog.	70	94	234	122	188	266	112	12	934	74	40	25	2	33	58	149	126	30	83	47	125	548	2	70	5	6	40	17	22	48	12	5	106	416	3	
J. Jaumar	P.L./Adv.	Prog.	69	94	232	117	193	259	117	9	927	74	43	25	2	34	60	149	125	31	85	47	125	551	2	70	5	6	39	17	22	47	12	5	106	415	3	
M. Mateu	Com.	Prog.	69	94	232	118	189	264	113	9	924	74	43	25	2	31	60	150	124	31	83	47	125	556	2	70	5	6	39	17	22	47	12	5	105	415	3	
G. Alvarez	P.L./Adv.	Prog.	69	94	232	119	189	266	108	8	922	74	41	25	2	31	59	148	125	31	83	47	123	548	2	70	5	6	40	17	22	49	12	5	106	413	3	
P. F. Montau	P.L./Metg.	Prog.	68	94	231	121	192	262	113	10	929	74	41	25	2	33	59	149	125	30	83	48	125	555	2	70	5	6	39	17	22	48	13	5	102	413	3	
J. F. Campuzano	Prop/His.	Prog.	70	94	224	120	194	269	116	8	931	75	41	25	2	32	60	149	125	31	84	47	123	560	2	70	5	8	40	17	22	48	12	5	104	415	3	
J. A. de Llinas	Prop/His.	Prog.	69	94	223	121	191	263	114	9	921	74	43	25	2	33	58	149	125	30	83	48	125	554	2	70	5	6	40	17	22	47	13	5	106	412	3	
J. Busquets	Prop.	Prog.	69	94	227	123	186	265	110	9	920	74	45	25	2	35	60	150	124	31	83	48	124	550	2	69	4	6	40	16	22	49	11	5	105	419	3	
A. Vidal Balaguer	Prog.	Prog.	70	94	222	123	195	267	117	10	934	74	42	25	2	33	59	150	125	31	81	47	122	557	2	69	4	6	38	17	22	49	12	5	105	419	3	
M. Llauder	Mil.	Mod.	3												4	195	2																					

En els districtes de Calaf i Suria no es va formar la taula electoral. Els electors del districte de Sant Andreu del Palomar es van agregar als districtes de art. i Sé. de Barcelona, on hi ha també el Districte 66, com a afirmara novetat. Els districtes de Sant Boi i Calella s'han substituït per els de L'Hospitalet i Malgrat, respectivament. A Berga, Borredà i Prats de Lluçanès es segueix sense cel. lebrar eleccions doncs encara hi ha moltes partides carlines descontrolades.

Fonts: ADP Bar.; Lligall 157; Actes originals mans. dels districtes electorals i Acta del escrutini general, el 31 de gener 1840.

BOP Bar., no extraordinari del 25 i 27 de febrer de 1840.

Notes. 1.- Baldamer Espartero, Felix Jover i Francesc Coll i Joves no consta que haguin jurat el Congrés, malgrat ser la seva Acta acceptada.

ELECCIONS PARCIALS DEL 24, 25, 26, 27 I 28 DE JUNY DE 1841.*

Cens	Barcelona					Participació en %	Candidats	Tendència	Categories socio-prof. política															
	1er. Con.	2er. Con.	3er. Con.	4er. Con.	5e. Total																			
423	1035	712	723	1552	819	4,84	159	43	66	425	687	655	298	1890	59	239	560	295	55	45	313	442	730	17310
104	108	58	84	152	95	4,95	31	36	51	57	84	155	97	226	51	34	416	93	34	26	65	119	97	2.273
246	104	8,1	11,6	9,8	11,6	10,2	195	81,7	77,3	13,4	12,2	23,7	32,5	12,0	8,4	11,2	7,3	31,5	61,8	57,8	20,8	26,9	13,3	13,1

Candidats	P.L./Adv.	Prog.	104	99	54	77	136	89	4	30	36	51	57	83	155	97	225	50	38	416	93	34	25	64	119	96	2.224
J. Alcoriza	P.L./Adv.	Prog.	104	99	54	77	136	89	4	30	36	51	57	83	155	97	225	50	38	416	93	34	25	64	119	96	2.224
P. Mata	P.L./Metg.	Prog.		95	50	34	80	80	339	2				52	1	97	224	50	32	416	93	34	26	64	119	2	1.552
J. Badia	Com.	Prog.		104	85	6	68	146	33	338	29	36	51	57	82	155	67		33		93	34		2	119	96	1.195
M. Pons i Tarrach		Prog.															146	50		415							770
J. Melguer	P.L./Adv.	Prog.																									316
P. F. Montau	P.L./Metg.	Demo.																									249
M. de la Fuente	Prog.	Prog.																									149
J. Vergés	Prog.	Demo.																									140
M. Pons	P.L./Adv.	Prog.																									40
P. Olaverria	P.L./Pub.	Demo.																									18

En els districtes d'Arenys de Mar, Bagà, Borrada, Caldes de Montbui, Calella, Cepellades, Centelles, Copons, Esparraguera, Martorell, El Masnou, Moia, Prats de Lluçanès, Sabadell, Sant Feliu de Llobregat, Sant Sadurni, Sitges i Vic no es va reunir la taula electoral.

* S'elegeix a dos diputats i un suplent, davant la renúncia de D. Mª Vila i una altre plaça que va quedar vacant en les eleccions generals de febrer de 1841.

Foncs: ADP Bar.; Lligall 121: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general. AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1841-1842.

ELECCIONS DEL 27 I 28 DE FEBRER I
1, 2 I 3 DE MARS DE 1843. (1ª VOLTA)*

Candidats	Categori- socio-prof.	Tendència política	Arenys de Mar		Badalona		Barcelona		Berga	Borrada	Caldes de Montbu	Calaf	Cepellades	Cardena	Centelles	Gràcia	Granollers	Igualada	Manresa	El Masnou	Martorell	Mataró	Prats de Lluçanès	Sabadell	Sallent	Sant Andreu Pal.	Sant Boi de Llob.	Sant Celoni	Sant Feliu	Santpedor	Sitges	Tarrassa	Vic		
			Votants	Participació en %	Votants	Participació en %	Votants	Participació en %																										Votants	Participació en %
J. Vinyes (1)	Com.	Mod/Prog.	227	101	392	304	271	661	294	1.922	122	31	100	88	87	45	197	2	355	127	126	149	641	114	1	528	303	37	547	30	56	120	322		
J. Torrens i Miralda (1)	Com.	Mod/Prog.	63	59	25	102	75	60	154	131	520	75	31	107	88	87	45	153	166	1	127	96	149	329	97	207	528	303	37	448	30	56	121	120	
J. Agell (1)	P.L./Cat.	Mod.	81	69	25	363	277	354	634	197	1.825	120	31	5	88	45	70	2	353	127	96	322	320	12	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
J. Radia	Com.	Mod/Prog.	81	53	287	276	615	188	1.644	119	31	6	88	88	45	67	2	354	127	96	309	320	11	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
J. Mata	Fun.	Mod.	81	53	25	368	286	281	622	197	1.754	120	31	9	88	45	68	1	353	127	96	309	320	11	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
P. Mata	P.L./Metg.	Prog.	147	56	25	73	42	49	92	118	374	1	97	201	88	87	127	40	1	353	127	96	309	320	105	191	528	303	6	446	30	56	121	1	
Marqués de Miraflores	Nob.	Mod.	81	53	374	285	281	639	189	1.768	120	31	6	88	87	45	69	1	353	127	96	308	308	8	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
J. Bertran i Ros	P.L./Adv.	Mod.	80	53	367	282	277	631	192	1.751	119	31	9	88	87	45	69	2	353	127	96	306	306	14	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
J. M ^e Lopez	P.L./Adv.	Prog.	146	56	87	45	59	86	113	390	1	94	201	27	85	126	354	1	354	127	96	308	308	29	105	1	528	303	6	450	30	56	120	2	
D. Ruiz de la Vega	Fun.	Mod.	81	53	360	273	272	612	186	1.703	119	31	6	88	87	45	69	1	353	127	96	308	308	11	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
J. Martí i Andreu	Com.	Mod.	71	53	354	281	271	622	190	1.718	120	31	7	88	87	45	68	1	353	127	96	310	310	12	190	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
J. Ventosa	Mill.	Prog.	145	54	67	46	46	85	114	358	1	96	201	81	81	127	201	352	1	127	96	311	311	105	1	528	303	37	446	30	56	120	2		
V. Sistemes	Prop/His.	Prog.	49	49	66	41	41	82	107	339	2	105	201	88	87	127	1	354	1	127	96	312	312	102	1	527	303	6	446	30	56	120	2		
J. Prim	Mill.	Prog.	148	56	112	23	57	150	142	484	2	105	201	88	87	127	201	354	1	127	96	312	312	102	1	527	303	6	446	30	56	120	2		
J. M ^e Gispert	Mill.	Mod.	81	53	372	291	273	621	185	1.732	118	31	6	88	87	45	70	1	127	96	312	312	102	1	528	303	37	448	30	56	120	2			
J. Alcoriza	P.L./Adv.	Prog.	146	56	72	47	52	89	120	380	1	94	201	86	86	127	2	124	1	124	96	313	313	108	17	528	303	6	446	30	56	120	2		
J. Casadesus	P.L./Forn.	Mod.	81	53	362	282	279	610	185	1.718	119	31	6	88	87	45	69	2	127	96	313	313	108	17	528	303	6	446	30	56	120	2			
J. Dachas	Prop.	Prog.	55	55	52	38	76	111	277	1	2	88	85	85	123	200	354	1	127	96	314	314	105	1	529	303	37	446	30	56	120	2			
J. Romeu	Prop.	Prog.	56	56	65	38	44	89	111	347	1	94	201	88	87	127	1	1	1	127	96	315	315	104	1	527	303	6	446	30	56	120	2		
P. Palachs	P.L./Adv.	Prog.	146	56	66	39	47	84	113	349	3	1	201	86	86	127	42	1	1	127	96	316	316	103	1	528	303	6	448	30	56	120	2		
J. Fabrés	Prop.	Prog.	145	9	60	34	33	73	36	236	3	1	201	85	85	4	353	1	127	96	317	317	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2			
J. Manso i Juliol	Mill.	Mod.	88	53	367	278	278	611	183	1.717	119	31	5	88	87	45	69	2	127	96	318	318	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2			
J. Rodriguez	Mill.	Mod.	80	53	349	268	268	581	182	1.659	119	31	6	88	87	45	68	2	127	96	319	319	104	1	528	303	6	446	30	56	120	2			
J. Ferrer i Roca	Prop/His.	Prog.	32	32	56	37	40	79	112	324	1	1	88	88	127	127	2	1	1	127	96	320	320	104	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
F. Martinez de la Rosa	Fun.	Mod.	18	34	326	256	279	566	198	1.618	47	1	1	88	88	42	354	1	127	96	321	321	104	1	528	303	6	446	30	56	120	2			
J. Vilaregut	Fab.	Prog.	145	54	15	5	14	21	80	135	1	104	201	88	87	128	201	354	1	127	96	322	322	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
L. Milans del Bosch	Mill.	Prog.	145	6	12	4	12	6	34	34	1	100	201	88	87	201	1	1	1	127	96	323	323	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
M. Pons	P.L./Adv.	Prog.	25	5	2	4	21	4	36	36	1	96	201	88	85	1	196	1	1	127	96	324	324	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
P. Morat	Com.	Mod.	25	12	9	9	19	4	47	47	1	201	88	86	3	3	1	1	1	127	96	325	325	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
G. Alvarez	P.L./Adv.	Prog.	146	6	6	4	3	9	22	22	1	7	201	86	86	200	1	124	1	124	96	326	326	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2		
G. Roviralta	Prop/His.	Prog.	145	6	25	10	3	8	21	3	3	86	86	86	200	1	124	1	124	96	327	327	106	1	528	303	6	446	30	56	120	2			

En els districtes de Colella, Copons, Esparraguera, Moià, Roda de Ter i Sant Sadurni d'Anoia no es va formar la taula electoral.

* Nomes quatre candidats van tenir votacions superiors a la majoria absoluta, que era de 3.984 vots (la meitat més un).

Fonts: ADP Bar.; Litgall 124: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.
AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. abril-maig de 1843.

Notes.

1.- Francesc Vinyes, Pau Torrens i Miralda i Joan Agell van renunciar a l'escó. Descanxen els motius.

ELECCIONS DEL 24, 25, 26, 27 i 28 DE MARÇ DE 1843
(2ª VOLTA).

Candidats	Cens		Participació en %		Categories Tendència socio-prof. política	Barcelona		Berga	Borredà	Caldes de Montb.	Calef	Cardona	Cerdanyola	Esparraguera	Gràcia	Granollers	Manresa	Martorell	El Masnou	Mataró	Molins	Prats de Lluçanès	Roda de Ter	Sabadell	Sallent	Sant Andreu	Sant Boi Llobregat	Sant Celoni	Sant Feliu	Sant Sadurni	Santpedor	Tarrassa
	Votants	Participació en %	1er. Con.	2er. Con.		3er. Con.	4er. Con.																									
J. Vilaregut	163	410	154	82	91	137	216	680	4	1	229	202	94	86	111	402	92	201	408	607	28	28	100	234	490	195	50	395	21	220		
J. Prim (1)	159	409	139	79	82	117	202	618	1	1	229	202	93	86	112	401	87	201	409	513	28	28	14	234	491	193	50	395	23	220		
J. Vertosa	163	410	162	82	89	147	226	706	5	1	229	202	93	86	113	402	13	201	408	606	28	28	102	22	491	193	50	395	39	229		
J. de Lope	159	410	145	77	87	107	200	616	2	1	229	202	94	86	112	402	18	201	409	570	28	28	99	22	490	193	4	395	39	229		
J. Romau (2)	159	410	155	78	87	128	214	662	4	1	229	202	94	86	113	400	13	201	408	583	28	28	98	22	490	193	4	395	27	229		
L. Vilans del Rosell	159	410	139	76	82	121	195	613	1	1	229	202	93	86	113	402	13	201	408	571	28	28	102	22	490	193	3	395	39	229		
B. Palachs	159	410	143	76	73	113	195	600	1	1	229	202	93	86	111	400	13	201	408	573	28	28	13	22	490	193	49	395	39	229		
E. Sayrà (2)	159	410	143	78	79	116	197	595	4	1	229	202	94	86	113	400	13	201	408	574	28	28	105	22	490	193	4	395	27	229		
Marqués de Miraflores	54	1	333	258	231	539	154	1515	143	38			97	107			98			452	49		49	214			46	89	39		17	
J. Bertren i Ros	54	1	334	257	233	536	154	1514	143	38			97	107			98			440	49		49	214			46	89	39		17	
F. Martínez de la Rosa	54	1	331	256	232	537	152	1508	145	38			97	106			98			438	49		49	214			46	89	39		16	
J. Casadesus	54	1	334	257	232	539	146	1503	145	38			96	104			97			437	49		49	214			46	87	39		18	
D. Ruiz de la Vega	54	1	322	255	231	525	146	1499	144	38			97	99			97			424	49		49	214			46	89	39		18	
J. M. Gispert	54	1	327	256	230	534	148	1495	143	38			97	106			20			437	49		49	214			46	89	39		17	
J. Menso i Juliol	54	1	328	255	231	531	151	1496	143	38			97	105			25			435	49		49	214			46	89	39		7	
J. Alcoriza	50	1	315	253	229	524	127	1449	143	38			97	106			23			413	49		49	214			46	89	39		7	
J. Rodriguez	159	140	80	49	12	39	178	358	4	229				104						408	421		49	2			46	89	39		7	
M. Pers	50	1	324	254	227	524	149	1498	143	38			87	102			23			419	421		49	2			46	89	39		7	
V. Sisternas	1	263	71	30	74	85	20	280	1	202			94	86			13			126			49	22			49	89	39		7	
J. Oachs			3	2	1	9	15	3	1					7			13			126			49	22			49	89	39		7	

En els districtes de Calella, Copellades, Copons, Igualada i Sitges no es va formar la taula electoral.

Font: ADP Bar. i Lligall 124: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.
 Suplement al BOP Bar., nº 41, 4 d'abril de 1843.
 AC.: Llibros de registro de los Diputados, Leg. abril-maig de 1843.

Notes.

- 1.- Joan Prim va renunciar a l'Acta de Barcelona, doncs també va sortir elegit per Tarragona.
- 2.- Joan Romau i Esteve Sayrà no van jurar al carrer al Congrés, malgrat ser acceptades les seves respectives Actes.

ELECCIONS DEL 5, 6, 7, 8 I 9 DE DESEMBRE 1843.

Candidats	Cens	Votants	Participació en %	Categories		Tendència	Socio-prof.		Política																										
				Socio-prof.	Política																														
Batarras (1)																																			
Deyró	130	116	73	169	193	196	536	141	1.235	195	36	177	72	90	66	82	214	56	205	228	50	81	18	205	76	120	91	202	199	15	163	40	160	395	4.
Llauder	129	116	73	188	191	193	524	143	1.239	194	36	177	73	90	66	82	214	67	205	232	50	82	18	205	76	122	91	203	199	15	163	40	159	395	4.
Alcalá Galiano	129	116	73	185	193	191	518	139	1.226	194	36	177	69	90	46	82	214	67	199	231	50	82	3	205	76	122	91	203		15	163	40	160	392	4.
de la Pezuela	130	116	73	167	188	199	524	141	1.219	195	36	177	70	90	66	82	214	67	199	231	50	80	3	205	32	122	91	203	196	15	163	40	160	388	4.5
Martí d'Eixalba	129	116	73	187	191	200	536	137	1.251	195	36	177	70	90	66	82	214	67	199	231	50	82	3	205	76	122	91	203	199	15	163	40	160	379	4.4
de Me de Gispert	130	116	73	185	191	196	526	147	1.245	194	36	177	69	90	66	82	214	57	199	233	50	82	3	205	76	122	91	203	195	15	163	40	160	395	4.1
J. Me de Gispert	129	116	73	170	187	198	544	140	1.239	195	36	177	76	90	66	82	214	57	205	227	50	82	19	205	76	111	91	202	184	15	163	40	160	395	4.1
F. Perpiñá	130	116	73	129	169	62	478	90	928	194	36	177	75	90	66	82	213	56	205	227	50	82	18	205	31	111	91	203	44	15	163	40	159	340	4.0
L. Pinzón	129	116	73	167	177	190	549	139	1.222	195	36	177	71	90	66	82	214	47	130	222	50	80	3	205	32	122	91	202		163	40	159	386	4.0	
R. de Baccardí	19			169	125	49	510	64	977								12				50	82	3	205	73	106		24	5		40	382	3.1		
R. de Santillán	130	116	73	145	181	198	510	135	1.159	194	36	177	68	90	46	82	214	57	199	229	50	82	3	205	32	24	91	203	192	15	163	40	160	25	3.0
J. Prat i Miralles	51			112	30	178	460	142	922	195	36						11					82													2.9
Marqués de Miraflores	51	116	73	123	183	172	507	136	1.171		36						26					80													2.7
T. Coma i Miró	51			135	163	69	504	113	984	194	36						214			87		82													2.6
L. Milans del Bosch	78	116	73	89	60	169	85	53	451	195							56	148	224	50	82	15													2.0
J. Badia	121	116	73	29	6	22	51	130	194	36							34	205	228	50	82	19													2.0
A. Castell de Pons	78			13	6	81	29	129	2								55	205	162	50	82	15													1.5
I. Santjons																																			1.5
T. Tilla i Balaguer																																			1.2
J. F. Domenech																																			9.7
P. Morat																																			1.5

En els districtes de Calella, Cardener, Centelles, Granollers, Martorell, Prats de Lluçanès, Rode de Ter i Santpedor no es va formar la taula electoral. Es van crear els districtes d'Olost i Sant Feliu de Torelló que dividien els de Prats i Rode de Ter, respectivament. El de Gràcia es substituït per el de Sarrià.

Fonts: ADP Bar.: Lligall 125; Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.
AC.: Llibres de registre de los Diputados, Leg. octubre-desembre de 1843.

Notes.
1.- Els diputats electes de Barcelona no van tenir temps de presentar les seves Actas al Congrés doncs les sessions es van suspendre el 27 de desembre de 1843. A Barcelona les eleccions es van celebrar més tard que a la resta del Estat espanyol a causa de la situació política.

Cens	Participació en %	Barcelona		Berga	Borredà	Caldes de M.	Capellades	Cardena	Centelles	Esparraguer	Granollers	Igualada	Manresa	El Moixon	Mataró	Móra	Olost	Poble de Lil	Prats de Llu	Rode de Ter	Sallent	Sant Andreu	Sant Juli	Sant Celoni	Sant Feliu L.	St. Feliu Tor	Sarricà	Sitges	Vic	Vilanova			
		Ler. 2on.	3er. 4art.																												Sé. Total		
341	122	886	592	518	1321	649	3956	462	65	321	288	143	92	222	219	751	675	810	1.671	173	134	102	256	267	687	303	127	897	336	308	249	1371	65
101	75	205	115	165	382	242	1.109	348	62	57	74	108	69	172	234	145	82	688	958	28	96	72	109	228	594	124	109	221	331	281	64	416	13
246	615	231	198	319	289	323	280	733	954	178	216	755	719	275	300	192	121	649	373	162	716	106	954	654	965	409	358	249	995	912	258	303	2

Cens	Participació en %	Barcelona		Berga	Borredà	Caldes de M.	Capellades	Cardena	Centelles	Esparraguer	Granollers	Igualada	Manresa	El Moixon	Mataró	Móra	Olost	Poble de Lil	Prats de Llu	Rode de Ter	Sallent	Sant Andreu	Sant Juli	Sant Celoni	Sant Feliu L.	St. Feliu Tor	Sarricà	Sitges	Vic	Vilanova			
		Ler. 2on.	3er. 4art.																												Sé. Total		
341	122	886	592	518	1321	649	3956	462	65	321	288	143	92	222	219	751	675	810	1.671	173	134	102	256	267	687	303	127	897	336	308	249	1371	65
101	75	205	115	165	382	242	1.109	348	62	57	74	108	69	172	234	145	82	688	958	28	96	72	109	228	594	124	109	221	331	281	64	416	13
246	615	231	198	319	289	323	280	733	954	178	216	755	719	275	300	192	121	649	373	162	716	106	954	654	965	409	358	249	995	912	258	303	2

En els districtes d'Arenys de Mar, Calaf, Calella, Copons, Martorell, Sabadell Santpedor, Sant Sadurni d'Anoia, Terrassa i Vilafranca no es va formar la taula electoral. Es va crear el districte de La Pobla de Lillet com subdivisió del districte de Bagà.

Font: ADP Bar.: Lligall 132: Actes originals manusc. dels districtes electorals.
 BOP Bar., nº 118, 25 de setembre de 1844. Es reproduïx la Acta del escrutini general.
 AC.: Libros de registro de los Diputados, Leg. 1844-1846.

Notes.

- 1.- Francesc Perpinyà renuncià el 29 de desembre de 1844. El febrer de 1845 es fan les eleccions parcials per substituir-lo a ell i a J. M. de Gispert -que també renuncià per aquestes dades- que van ser guardades per el brigadier Francesc Mata i Alos 1 el ex-capità general del Principat Baró de Meer (les seves actes foren aprovades en la sessió del 7 de març de 1845). El Baró de Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 2.- El general R. M. de Narvaez renuncià a l'Acta de Barcelona, al ser també elegit per València.
- 3.- Carles Llauder renuncià a mitjats de 1845 al ser nomenat Governador civil de Girona. Del 23 al 27 de novembre es convoquen eleccions parcials per escollir els substituïts de C. Llauder i el Baró de Meer: van passar guanyades per el coronel Felix M. de Mesina i el Marqués de Castellodorsius al conseguir 5.189 i 4.738 vots respectivament en unes votacions on van participar 6.061 electors -el 30,1% del cens- (les seves Actes foren aprovades en la sessió del 19 de desembre de 1845).
- 4.- El gener de 1845 J. M. de Gispert renuncià a l'escó al ser nomenat Governador de Barcelona.

<u>Districtes</u>	<u>Seccions</u>	<u>Cens</u>	<u>1ª volta</u>		<u>2ª volta o parcial</u>	
			<u>votants</u>	<u>%</u>	<u>votants</u>	<u>%</u>
BARCELONA-LLOTJA	1 Llotja	600	70	11,7	62	10,3
	2 Ajuntament	577	69	12,0	78	13,5
	Total	1.177	139	11,8	140	11,8
BARCELONA-SANT PERE	S.u. Sant Pere	500	104	20,8		
BARCELONA-UNIVERSITAT	1 Diputació	513	84	16,4	120	23,4
	2 Hospital	441	54	12,2	73	16,5
	Total	954	138	14,5	193	20,2
BARCELONA-SANT PAU	1 La Patcada	419	74	17,7		
	2 Trinitaris	378	70	18,5		
	Total	797	144	18,1	60 ⁽¹⁾	7,5
MOLINS DE REI	1 Molins de Rei		78			
	2 Sant Sadurni		14			
	Total	351	92	26,2		
VILAFRANCA	1 Vilafranca	193	93	48,2		
	2 Vilanova	214	33	15,4		
	Total	407	126	31,0		
IGUALADA	1 Igualada		48			
	2 Esparraguera		21			
	3 Calaf ⁽²⁾	79	54	68,3		
	Total	328	142	43,6		
MANRESA	1 Manresa	264	109	41,3	142 ⁽³⁾	53,8
	2 Moyà	59	28	47,5	43	72,9
	3 Terrassa	116	21	18,1	58	50,0
	Total	439	158	36,0	243	55,3
BERGA	1 Berga	170	126	74,1	105	61,8
	2 Cardona	152	126	82,9	115	75,7
	3 Prats de Lluçanes	79	36	45,6	38	48,1
	4 Sellent	89	68	76,4	75	84,3
	Total	490	356	72,6	333	68,0
VIC	S.u. Vic	358	145	40,5		
GRANOLLERS	1 Granollers	196	92	46,9		
	2 Sabadell	105	70	66,7		
	Total	301	162	53,8		
ARENYS DE MAR	1 Arenys de Mar	257	63	24,5		
	2 Sant Celoni (4)		63			
	Total	257	63	24,5		
MATARÓ	S.u. Mataró	317	56	17,7		
<u>Total província de Barcelona</u>		<u>6.657</u>	<u>1.826</u>	<u>27,4</u>		
<u>Total districtes Barcelona-ciutat</u>		<u>3.428</u>	<u>525</u>	<u>15,3</u>		

Candidats	Categoria	Tendència	Total	1ª Volta		Votacions		2ª Volta o parc.	
				s.1,	s.2,	s.3,	s.4,	Total	s.1,
BARCELONA-LLOTJA									
R. Maresch i Ros	Com.	Mod.	59	16	43		78	24	54
J. Guell i Ferrer	Fab.	Mod/IIC	63	43	20		62	38	24
T. Illa i Balaguer	Fab.	Mod.	4	2	2				
Altres i vots blancs o nuls			7	6	1				
BARCELONA-SANT PERE									
T. Illa i Balaguer	Fab.	Mod.	68						
F. M ^a de Mesina	Mil.	Mod/Gov.	21						
R. Maresch i Ros	Com.	Mod.	7						
Altres i vots blancs o nuls			8						
BARCELONA-UNIVERSITAT									
J.M. Planas i Compte	P.L/Adv.	Mod.	47	43	4		104	79	25
S. Anton Pascual	P.L/Adv.	Mod/IIC	50	22	28		88	41	47
A. Xuriguier	Prop/His.	Mod.	17	9	8				
Altres i vots blancs o nuls			17	10	7		1		1
BARCELONA-SANT PAU									
J. de la Peña y Aguayo	Prop/His.	Mod/Gov.	106	58	48				
E. de Javier i Gonima	Prop/His.	Mod.	14	7	7				
F. M ^a de Mesina	Mil.	Mod/Gov.	3		3		47 ⁽¹⁾		
Altres i vots blancs o nuls			21	9	12		13		
MOLINS DE REI/SANT SADURNI.									
J. Manso de Juliol	Mil/His.	Mod/Gov.	49	49					
J. Castells		Mod/Gov.	41	27	14				
Altres i vots blancs o nuls			2	2					
VILAFRANCA/VILANOVA									
P. Batlle i Mascaró	Prop.	Mod.	110	92	18				
J. Castells		Mod/Gov.	14		14				
Altres i vots blancs o nuls			2	1	1				
IGUALADA/ESPARRAGUERA/CALAF ⁽²⁾									
C. Mas i Abat	P.L/Adv.	Mod/Gov.	71						
J. Ferrer i Roca			70						
Altres i vots blancs o nuls			1						
MANRESA/MAYA/TARRASSA									
L. Serra (6)	Fab/His.	Mod/Gov.	158	109	28	21			
A. de Villelobos	P.L/Pub.	Mod/IIC					159 ⁽³⁾		
J. M ^a de Paz	P.L/Adv.	Mod.					38		
J. Gibert							36		
Altres i vots blancs o nuls							10		

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	Total	1ª Volta				Votacions 2ª Volta o parcials				
				s.1,	s.2,	s.3,	s.4	Total	s.1,	s.2,	s.3,	s.4
BERGA/CARDONA/PRTS/SALLENT												
A. Jordà i Santandreu	Com.	Mod.	174	76	34	22	42	210	74	42	24	70
J. Calasanz de Abat		Mod/Gov.	171	50	92	14	15	122	31	73	13	5
Altres i vots blancs o nuls			11				11	1			1	
VIC												
P. de Barnola i Espona	Prop/His.	Mod.	91									
F. Coll i Jovas	P.L/Adv.	Mod.	53									
Altres i vots blancs o nuls			1									
GRANOLLERS/SABADELL												
R. de Casanova i Mir	Prop/His.	Mod.	92	91	1							
J.Mª de Gispert	Mil.	Mod/Gov.	69		69							
Altres i vots blancs o nuls			1	1								
ARENYS DE MAR/SANT CELONI (4)												
G. de Pallejà	Prop.	Mod.	42	42								
M. Tacón, fill	Prop.	Mod/Gov.	9	9								
D.Mª Vila	P.L/Adv.	Prog.	8	8								
Altres i vots blancs o nuls			4	4								

MATARO

J. Martí i Andreu	Com.	Mod.	55									
Altres i vots blancs o nuls			1									

Fonts: BOP Bar., nº 292 a 299, i 302-303, desembre de 1846.

AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 25, Exp. 5

NOTES.-

- 1.- El 17 de maig de 1847 es fan noves eleccions davant la renúncia de J. de la Peña y Aguayo
- 2.- Hi ha moltes reclamacions en la Acta de Calaf. A les Corts l'Acta va ser finalment aprovada però els resultats definitius -els que hem donat-, difereixen molt dels provisionals que eren els següents: R. de Pedrò i Marimon 64, C. Mas i Abat 34, J. Ferrer i Roca 22, i 3 vots nuls.
- 3.- El desembre de 1849 es celebren eleccions parcials davant la renúncia de Leodegari Serra. Els resultats d'aquestes parcials s'han tret de J. CARRERA PUJAL; Historia política de Catalunya en el siglo XIX, Vol. IV, pag. 144.
- 4.- A Sant Celoni no es va reunir la taula electoral i, per tant, no es van fer les eleccions.
- 5.- J. de la Peña y Aguayo renúncia a l'escó de Barcelona doncs també va ser elegit al districte de Cabra, Sevilla.
- 6.- L. Serra renúncia el octubre de 1849.

Districtes	Succions	Cens	1ª volta		2ª volta i parcial	
			vtants	%	vtants	%
BARCELONA-LLOTJA	1 Llotja		150		195	
	2 Ajuntament		142		184	
	Total	1.348	282	21,7	379	28,1
BARCELONA-SANT PERE	S.u. Sant Pere	683	86	12,6		
BARCELONA-UNIVERSITAT	1 Diputació	487	156	32,0	204	41,9
	2 Hospital	358	95	26,5	155	43,3
	Total	845	251	29,7	359	42,5
BARCELONA-SANT PAU	1 La Patacada		101			
	2 Trinitaris		49			
	Total	882	150	17,0		
MOLINS DE REI	1 Molins de Rei		178			
	2 Sant Sadurni		29			
	Total	351	207	59,0		
VILAFRANCA	1 Vilafranca		131			
	2 Vilanova		114			
	Total	446	245	54,9		
IGUALADA	1 Igualada		124			
	2 Esparraguera		44			
	3 Calaf		49			
	Total	328	217	66,2		
MANRESA	1 Manresa		180			
	2 Moya		20			
	3 Tarrassa		67			
	Total	419	267	63,7		
BERGA	1 Berga		113			
	2 Cardona		85			
	3 Prats de Lluçanes		47			
	4 Sallent		78			
	Total	555	323	58,2		
VIC	S.u. Vic	340	193	56,8		
GRANOLLERS	1 Granollers		92			
	2 Sabadell		55			
	Total	351	147	41,9		
ARENYS DE MAR	1 Arenys de Mar	167	74	44,3		
	2 Sant Celoni	120	86	71,7		
	Total	287	160	55,7		
MATARO	S.u. Mataró	301	205	68,1	193	64,1
<u>Total districtes de Barcelona-ciutat</u>		<u>3.758</u>	<u>779</u>	<u>20,7</u>		
<u>Total provincia de Barcelona</u>		<u>7.136</u>	<u>3.102</u>	<u>43,5</u>		

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	1ª volta				Votacions 2ª volta i parcials			
			Total	s.1.	s.2.	s.3.	s.4	Total	s.1.	s.2.
BARCELONA-LLOTJA										
S. Anton Pascual	P.L/Adv.	Mod/IIC	107	55	52		260	161	99	
R. Anglasesell	P.L/Adv.	Mod/Gov.	108	52	56		116	32	84	
C. de Fortuny	Prop/His.	Mod/Gov.	40	20	20					
Altres i vots blancs o nuls			37	23	14		3	2	1	
BARCELONA-SANT PERE										
T. Illa i Balaguer	Fab.	Mod/IIC	81							
F. Permanyer	P.L/Adv.	Mod/Gov.	2							
Altres i vots blancs o nuls			3							
BARCELONA-UNIVERSITAT										
J.F. Domenech	P.L/Adv.	Prog/IIC	118	52	66		213	105	108	
F. Romà		Mod/Gov.	110	90	20		135	91	44	
S. Anton Pascual	P.L/Adv.	Mod/IIC	11	8	3					
Altres i vots blancs o nuls			11	5	6		11	8	3	
BARCELONA-SANT PAU										
P. Madoz (1)	P.L/Adv.	Prog/IIC	129	94	35					
M. Clavé	Fab.	Mod.	9	5	4					
Altres i vots blancs i nuls			12	3	9					
MOLINS DE REI/SANT SADURNI										
J. Manso i Juliol (2)	Mil.	Mod/Gov.	117	95	22					
M.J. de Torres		Prog.	79	72	7					
Altres i vots blancs o nuls			11	11						
VILAFRANCA/VILANOVA										
M. Almirall i Ballester (3)			132	99	33					
M. Baldesano		Mod.	108	28	80					
Altres i vots blancs o nuls			5	4	1					
IGUALADA/ESPARREGUERA/CALAF										
R. Padró i Marimon		Mod.	109	34	31	44				
C. Mas i Abat	P.L/Adv.	Mod/Gov.	106	90	12	4				
Altres i vots blancs o nuls			2		1	1				
MANRESA/MOYA/TERRASSA										
A. de Villalobos	P.L/Pub.	Mod/IIC	168	132	3	33				
J. Rovis		Mod/gov.	53	32	17	4				
F. Pi i Margall	P.L/Adv.	Dem.	40	11		29				
Altres i vots blancs o nuls			6	5		1				
BERGA/CARDONA/PRTS/SALLENT										
A. Jordà i Santandreu	Com.	Mod.	201	88	42	28	43			
F. Galobardes			112	24	34	19	35			
Altres i vots blancs o nuls			10	1	9					

Candidats i votacions.

<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>Socio-prof.</u>	<u>Tendència</u> <u>política</u>	<u>Total</u>	<u>1ª volta</u>				<u>Votacions 2ª volta i parcials</u>			
				<u>s.1.</u>	<u>s.2.</u>	<u>s.3.</u>	<u>s.4.</u>	<u>Total</u>	<u>s.1.</u>	<u>s.2.</u>	<u>s.3.</u>
VIC											
<u>J. Prim</u>	Mil.	Prog.	106								
<u>Marqués de la Cuadra</u>	Prop/His.	Mod/Gov.	86								
GRANOLLERS/SABADELL (4)											
Compte de San Luis	Prop/His.	Mod/Gov	82	80	2						
J. Sol i Padris	Prop.	Mod/IIC	64	11	53						
Altres i vots blancs o nuls			1	1							
ARENYS DE MAR/SANT CELONI											
<u>J. Xifre i Downing</u>	Prop/His.	Mod.	120	39	81						
<u>J.F. Pavia</u>		Mod/Gov.	16	16							
Altres i vots blancs o nuls			24	19	5						
MATARO											
<u>J. Martí i Andreu</u>	Com.	Mod.	93					108			
J. Vinyas i Feliu			74					84			
F. Feliu de la Peña			36								
Altres i vots blancs o nuls			2					1			

Fonts: BOP Bar., nº 106 a 117, setembre de 1850. ADP Bar., Lligall 148.

Notes.

- 1.- Pascual Madoz renuncia el novembre de 1850. El substitueix Manuel José de Torres, també del partit progressista. No tenim notícies de les eleccions parcials.
- 2.- El general Manso, Comte de Llobregat, renuncia el febrer de 1851. No es va elegir a cap substitut doncs el Congrés es va dissoldre a l'abril.
- 3.- Sembla que Manuel Almirall no va presentar la Acta a les Corts, i es va elegir diputat a Manuel Baldesano.
- 4.- El Comte de San Luis, ministre de governació, va optar per l'escó de Cuenca. El comerciant i capitalista Joan Baptista Clavé va conseguir l'escó en unes eleccions parcials molt apretades amb Josep Sol i Padris, candidat del Institut Industrial. Sembla que Clavé va comprar vots, però desconeixem els resultats de la consulta. Veure J. CARRERA PUJAL; Historia política de Catalunya en el siglo XIX, Vol. IV, pag. 196.

<u>Districtes</u>	<u>Seccions</u>	<u>Cens</u>	<u>1ª volta</u>		<u>2ª volta i parcial</u>	
			<u>votants</u>	<u>%</u>	<u>votants</u>	<u>%</u>
BARCELONA-LLOTJA	1 Llotja		278			
	2 Ajuntament		209			
	Total	1.349	487	36,1		
BARCELONA-SANT PERE	S.u. Sant Pere	684	275	40,2		
BARCELONA-UNIVERSITAT	1 Diputació	487	226	46,4	202	(1) 41,5
	2 Hospital	355	161	45,3	152	42,8
	Total	842	387	46,0	354	42,0
BARCELONA-SANT PAU	1 La Patcada		210			
	2 Trinitaris		153			
	Total	882	363	41,1		
MOLINS DE REI	1 Molins de Rei		172			
	2 Sant Sadurni		44			
	Total	351	216	61,5		
VILAFRANCA	1 Vilafranca		115			
	2 Vilanova		160			
	Total	446	275	61,7		
IGUALADA	1 Igualada		126			
	2 Esparraguera		64			
	3 Calaf		69			
	Total	328	259	78,9		
MANRESA	1 Manresa		121			
	2 Moyà		19			
	3 Tàrrasa		50			
	Total	419	190	45,3		
BERGA	1 Berga		135			
	2 Cardona		91			
	3 Prats de Lluçanès		54			
	4 Sallent		71			
	Total	555	351	63,2		
VIC	S.u. Vic	340	187	55,0		
GRANOLLERS	1 Granollers		162			
	2 Sabadell		87			
	Total	351	249	70,9		
ARENYS DE MAR	1 Arenys de Mar	167	88	52,7		
	2 Sant Celoni	120	83	69,2		
	Total	287	171	59,6		
MATARO	S.u. Mataró	301	189	62,8	218	72,4
<u>Total districtes de Barcelona-ciutat</u>		<u>3.757</u>	<u>1.512</u>	<u>40,2</u>		
<u>Total provincia de Barcelona</u>		<u>7.135</u>	<u>3.599</u>	<u>50,4</u>		

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	1ª volta				Votacions		2ª volta i parcials			
			Total	s.1	s.2	s.3	s.4	Total	s.1	s.2	s.3	s.4
BARCELONA-LLOTJA												
E. Figueras	P.L/Adv.	Demo.	252	176	76							
M. Rodón		Mod/Gov.	133	55	78							
J. Agell	P.L/Cat.	Mod.	46	20	26							
M.J. de Torres		Mod.	35	18	17							
Altres i vots blancs o nuls			21	9	12							
BARCELONA-SANT PERE												
I. Cerdà	P.L/Eng.	Demo.	145									
J.M. de Gispert	Mil.	Mod/Gov.	122									
Altres i vots blancs o nuls			8									
BARCELONA-UNIVERSITAT												
J.F. Domenech (1)	P.L/Adv.	Prog.	201	106	95							
R. Anglasell	B.L/Eco.	Mod/Gov.	173	113	60							
J. Prim	Mil.	Prog.					225	118	107			
F. Lujan	Mil.	Prog.					124	82	42			
Altres i vots blancs o nuls			11	7	4		5	3	2			
BARCELONA-SANT PAU												
J. Vilaregut	Feb.	Prog.	211	143	68							
J. Bravo Murillo	Fun.	Mod/Gov.	144	63	81							
Altres i vots blancs o nuls			8	4	4							
MOLINS DE REI/SANT SADURNI												
J. Ceriola i Flequer	Com.	Mod.	187	145	42							
J.A. Font			28	27	1							
Altres i vots blancs o nuls			1		1							
VILAFRANCA/VILANOVA												
M. Baldasano		Mod/Gov.	183	36	147							
R. Soler		Prog.	87	76	11							
Altres i vots blancs o nuls			5	3	2							
IGUALADA/ESPARRAGUERA/CALAF												
C. Mas i Abat	P.L/Adv.	Mod/Gov.	137	96	25	16						
R. de Pedró i Marimón		Mod.	120	30	37	53						
Altres i vots blancs o nuls			2		2							
MANRESA/MOYA/TARRASSA												
A. de Villalobos	P.L/Pub.	Mod/Gov.	189	121	18	50						
Altres i vots blancs o nuls			1		1							
BERGA/CARDONA/PRATS/SALLENT												
F. Moragas i Ubach	P.L/Adv.	Mod/IIC.	184	109	3	50	22					
J. Rovis		Mod/Gov.	115	11	66	4	34					
J. Nadal			50	15	22		13					
Altres i vots blancs o nuls			2				2					

Candidats i votacions.

<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>Socio-prof.</u>	<u>Tendència</u> <u>política</u>	<u>1ª volta</u>		<u>Votacions</u>	
			<u>Total</u>	<u>s.1,s.2,s.3,s.4</u>	<u>Total</u>	<u>2ª volta i parcials</u> <u>s.1,s.2,s.3,s.4</u>
VIC						
<u>P. Moret</u>	Com.	Mod/Gov.	151			
<u>M. de Chaves</u>			29			
Altres i vots blancs o nuls			7			
GRANOLLERS/SABADELL						
<u>J. Sol i Padris</u>	Prop.	Mod/IIC	137	66	71	
<u>J.B. Clavé</u>	Com.	Mod.	112	96	16	
ARENYS DE MAR/SANT CELONI						
<u>J. Xifré i Downing</u>	Prop/His.	Mod/Gov.	169	86	83	
Altres i vots blancs o nuls			2	2		
MATARÓ						
<u>J.F. Domenech</u>	P.L/Adv.	Prog.	67			129
<u>J. Martí i Andreu</u>	Com.	Mod/Gov.	94			87
<u>J. Illas i Vidal</u>	P.L/Adv.	Mod/IIC	15			
Altres i vots blancs o nuls			13			2

Fonts: BOP Bar., nº 57 a 60 i Suplementos del 14 i 19 de maig de 1851. AC., Libros de registro de los Diputados, Cortes de 1851-1852.

Notes.

1.- Jacint Felix Domenech va ser elegit en dos districtes, el de Barcelona-Universitat i el de Mataró en una segona volta. Va renunciar a l'escó de Barcelona i es van fer unes eleccions parcials, on es va elegir finalment a Joan Prim.

<u>Districtes</u>	<u>Cens</u>	<u>votants</u>	<u>%</u>	<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>socio-prof.</u>	<u>Tendencia</u> <u>política</u>	<u>votacions</u>
BARCELONA-LLOTJA	843	398	47,2	<u>R. Martí d'Eixalà</u>	P.L/Adv.	Cons.	259
BARCELONA-SANT PERE	493	94	19,1	<u>J. Agell</u>	P.L/Cat.	Cons.	90
BARCELONA-UNIVERSITAT	554	222	40,1	<u>J. Prim</u>	Mil.	Prog.	166
BARCELONA-SANT PAU	510	219	42,9	<u>J. Vilaregut</u> <u>J. Güell i Ferrer</u> Altres i vots blancs o nuls	Fab. Fab.	Prog. Cons/IIC	131 86 2
MOLINS DE REI	478	293	61,3	<u>J. Curiola i Flaquer</u>	Com.	Mod/Gov	190
VILAFRANCA ⁽¹⁾	483	464	96,1	R. Soler M. Baldasaró Altres i vots blancs o nuls		Prog. Mod/Gov.	235 217 12
IGUALADA	491	228	46,4	<u>C. Mas i Abat</u>	P.L/Adv.	Cons.	227
MANRESA	523	157	30,0	<u>A. de Villalobos</u>	P.L/Pub.	Cons/IIC	155
BERGA	576	411	71,3	<u>F. Moragas i Ubach</u>	P.L/Adv.	Cons.	230
VIC	426	258	58,9	<u>P. Moret</u>	Com.	Mod/Gov.	188
GRANOLLERS	454	179	39,4	<u>J. Sol i Padrís</u>	Prop.	Cons.	179
ARENYS DE MAR	298	208	69,8	<u>J. Xifré i Downing</u>	Prop/His.	Mod/Gov.	113
MATARÓ	410	313	76,3	<u>J.F. Domenech</u> ⁽²⁾	P.L/Adv.	Prog.	162
<u>Total districtes Barce.</u>	<u>2.400</u>	<u>933</u>	<u>38,9</u>				

Tot. provincia Barcel. 6.539 3.444 52,7

↑ Fonts: AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1853, i AC., Exps. de Credenciales
↓ de los Diputados, Llig. 33, Exp. 3.

Notes.

1.- Sembla que va haveri moltes irregularitats en aquestes eleccions. Al Arxiu de les Corts hi ha un voluminos expedient amb la sençió de "grave", i cap dels dits candidats va arribar a ser diputat.

2.- Jacint Felix Domenech va renunciar el dia 9 de desembre de 1853, per ser nomenat Senador. En aquests moments ja formava part del govern ultra-moderat de Sartorius.

ELECCIONS DEL 24, 25 i 26 D'OCTUBRE DE 1854
(1ª VOLTA). *

Cens	Arenys de Mar	Barcelona					Berga	Caldes de Mont.	Calaf	Calella	Capellades	Cardener	Centelles	Cervera	Esperreguera	Gràcia	Granollers	Igualada	Manresa	Martorell	El Masnou	Mataró	Moià	Prats de Lluçanès	Roda de Ter	Sabadell	Sallent	Sant Andreu	St. Boi de Llob.	Sant Celoni	Sant Feliu Llob.	Sant Sadurni	Santpedor	Terrassa	Vic	Vilafreixa	Vilanova	TOTAL
		1er.	2on.	3er.	4art.	Total																																
595	836	1943	1197	1028	1824	5.992	329	375	116	426	382	184	150	148	116	809	865	740	589	417	582	3.393	131	112	297	701	223	868	378	174	1.032	163	81	765	532	544	634	24.051
282	542	444	244	198	429	1.315	63	186	98	223	192	84	48	103	98	372	363	438	193	239	303	674	36	9	74	360	72	237	114	152	624	61	25	330	338	303	210	8.761
47.4	61.2	22.9	20.4	19.3	23.5	21.9	19.1	49.6	84.5	52.3	50.3	45.7	32.0	69.6	52.7	46.0	42.0	59.2	32.8	57.3	52.1	19.9	27.5	0.8	24.8	51.3	32.3	27.3	30.1	87.4	60.5	37.4	30.9	43.4	63.5	55.7	33.1	36.4

Candidats	Categories		Tendencia	Cens																																					
	sociol.	prof.		1er.	2on.	3er.	4art.	Total	Berga	Caldes de Mont.	Calaf	Calella	Capellades	Cardener	Centelles	Cervera	Esperreguera	Gràcia	Granollers	Igualada	Manresa	Martorell	El Masnou	Mataró	Moià	Prats de Lluçanès	Roda de Ter	Sabadell	Sallent	Sant Andreu	St. Boi de Llob.	Sant Celoni	Sant Feliu Llob.	Sant Sadurni	Santpedor	Terrassa	Vic	Vilafreixa	Vilanova	TOTAL	
D. Dulce	Mil.	Prog.	274	541	426	234	169	364	1.193	63	186	1	223	163	83	47	103	96	307	341	429	190	239	299	662	36	67	355	71	229	114	152	623	61	24	319	317	301	202	8.309	
R. Demallada	P.L/Adv.	Prog.	256	541	386	229	167	317	1.097	63	185	98	215	167	82	41	101	90	325	201	372	193	239	298	666	36	9	67	356	44	232	113	151	624	61	24	116	301	200	7.826	
J. Codina	P.L/Farm.	Prog.	262	541	370	213	157	336	1.076	63	186	98	205	157	81	40	102	76	300	178	266	160	238	288	597	4	9	13	354	42	228	111	152	603	18	204	115	299	199	7.265	
A. Ribot i Fontseré (1)	P.L/Pub.	Prog.	256	541	356	220	139	304	1.019	63	179	98	216	57	81	40	98	88	234	125	348	167	235	289	669	36	9	67	351	69	116	112	152	588	53	17	261	115	299	201	7.249
M. Manso de Zuñiga (2)	Mil.	Prog.	220	412	189	161	97	211	658	179	4	204	111	1	2	90	48	228	103	258	166	239	211	439	36		284	19	228	113	1	590	60	17	64	11	300	181	5.476		
N. de Franco	Prop/His.	Prog.	24	412	266	152	96	220	734	182	1	199	158	1		76	41	299	108	262	162	238	219	498	1	9	346	21	114	109		623	61	17			301	190	5.455		
P. Massades	P.L/Adv.	Prog.	194	412	161	132	85	139	517	177	58	209	58	1		78	43	261	109	241	162	236	215	413			348	22	201	76		598	61	17	46		194	4.937			
J. B. Guardiola (3)	P.L/Adv.	Prog.	205	412	169	136	51	129	495	183	2	200	138			67	41	240	77	197	165	239	191	440		9	345	34	116	102	1	584	56	17	46		1	135	4.738		
M. de la Concha	Mil.	Prog.	87	539	265	115	109	207	696	63	12	21	223	68	83	43	32	81	145	196	343	177	9	237	221	36	67	21	50	127	13	151	241		15	266	330	4	31	4.629	
J. Montaldo	P.L/Adv.	Demo.	201	412	151	122	35	100	408	130	1	210	137			74	2	252	82	202	155	225	205	497			340	18	64	34		576	54	17	41			127	4.364		
J. Prim	Mil.	Prog.	77	120	132	72	122	251	577	63	32	97	9	126	35	40	21	42	144	263	192	8	2	129	344	28	67	20	5	122	91	151	8		248	336	300	25	3.722		
J. T. Ventosa	Mil.	Prog.	31	412	131	67	24	48	270	183	1	7	136	1		80	39	217	89	202	163	222	202	258			346	28	115	47		547	51	9	44		182	157	3.690		
F. Camprodón	P.L/Pub.	Prog.	48	129	91	45		134	270	2	58	16	9	12	47		18	128	251	140	20	15	75	201			29	7	31	114	43	151			6	144	338	299	15	2.604	
A. de los Rios Rosas	P.L/Adv.	Mod.	279	129	139	63	15	112	329	3	1	223	13	1	40	47	37	86	143	27	5	1	238	62			67	137	26	16		152	125	37		6	2	294	14	2.539	
L. Figuerola	P.L/Adv.	Prog.	48	129	161	57	87	188	493	3	97	6	5	75	40	38	6	22	278	147	23	9	78	26			67	9		1	6	151	80		7	126	117	301	67	2.455	
C. Mas i Abat	P.L/Adv.	Mod.	41	129	122	48	52	146	369	1	6	97	11	135	69	40	22	56	55	210	199	29	25	66	157	36	67	14	27	3		151			7	209	117	1	2	2.349	
L. Parcat			20	181	99	126	49	55	329	106	78	1	128			77	40	215	84	205	141	235	2	13			11	16	32	13		3	58	8	40			125	2.161		
F. Pi i Margall	P.L/Adv.	Demo.	4	1	213	125	36	111	485					53				139	10	1		221	21	274			207	22	102		520		9	34					2.080		
J. Molina i Negre	Prop.	Demo.	184	412	82	18	15	98	213	4	175						5	76				3	217	477		9	57		51		66				2	25		46	2.026		
F. M ^a de Mesina	Mil.	Prog.			123	39	49	45	256	1	2	98		77	83		103	56	45		292	24	2	2	201	36		9	29		5	1			7	270		299	142	1.739	
M. Duran i Bas	P.L/Adv.	Mod.	47	129	152	54	60	108	374	62	2		4	25	81	40	1	17	8	75	148	24		45		9	67	11		27		151	3		109	116	1	3	1.655		
F. Mesina (4)	Mil.	Prog.	45	129		20		104	124			8								84				79			67			187		157					338		1.560		
A. de Villalobos	P.L/Pub.	Mod.	7		42	25	30	62	159	1	2	39	3	2	34			61	57	118	156	47	1	5	185	2		6	1	119					14	106	227	1	12	1.369	
D. Serresplada	Prop.	Mod.	182	129		11	15	43	69	61		6	53								46		201	1	149			41			108	1	202					6	1.263		
J. Badia	Com.	Mod.	2		125	43	91	121	380	41		11		81				35	52	14		24	1	31	348	1	9	2	22	1	2			7	147	34		14	1.259		
E. Soler	Com.	Mod.	7		17		7	38	62	2				1	7			9	3	107	5	2	1	3			1	1	111	110	1	462			100	40	1		1.042		
J. Contreras		Mod.	5		55	9	3	26	93			206	8							3				23	219											296	121	1.019			
A. Borrego	P.L/Adv.	Mod.	1		47	38	59	123	267	1		15	2					32	50	14	156	23	1	5	35	36	32	8	21	123				7	183			4	1.018		
J. Illes i Vidal	P.L/Adv.	Mod.	9		59	21	48	63	191	1	3	2						36	49	12	7	27		2	178		32	5	29	4			6	123	261	2	2	989			
F. Laberon			185		14	30	6	68	118	1		205	92							15				20	4							1	103					9	899		
A. Terrades	P.L/Pub.	Demo.			100	70	20	49	239																														792		

En els districtes de Begà, Barredà, i Sitges no es va formar la taula electoral.

* Només es cobreixen 9 de les 13 plaques de diputat, doncs la majoria es de 4.381 vots.

Fons: ADP Bar.; Lligall 145: Actes originals manusc. dels districtes i Acta del escrutini general (1 de novembre de 1854).

BOP Bar., nº 152, novembre de 1854.

AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1854-1856.

Notes. 1.- Ribot i Fontseré es declarat subjecte a reelecció el maig de 1855. *des eleccions parcials es van fer el 19, 20 i 21 d'ab*

TONS DEL 13, 14 I 15 DE NOVEMBRE DE 1854
VOLTA).

Candidats	Cens	Votants	Participació en %	Arenys		Badalona		Barcelona		Berga	Caldes de Mont.	Calaf	Calella	Capellades	Cardener	Cobers	Centelles	Esparraguera	Gràcia	Granollers	Igualada	Manresa	Martorell	El Masnou	Mataró	Moià	Prats de Lluça.	Roda de Ter	Sabadell	Sallent	Sant Andreu	Sant Boi	Sant Celoni	Sant Feliu	Sant Sadurni	Santpedor		
				1er.	2on.	3er.	4on.	Total																														
J. Prim (1)	595	197	33%	247	536	207	178	217	235	211	222	485	455	333	810	547	364	304	457	470	417	604	239	646	622	229	412	652	268	460	600	572	734	868	501	160	333	
E. Mè de Masina	45	421	93%	45	421	231	80	83	243	637	72	74	39	130	299	31	25	104	69	198	287	230	139	19	114	368	52	80	30	73	285	278	151	34	25	1		
L. Figuerola	118	1	0.8%	112	193	235	101	115	237	688	1	18	50	132	72	76	108	105	66	219	149	197	28	260	244	417	50	73	202	110	28	34	2	421	12	2	1	
E. Campredó	112	193	172%	112	193	235	101	115	237	688	1	18	50	132	72	76	108	105	66	219	149	197	28	260	244	417	50	73	202	110	28	34	2	421	12	2	1	
J. Montalvo	69	291	421%	69	291	126	82	41	128	377	110	14	29	40	16	84	1	88	17	202	83	209	123	251	249	430	2	73	315	117	32	253	151	77	27	1		
F. Pi i Margall	11	280	254%	11	280	149	95	49	141	434	67	104	30	29	16	84	1	88	17	202	83	209	123	251	249	430	2	73	315	117	32	253	151	77	27	1		
J. Molins i Negre	77	280	363%	77	280	115	72	34	132	353	65	152	13	29	231	86	17	215	191	88	183	204	1	256	273	508	1	73	299	15	241	104	24	104	24	13	2	
C. Mas i Abat	24	191	795%	24	191	169	46	51	197	463	7	69	35	4	273	84	26	10	50	151	290	36	17	1	170	4	73	299	15	241	104	24	104	24	13	2		
J. T. Ventosa	56	27	48%	56	27	27	27	127	69	250	3																											
L. Parcet	4	1	25%	4	1	12	49	78	34	173	3																											
M. Duran i Bas						10	3	5	5	23	1																											
A. de los Rios Rosas						1	2	2	3	8																												

En els districtes de Baga i Borrredà no es van formar les taules electorals.

Fonsts: ADP Bar.; Lligall 144: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.

BOP Bar., n.º 159, desembre de 1854.
AC.: Llibres de registre de los Diputados, Leg. 1854-56.

Notes.

1.- Joan Prim va ser declarat subjecte a reelecció el 15 d'octubre de 1855. Les eleccions van tenir lloc els dies 17, 18 i 19 de novembre de 1855, seguint confirmat Prim per 3.752 vots, davant de Francesc Pi i Margall que va reunir-ne 1.741 -Cens: 23.808, votants: 6.457, participació: 27,1% (ADP Bar.; Lligall 146).

ELECCIONS DEL 25 I 26 DE MARS DE 1857.
Cens electoral i participació.

Districtes	Seccions	Cens	1ª volta		2ª volta i parcials	
			votants	%	votants	%
BARCELONA-LLOTJA	1 Llotja	689	273	39,6		
	2 Ajuntament	360	159	44,2		
	3 (1)	308	127	41,2		
	Total	1.357	559	41,2		
BARCELONA-SANT PERE	1 Sant Pere	484	175	36,2		
	2 (Afores)	446	246	55,2		
	Total	930	421	45,3		
BARCELONA-UNIVERSITAT	1 Diputació	491	248	50,5		
	2 Hospital	451	256	56,8		
	Total	942	504	53,5	423 ⁽²⁾	44,9
BARCELONA-SANT PAU	1 La Patacada	624	276	44,2		
	2 Trinitaris	561	247	44,0		
	Total	1.185	523	44,1		
MOLINS DE REI	1 Molins de Rei	442	309	69,9	329	74,4
	2 Sant Sadurni	99	78	78,8	83	83,8
	Total	541	387	71,5	412	76,1
VILAFRANCA	1 Vilafranca	289	159	55,0		
	2 Vilanova	267	190	71,2		
	Total	556	349	62,8		
IGUALADA	1 Igualada	330	208	63,0		
	2 Esparraguera	157	76	48,4		
	3 Calaf	100	58	58,0		
	Total	587	342	58,3		
MANRESA	1 Manresa	351	200	57,0	233	66,4
	2 Mojà	79	45	57,0	48	60,8
	3 Tàrrassa	152	89	58,5	143	94,1
	Total	582	334	57,4	424	72,8
BERGA	1 Berga	227	165	72,7		
	2 Cardona	121	65	53,7		
	3 Prats de Lluçanes	116	69	59,5		
	4 Sallent	96	84	87,5		
	Total	560	383	68,4		
VIC	S.u. Vic	468	317	67,7		
GRANOLLERS	1 Granollers	288	221	76,7		
	2 Sabadell	222	136	61,3		
	Total	510	357	70,0		
ARENYS DE MAR	1 Arenys de Mar	265	179	67,5		
	2 Sant Celoni	162	101	62,3		
	Total	427	280	65,6		
MATARO	S.u. Mataró	501	299	59,7		
<u>Total districtes de Barcelona-ciutat</u>		<u>4.414</u>	<u>2.007</u>	<u>45,5</u>		
<u>Total provincia de Barcelona</u>		<u>9.146</u>	<u>5.055</u>	<u>55,3</u>		

Candidats i votacions.

<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>Socio-prof.</u>	<u>Tendència</u> <u>política</u>	<u>Total</u>	<u>1ª volta</u>				<u>Votacions</u> <u>2ª volta i parcials</u>			
				<u>s.1</u>	<u>s.2</u>	<u>s.3</u>	<u>s.4</u>	<u>Total</u>	<u>s.1</u>	<u>s.2</u>	<u>s.3</u>
BARCELONA-LLOTJA											
<u>J. Güell i Ferrer</u>	Fab.	Cons.	335	137	110	88					
<u>B. Espartero</u>	Mil.	Prog.	211	128	53	30					
Altres i vots blancs o nuls			19	8	2	9					
BARCELONA-SANT PERE											
<u>J. Agell</u>	P.L/Cat.	Cons.	251	113	138						
<u>B. Espartero</u>	Mil.	Prog.	165	56	107						
Altres i vots blancs o nuls			5	4	1						
BARCELONA-UNIVERSITAT											
<u>R. Martí d'Eixalà (2)</u>	P.L/Adv.	Cons.	284	144	140						
<u>J. Prim</u>	Mil	Prog.	211	98	113						
Altres i vots blancs o nuls			9	6	3						
BARCELONA-SANT PAU											
<u>J. Illas i Vidal</u>	P.L/Adv.	Cons.	284	157	127						
<u>P. Madoz</u>	P.L/Adv.	Prog.	218	118	100						
Altres i vots blancs o nuls			9		9						
MOLINS DE REI/SANT SADURNI											
<u>R. Olsimellas</u>		Cons.	123	91	32		207	156	51		
<u>M.J. de Torres</u>		Mod.	164	135	29		205	173	32		
<u>A. Prats i Soler</u>	Com.	Prog.	100	83	17						
VILAFRANCA/VILANOVA											
<u>J. Ferrer i Vidal</u>	Fab.	Mod/Gov.	199	17	182						
<u>M. Lleó</u>			141	141							
<u>J. Mª Nin</u>		Prog.	8		8						
Altres i vots blancs o nuls			1	1							
IGUALADA/ESPARRAGUERA/CALAF											
<u>C. Mas i Abat (3)</u>	P.L/Adv.	Cons.	214	124	62	28					
<u>P. Madoz</u>	P.L/Adv.	Prog.	124	81	14	29					
Altres i vots blancs o nuls			4	3		1					
MANRESA/MOYA/TARRASSA											
<u>A. de Villalobos</u>	P.L/Pub.	Cons.	126	93	16	17	220	166	22	32	
<u>P. Gall</u>	Fab.	Mod/Gov.	156	77	23	56	203	67	26	110	
<u>F. Camprodon</u>	P.L/Pub.	Prog.	44	23	6	15					
Altres i vots blancs o nuls			1			1	1			1	
BERGA/CARDONA/PRTS/SALLENT											
<u>D. de los Rios y Rubio (4)</u>		Mod/Gov	326	165	65	24	72				
<u>P. de Barnola i Esposa</u>	Prop/His.	Mod.	57			45	12				

Candidats i votacions.

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	Votacions			
			1ª volta Total	2ª volta i parcial		
			s.1,s.2,s.3,s.4	Total	s.1,s.2,s.3,s.4	
VIC						
Comte de Fonollar	Prop/His.	Mod.	181			
P. Moret	Com.	Mod/Gov.	131			
Altres i vots blancs o nuls			5			
GRANOLLEERS/SABADELL						
R. de Casanovas (5)	Prop/His.		229	184	45	
J. de la Cruz Castellanos		Mod/Gov.	95	25	70	
V. Balaguer	P.L./Pub.	Prog.	33	12	21	
ARENYS DE MAR/SANT CELONI						
F. Forts i Casamajor (5)			173	172	1	
J. Xifré i Downing	Prop/His.	Cons.	107	7	100	
MATARO						
J. Martí i Andreu	Com.	Cons.	194			
M. Mateu	Com.	Prog.	105			

Fonts: BOP Bar., nº 73 i següents, mars-abril de 1857. AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1857-1858.

Notes.

1.- A partir d'aquestes eleccions hi ha dos seccions o col·legis electorals mes: una que es la 3ª del districte Barcelona-Llotja, i un altre al de Barcelona-Sant Pere; no coneixem si van rebre cap nom, però la 2ª de Barcelona-Sant Pere arreblega a la majoria de votants de pobles de les afores: Sant Andreu, Sant Marti de Provençals, Horta, Moncada, etc.

2.- Ramón Martí d'Eixelà va morir el maig de 1857, just després de ser nomenat diputat. Es van celebrar eleccions parcials que donaren el següent resultat: Ramón Permanyer 268 vots, Pascual Madoz 130 i Francesc Camprodon 25. Així el conservador R. Permanyer va ser nomenat diputat per aquest districte. Per els resultats, veure J. CARRERA PUJAL; Historia política de Catalunya en el siglo XIX, Vol. IV, pag. 336.

3.- C. Mas i Abat renuncia el febrer de 1858 al ser nomenat governador civil de Toledo. El substituirà el fabricant del partit conservador Joan Federic Montades, en eleccions parcials celebrades el 20 d'abril de 1858; no tenim notícies dels resultats.

4.- A l'Arxiu de les Corts no indica que cap diputat haguí pres l'escó per Berga.

5.- Ramón Casanovas va renunciar el desembre de 1857, sense haver pres possessió de l'escó. Es van fer eleccions parcials el 23 de mars de 1858, guanyant la plaça de diputat el fabricant Pere Turrull.

6.- Francesc Forts no va prendre possessió de l'escó, ^{doncs les eleccions a ran d'eleccions nuls.} ~~no tenim notícies de quan va renunciar definitivament.~~ El 20 d'abril de 1858 es fan eleccions parcials que guanya Josep Figueres, de qui no tenim cap informació.

Districtes	Seccions	Cens	1ª volta		2ª volta i parcials	
			vtants	%	vtants	%
BARCELONA-LLOTJA	1 Llotja		269		323	
	2 Ajuntament		339		454	
	3		240		321	
	Total	1.983	848	42,8	1.089	54,9
BARCELONA-SANT PERE	1 Sant Pere		222			
	2 (Afores)		298			
	Total	1.821	520	28,6	779 ⁽¹⁾	42,8
BARCELONA-UNIVERSITAT	1 Diputació		280			
	2 Hospital		318			
	Total	1.170	598	51,1		
BARCELONA-SANT PAU	1 La Patcada		442			
	2 Trinitaris		356			
	Total	1.899	798	42,0		
MOLINS DE REI	1 Molins de Rei	456	360	78,9		
	2 Sant Sadurni	137	111	81,0		
	Total	593	471	79,4		
VILAFRANCA	1 Vilafranca		246		267	
	2 Vilanova		194		243	
	Total	618	440	71,2	510	82,5
IGUALADA	1 Igualada	358	281	78,6		
	2 Esparraguera	157	111	70,7		
	3 Calaf	100	56	56,0		
	Total	615	448	72,8	401 ⁽²⁾	65,2
MANRESA	1 Manresa		279			
	2 Moxà		44			
	3 Tarrassa		150			
	Total	751	473	63,0		
BERGA	1 Berga	239	131	54,8		
	2 Cardona	127	82	64,6		
	3 Prats de Lluçanes	116	63	54,3		
	4 Sallent	96	42	43,7		
	Total	583	318	54,5	228 ⁽³⁾	38,8
VIC	S.u. Vic	543	290	53,4		
GRANOLLERS	1 Granollers		124			
	2 Sabadell		147			
	Total	686	271	39,5		
ARENYS DE MAR	1 Arenys de Mar		140			
	2 Sant Celoni		137			
	Total	474	277	58,4		
MATARÓ	1 Mataró ⁽⁴⁾		239		259	
	2 El Masnou		149		169	
	Total	534	388	72,7	428	80,1
Total districtes de Barcelona-ciutat		6.873	2.764	40,2		
Total <u>provincia de Barcelona</u>		12.270	6.140	50,0		

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	1ª volta				Votacions 2ª volta i parcials			
			Total	s.1	s.2	s.3, s.4	Total	s.1	s.2	s.3, s.4
BARCELONA-LLOTJA										
J. Gdell i Ferrer (5)	Fab.	U.L.	416	90	193	133	584	127	271	186
P. de la Esclosura	P.L/Pub.	Prog.	374	158	129	87	499	194	182	123
E. Figueres	P.L/Adv.	Demo.	37	18	13	6				
Altres i vots blancs o nuls			9	3	3	3	6	2	1	3
BARCELONA-SANT PERE										
J. Badia (1)	Com.	U.L.	272	121	151					
I. Gurrea		Prog.	208	83	125					
F. Pi i Margall	P.L/Adv.	Demo.	33	15	18					
Altres i vots blancs o nuls			7	3	4					
BARCELONA-UNIVERSITAT										
L. Figuerola	P.L/Adv.	Prog.	308	145	163					
F. Permanyer	P.L/Adv.	U.L.	263	123	140					
E. Castelar	P.L/Adv.	Demo.	13	6	7					
Altres i vots blancs o nuls			12	5	7					
BARCELONA-SANT PAU										
P. Madoz	P.L/Adv.	Prog.	412	211	201					
J. Illas i Vidal	P.L/Adv.	U.L.	356	213	143					
P. Pomès i Miguel		Demo.	21	15	6					
Altres i vots blancs o nuls			11	5	6					
MOLINS DE REI/SANT SADURNI										
A. Prats i Soler	Com.	Prog.	293	231	62					
J. Masó i Juliol	Mil.	Mod.	178	129	49					
VILAFRANCA/VILANOVA										
M. Baldasano		Mod.	181	4	177		265	31	234	
M. Lleó			209	203	6		243	234	8	
L. de Ballester			50	39	11					
IGUALADA/ESPARRAGUERA/CALAF										
C. Mas i Abat (2)	P.L/Adv.	U.L.	224	156	53	15				
P. Madoz	P.L/Adv.	Prog.	220	124	55	41				
Altres i vots blancs o nuls			4	1	3					
MANRESA/MOYA/TARRASSA										
J. M ^{rs} de Paz	P.L/Adv.	Mod.	250	148	20	82				
A. de Villalobos	P.L/Pub.	U.L.	215	133	20	62				
Altres i vots blancs o nuls			18	8	4	6				
BERGA/CARDONA/PRATS/SALLENT										
F. Torrecilla (3)			210	112	37	51	10			
F. Balaguer			107	19	45	11	32			
Altres i vots blancs o nuls			1			1				

Candidats	Categoria Socio-prof.	Tendència política	1ª volta				Votacions 2ª volta i parcials			
			Total	s.1,	s.2,	s.3,	s.4	Total	s.1,	s.2,
VIC										
P. Moret	Com.	Mod.	289							
Altres i vots blancs o nuls			1							
GRANOLLERS/SABADELL										
P. Turrull	Fab.	U.L.	245	98	147					
P. Masades	P.L/Pub.	Prog.	25	25						
Altres i vots blancs o nuls			1	1						
ARENYS DE MAR/SANT CELONI										
J. Xifré i Downing	Prop/His.	U.L.	277	140	137					
MATARÓ/EL MASNOU										
J.F. Muntades	Fab.	U.L.	128	44	84	218	104	114		
J. Martí i Andreu	Com.	Mod.	156	136	20	201	148	53		
M. Mateu	Com.	Prog.	97	55	42					
Altres i vots blancs o nuls			7	4	3	9	7	2		

Fonts: BOP Bar., nº 262 a 267, i 272 a 274, novembre de 1858. AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1858-1863.

Notes.

5. Joan Góell i Ferrer renuncia el 4 de desembre de 1862. En les eleccions parcials, guanya el democrata Estanislau Figueres amb els següents resultats: cens, 1.588; votants 615, dels quals Figueres n'obté 387.
- 1.- Jaume Badia renuncia el 30 de maig de 1860. En les eleccions parcials, Francesc Permanyer aconseguix l'escó amb 482 vots.
- 2.- C. Mas i Abat renuncia el 11 de febrer de 1859 per ser nomenat governador civil a Alacant. El substitueix Antoni Castells, que en les eleccions parcials del 27 d'abril de 1859 obté 263 vots.
- 3.- Francisco Torrecilla renuncia el 9 de novembre de 1859, però s'el torna a elegir en les eleccions parcials del 2 de juny de 1860, quan obté 200 vots.
- 4.- El districte de Mataró es subdivideix el 1858 en dues seccions, la segona amb el col·legit electoral a El Masnou.

<u>Districtes</u>	<u>Cens</u>	<u>vorants</u>	<u>%</u>	<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>Socio-prof.</u>	<u>Tendencia</u> <u>politica</u>	<u>votacions</u>
BARCELONA-LLOTJA	1.578	250	15,8	M. Duran i Bas	P.L/Adv.	U.L.	247
BARCELONA-SANT PERE	1.555	435	28,0	F. Permanyer	P.L/Adv.	U.L.	433
BARCELONA-UNIVERSITAT	1.363	152	11,1	F. Barret	P.L/Adv.	U.L.	146
BARCELONA-SANT PAU	1.435	136	9,5	P. Madoz (1)	P.L/Adv.	Prog.	132
MOLINS DE REI	601	439	73,0	A. Prats i Soler	Com.	Prog.	241
VILAFRANCA	647	215	33,2	M. Baldasano		Mod.	210
IGUALADA	786	375	47,7	M.M ^a de Uhagón			374
MANRESA	790	462	58,5	J.M ^a de Paz	P.L/Adv.	Mod.	369
BERGA	584	420	71,9	J. Girona	Com.	U.L.	215
VIC	541	239	44,2	P. Moret (2)	Com.	Mod.	206
GRANOLLERS	803	251	31,3	R. Anglasell (3)	P.L/Eco.	U.L.	250
ARENYS DE MAR	523	269	51,4	J. Xifré i Downing	Prop/Mis.	U.L.	269
MATARO	577	301	52,2	M. Biada	Com.	U.L.	214
<u>T. districtes Barce.</u>	<u>5.931</u>	<u>973</u>	<u>16,4</u>				
<u>T. prov. Barcelona</u>	<u>11.783</u>	<u>3.944</u>	<u>33,5</u>				

Fonts: BOP Bar., n^o extraordinari del 12 d'octubre de 1863 i següents. AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1863-1864.

Notes.

- 1.- Renuncia el 13 de novembre de 1863, però no es van celebrar eleccions per ocupar l'escó que havia deixat vacant Pascual Madoz.
- 2.- Pere Moret va morir el agost de 1864, quan ja s'havien suspes les Corts de la legislatura de 1863-1864.
- 3.- Ramón Anglasell va morir el 13 de gener de 1864. El 3 de mars de 1864 es celebren eleccions parcials que guanya el general J. Manso i Juliol, Comte de Llobregat; els resultats de les votacions foren els següents: cens, 803; votants, 276, tots els vots favorables a J. Manso.

<u>Districtes</u>	<u>Cens</u>	<u>votants</u>	<u>%</u>	<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>Socio-prof.</u>	<u>Tendència</u> <u>política</u>	<u>votacions</u>
BARCELONA-LLOTJA	1.656	340	20,5	<u>S. A. Pascual</u>	P.L/Adv.	U.L.	294
BARCELONA-SANT PERE	1.544	340	22,0	F. Permanyer (1)	P.L/Adv.	U.L.	334
BARCELONA-UNIVERSITAT	1.401	332	23,7	<u>T. Coma (2)</u>	Fab.	U.L.	226
BARCELONA-SANT PAU	1.449	32	2,2	<u>J. Illas i Vidal</u>	P.L/Adv.	U.L.	29
MOLINS DE REI	539	403	74,8	<u>R. Estruch i Ferrer</u> <u>A. Prats i Soler</u>	Prop/His. Com.	U.L. Prog.	253 149
VILAFRANCA	653	253	38,7	<u>L. de Ballester</u> <u>M. Baldasano</u>	Prop.	Mod.	151 101
IGUALADA	610	407	66,7	<u>M. Me de Unegón</u>			213
MANRESA	852	357	41,9	<u>J.Me de Paz</u>	P.L/Adv.	Mod.	356
BERGA	565	409	72,4	<u>M. Torrecilla</u> <u>F. Bertran i Amat</u>	P.L/Adv.	Mod. U.L.	261 147
VIC	575	199	34,6	<u>J. Safont i Lluch</u>	Prop/His.		199
GRANOLLERS	880	340	38,6	<u>J. Manso i Juliol</u>	Mil.	Mod.	340
ARENYS DE MAR	516	304	58,9	<u>J. de Cabiral i Pau</u>	Prop.	U.L.	304
MATARO	482	127	26,3	<u>C. de Fortuny i Sanromà</u>	Prop/His.		127
<u>T. districtes Barma.</u>	<u>6.050</u>	<u>1.044</u>	<u>17,3</u>				
<u>T. prov. Barcelona</u>	<u>11.722</u>	<u>3.843</u>	<u>32,8</u>				

Fonts: BOP Bar., n° 282 i següents, novembre-desembre 1864. AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1864-1865.

Notes.

1.- F. Permanyer i Tuyet va morir el 30 de desembre de 1864, sense haver jurat el destí de diputat. En les eleccions parcials s'elegeix a Bartolomé Fanès, amb els següents resultats: cens, 1544, votants 563 (35,6 % de participació) i el nou diputat n'obté 299 vots.

2.- Tomas Coma i Miró renuncia el 4 de gener de 1865. El substitueix el advocat Narcís Gay i Belfa en eleccions parcials que tenen el següent resultat: cens, 1401, votants 530 (37,8%) i Gay i Belfa n'obté 284.

CIRCUNSCRIPCIO DE BARCELONA

	Col.legis electorals					Total (1)
	Palau	St.Pere	Pi	St.Bertran	Afores	
<u>Cens</u>	2,023	1,483	1,438	1,919	1,221	8,084
<u>Votants</u>	503	350	301	424	514	2,092
<u>% Participació</u>	24,9	23,6	20,9	22,1	42,1	25,9

<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>socio-prof.</u>	<u>Tendencia</u> <u>política</u>						
M. Duran i Bas	P.L/Adv.	U.L.	422	272	205	330	359	1,589
J. Ferrer i Vidal	Fab.	U.L.	422	275	195	333	355	1,579
J. Illas i Vidal	P.L/Adv.	U.L.	424	268	195	315	362	1,564
F. Bertran i d'Amat	P.L/Adv.	U.L.	413	234	178	292	299	1,420
S.A. Pascual	P.L/Adv.	U.L.	198	168	191	257	459	1,273
N. Gay i Belfa	P.L/Adv.	U.L.	130	130	171	154	456	1,073
J. Amell i Bou	Com.		352	177	132	215	86	962
P. Plandolit	Com.		305	147	108	159	83	802
P. Madoz	P.L/Adv.	Prog.	42	59	66	79	61	307
L. Figuerola	P.L/Adv.	Prog.	47	35	85	55	45	267
T. Illa i Balaguer	Fab.	U.L.	5	7	2	2	30	46
J. Canela i Reventos			7	7	13	15	2	44
Altres i vots blancs o nuls			73	71	53	123	83	403

CIRCUNSCRIPCIO DE MANRESA

	Col.legis electorals						Total
	Igualada	Manresa	St. Feliu	Tarrassa	Vila- franca	Vila- nova	
<u>Cens</u>	952	1.192	849	1.277	622	461	5,353
<u>Votants</u>	217	375	340	499	268	189	1,828
<u>Participació %</u>	22,8	31,5	40,0	39,1	43,1	41,0	35,3

<u>Candidats</u>	<u>Categoria</u> <u>socio-prof.</u>	<u>Tendencia</u> <u>política</u>							
J.M ^e de Paz	P.L/Adv	Mod.	171	360	294	479	172	114	1,656
J. Manso i Juliol	Mil.	Mod.	170	301	310	485	230	134	1,631
R. Estruch i Ferrer	Prop/His.	U.L.	200	324	328	377	224	166	1,619
L. Ballaster	Prop.		198	317	276	254	241	111	1,487
J.M ^e de Uhagón			195	297	211	382	225	96	1,451
J. de Escuder i Pigrau			74	52	49	19	51	49	294
M. de Baldasano			1	41	11	38	43	47	181
J. Collares						105			105
J. Amell i Bou	Com.							35	35
A. Prats i Soler	Com.	Prog.					34		34
E. Figueres	P.L/Adv.	Demo.			28				28
F. Pi i Margall	P.L/Adv.	Demo.			28				28
E. Castelar	P.L/Adv.	Demo.			17		1		18
Altres i vots blancs o nuls			26	6	35	60	64	39	231

CIRCUNSCRIPCIÓ DE VIC

Col.legis electorals

	<u>Arenys de Mar</u>	<u>Berga</u>	<u>Grano- llers</u>	<u>Mataró</u>	<u>Vic</u>	<u>Total</u>
<u>Cens</u>	735	586	815	782	950	3.868
<u>Votants</u>	488	275	217	263	410	1.653
<u>Participació en %</u>	66,4	46,9	26,6	33,6	43,2	42,7

<u>Candidats</u>	<u>Categoria socio-prof.</u>	<u>Tendència política</u>						
F. Camprodón	P.L./Pub.	Prog.	452	204	200	166	322	1.354
J. M. Fivaller	Prop.		432	214	210	221	254	1.331
J. Fernández de Cueto	P.L./Adv.	Mod.	473	218	196	160	264	1.311
M. Torrecilla	P.L./Adv.	Mod.	457	219	196	163	209	1.246
C. de Fortuny Sanromà	Prop/His.		231	241	187	220	223	1.102
J. B. Orriols			13	44	6	124	135	322
J. Valenti			12	22	31	98	134	297
M. Socias			4	68	2	12	169	255
J. L. Feu			12	47	2	98	44	203
L. de Saleta			24					24
N. Adán i Rico			22					22
E. Reynals i Rabassa	P.L./Adv.	U.L.	7	3				10
Altres i vots blancs o nuls			3	20	15	21	315	374

Total província de Barcelona: Cens, 17.305; Votants, 5.633; Participació en %, 32,5.

Fonts: BOP Bar., nº 292 i següents, desembre de 1865. AC., Libros de Registro de los Diputados Corts de 1866-1867.

Notes.

1.- En alguna ocasió no coincideixen les sumes dels resultats parcials de cada col.legit amb el total de la circumscripció, notablement en la de Manresa. Les diferències no són mai massa importants i es deuen a que els resultats parcials s'han extret del BOP Bar. sense ser els definitius, mentre la columna del total són els del Arxiu de les Corts a Madrid i, per tant, els més definitius.

ELECCIONS DEL 11, 12 I 13 DE MARS DE 1967.

CIRCUMLSCRIPCIO DE BARCELONACol.legis electorals

			<u>Palau</u>	<u>St.Pere</u>	<u>Pi</u>	<u>St.Bertran</u>	<u>Afores</u>	<u>Total</u>
	<u>Cens</u>		1.822	1.429	1.222	1.821	1.105	7.399
	<u>Votants</u>		301	297	277	395	654	1.924
	<u>Participació en %</u>		16,5	20,8	22,7	21,7	59,2	26,0
<u>Candidats</u>	<u>Categoria socio-prof.</u>	<u>Tendencia política</u>						
P. Madoz (1)	P.L/Adv.	Prog.	271	264	247	336	611	1.727
J. Ferrer i Vidal	Fab.	U.L.	270	261	247	317	600	1.687
A. Gussi	Com.	Mod.	273	264	176	313	602	1.687
P. de Barnola	Prop/His.	Mod.	267	261	240	308	603	1.686
M. Gibert	P.L/Adv.	Mod.	252	249	154	297	595	1.619
A. Guerra			253	255	185	235	463	1.573
J.B. Urriols			37	23	39	111	39	249
L. Figuerola	P.L/Adv.	Prog.	7	7	18	39	11	82
E. Figueres	P.L/Adv.	Demo.	5	9	11	40	11	76
V. Balaguer	P.L/Pub.	Prog.	6	5	12	40	12	75
J. Prim	Mil.	Prog.	7	8	12	35	12	74
F. Pi i Margall	P.L/Adv.	Demo.	5	7	7	39	9	67
M. Duran i Bas	P.L/Adv.	U.L.	3	3	4	6		16
Altres i vots blancs i nuls			69	34	42	86	15	246

CIRCUMLSCRIPCIO DE MANRESACol.legis electorals

			<u>Igualada</u>	<u>Manresa</u>	<u>St. Feliu</u>	<u>Tarrassa</u>	<u>Vila-franca</u>	<u>Vila-nova</u>	<u>Total</u>
	<u>Cens</u>		893	1.108	813	1.160	591	420	4.979
	<u>Votants</u>		371	357	375	607	329	190	2.229
	<u>Participació en %</u>		41,5	32,2	46,1	52,3	55,7	45,2	44,8
<u>Candidats</u>	<u>Categoria socio-prof.</u>	<u>Tendencia política</u>							
J.M ^a de Paz	P.L/Adv.	Mod.	111	320	253	567	215	176	1.642
L. Desvalles (2)			112	298	249	418	215	178	1.470
J. de la Cruz Castellanos			70	295	175	538	198	174	1.450
R. Olsinellas			108	215	237	401	216	171	1.347
B. Fanés			114	217	238	415	208	174	1.368
R. Estruch i Ferrer	Prop/His	U.L.	137	177	174	125	129	12	754
L. de Ballester	Prop.		291	9	145	124	129	11	709
R. Catarineu	Fab.		224	36	107	114	123	9	613
T. Isern			207	3	117	100	105	5	537
J. Manso i Juliol	Mil.	Mod.	197		81	49	105		432
Altres i vots blancs o nuls			9	2	14	27	8	1	61

CIRCUMSCRIPCIÓ DE VIC

Col.legis electorals

	<u>Arenys de Mar</u>	<u>Berga</u>	<u>Gran- llers</u>	<u>Mataró</u>	<u>Vic</u>	<u>Total</u>
<u>Cens</u>	638	552	771	717	890	3.568
<u>Votants</u>	237	237	263	180	201	1.118
<u>Participació en %</u>	37,1	42,9	34,1	25,1	22,6	31,3

<u>Candidats</u>	<u>Categoria socio-prof.</u>	<u>Tendència política</u>						
J.M. Fivaller	Prop.		226	230	263	179	198	1.096
P. Valls	P.L/Adv.		236	223	262	179	150	1.050
R. Bonaplata	Fab.		221	220	263	178	147	1.029
C. de Fortuny	Prop/His.		224	222	263	179	134	1.022
I. Sabater			192	236	262	178	137	1.005
J. Fernández de Cuesta	P.L/Adv.	Mod.					23	23
V. Gebart							15	15
Altres i vots blancs o nuls			6	3	2	3	15	29

Total provincia de Barcelona: Cens, 15.946; votants, 5.271; participació en %, 33,1.

Fons: BOP Bar., nº 63 i següents, mars de 1867. AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1867-1868.

Notes.

- 1.- Pascual Madoz renuncia el 10 d'abril de 1867, sense haver jurat el carrec a les Corts. No es senyala que ningú el substituis.
- 2.- Lluís Desvalles renuncia el 9 de maig de 1867, sense haver jurat el carrec a les Corts. Ningú el va substituir.

Eleccions de Diputats a Corts, Barcelona 8-12 d'octubre 1837.

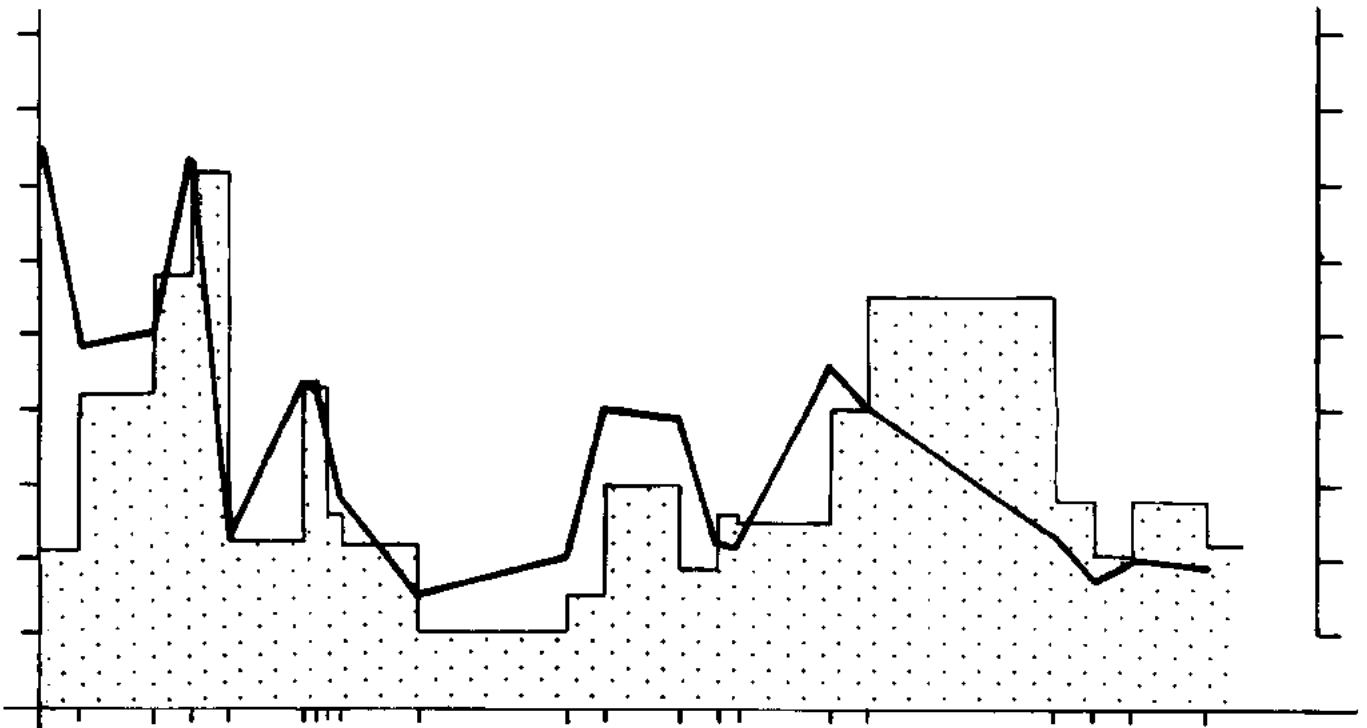
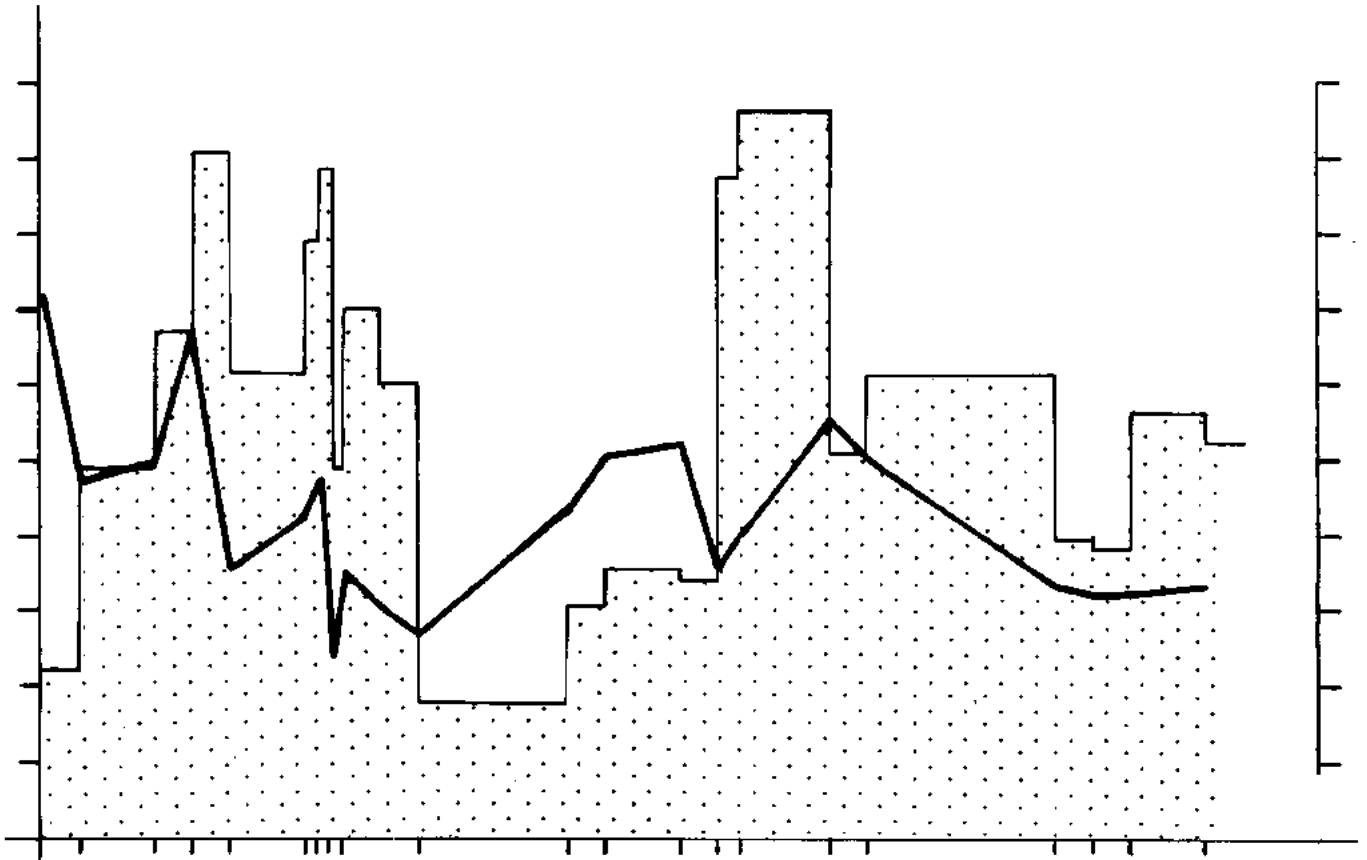
ARENYS	BARCELONA					TOTAL	CANDES DE N.	CALELLA	CAPELLADES	CARDONA	CENTELLES	COPONS	ESPARREGUER	GRANOLLERS	EGUALADA	TARRASA	MARTORELL	NATARÓ	MOYÀ	RODA DE TER	SAGADELL	SANT ANDREU	SANT BOI	SANT CELOMI	SANT FELIU	SANT SADURNI	SITGES	TARRASA	VIC	VILAFRANCA	VILANOVA	TOTAL	OBSERVACION		
	1er	2on	3er	4rt	5è																														
cens electoral	1.211	520	820	1.241	576	4.368	207	159	130		79	98	97	322	283	315	180	1.419	35	34	226	345	189	68	390	60	164	196	534	247	418	10.471			
votants	595	209	434	599	279	2.115	140	42	88		55	93	53	190	213	209	63	303	11	23	73	303	28	62	179	40	79	120	197	93	4.967				
%	49,1	40,2	52,9	48,2	48,5	48,4	67,6	26,4	67,7		69,6	94,4	54,6	59,0	75,3	66,3	35,0	21,3	14,6	67,6	39,3	87,3	14,8	91,1	45,9	66,7	48,2	45,9	37,1	76,9	23,2	47,3			
Candidats	Coalició	Categ. socio-prof.																																	
Joaquín REY	Mod.	Fun	434	98	114	471	52	1.169	131	9	88		55	93	43	177	207	207	9	199	10	23	18		3	14	62	65	39	79	108	195	190	63	3.342
Alberto BALDRICH	Mod.	Nob.	429	89	115	466	51	1.150	133	8	87		55	93	45	171	208	207		205	11	23	26		3	14	62	69	2	79	111	197	190	51	3.313
Leodegari Serra	Mod.	Com.	430	89	112	476	50	1.156	124	10	88		55	93	47	169	208	208	10	200	5	25	23		3	14	62	67	39	78	113	195	190	56	3.282
J. Antoni FLAQUER	Mod.	Com.	438	89	112	463	50	1.157	113	7	88		55	93	45	169	210	205	8	208	10	23	24		3	14	62	64	39	75	109	193	190	58	3.272
Carles de MARTI	Mod.	Prop.	425	83	112	469	47	1.140	128	9	88		55	93	45	172	210	207	8	203	4	23	22		3	14	62	68	39	76	111	197	190	50	3.372
Josep Carbonell	Mod.	Prop.	428	84	103	461	66	1.142	123	11	88		55	93	45	169	209	208	3	204	6	23	17		3	14	62	67	39	76	110	192	190	60	3.250
Josep ALMIRALL	Mod.	Prof. lib.	432	84	111	473	54	1.154	212	8			55	93	44	170	208	206		202	10	23	22		3	14	62	66	39	77	108	193	189	26	3.177
Josep de GISPERT	Mod.	Mil.	422	82	106	454	48	1.112	116	9	88		55	93	43	172	123	206	8	187		23	19		3	14	62	65	39	75	109	193	190	55	3.119
Pau GALI	Mod.	Fab.	439	86	117	478	51	1.171	135	11	88		55	93	46	173	210	203	5	197	9	23	22		3	14	62	70		78	112	196	1	20	3.081
Pere MORET	Mod.	Com.	440	83	113	461	56	1.153	124	4			55	93	45	165	202	203	10	202	8	23	18		1	14	62	69		76	110	138		36	2.931
Ramón de BACARDI	Mod.	Prop.	426	82	112	455	47	1.122	127	3			55	93	45	168	210	200	3	190	9	23	23		3	14	62	67		76	108	194	1	24	2.868
Ramón SALVATÓ	Mod.	Prof. Lib.	439	85	112	449	62	1.151	125	9	87		55	93	43	170	74	203	10	200	7	23	24		3	14	62	69		77	112	150	1	27	2.475
R. Llauder Freixas	Mod.	Prof. lib.	410	80	105	451	49	1.095	123	7			55	93	43	171	209	207	3	186		23	18		3	14	62	64		78	110	193	1	13	2.534
C. Antón deluzuriaga	Mod.	Fun.	419	82	106	452	47	1.106	111	9	88		55	93	46	177	59	202	9	199		23	26		3	14	61	61		78	99	139	1	2	2.705
Agustín Yañez	Prog.	Prof. lib.	157	111	312	136	231	947	3	32	88				18	3	4	51	112			52	300	14		108	38		7	5		37		1.329	
Josep Roviralta	Prog.	Prof. lib.	152	111	314	124	226	927	7	18				8	16	4	53	91			58	300	14		108	1		6	4		39		1.691		
Manel Mateu	Prog.	Com.	134	109	313	110	210	876	6	31					17	4	1	51	96			51	300	14		108	1		7	1		36		1.516	
R. Ferrer i Garces	Prog.	Prof. lib.	144	103	316	120	227	920		32	88			8	16	4	1	53	103			45	300	14		109	1	1	9	1		26		1.647	
Domigo M ^a Vila	Prog.	Prof. lib.	147	109	314	122	223	915	4	32				8	16	4	2	53	97			47	300	14		108	1		7	1		27		1.726	
Joaquim Alcoriza	Prog.	Prof. lib.	151	103	314	115	226	914	4	32				8	16	4	1	52	94			48	300	14		108	1		6	4		29		1.635	
Antonio Viadera	Prog.	Prof. lib.	139	107	315	119	223	908	5	32				8	15	4	1	53	97			47	301	14		109	1	1	7	1		26		1.629	
J. Felix Domench	Prog.	Prof. lib.	139	103	311	115	213	906	4	31				7	17	4	3	51	96			44	299	14		107	1		6	1		24		1.628	
J. Taya y Cuyas	Prog.	Prop.	133	103	314	116	229	895	2	31	88			7	17	4	3	51	114			46	300	14		107	1	1	7			32		1.594	
J. Esteve i Claramunt	Com.		143	108	293	123	215	887	4					6	15	3	1	51	96			19	300	14		103	1		6			21		1.712	
Joaquim Jaumar	Prog.	Prop.	135	108	305	108	210	875	4	31				6	16	3		51	92			47	300	14		109	1		6			32		1.689	
I. Parera i Oms	Prog.	Fab.	135	107	305	119	208	874	5	31	87			7	15	3	1	51	103			44	300	14		108	1		6	1		32		1.688	
Manel Pers	Prog.	Prof. lib.	129	109	308	114	212	872		31				6	16	3		51	109			42	300	14		103	1		5			40		1.593	
P. Felip Monlau	Prog.	Prof. lib.	136	103	290	105	222	861	5	32				6	15	3		51	95			50	300	14		107	1	1	6			14		1.561	
Antoni Satorres	Mod.	Prop.			3			5					81												39						189	25		433	
Antoni Barata	Prog.	Prof. lib.			5			12																	39						189	25		414	
Ignasi Samtpons	Mod.	Prof. lib.	3		6			32																	39						189	26		475	
Bartolome Amat					2			3																	39						189	26		389	
J. Soler i Espalter	Mod.	His.						7																	39						189	39		473	
Francesc Casanoves	Mod.	His.						4																	39				17	189	25		281		

Fonts: A.D.P., Lligall 152: Actes electorals dels districtes. B.O.P.B., n° 133, 7 de novembre 1837.

Quadre 13.- Participació electoral a les eleccions provincials de Barcelona, 1836-1868.

Any	B.A. BARCELONA		Total de la PROV. de BARCELONA	Votants	Total de votants	Participació (%)
	Electors	Votants				
1836	3.130	2.247	21,2	1.478	1.036	71,0
1837	10.471	4.967	27,3	4.218	3.118	74,1
1838	13.715	6.756	26,0	7.701	5.907	76,6
1839	13.403	9.103	27,2	4.218	3.118	74,1
1841	17.317	6.135	24,5	4.218	1.171	27,8
1843(1ª volta)	13.937	7.987	28,6	4.000	3.113	77,8
1843(2ª volta)	13.937	3.941	28,1	4.187	1.219	29,1
1843 desembre	19.673	4.342	22,0	3.677	1.771	48,2
1844	20.122	7.173	25,7	3.217	1.109	34,5
1845 (provincials)	20.122	3.061	25,1	4.218	1.171	27,8
1846	3.657	1.387	18,5	1.171	387	33,1
1850	7.137	3.102	21,2	3.218	1.078	33,5
1851	7.136	3.599	24,7	3.218	1.311	40,7
1853	5.333	3.444	27,2	3.218	1.171	36,4
1854(1ª volta)	14.091	3.781	27,0	4.218	1.171	27,8
1854(2ª volta)	23.030	9.677	42,0	3.218	1.237	38,4
1855(provincials)	21.723	4.878	22,4	3.218	1.311	40,7
1857	3.143	5.055	25,8	4.218	3.187	75,6
1859	12.211	6.163	20,9	3.218	2.214	68,8
1860	11.733	3.947	20,0	3.218	1.111	34,5
1864	11.722	3.343	22,5	3.218	1.171	36,4
1865	17.305	5.633	21,1	3.218	1.171	36,4
1867	13.316	5.271	25,1	3.218	1.771	55,0

Fonts: Veure els quadres de l'Apèndix sobre resultats de les eleccions.

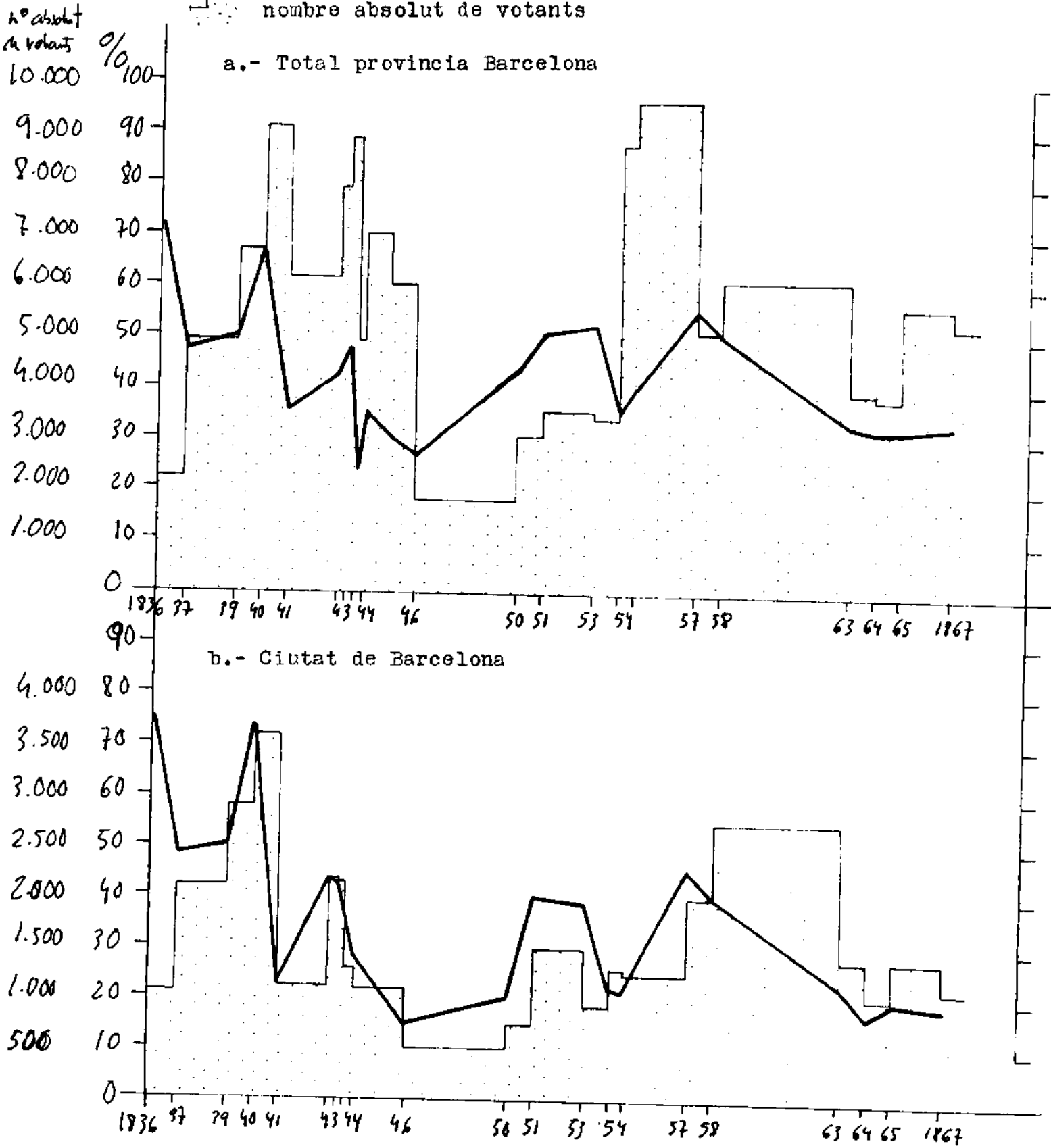

GRÀFICA 3.- Nivells de participació en les eleccions de Diputats a

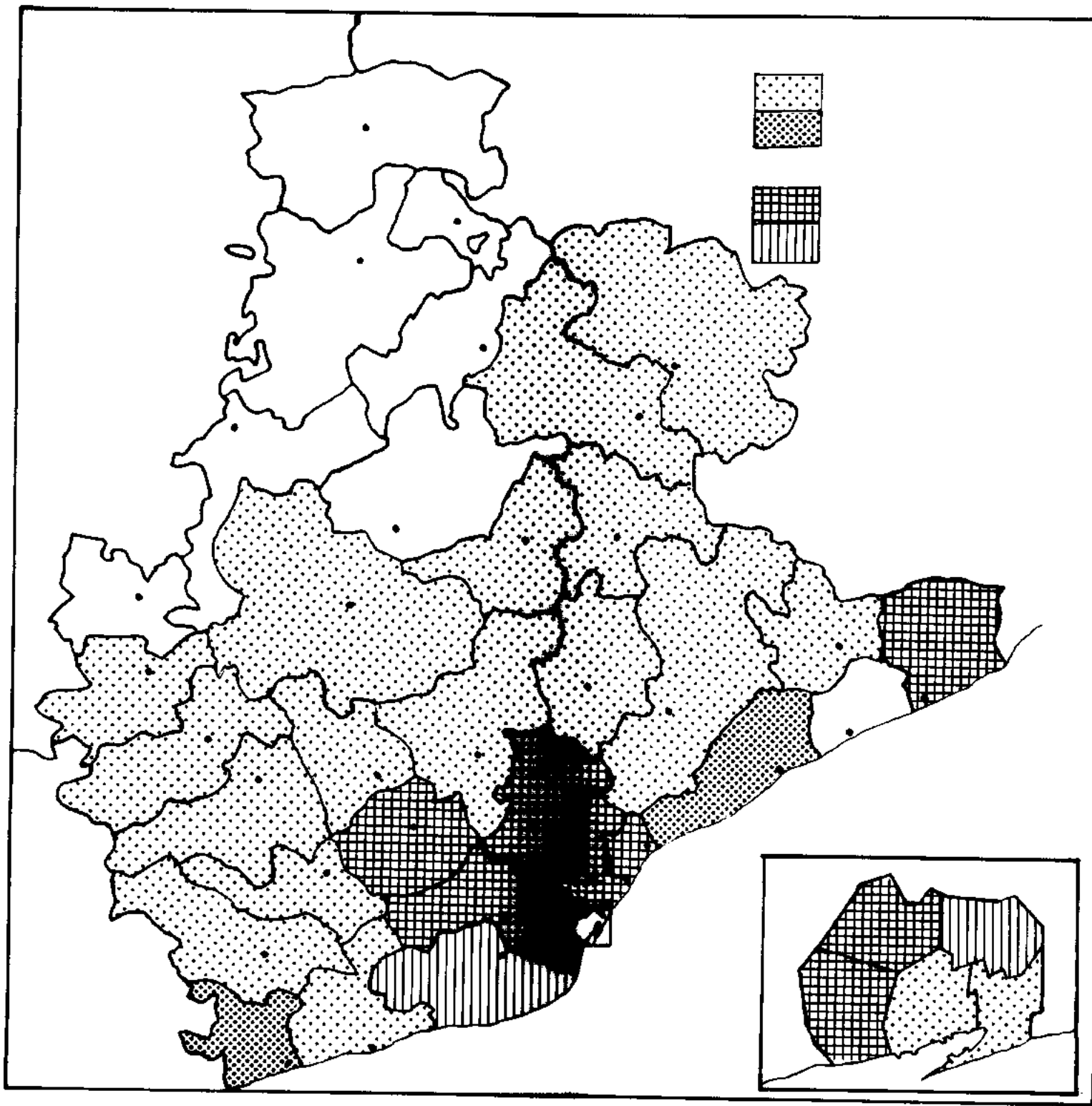
Corts entre 1836 i 1868.

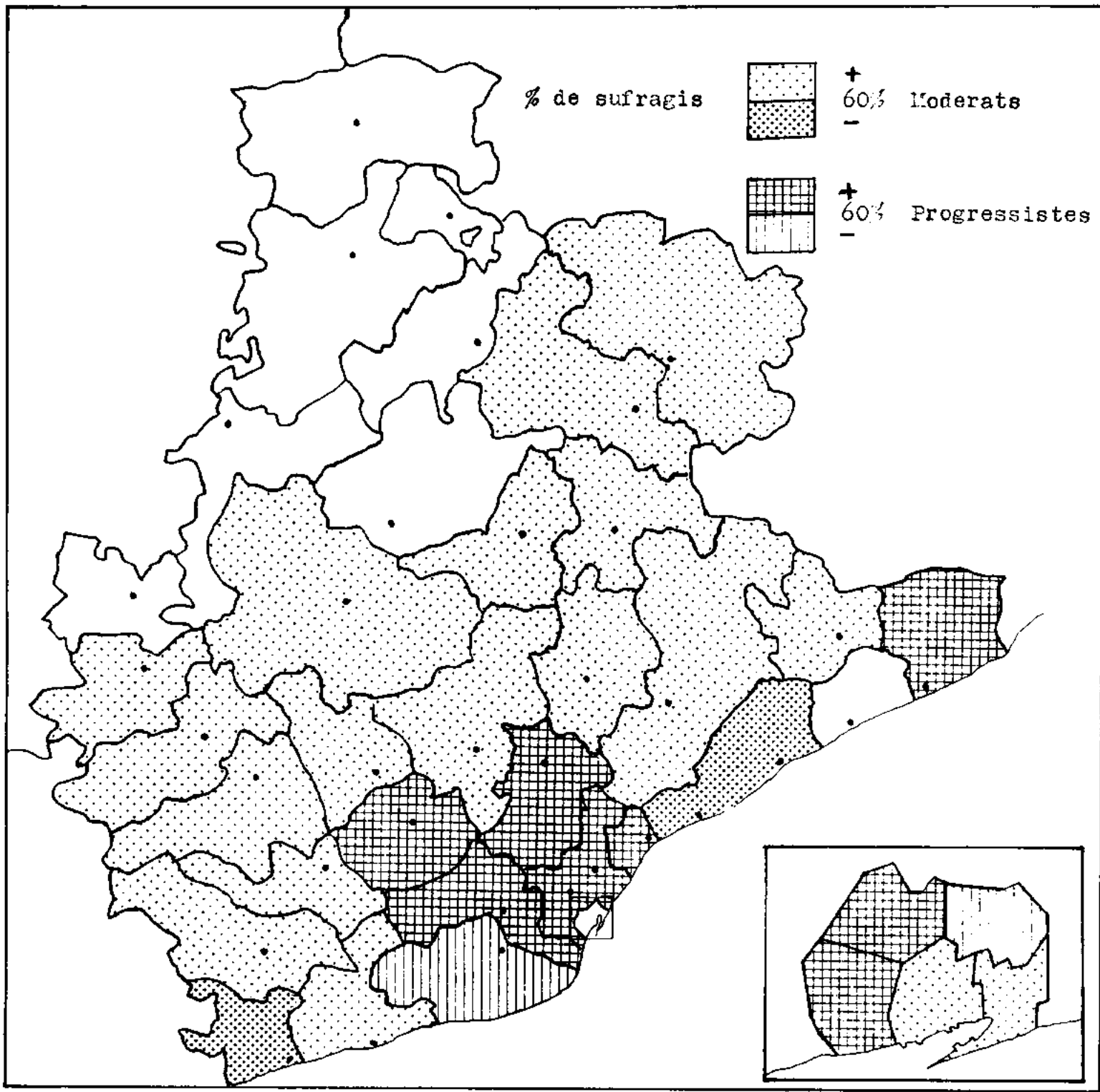
— % de votants sobre el cens

▨ nombre absolut de votants

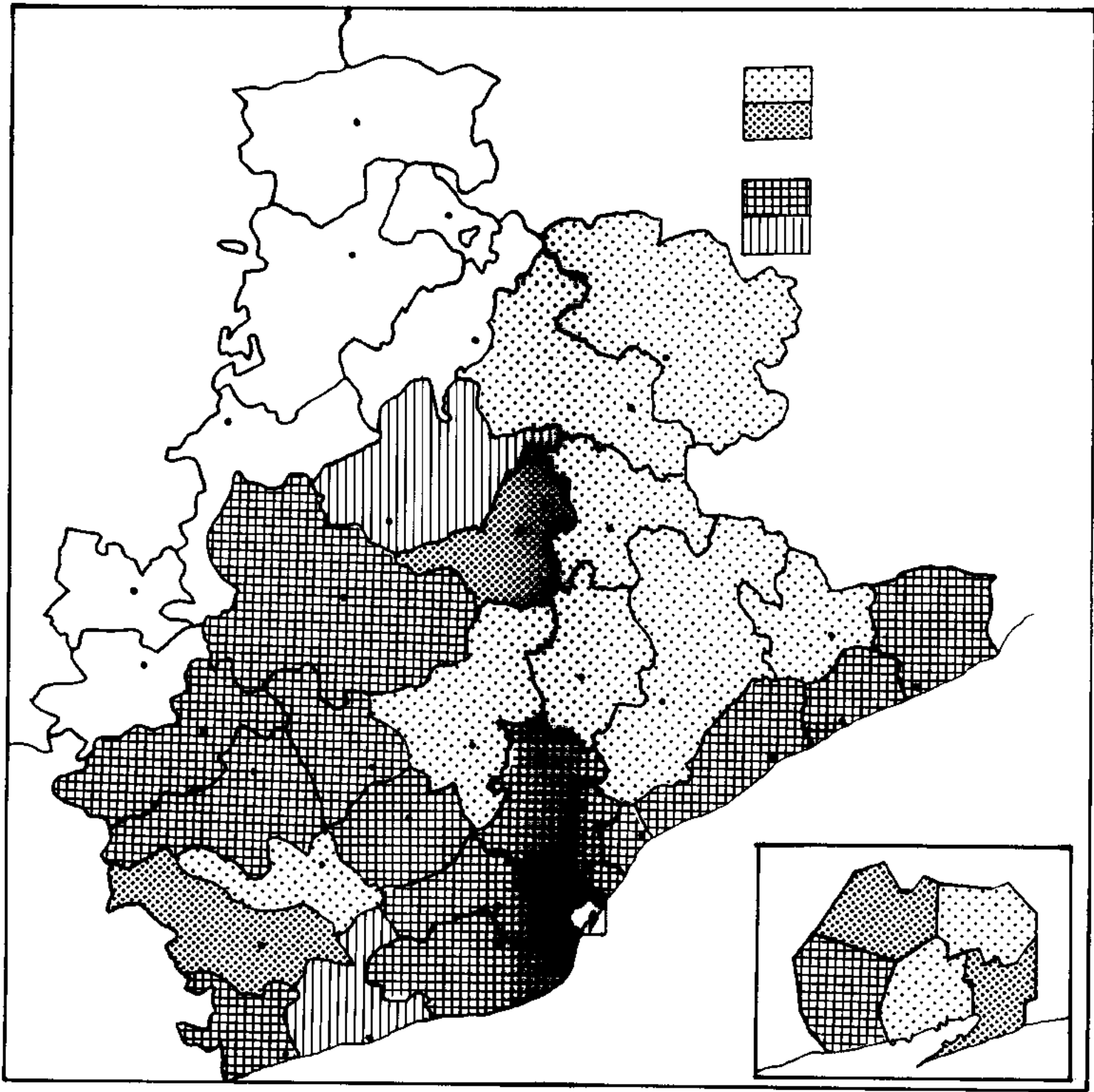

19/12

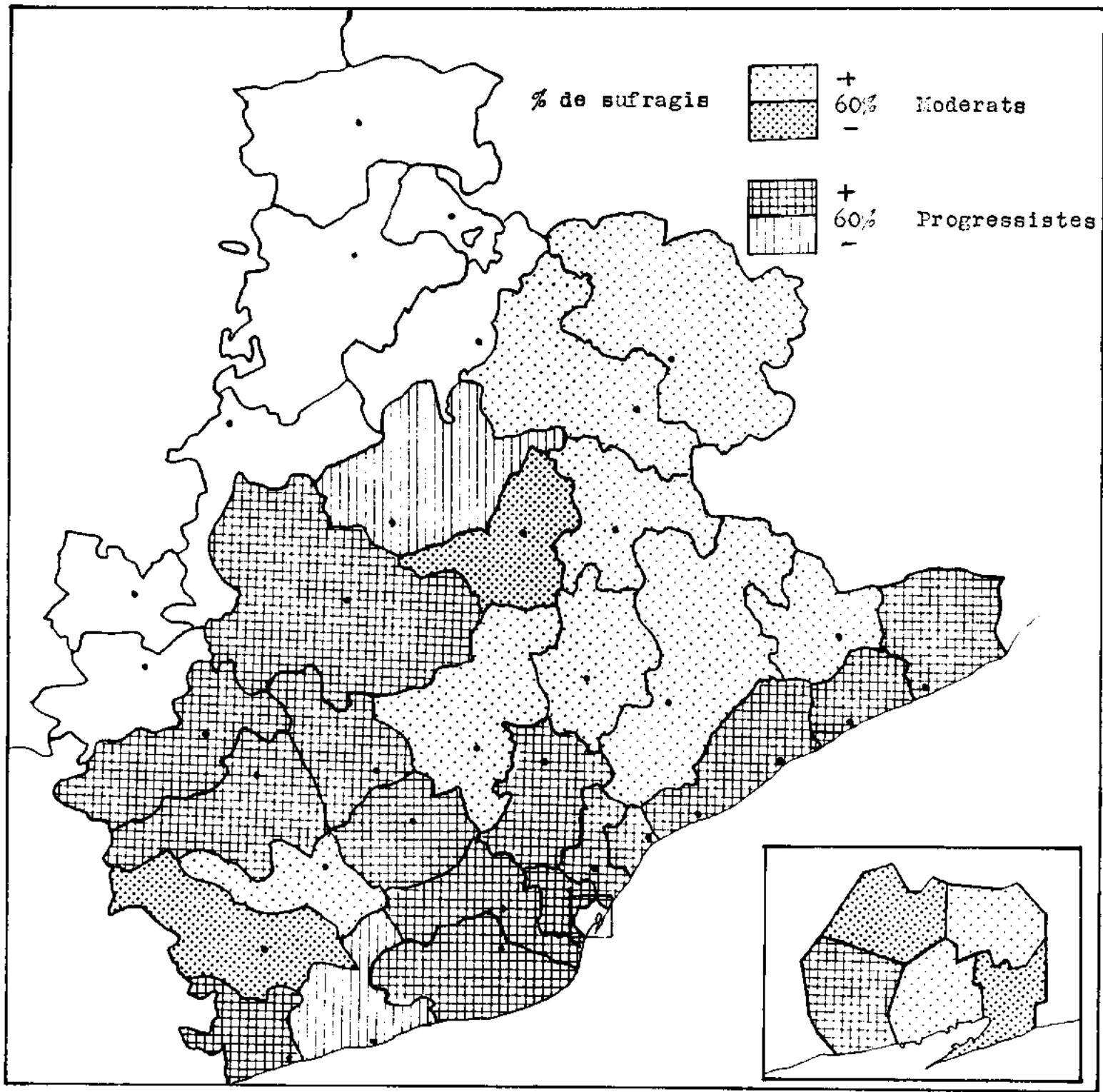

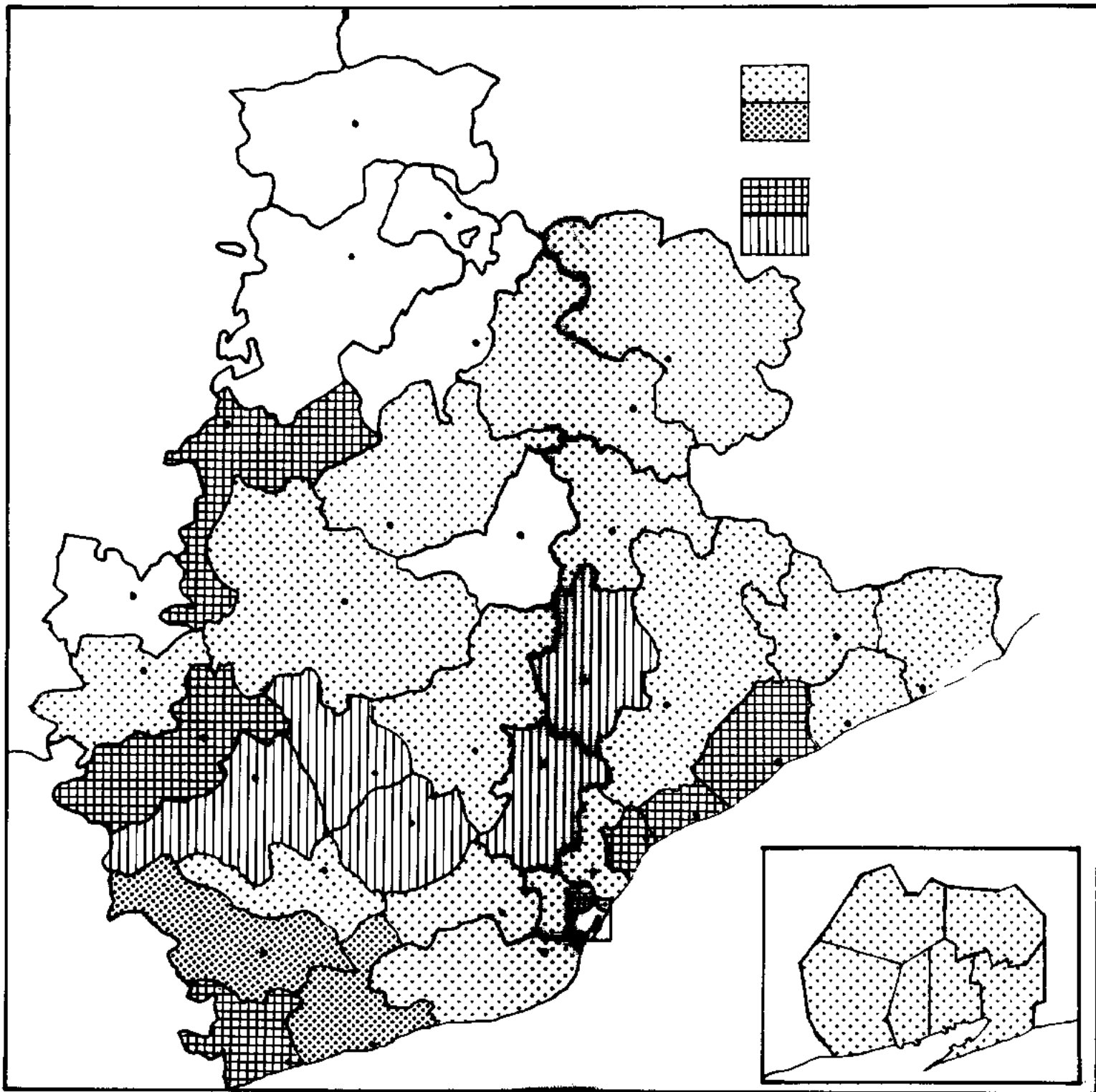
Mapa 21.- Eleccions de diputats a Corts, octubre de 1837.

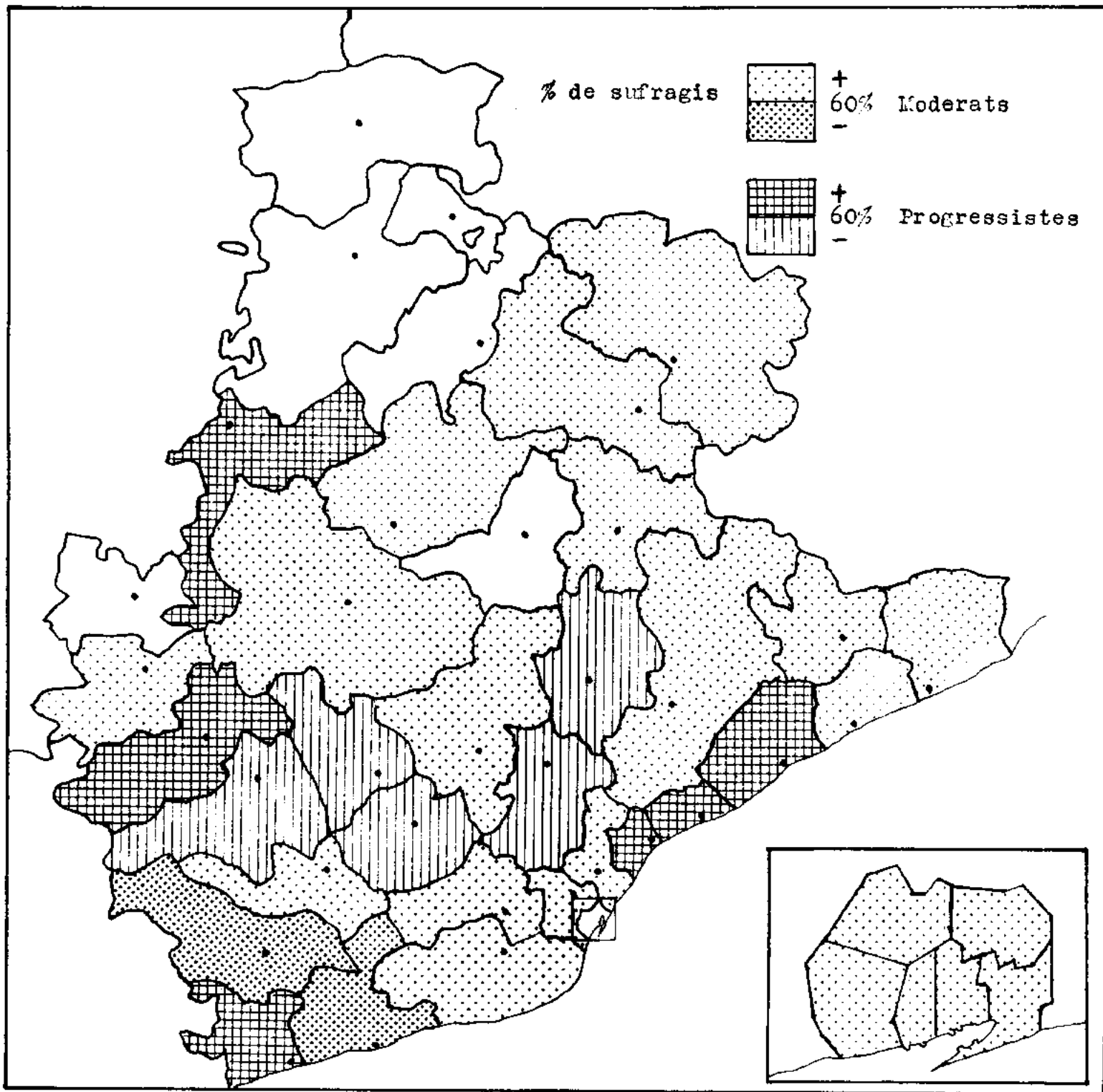

Mayer et

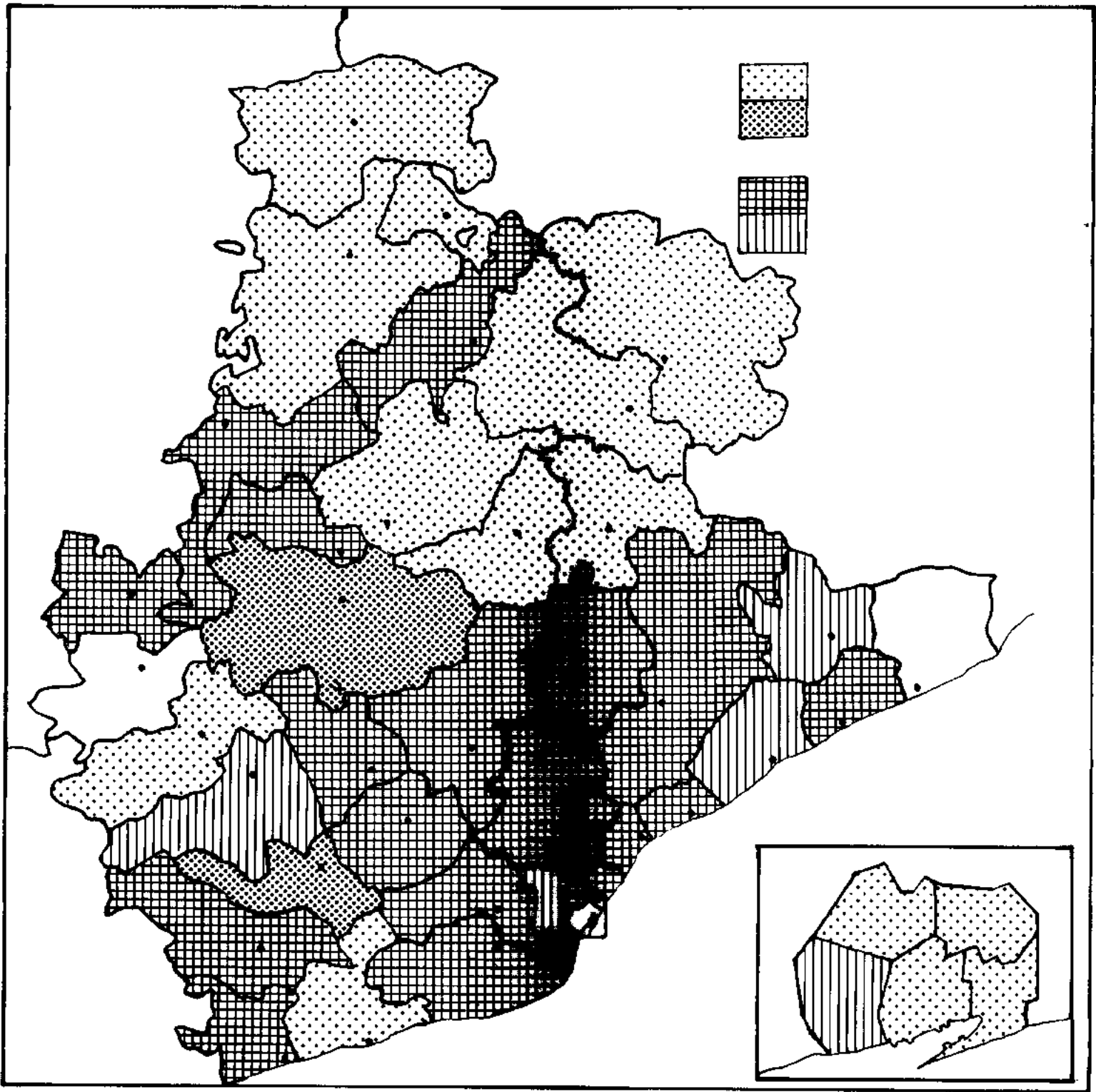
Mapa 22.- Eleccions de Diputats a Corts, juliol de 1839.

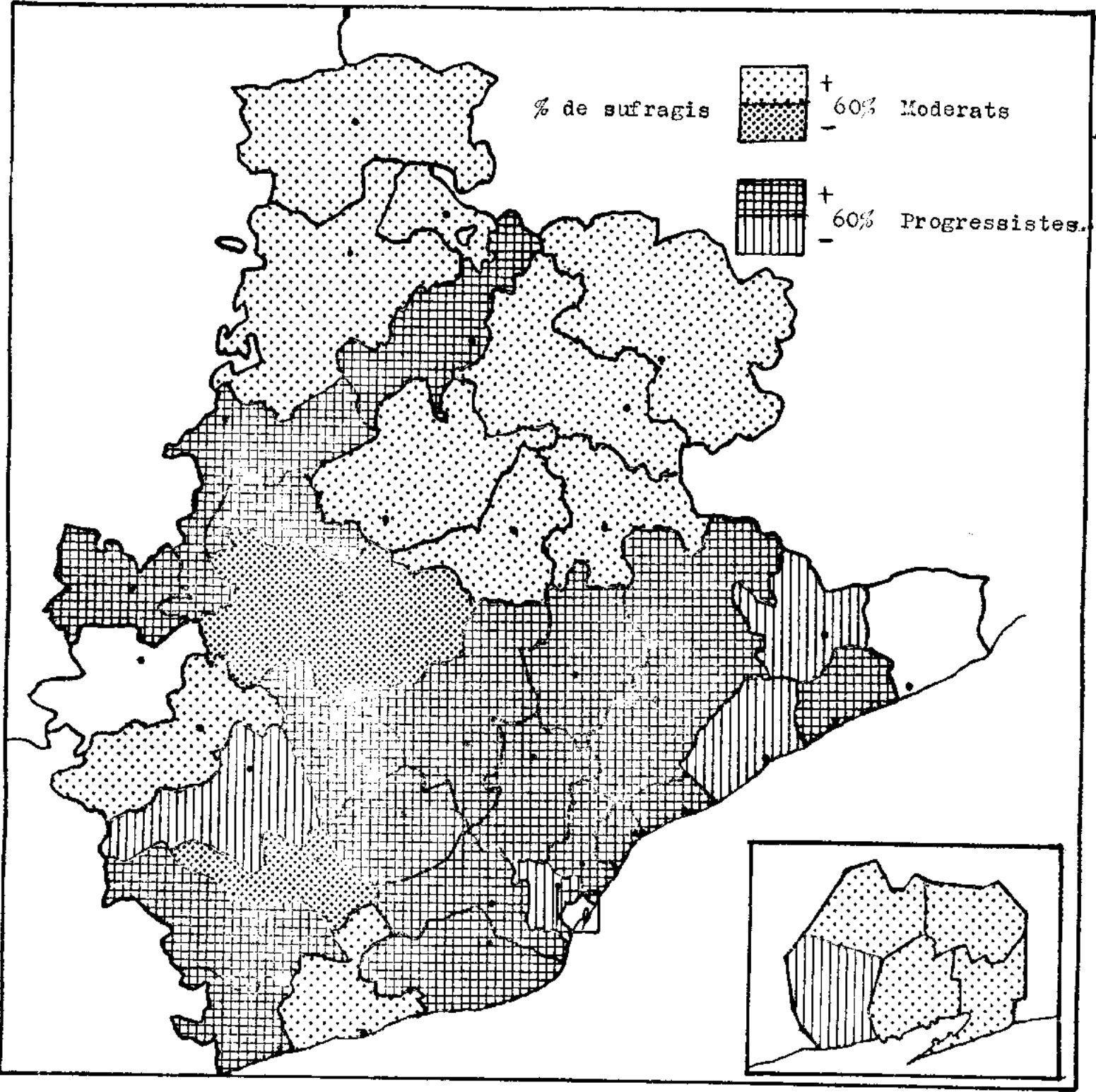

Mapa 23.- Eleccions de Diputats a Corts, gener de 1840.

- els electors del districte de Sant Andreu voten en els districtes 4art i 5è de Barcelona, que normalment forma un sol districte (el 4art de la ciutat).

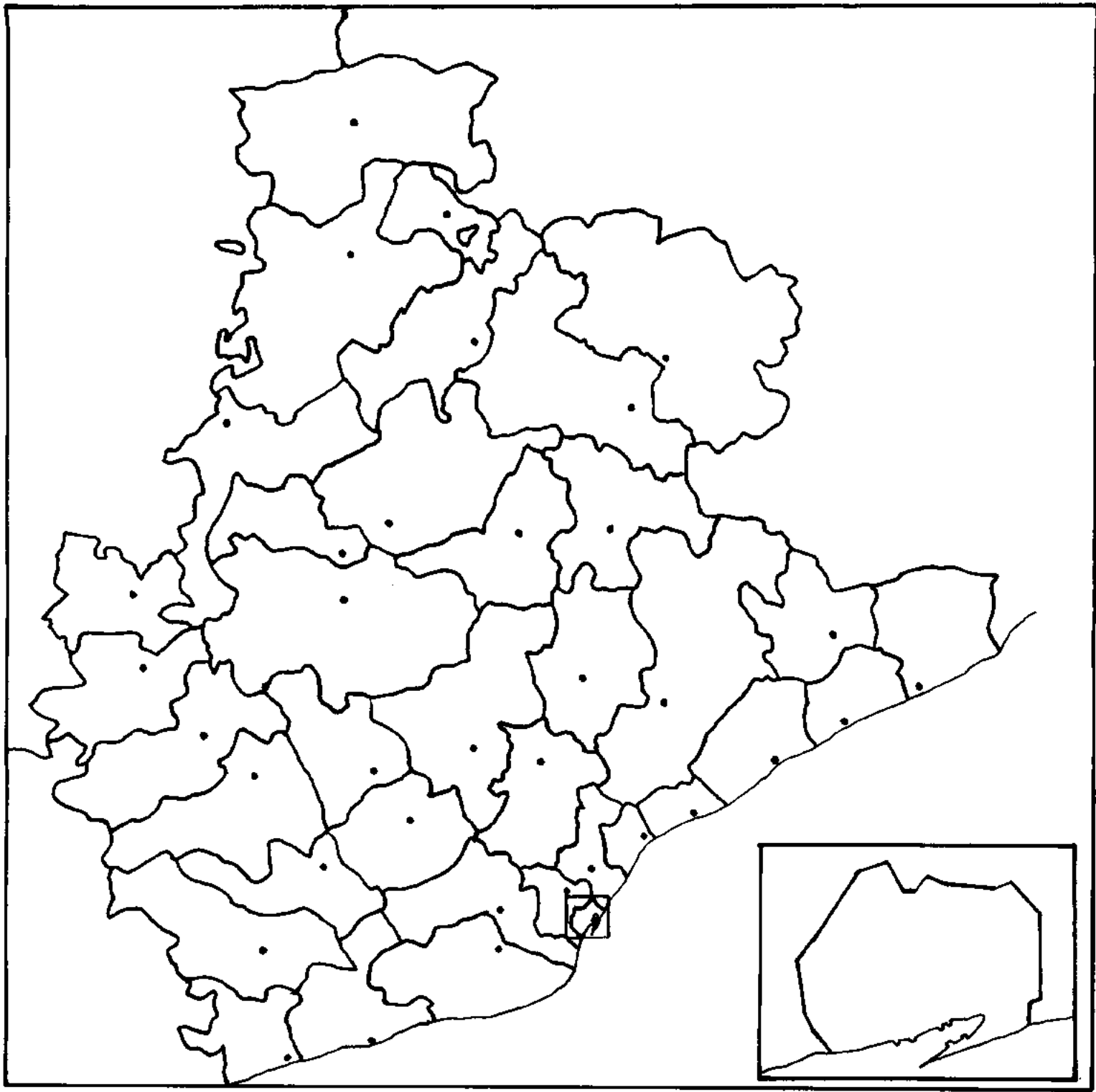

Mapa 24.- Eleccions de Diputats a Corts, 1^a i 2^a volta el febrer i mars de 1843.

- en els districtes d'Igualada, Capellades i Sitges tan sols es va celebrar la 1^a volta. La majoria dels resultats del mapa son extrets de la 2^a volta, mes clarificadora.
- a Capellades, St. Sadurni i St. Celoni es van presentar candidatures mixtes de moderats i progressistes.

a

(p. 98)

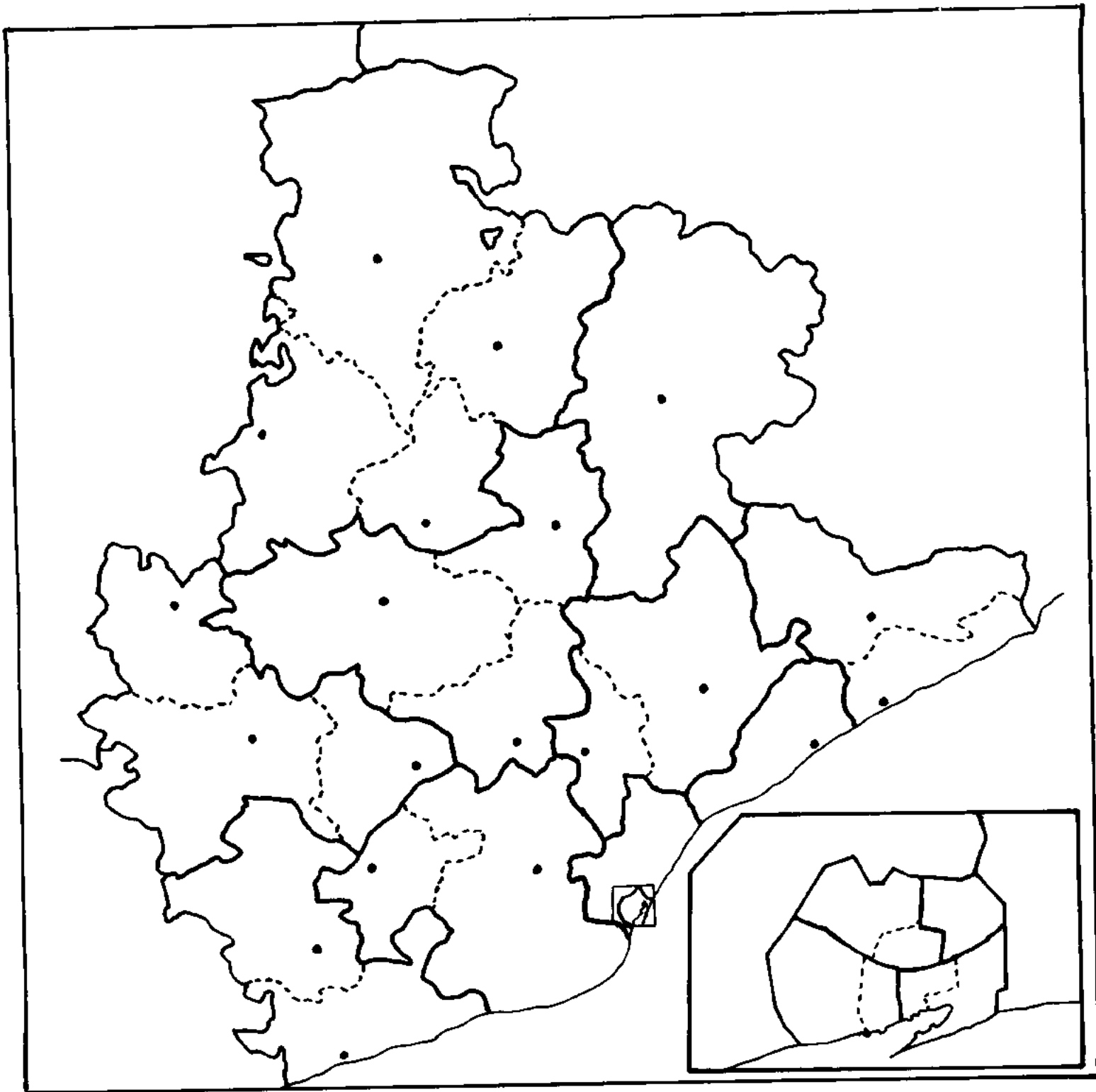

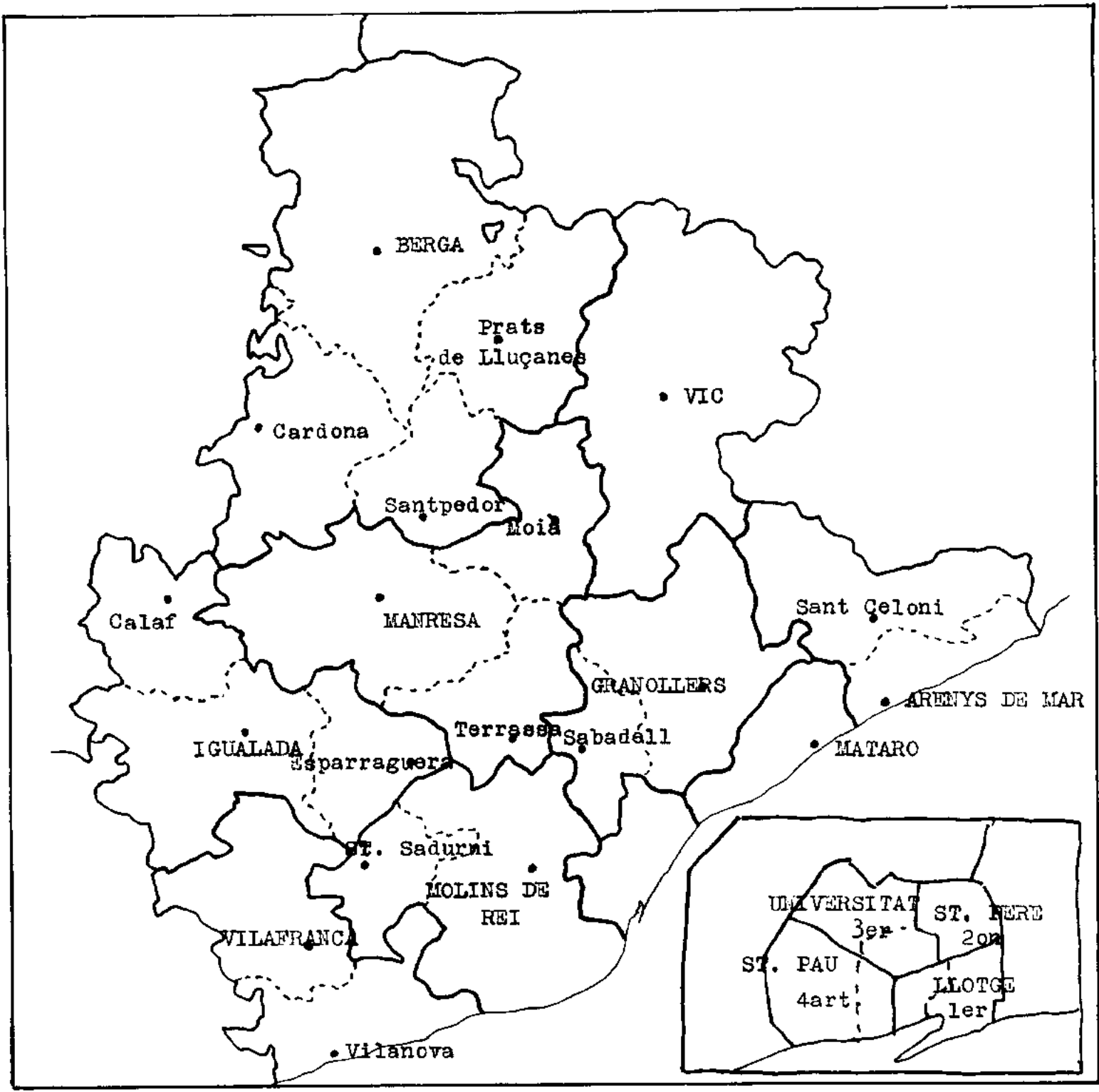

Mapa 1.- Districtes electorals a la provincia de Barcelona, 1857/43 i 1854/56.

Fonts: Suplemento al Boletín Oficial de la Provincia nº 23, Barcelona 23 de febrer 1843.

Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Barcelona, nº 118 ~~publicado~~ 21 agost de 1854.

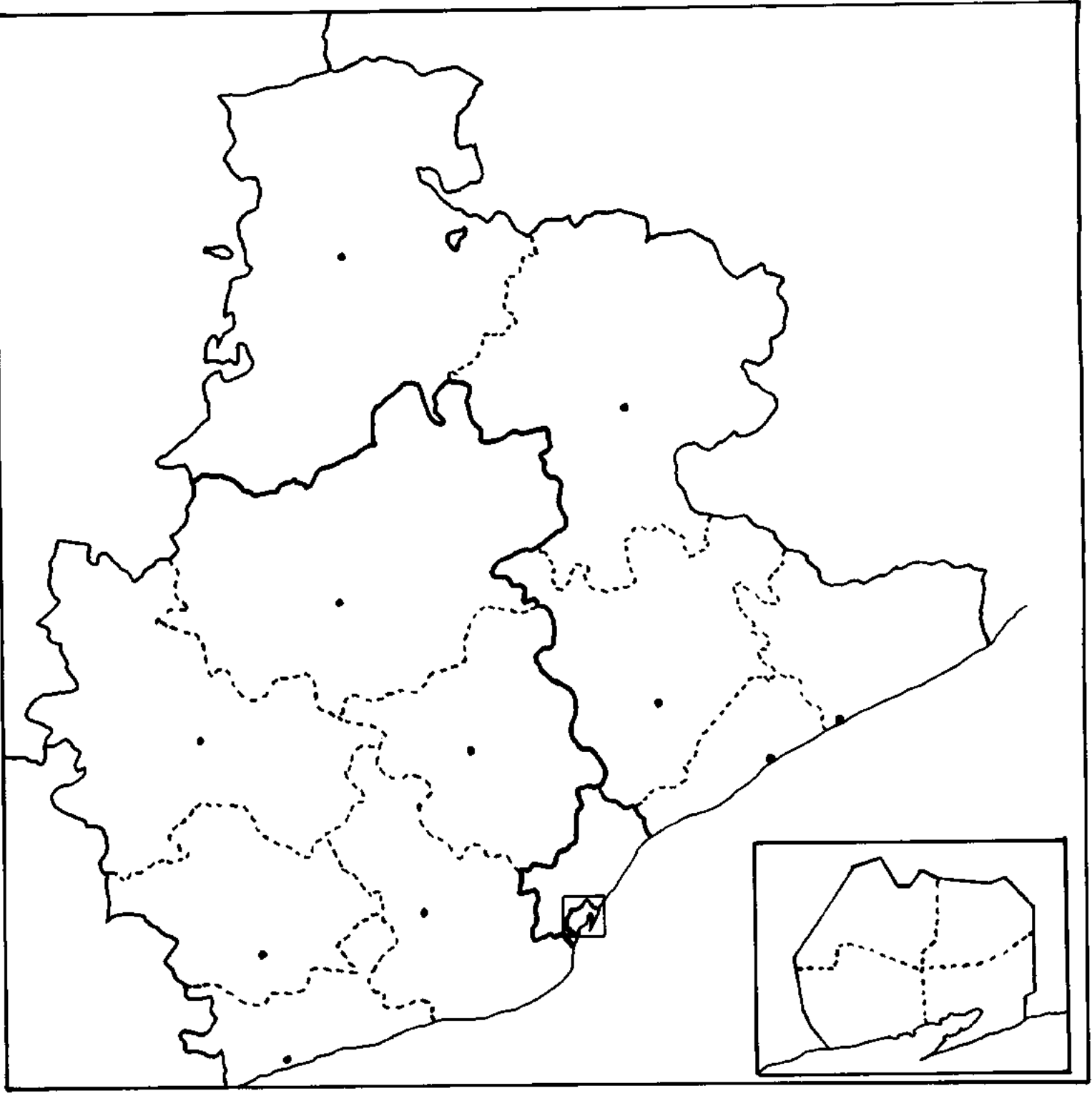

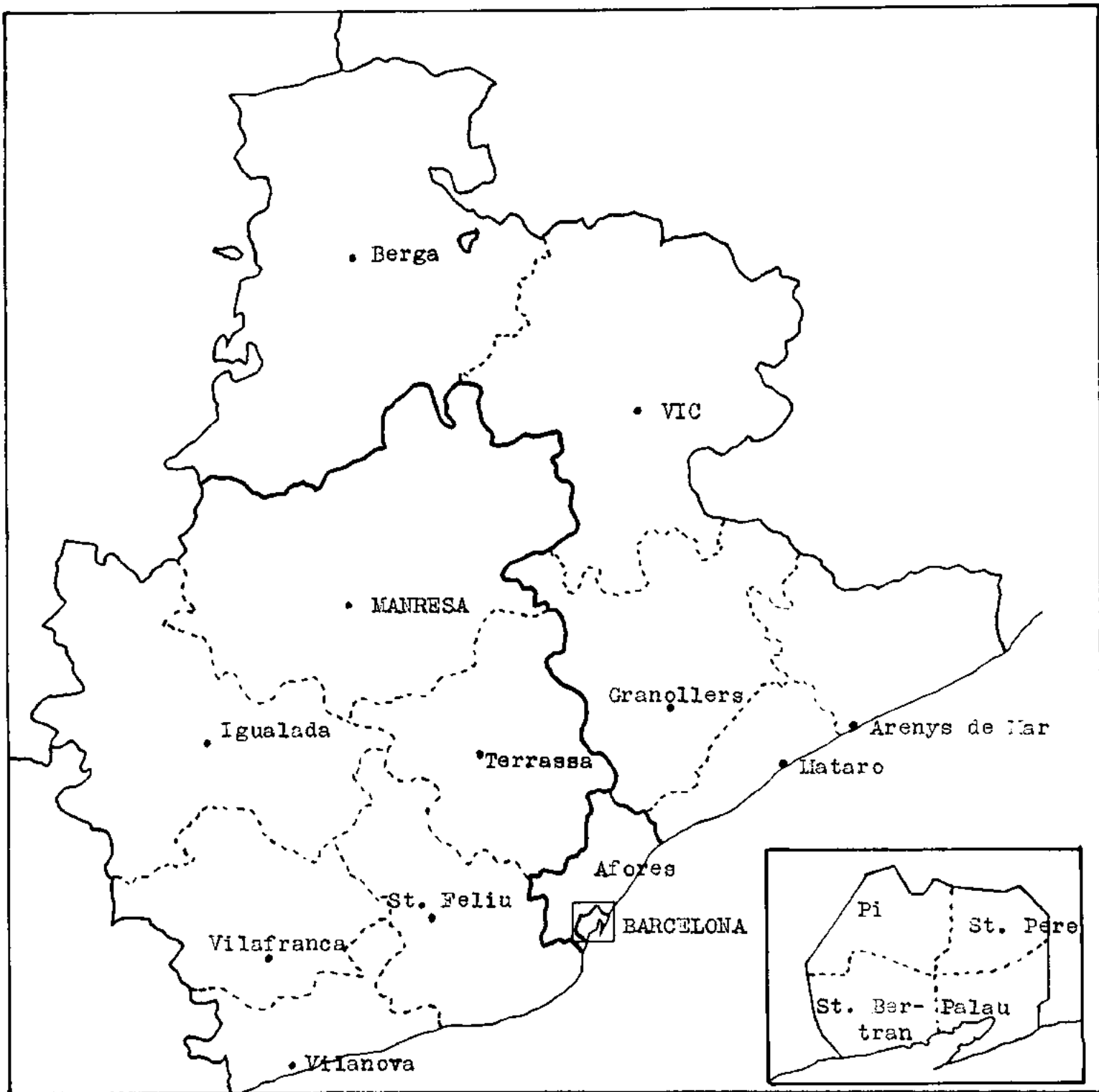
Mapa 2.- Districtes electorals a la prov. de Barcelona, 1846/53 i 1857/64.

MANRESA : Cap de districte
 Terrassa: Cap de secció

Font: Boletín Oficial Extraordinario de la Provincia de Barcelona,
 2 de juliol de 1846.

Map 1

Mapa 3.- Districtes electorals a la prov. de Barcelona, 1865/1867.

VIC: Cap de Circumscripció electoral

Afores: secció electoral

Font: Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona, nº 186, 4 d'agost 1865.

1865

Quadre 1.- Població i electors a la província de Barcelona (1836-1963).

any	electors	població	%	veïns	%
				(1)	
1836	3.130		0,7		3,2
1837	10.475		2,7		14,6
1839	13.715		2,7		17,9
1840	15.405		2,8		18,7
1841	17.317	467.472	3,7	99.156	17,7
1843	18.917		4,1		19,2
1844	20.122		4,7		20,3
1846	20.637		1,4		6,7
1850	7.135		1,0		4,2
1851	9.176		1,0		4,4
1852	8.839		1,0		4,5
1854	17.051	702.734	2,4	146.127	16,5
1857	7.116		1,7		5,7
1858	12.284		1,4		4,4
1863	11.753		1,7		4,1
1864	11.722		1,7		3,6
1865	17.305	726.267	2,4	153.370	11,7
1867	19.041		2,8		10,4

(1).- Es considera veïns la població de sexe masculí major de 25 anys i resident en el municipi.

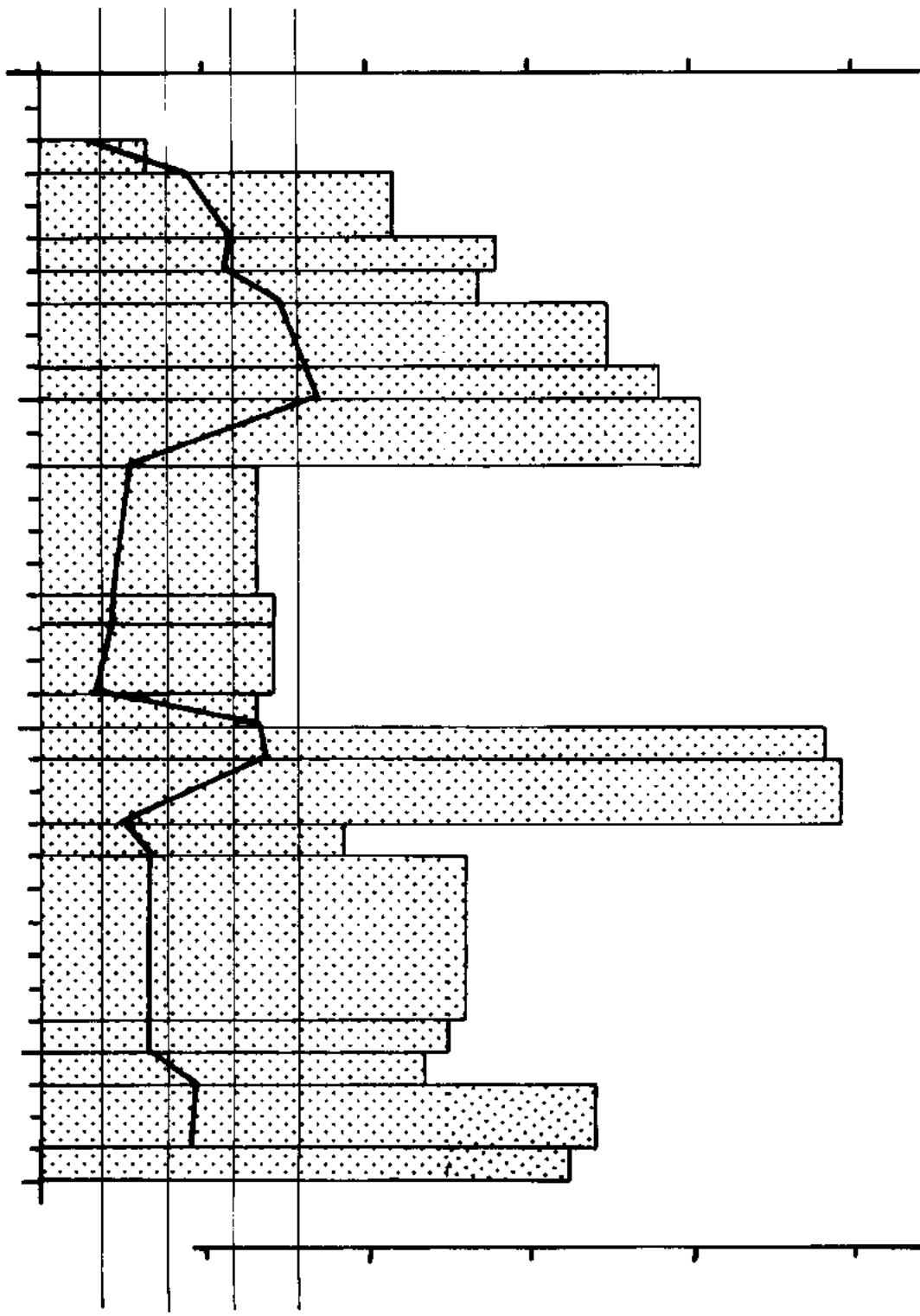
Fonts: Les dades sobre els electors s'han extret de múltiples fonts; veure en el Appendix els quadres amb els resultats de les eleccions.

Les dades sobre població i veïns ~~ampar~~ són càlculs propis a partir de les estadístiques de Josep IGLESIES i FORT; Indagaciones sobre la población de Cataluña en la primera mitad del siglo XIX, Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, nº721, Vol. XXXVII, nº 14, pp. 437 a 481, i El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años, Memorias de la Academia ..., nº 680, Vol. XXXIII, nº16, pp. 391 a 417.

T (Barcelona, 1967)

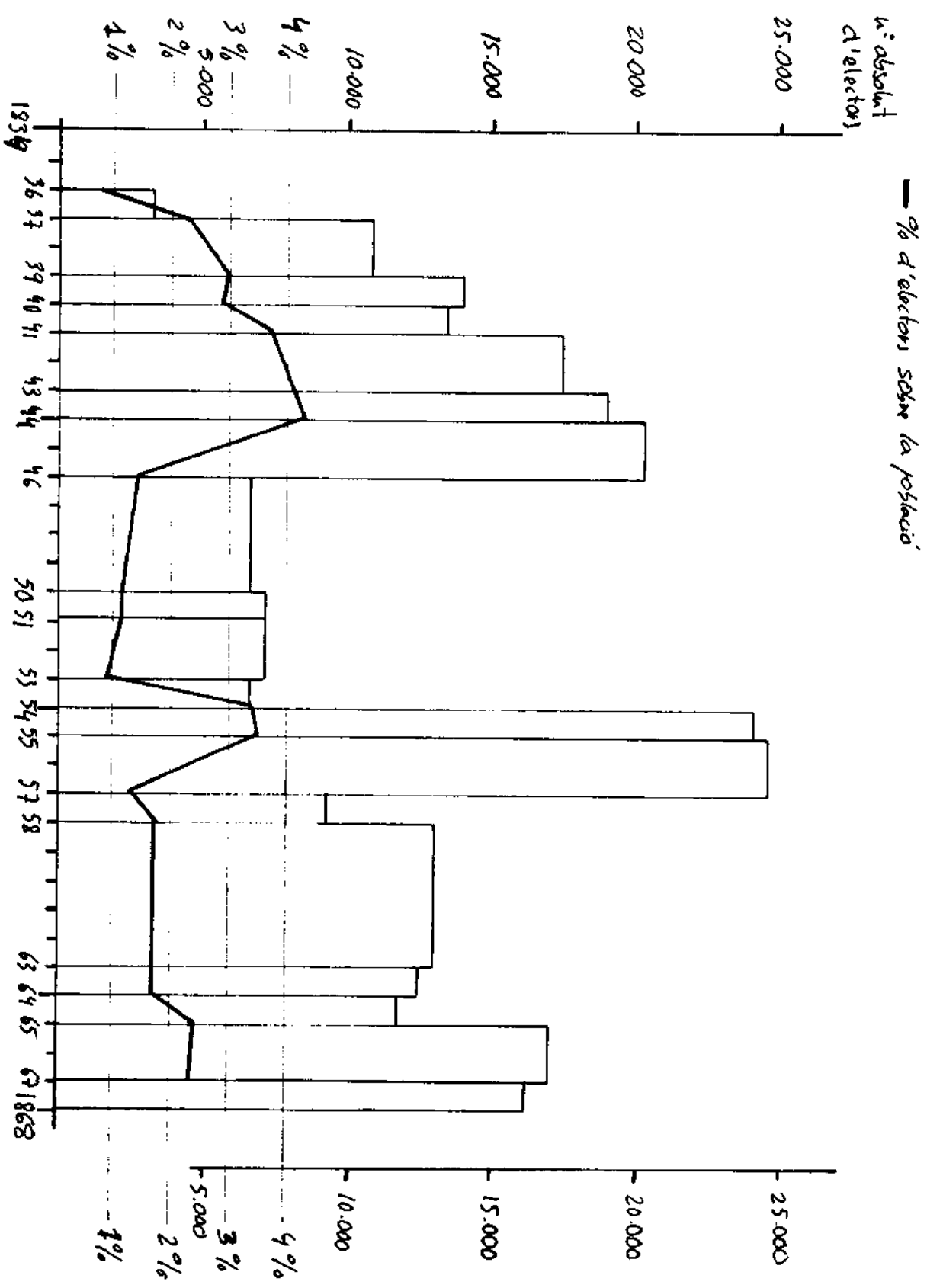
L (Barcelona, 1961)

17-12

1

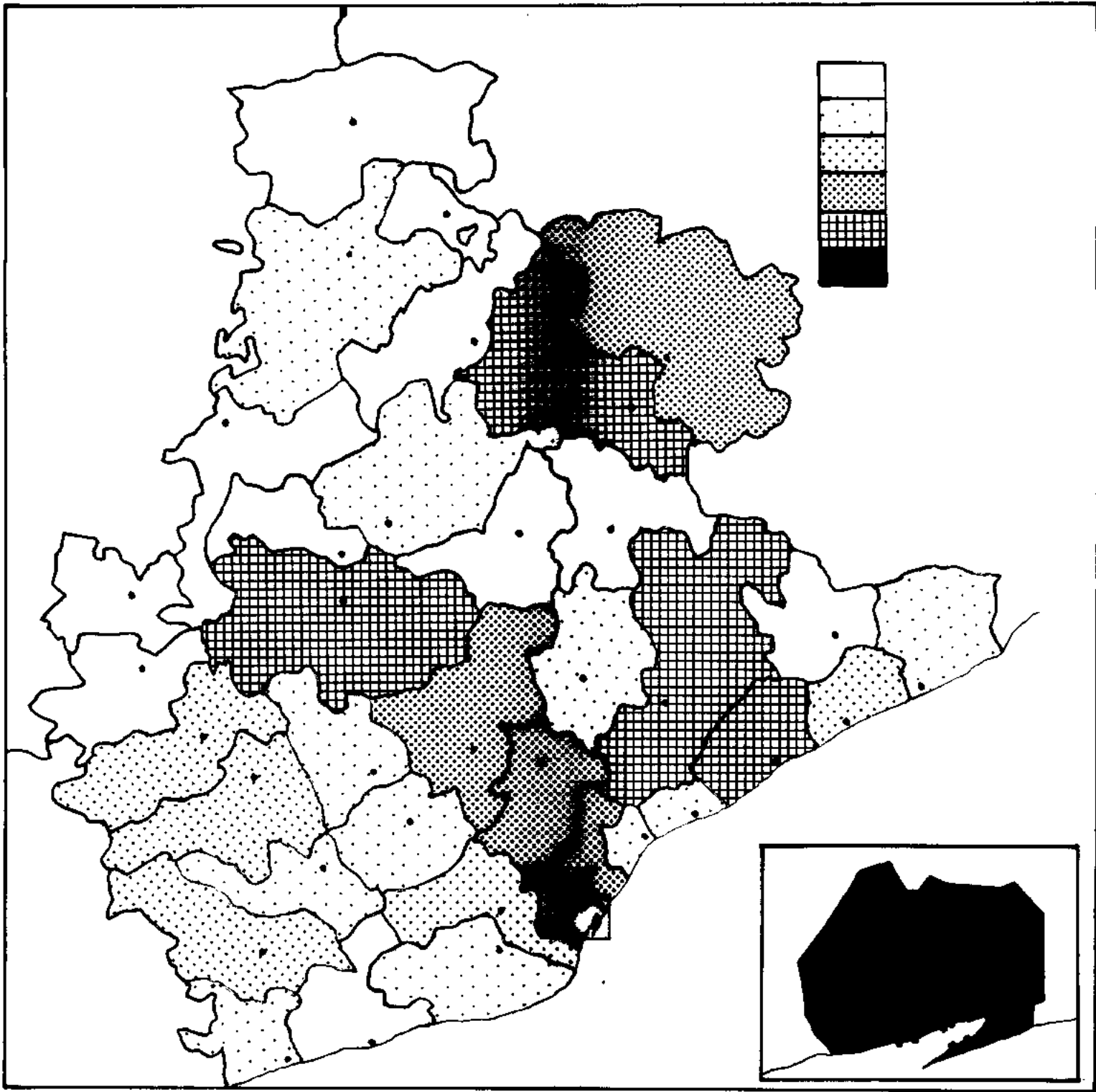
GRÀFICA 1.- Evolució del cens electoral a la prov. de Barcelona, 1836-1868.

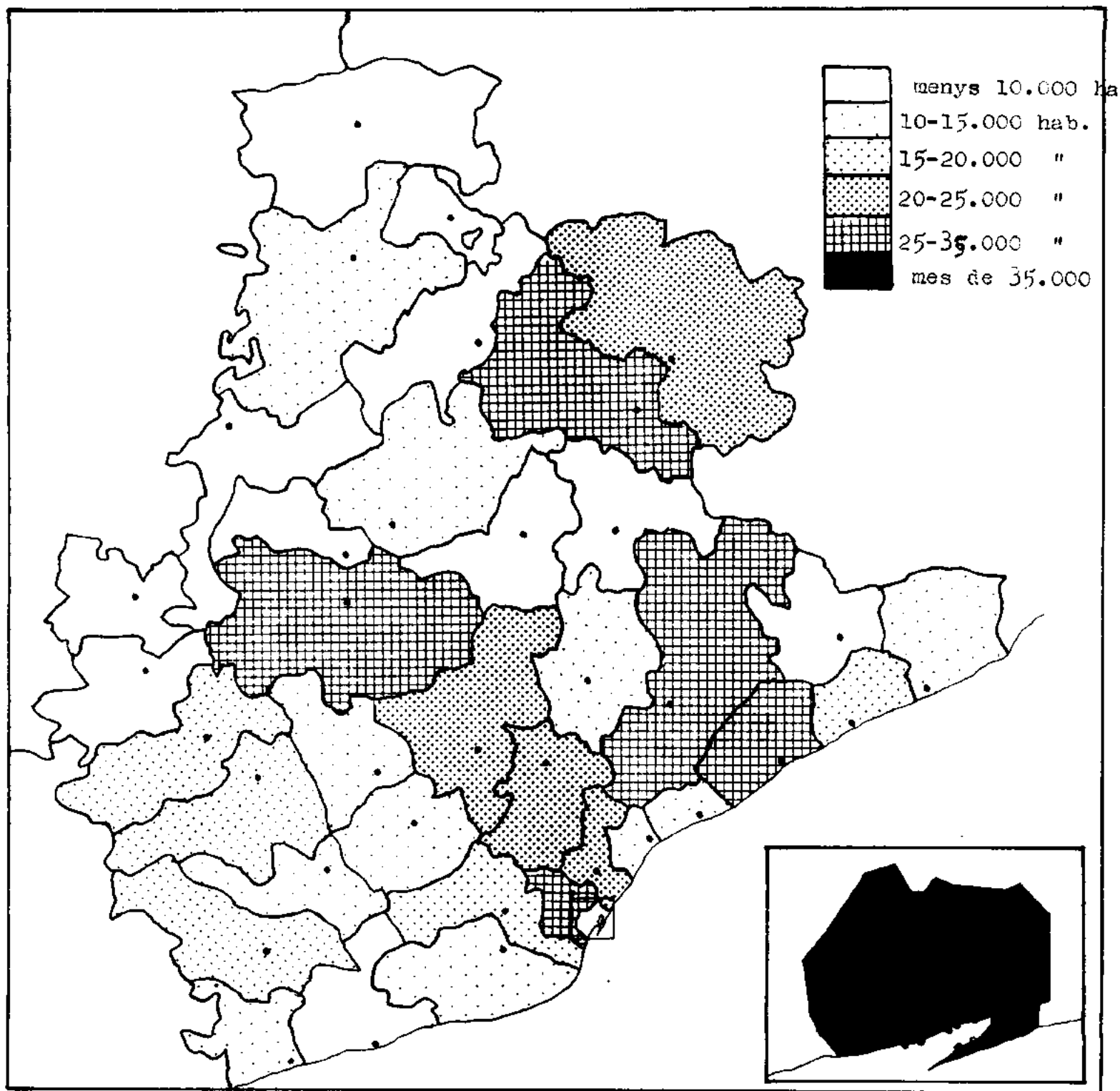

Quadre 2. Població i electors, en els districtes electorals de la província de Barcelona el 1841, 1843, i 1854

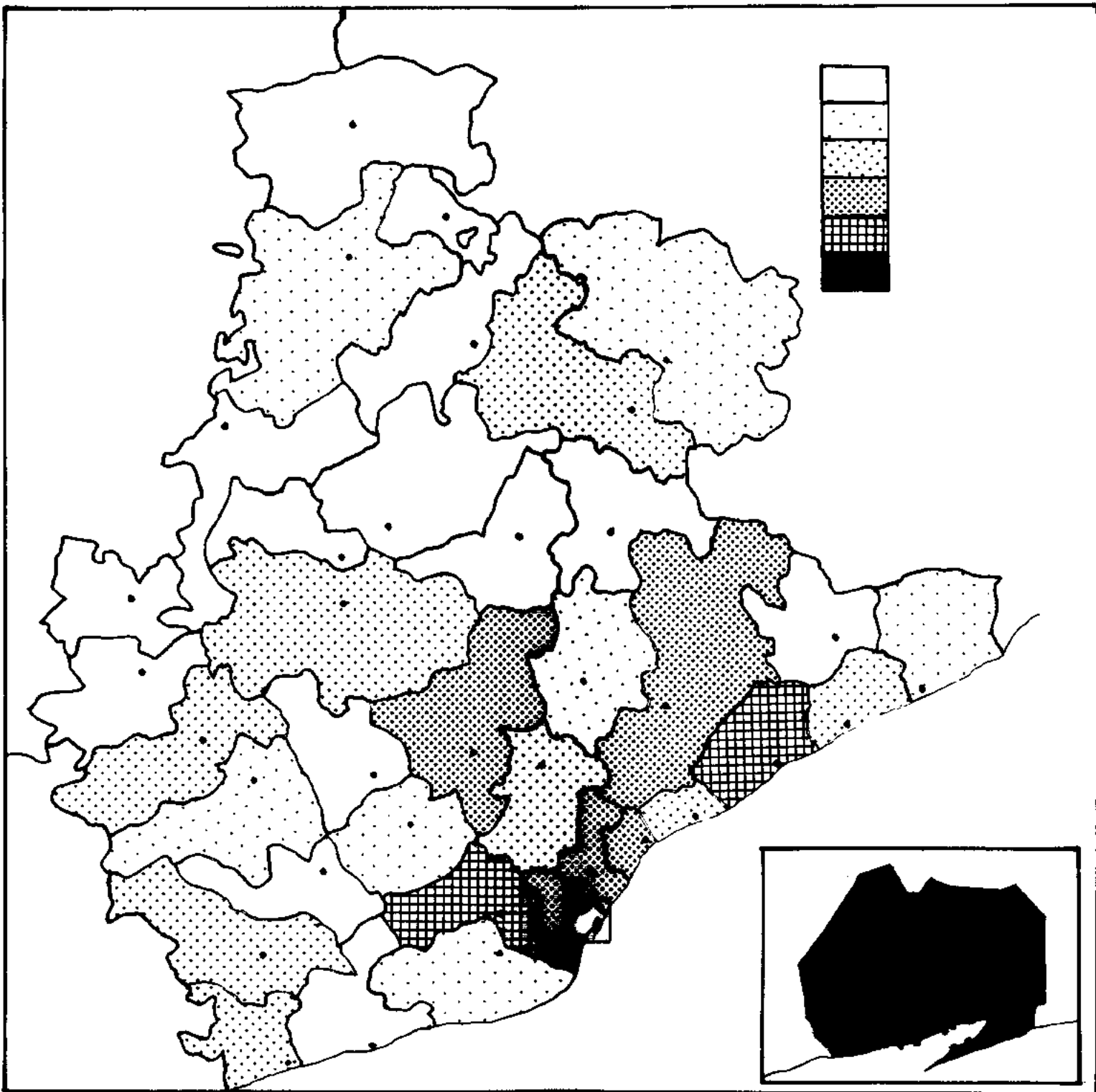
	Població (1842)		Electors (1841)			Electors (1843)			Població (1857)		Electors (1854)	
	habitans	veïns	%hab.	%veïns	%hab.	%veïns	habitans	veïns	%hab.	%veïns		
ARENYS	12.022	2.519	467	3,9	18,5	520	4,3	20,6	15.996	597	3,7	
BADALONA	4.571	900	423	9,3	47,0	479	10,5	53,0	12.121	889	7,3	
BAGÀ	4.434	1.281	13	0,3	1,0	33	0,7	2,6	7.775	149	1,9	
BARCELONA	121.815	27.671	4.836	4,0	17,5	4.926	4,1	17,8	183.787	5.992	3,3	
BERGA	10.308	2.334	159	1,5	6,8	210	2,0	9,0	13.698	326	2,4	
BORRERA	1.035	265				40	3,9	15,1	2.689	30	1,1	
CALAF	3.670	707	43	1,2	6,1	204	5,6	28,8	5.687	109	1,9	
CALDES M.	10.277	1.898	345	3,4	18,2	432	4,2	22,8	12.530	361	2,9	
CALELLA	10.825	2.448	279	2,6	11,4				14.733	387	2,6	
CAPELLADES	12.014	2.660	183	1,5	6,9	210	1,8	7,9	15.856	382	2,4	
CARDONA	3.325	645	66	2,0	10,2	104	3,1	16,1	7.929	184	2,3	
CENTELLES	6.140	1.194	76	1,2	6,4	110	1,8	9,2	7.856	150	1,9	
COPONS	2.073	409	93	4,5	22,7	88	4,2	21,5	3.471	144	4,2	
ESPARRAGUE.	8.407	1.771	112	1,3	6,3	166	2,0	9,4	11.102	186	1,7	
GRACIA	16.508	3.937	424	2,6	10,8	441	2,7	11,2	30.933	793	2,6	
GRANOLLERS	16.164	3.006	687	4,3	22,8	775	4,8	25,8	25.802	824	3,2	
IGUALADA	13.698	2.906	655	4,8	22,5	699	5,1	24,1	18.266	742	4,1	
MANRESA	18.069	3.823	300	1,7	7,9	392	2,2	10,3	27.784	588	2,1	
MARTORELL	7.299	1.544	237	3,3	15,3	259	3,6	16,8	12.009	399	3,3	
MASNOU	10.320	1.808	735	7,1	40,6	813	7,9	45,0	11.779	585	5,0	
MATARÓ	23.331	4.683	1.890	8,1	40,4	1.963	8,4	41,9	29.979	3.391	11,3	
MOIÀ	5.680	1.231	70	1,2	5,7	76	1,3	6,2	8.013	130	1,6	
PRATS LL.	2.451	555				31	1,3	5,6	6.347	112	1,8	
RODA	14.014	2.770				59	0,4	2,1	22.898	281	1,2	
SABADELL	14.130	2.898	632	4,5	21,8	654	4,6	22,6	21.939	700	3,2	
SALLENT	6.860	1.509	239	3,5	15,8	282	4,1	18,7	12.829	220	1,7	
SITGES	6.456	1.518	191	3,0	12,6	218	3,4	14,4	7.227	115	1,6	
SANTPEDOR	2.756	586				45	1,6	7,7	4.035	80	2,0	
SANT ANDREU	9.363	1.867	560	6,0	30,0	702	7,5	37,6	21.337	867	4,1	
SANT BOI LL	8.622	1.720	295	3,4	17,2	354	4,1	20,6	10.005	379	3,8	
SANT CELONI	3.840	874	62	1,6	7,1	72	1,9	8,2	7.156	170	2,4	
St. FELIU	12.596	2.481	586	4,7	23,6	690	5,5	27,8	18.753	1.010	5,4	
St. SADURNÍ	5.190	1.028	127	2,4	12,3	130	2,5	12,6	10.469	163	1,6	
TERRASSA	14.132	2.862	313	2,2	10,9	558	4,0	19,5	23.270	756	3,3	
VIC	19.999	3.912	858	4,3	21,9	813	4,1	20,8	26.646	544	2,0	
VILAFRANCA	12.648	2.380	442	3,5	18,6	437	3,5	18,4	15.748	537	3,4	
VILANOVA	12.430	2.556	730	5,9	28,6	699	5,6	27,4	14.329	609	4,3	
TOTAL	467.472	99.156	17309	3,7	17,5	18963	4,1	19,4	702.784	24.271	3,4	

Fonts: Mateixes fonts que el quadre 1

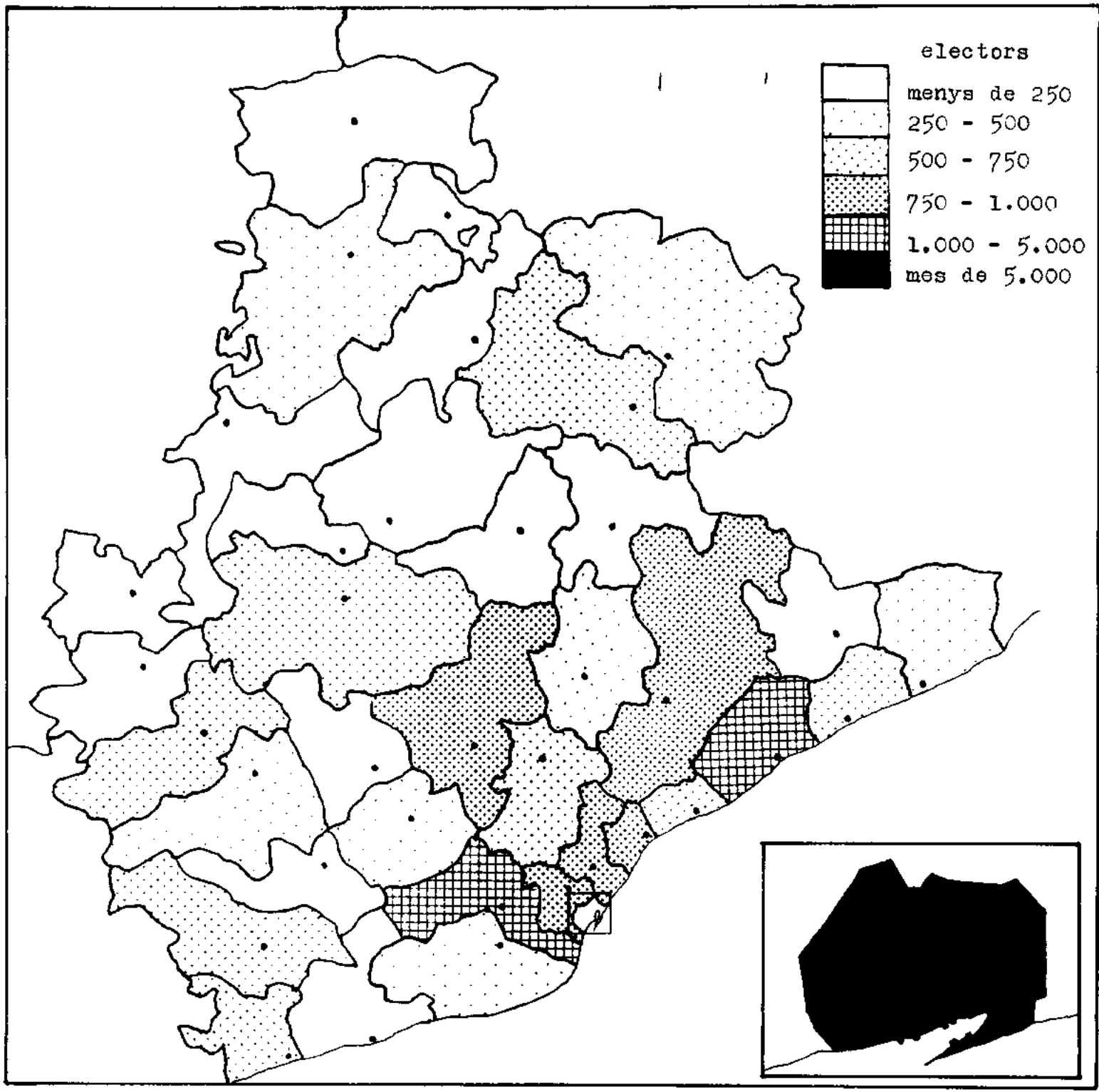

Mapa 4.- Població en els districtes electorals de la prov. de Barcelona el 1857.

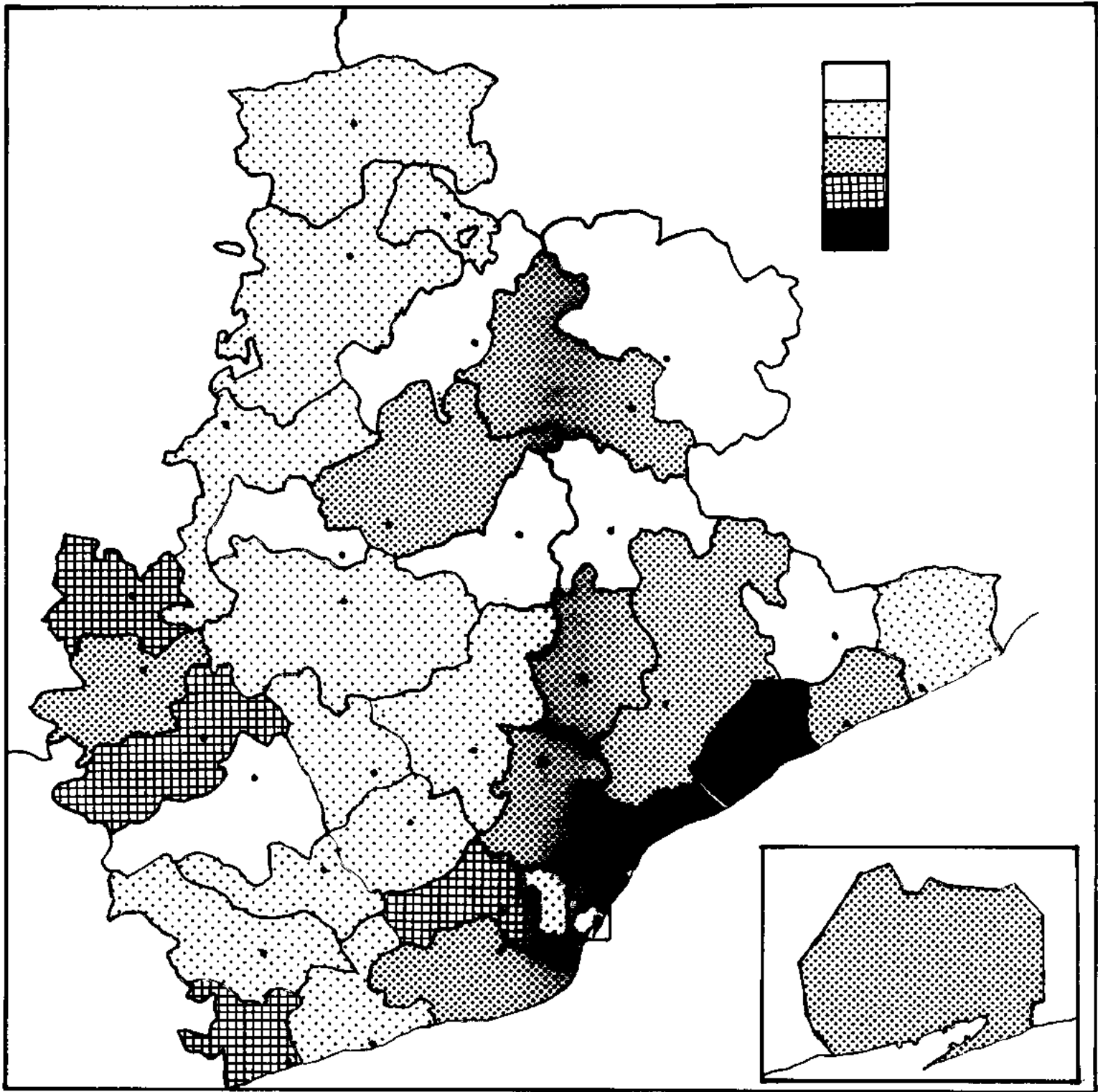

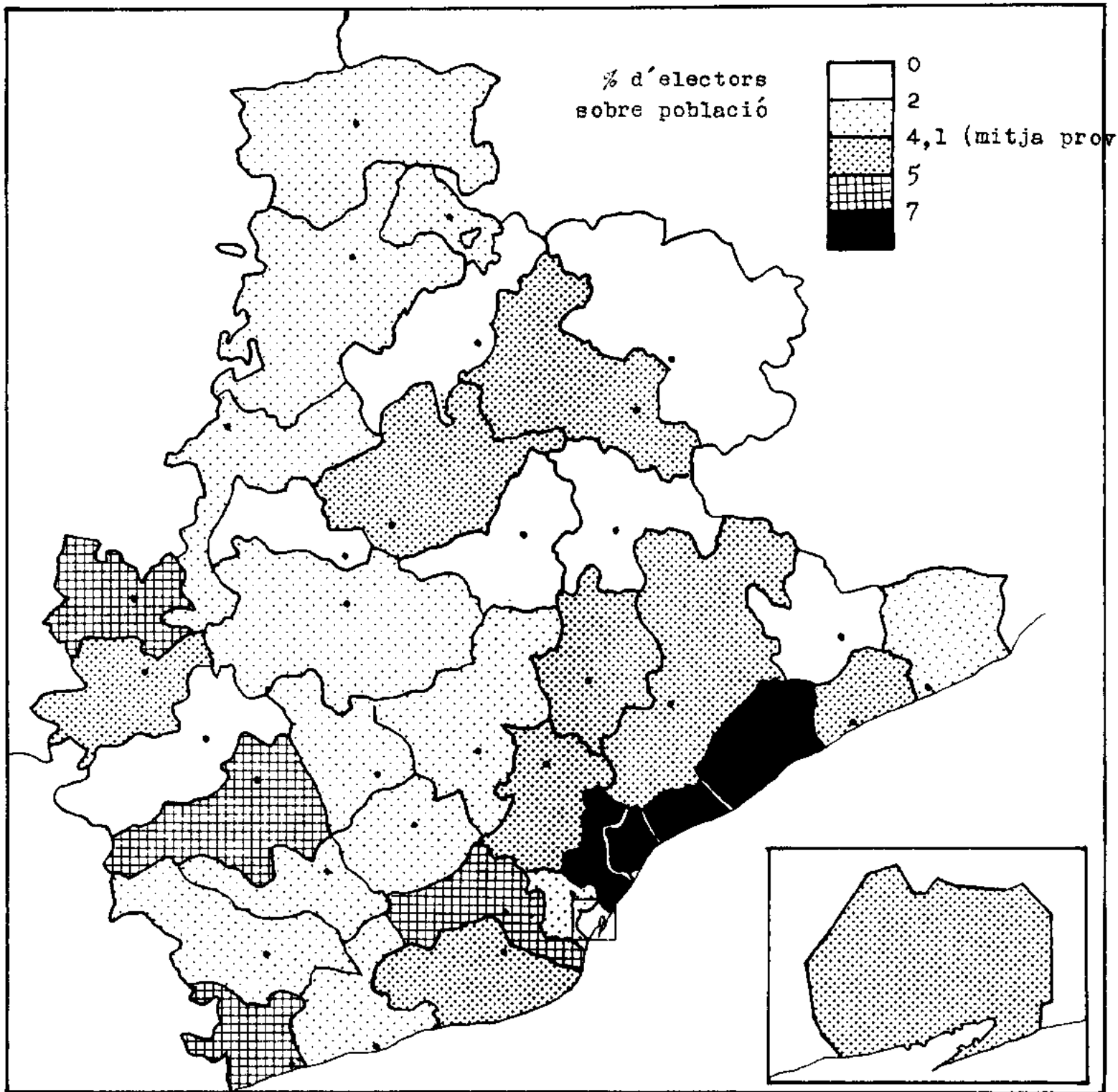
0.705

Mapa 5.- Electors per districtes de la prov. de Barcelona el 1854.

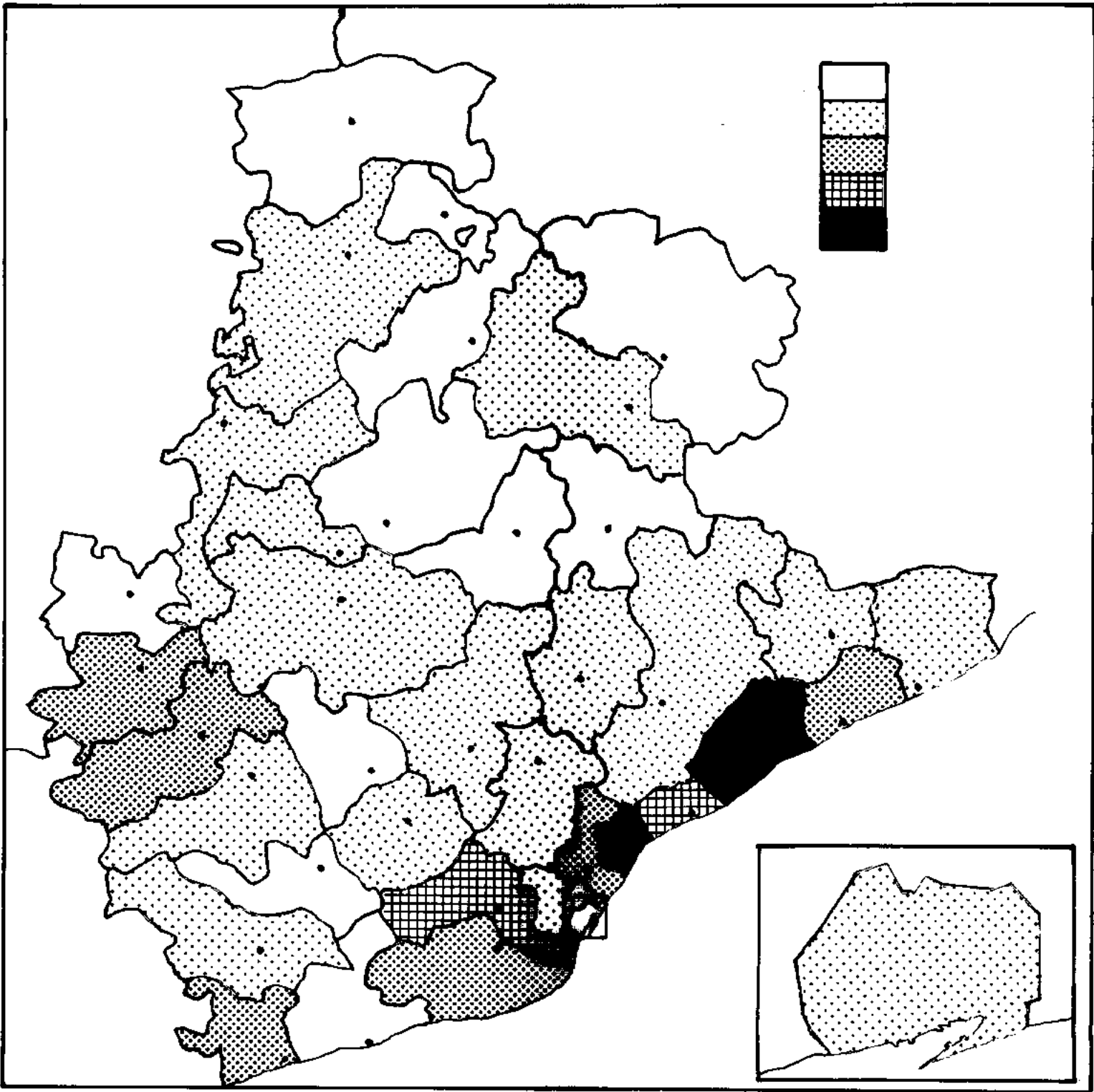
179 18

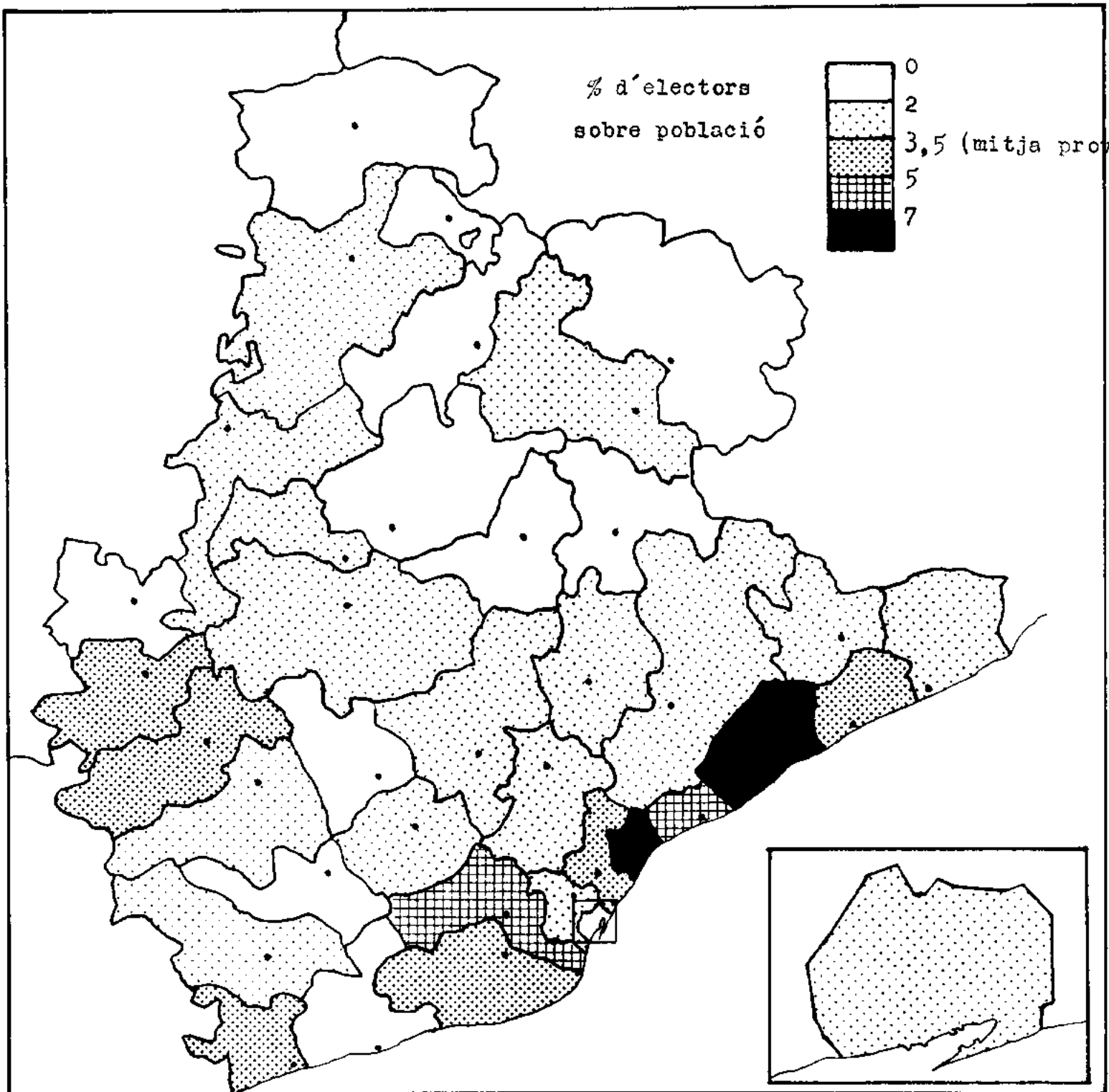

Mapa 6.- Percentatge d'electors sobre població el 1843.

1874

Mapa 7.- Percentatge d'electors sobre població el 1854.

1- 69

Quadre 3.- Distribució ^{municipal} dels electors de 1854.

	Població de 1847	%	Electors de 1854	%	Electors sobre població de 1847
Barcelona ciutat	134.347	26,2	8.502	25,1	3,7
Ciutats de 5.000 a 20.000 hab.	160.249	32,0	3.517	23,7	5,2
Municipis de 2.000 a 3.000 "	96.240	19,1	2.607	15,2	7,7
" " amb menys de 2.500 "	299.350	59,9	5.875	24,0	3,2
Total	702.286	100	23.501	100	3,4

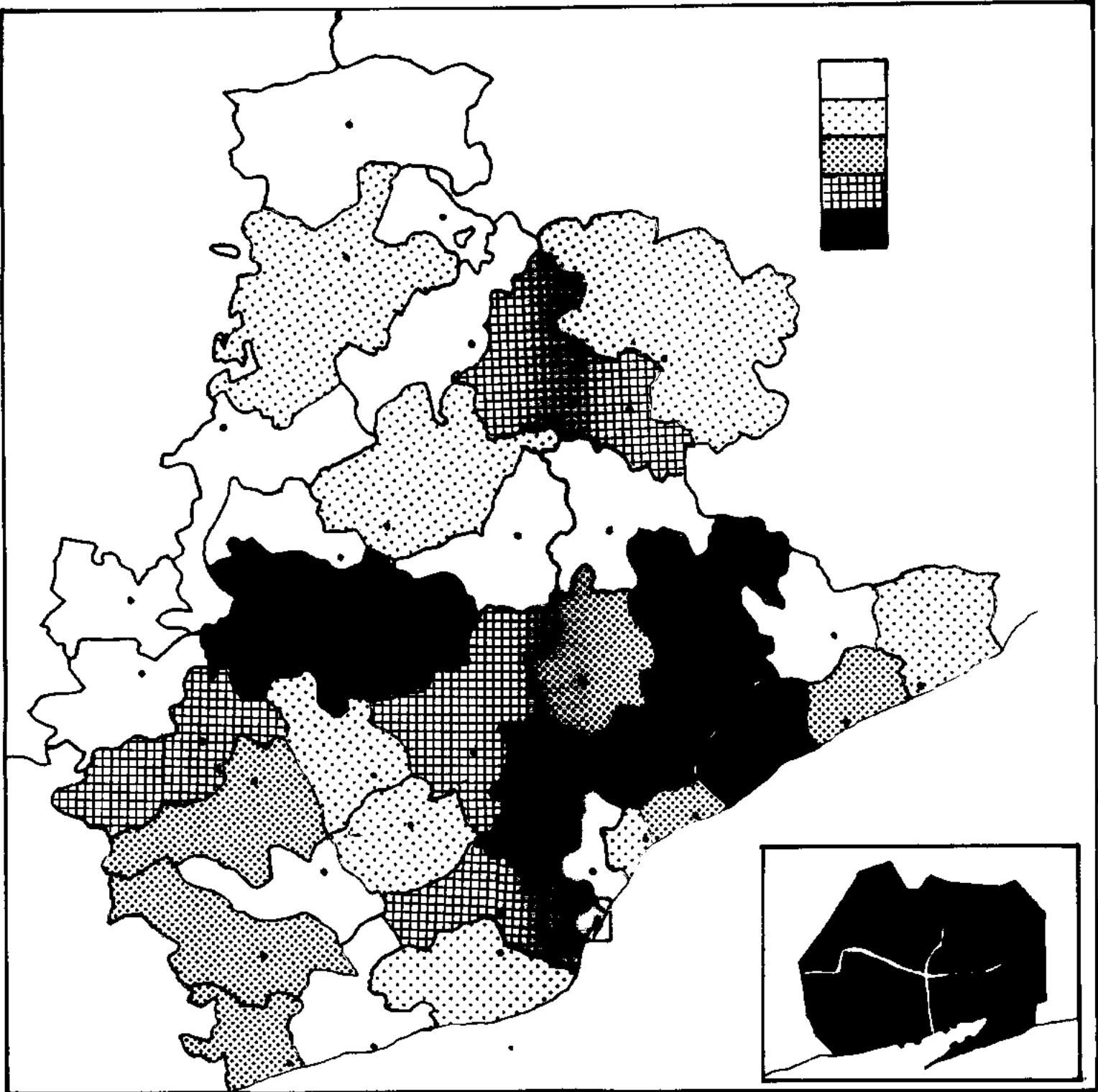
Fonts: Les dades de població son calculs propis a partir de les estadístiques de Josep IGLÉSIES i FORT; El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años, Op. cit., pp. 391-417. La informació sobre els electors elaborada a partir de la font manuscrita "Estadística electoral de 1854", ADP, Lligall 142.

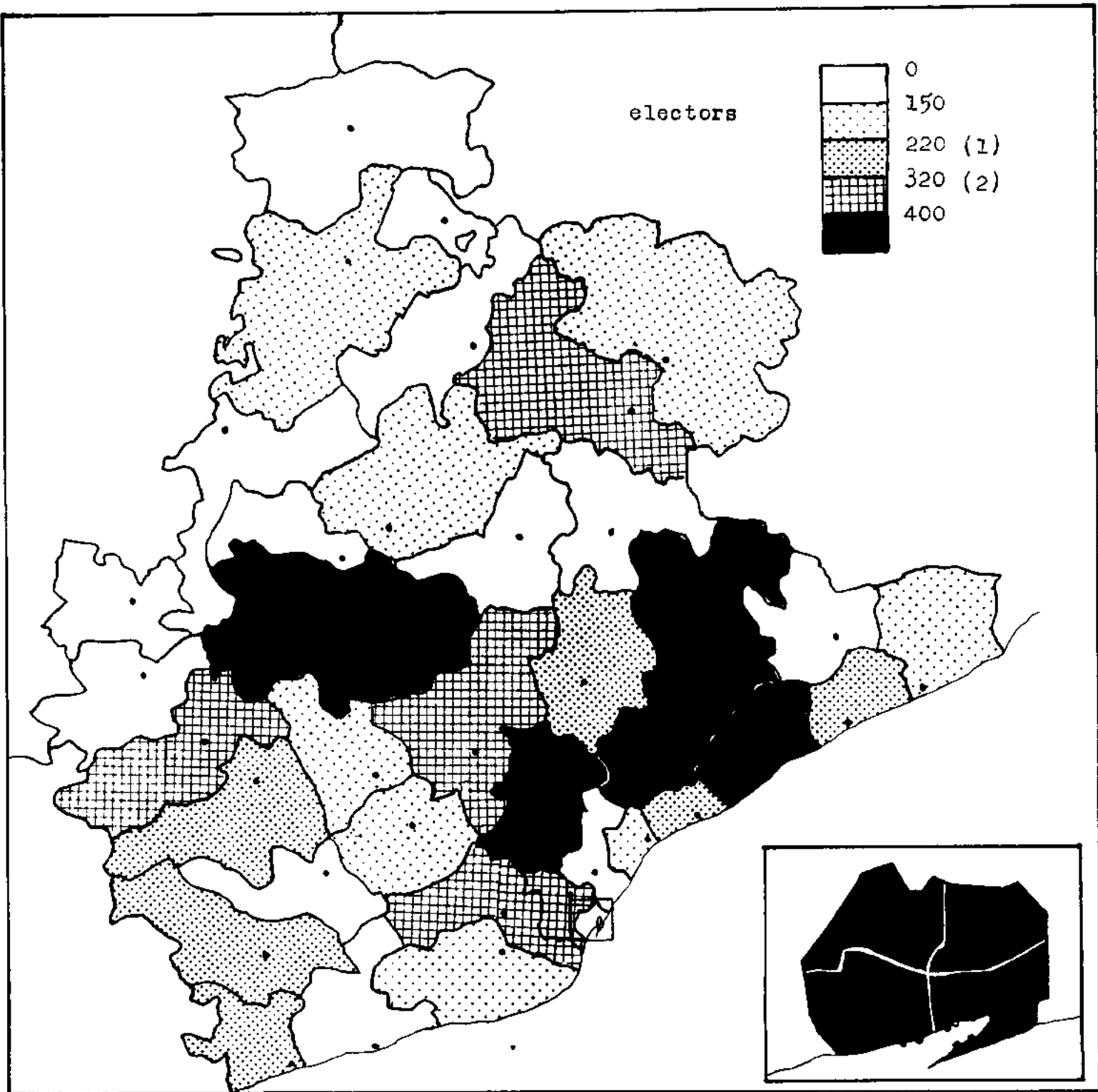
4.- Categories econòmiques dels electors de la prov. de Barcelona el 1854.

CATEGORIES ECONÒMIQUES

	Contribució		Renda per la professió			Arrendament rústic		Lloger arba		TOTAL	
	Indus. i Comerç	Total	%	\$/	%	%	%	%			
ARENYS DE MAR	61	272	45,6	35	5,9	2	0,3	288	48,2	597	
BADALONA	57	172	19,3	83	9,3	8	0,9	626	70,4	889	
BAGA	10	93	62,4	35	23,5	7	4,7	14	9,4	149	
BARCELONA											
Dist. 1er		1.717	88,7	81	4,2			138	7,1	1.936	
Dist. 2on		1.041	87,1	101	8,4			53	4,4	1.195	
Dist. 3er		846	85,0	102	10,2			47	4,7	995	
Dist. 4art		1.541	84,6	180	9,9	1		100	5,5	1.822	
Total		5.145	86,5	464	7,8	1		338	5,7	5.948	
BERGA	43	196	60,1	32	9,8	43	13,2	55	16,9	326	
BORREDÀ	2	17	56,7	32	43,3					30	
CALAF	6	91	83,5	7	6,4	11	10,1			109	
CAIDES MONTB.	50	269	74,5	20	5,5	31	8,6	41	11,4	361	
CALELLA	49	206	53,2	53	13,7	10	2,6	118	30,5	387	
CAPELLADES	91	259	67,8	29	7,6	4	1,1	90	23,6	382	
CARDONA	19	127	69,0	11	6,0	3	1,6	43	23,4	184	
CENTELLES	13	106	70,7	15	10,0	27	18,0	2	1,3	150	
COPONS	3	90	62,5	12	8,3			42	29,2	144	
ESPARRAGUERA	68	153	82,3	20	10,7			13	7,0	186	
GRÀCIA	273	320	40,3	72	9,1	39	4,9	362	45,7	793	
GRANOLLERS	70	501	60,8	64	7,8	124	15,1	135	16,4	824	
IGUALADA	139	331	44,6	11	1,5			400	54,0	742	
MANRESA	194	549	93,44	18	3,1			21	3,5	588	
MARTORELL	48	213	53,4	20	5,0			166	41,6	399	
MASQU	94	227	38,8	27	4,6	40	6,8	291	49,7	585	
MATARO	332	654	19,3	62	1,8	54	1,6	2.621	77,3	3.391	
MOIÀ	34	97	74,66	18	13,8	10	7,7	5	3,9	130	
PRATS DE LLUC.	16	52	46,44	26	23,2	26	23,2	8	7,2	112	
RODA DE TER	60	159	56,6	37	13,2	50	17,8	35	12,4	281	
SABADELL	216	405	57,99	27	3,9	18	2,6	250	35,7	700	
SALLENT	27	178	80,9	14	6,4	8	3,6	20	9,1	220	
SITGES	15	105	91,33	10	8,7					115	
SANTFEDOR	7	57	71,3	21	26,2			2	2,5	80	
ST. ANDREU P.	168	86	9,9	93	10,7	47	5,4	641	73,9	867	
St. BOI LLOB.	14	166	43,8	35	9,2	27	7,1	151	39,8	379	
St. CELONI	13	142	83,5	14	8,2	13	7,6	1	0,6	170	
St. FELIU LLO.	70	344	34,1	77	7,6	64	6,3	525	52,0	1.010	
St. SADURNI	40	122	74,8	14	8,6	4	2,4	23	14,1	163	
TERRASSA	127	320	42,3	34	4,5	7	0,9	395	52,3	756	
VIC	163	367	67,5	97	17,8	67	12,3	13	2,4	544	
VILAFRANCA	75	307	57,2	15	2,8	1	0,2	214	39,8	537	
VILANOVA	88	241	39,6	23	3,8	9	1,5	336	55,1	609	
TOTAL		13.139	55,1	1.658	7,0	755	3,2	8.285	34,7	23.837	
" sense Barce celona		2.755	7.994	44,7	1.194	6,7	754	4,2	7.947	44,4	17.889

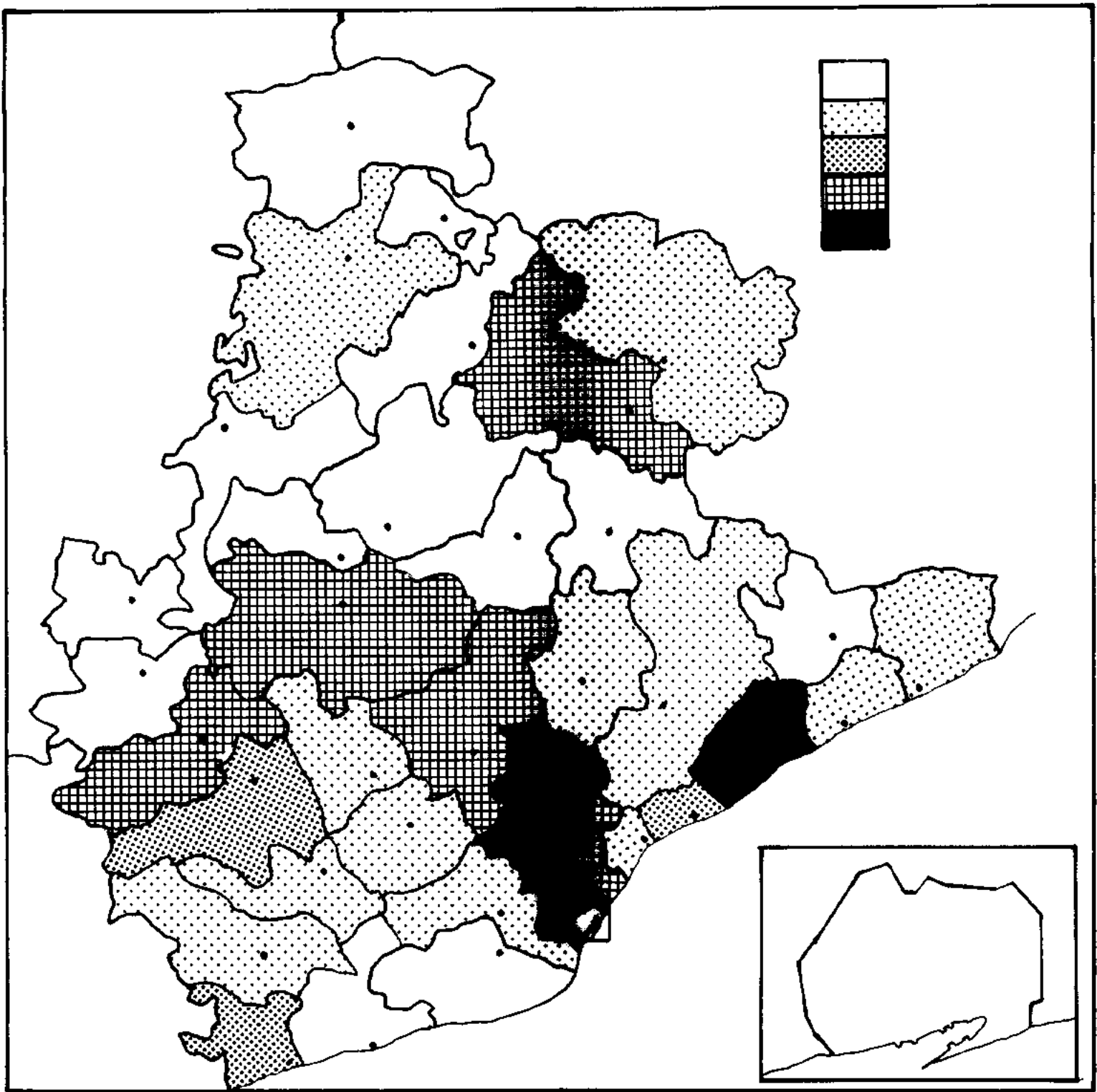
Fonts: Elaboració propia a partir de la "Estadística de 1854", ADP, Lligall 142. La llista de contribuents per Industria i Comerç en un manuscrit titulat "Relación de Contribuyentes por Subsidio de Ind. y Comercio de la prov. de Barcelona" a el matí 1/10/54

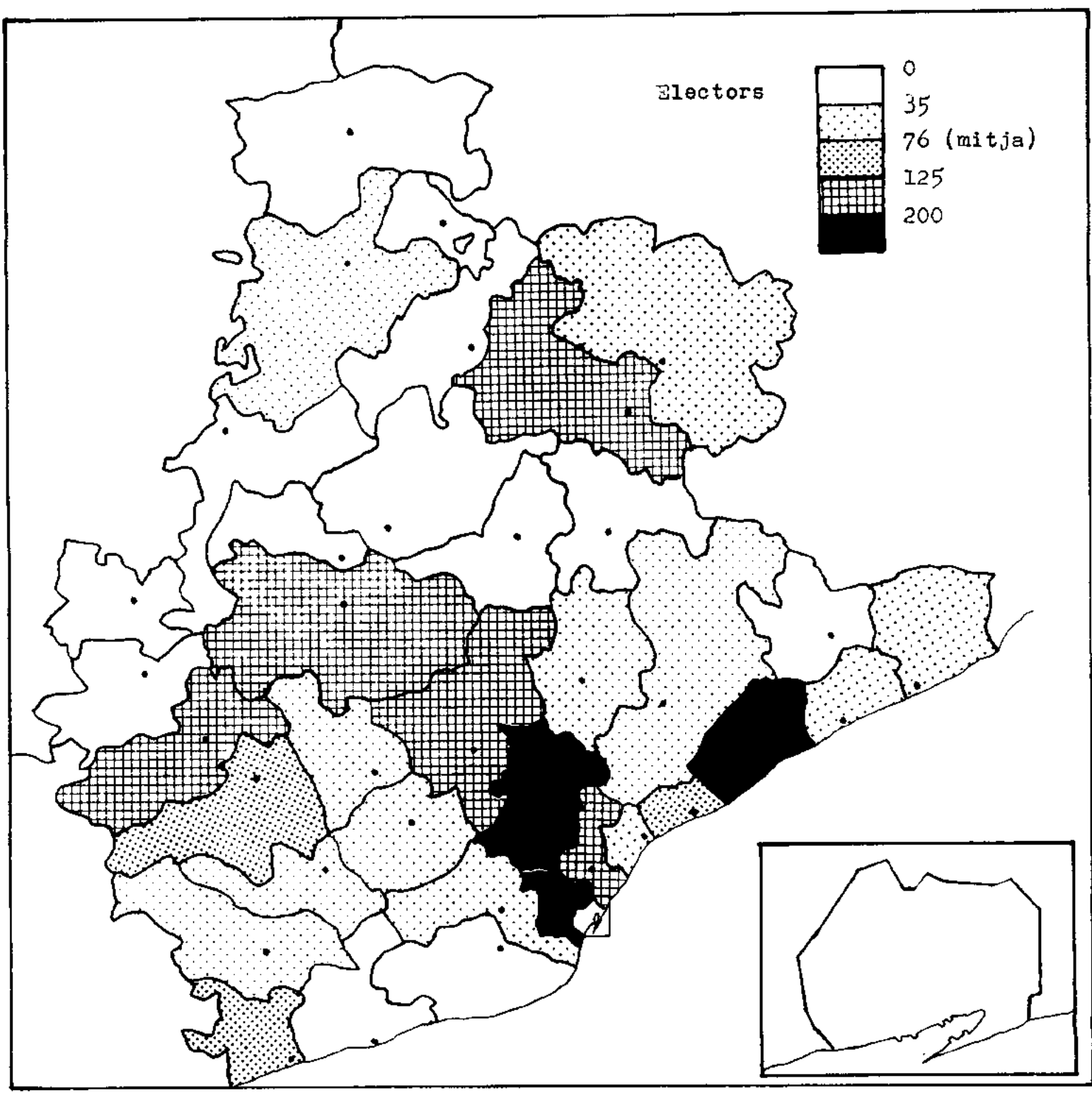

Mapa 8.- Electors per contribucio industrial, comercial i territorial el 1850

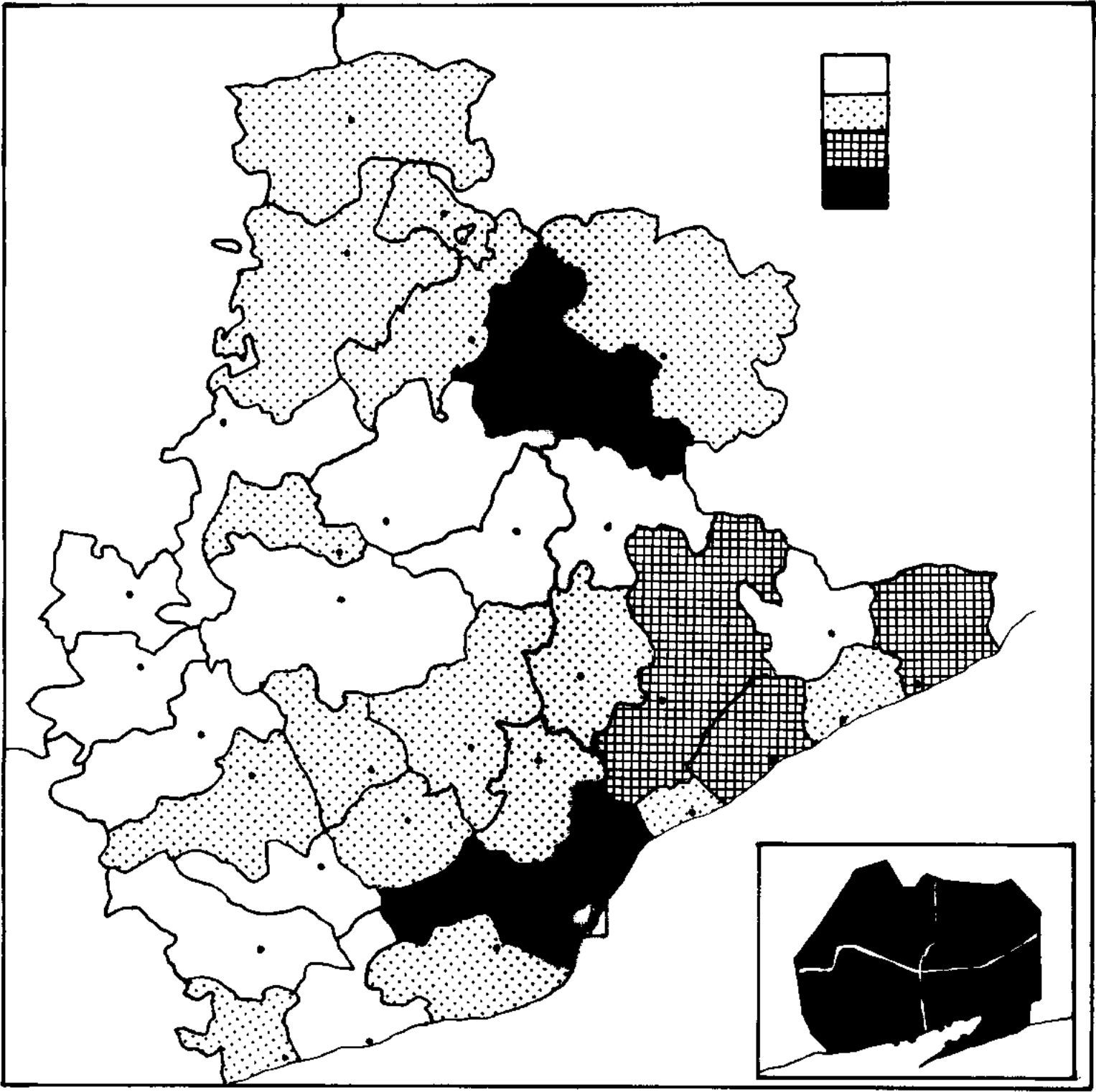
- (1).- Mitja sense comptar els districtes de Barcelona-ciutat
- (2).- Mitja incluint els districtes de Barcelona.

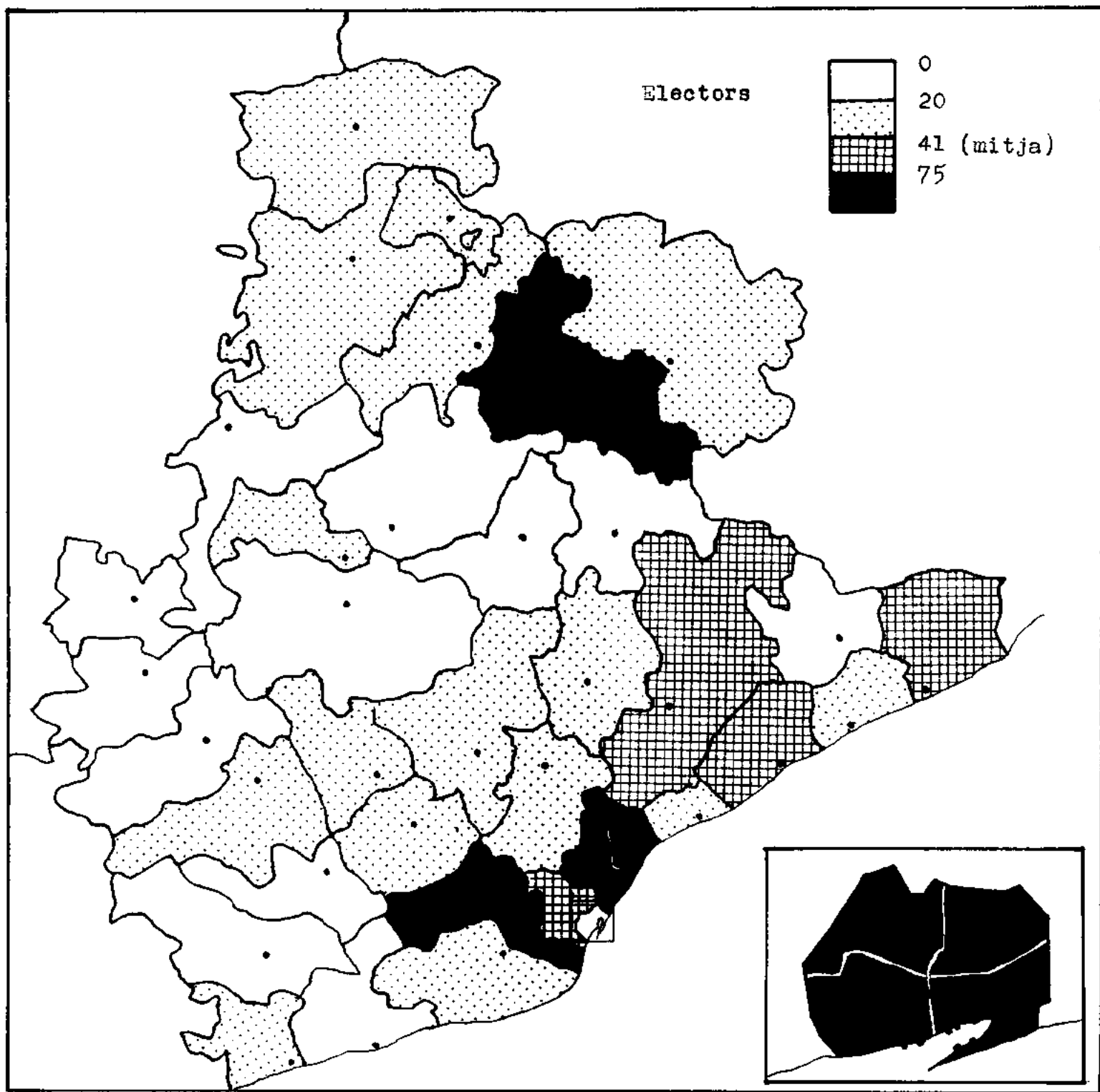

Mapa 9.- Electors per contribució d'Indústria i Comerç, el 1854.

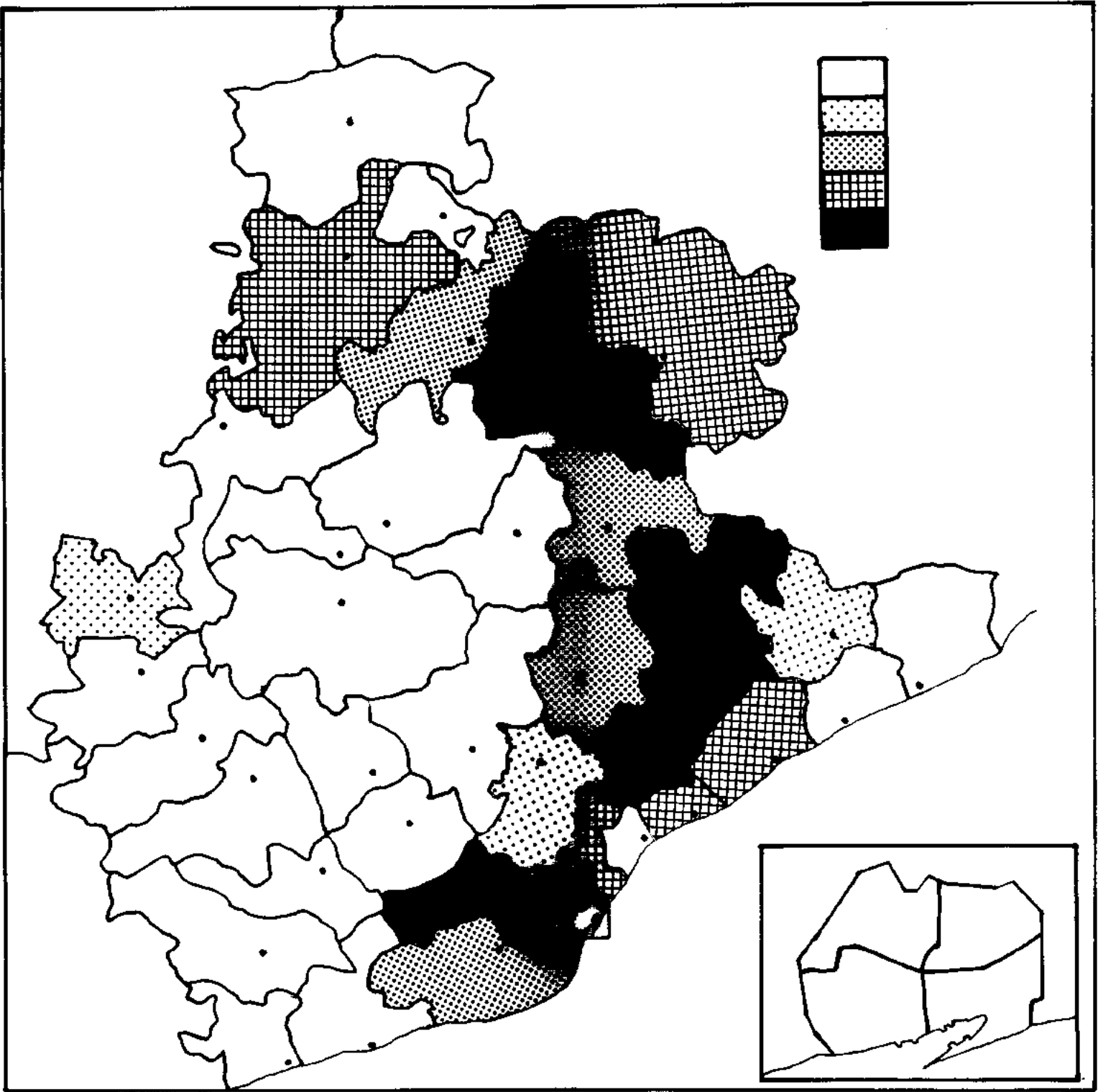
100.31
2

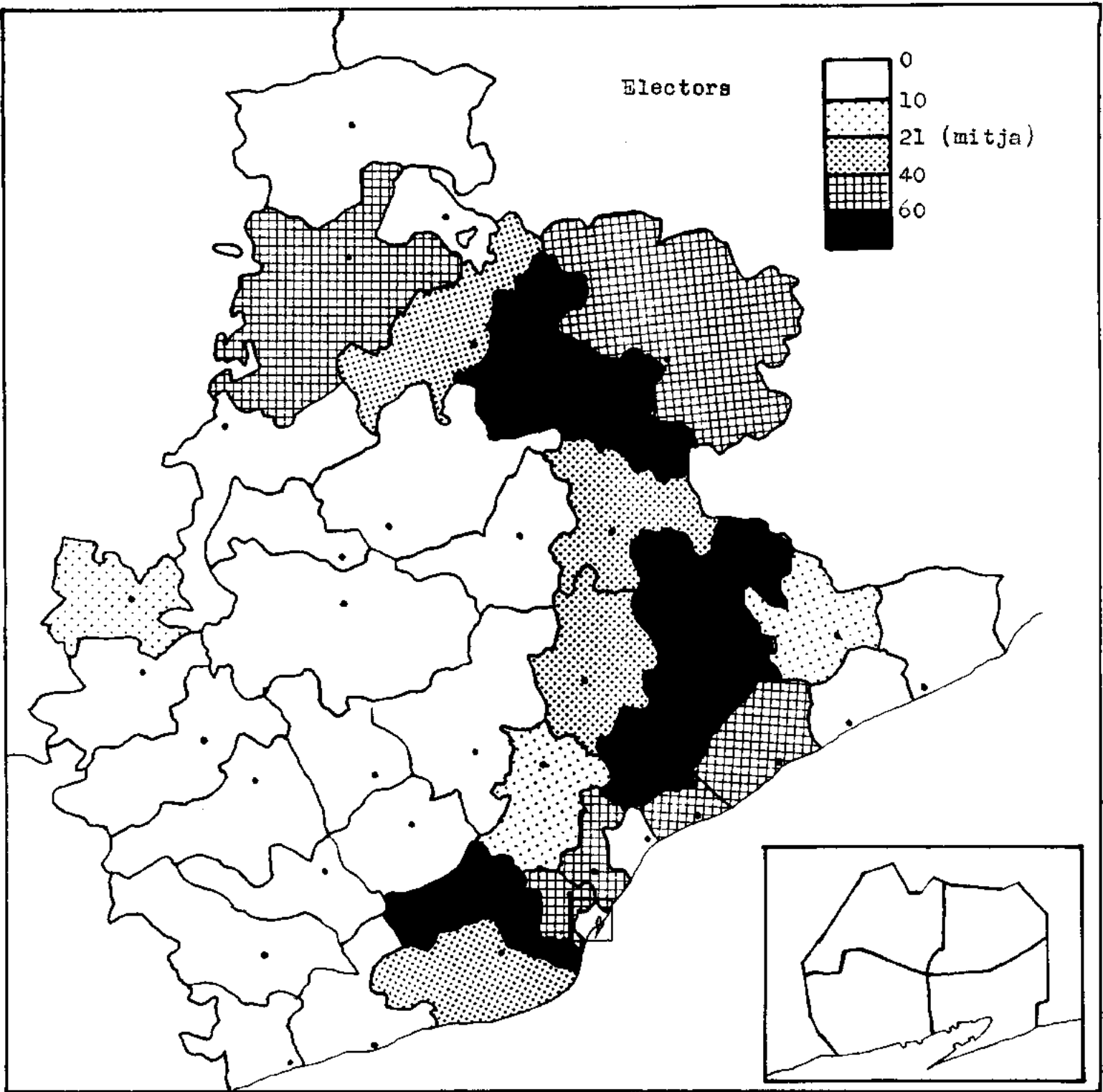

Mapa 10.- Electors per renda de la seva professió, el 1854.

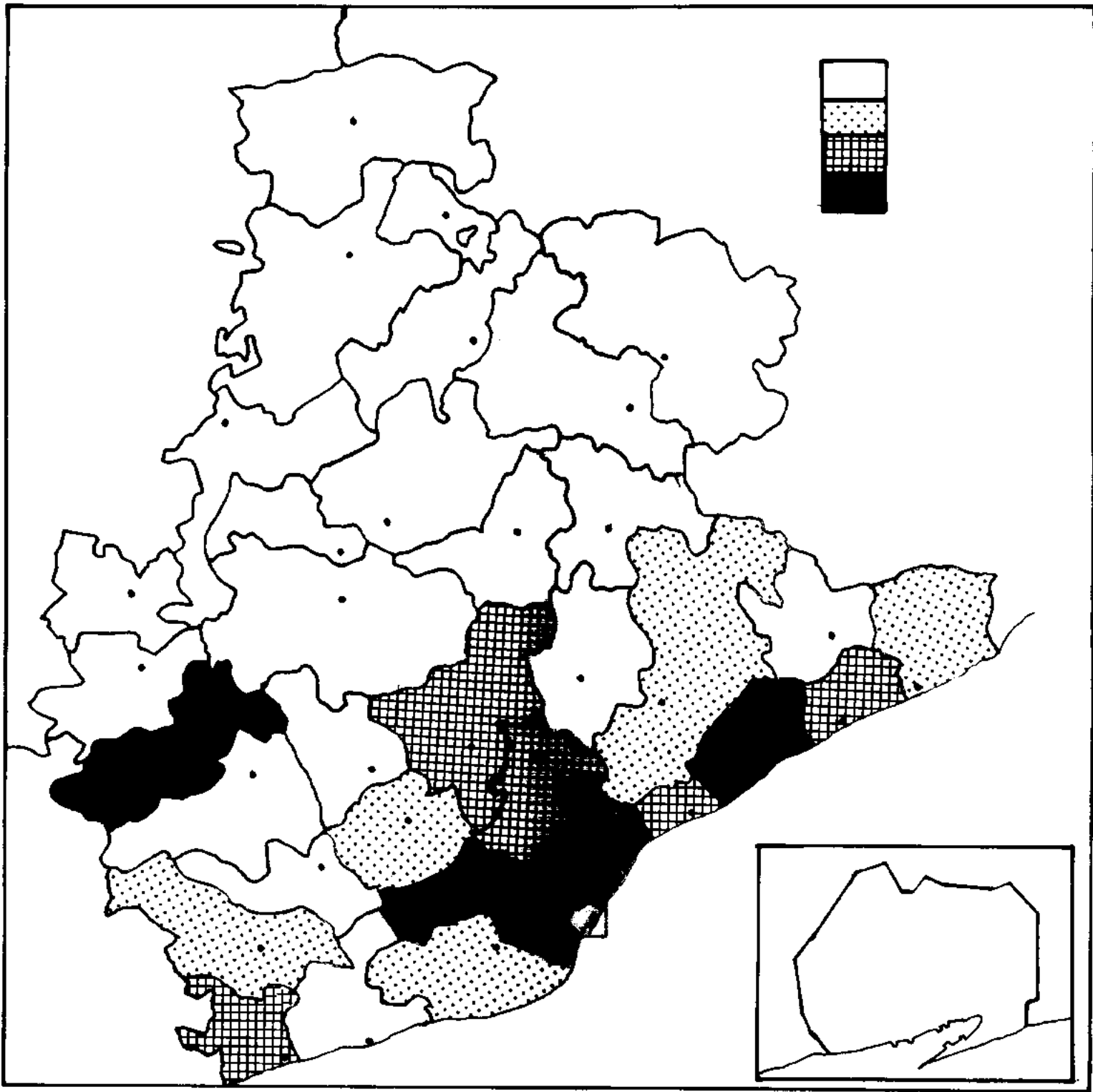
1951 4

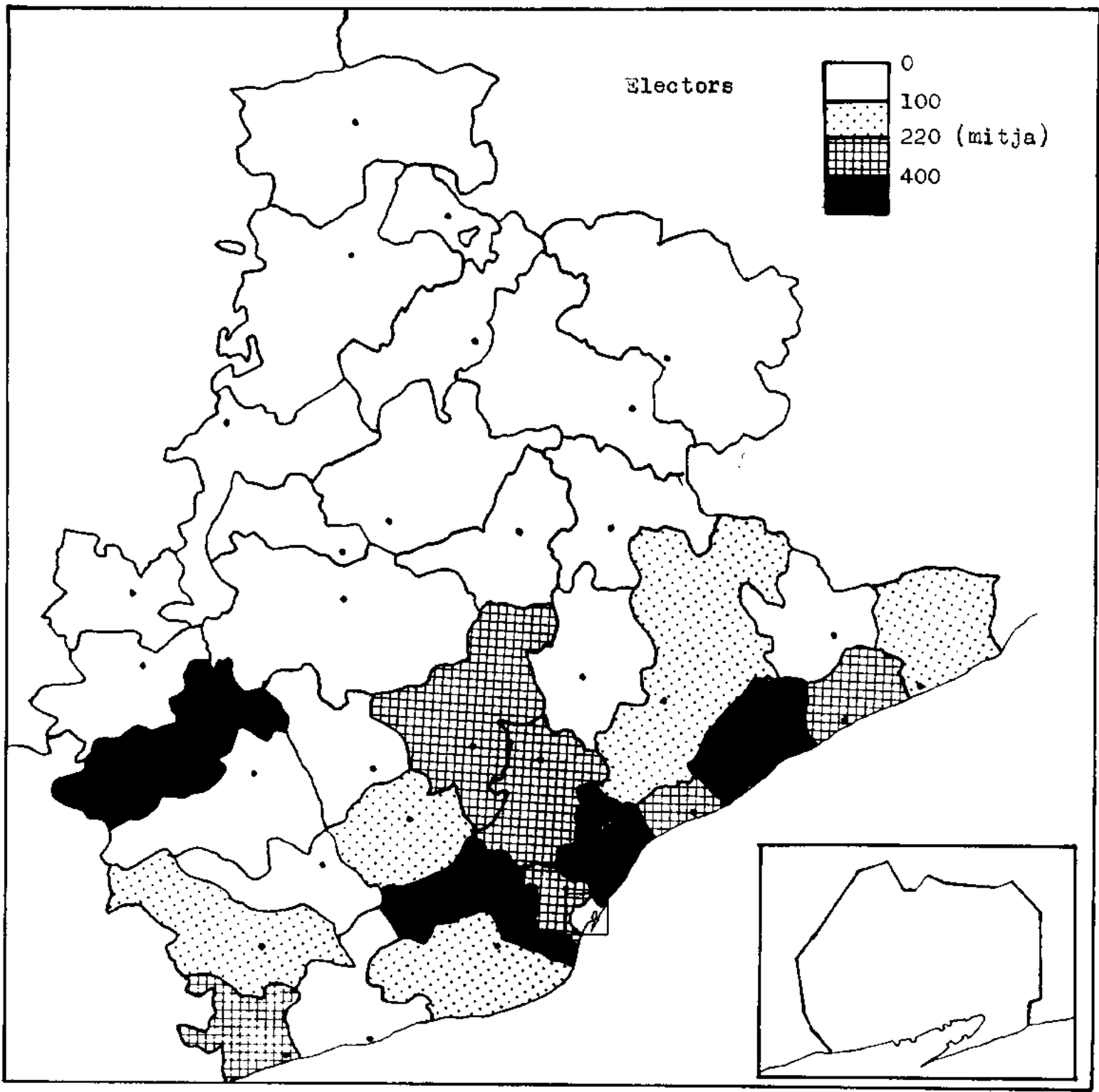

Mapa 11.- Electors per arrendament rústic, el 1854.

Handwritten mark

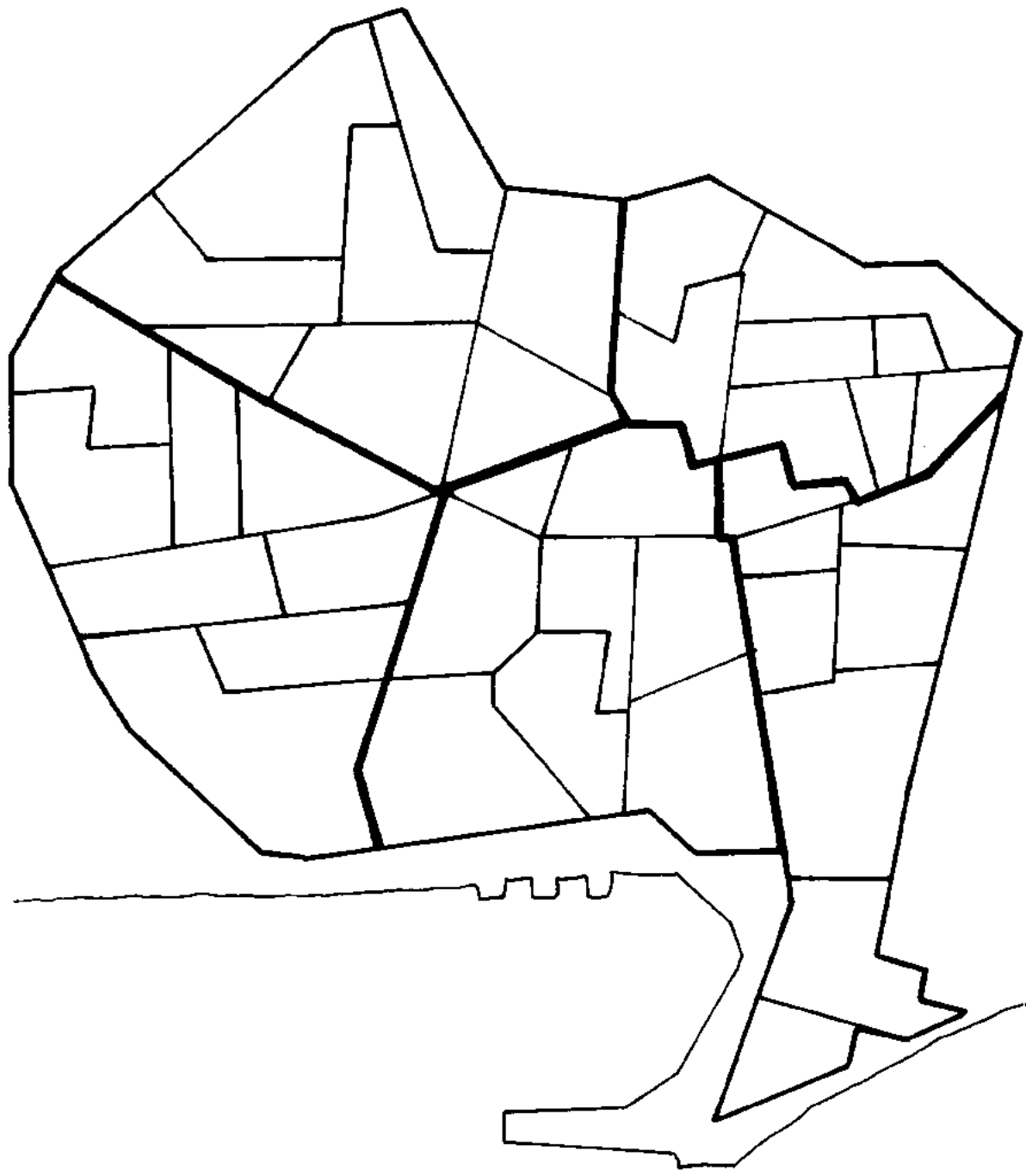

July 16

Mapa 12.- Electors per lloger urbà, el 1854.

17-1 3

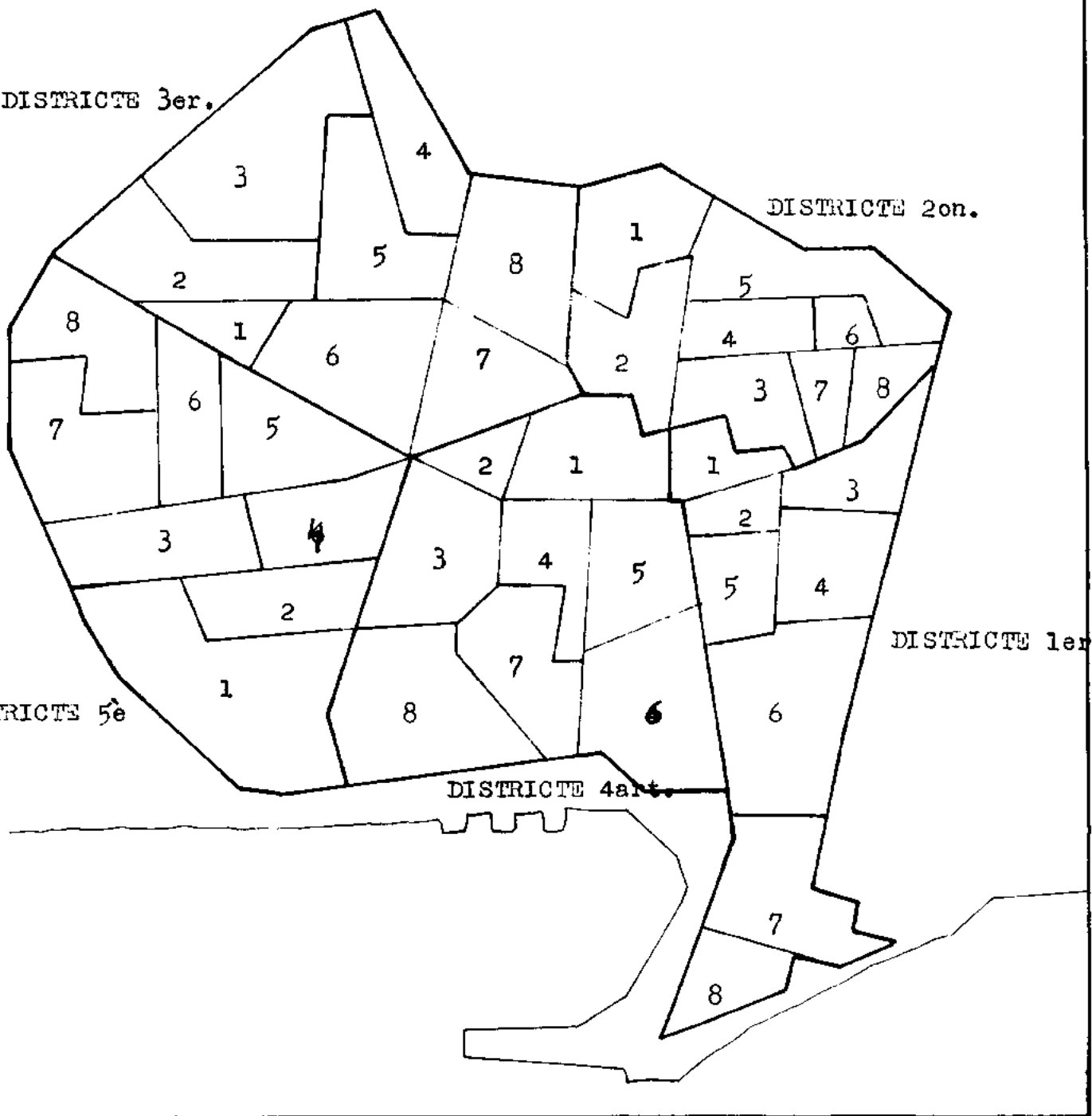
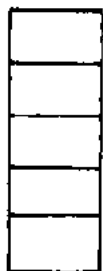
DISTRICTE 3er.

DISTRICTE 2on.

DISTRICTE 1er.

DISTRICTE 5è

DISTRICTE 4art.

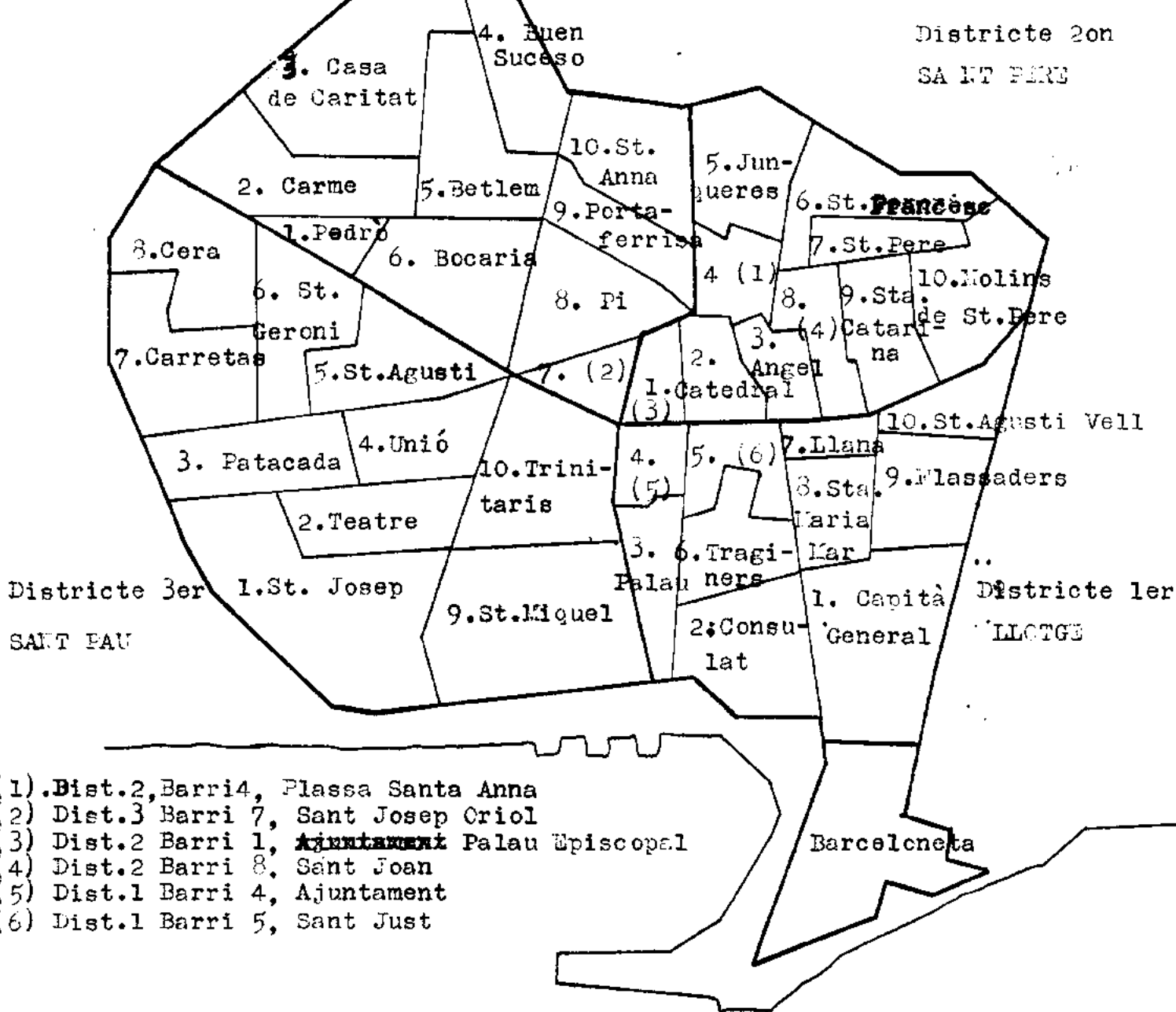
Mapa 13.- Distribució civil de Barcelona, per districtes -quartels- i barris, fins el 1846.

177 +

Districte 3er
UNIVERSITAT

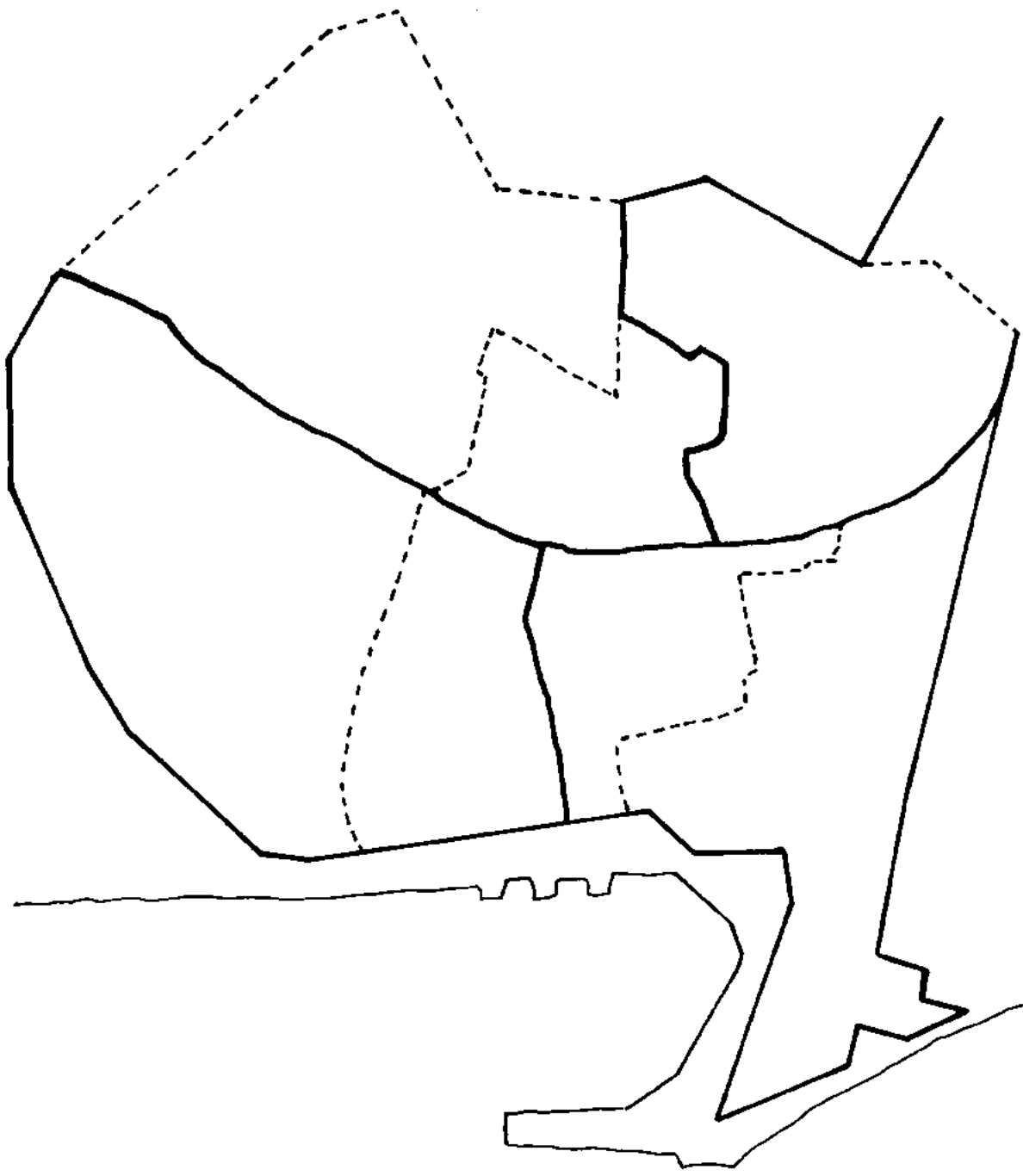
Districte 2on
SA NT PERE

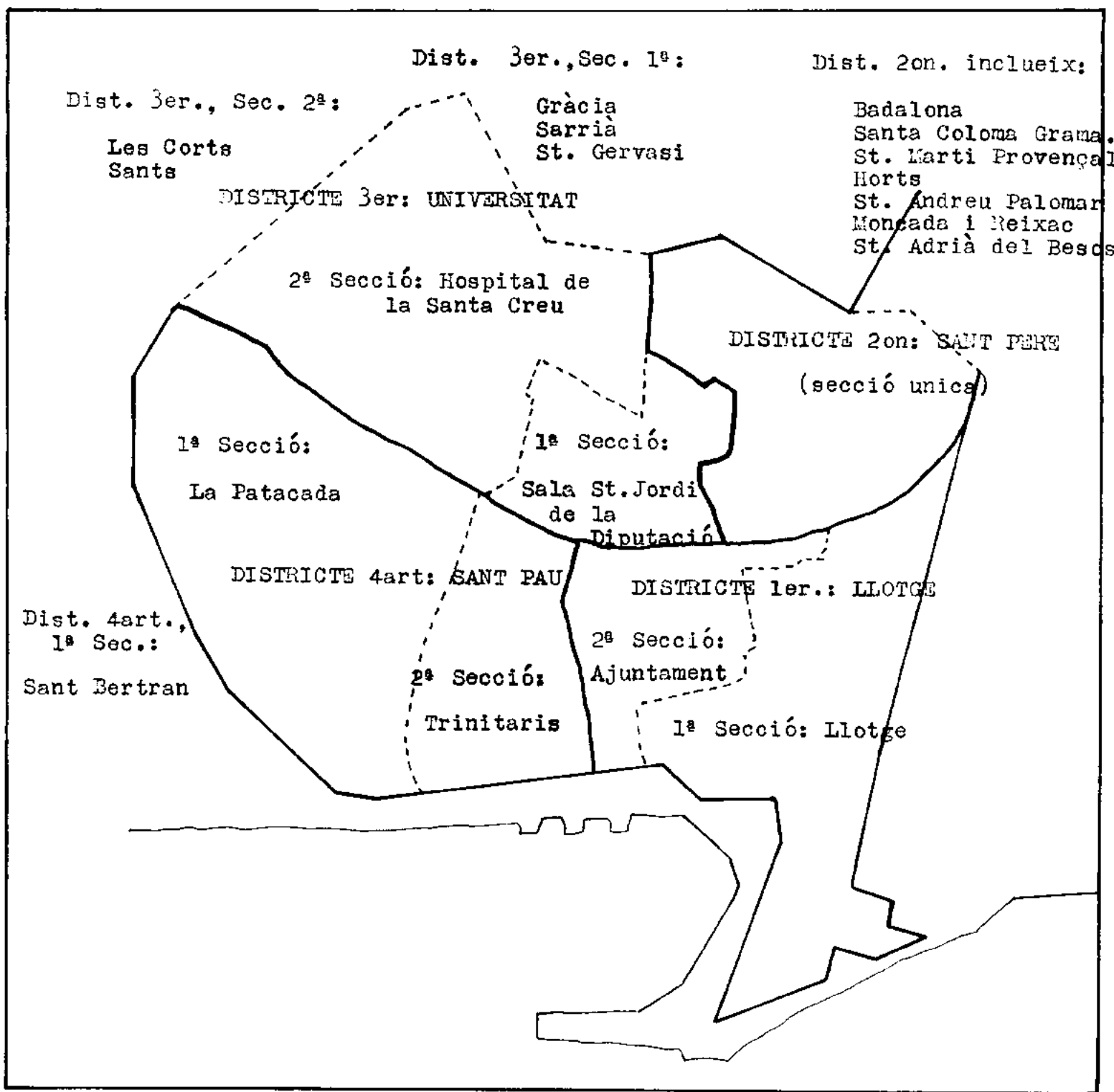

Mapa 14.- Distribució civil de Barcelona a partir de 1846, per districtes i Barris.

Font: Full volant "Subdivisión civil de esta ciudad", editat per Antoni Brusi, Barcelona 1846.

17/27

Mapa 15.- Districtes electorals a Barcelona, el 1846. Districtes, seccions i col.legis electorals.

M. S.

Quadre 5.- Població i electors a Barcelona ciutat (1836- 1967).

any	electors	població	%	veïns (1)	%	
1836	1.427	118.000	- 1,2	23.600	6,0	
1837	1.501	(1835)	[16,3	
1839	2.732				22,0	
1840(2)	4.372				18,7	
1841	4.336	130.000			26.000	18,7
1842	4.411	(1842)	[18,9	
1844	4.300				15,4	
1846 (3)	3.144				11,4	
1850	3.755	150.000	[12,5	
1851	3.757	(1849)			30.000	12,5
1853	2.400		[7,1	
1854	5.332	163.000			33.600	17,8
1857	7.414	(1854)				12,1
1858	6.533		[18,8	
1859	5.912	137.000			36.000	16,2
1861	6.050	(1857)				16,5
1865	4.953		[18,7	
1867	6.301					17,2

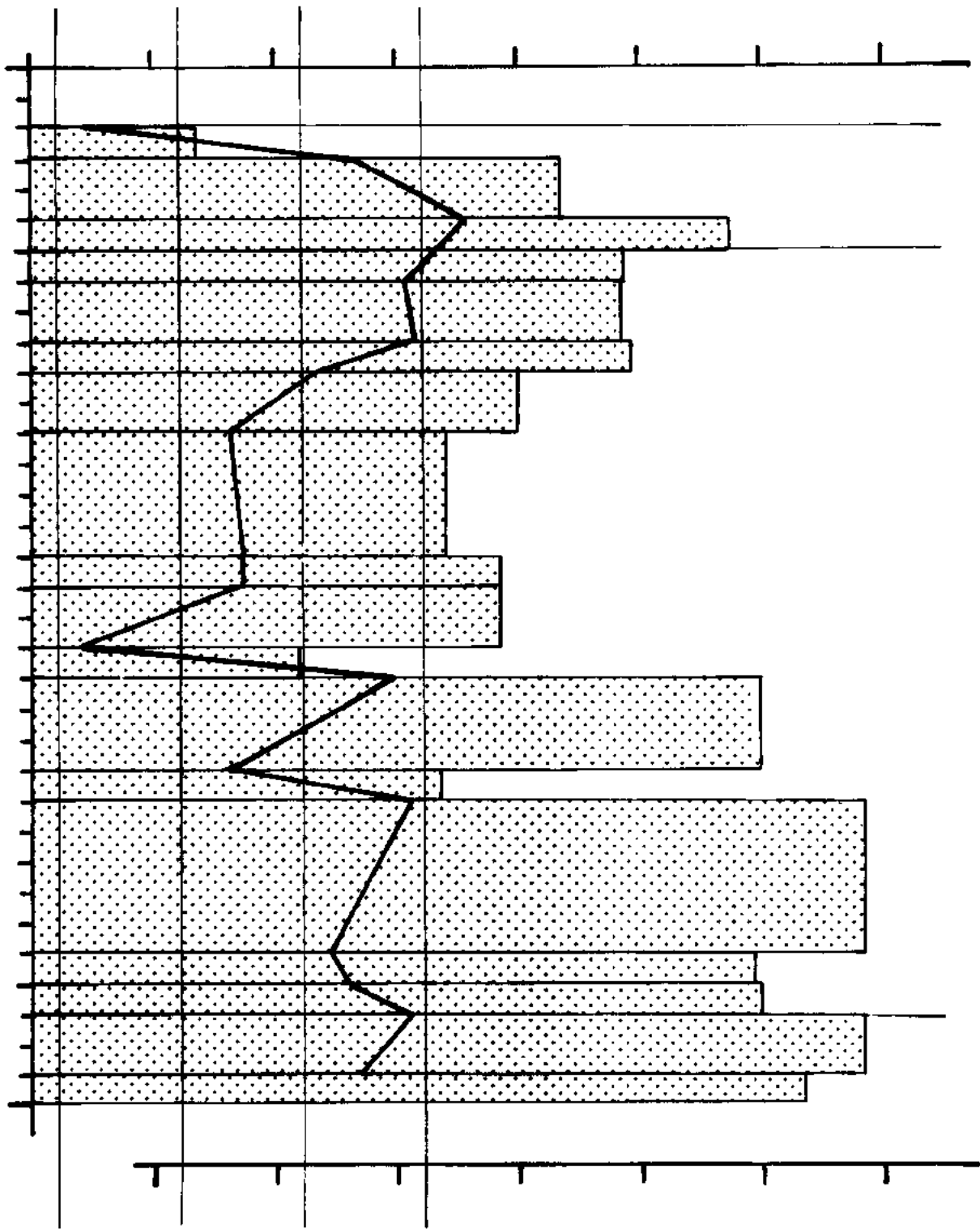
(1).- Els veïns s'han calculat segons la proporció 1:5 habitants.

(2).- S'inclouen en el cens de la ciutat els electors de St. Andreu, Moncada i Reixac, Horta i St. Martí de Provençals.

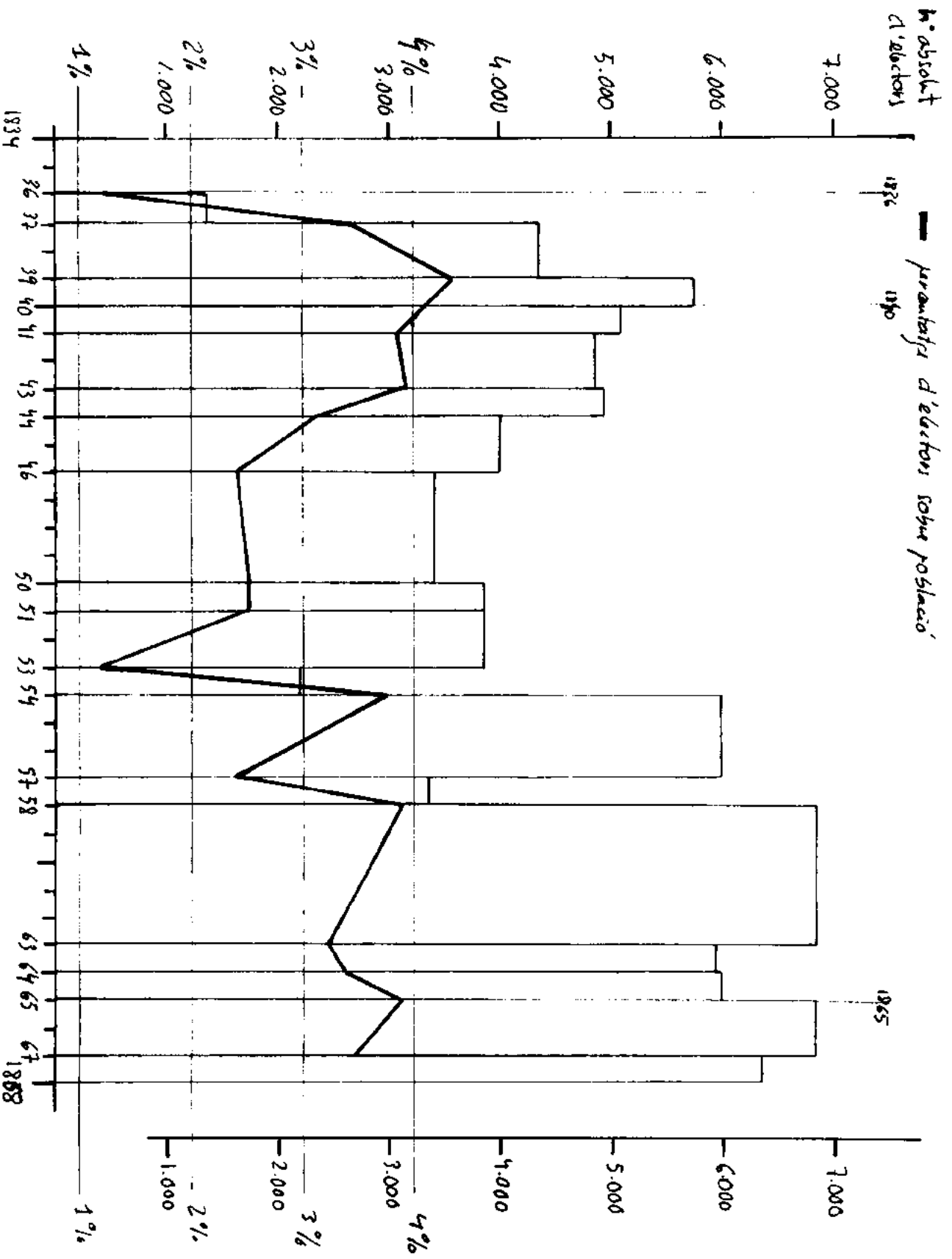
(3).- En els períodes de vigència de la llei de 1846 -1846/53 i 1857/64- també hi ha els electors del Pla -Gràcia, Sarrià, St. Andreu, etc.

Fonts: Les dades sobre els electors s'han tret de varies fonts; veure en el Apendix els quadres amb resultats de les eleccions.

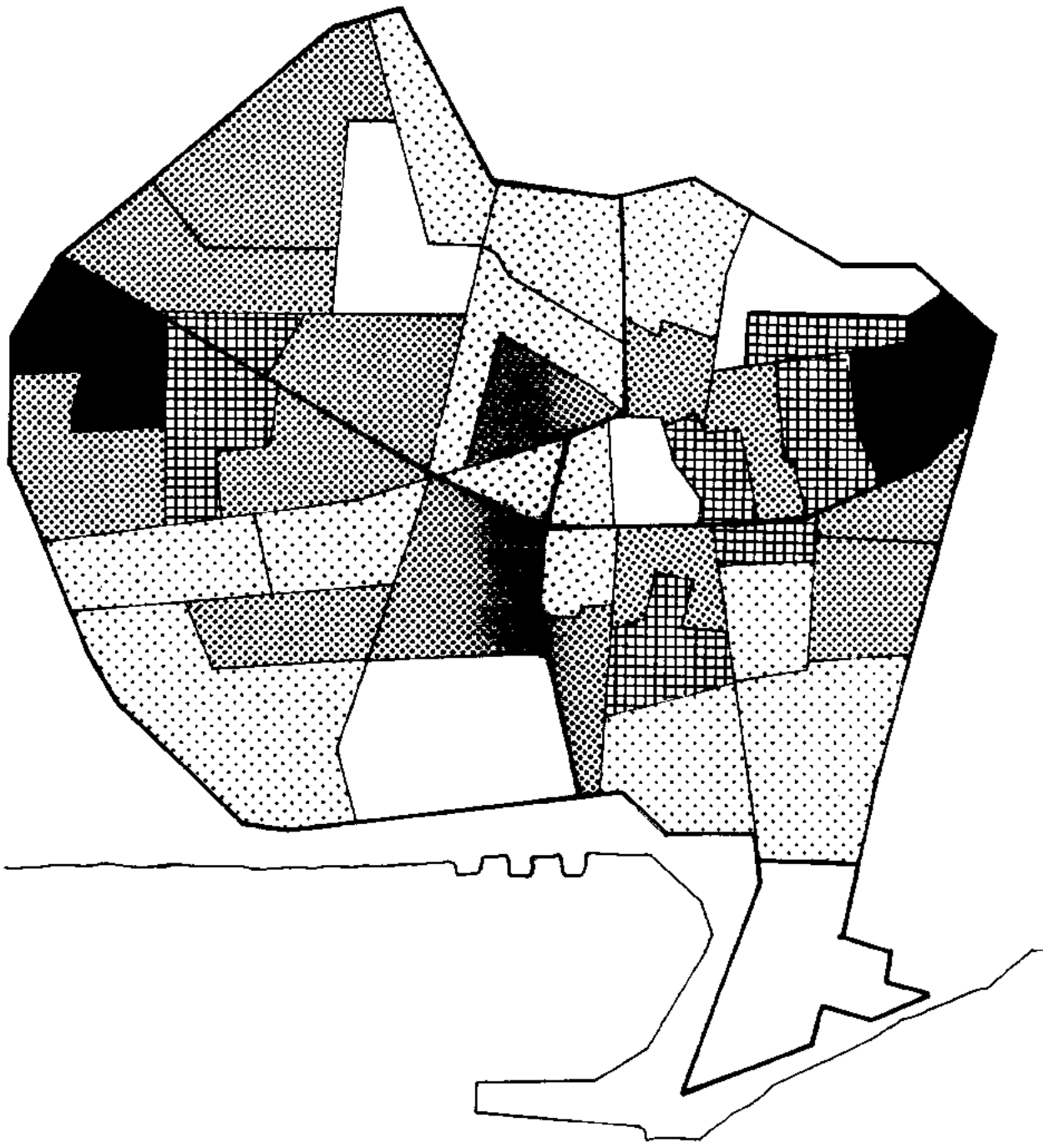
Les dades sobre població son aproximades, basades en Laureano FIGUEROA; Estadística de Barcelona en 1849, Inst. de Estudios Fiscales, Madrid 1968, pp. 39-45, i Ildefonso JERDA; Teoría general de la Urbanización, I. Est. Fiscales, Madrid 1968, Vol. II, p. 265.

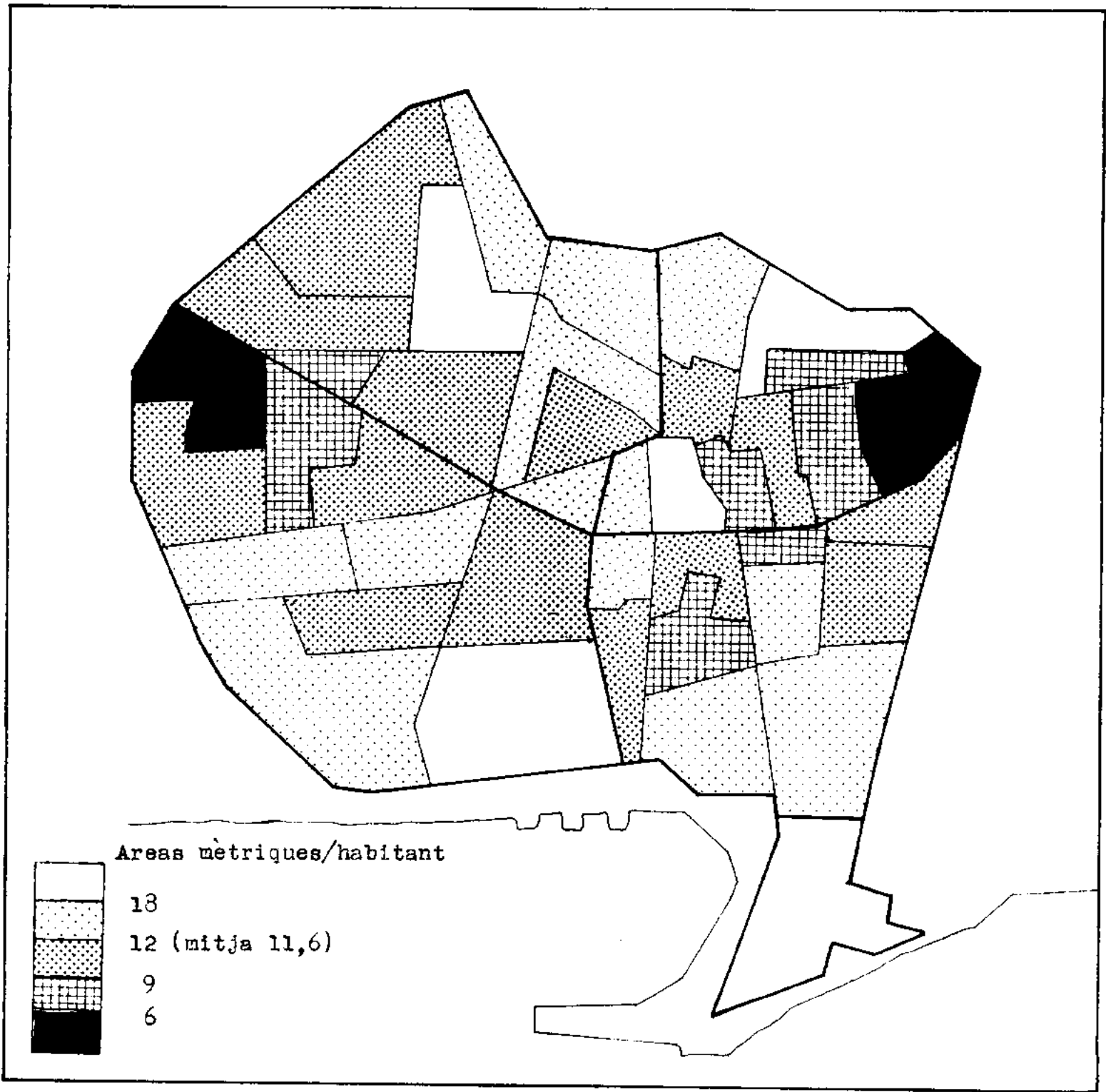
GRÀFICA 2.- Evolució del canvi electoral a Barcelona, 1836-1868.

100

Map 10

Mapa 16.- Nivells de densitat de la població de Barcelona, per barris, el 1859.

Font: Ildefons CERDÀ; Teoría General de la Urbanización, Vol. II pp. 53-54 i 202-203.

200 71

QUADRE 6 . Electors i població a la ciutat de Barcelona, 1846, 1854 i 1865.

DISTRICTES de BARCELONA	1848		1846		1859		1854		1865	
	població	densitat (1)	electors	% sobre població	població	densitat (2)	electors	% sobre població	electors	% sobre població
I	30.876	21,9	1.116	3,6	32.700	11,6	1.943	5,9	2.023	6,2
II	37.383	14,6	773	2,1	38.092	10,6	1.197	3,3	1.483	4,1
III	26.663	28,7	624	2,3	38.852	11,2	1.028	2,8	1.438	4,0
IV	51.400	17,7	797	1,5	57.856	10,5	1.824	3,2	1.919	3,3
TOTAL	146.322	19,8	3.310	2,3	167.438	11,6	5.992	3,6	6.863	4,2
Veïns ⁽³⁾	29.001			11,4	32.500			18,0		20,5

Fonts: Població 1848 a Figuerola, L.; Estadística de Barcelona en 1849, pp. 50, 51.
 població 1859 a I. Cerdà; Teoría general de la urbanización, II, p. 265
 electors 1846 a BOPB, nº 284, 27 nov. 1846.
 electors 1854 a ^(ADP) Llig. 145, Acta original de l'Escrutini, 1 nov. 1854.
 electors 1865 a AC, Llibre de registre de diputados, leg. 1865-66.

(1) Superfície per habitants en vares quadrades, dades donades per Figuerola, cit. supra., p. 51.

(2) La dada de 1849 extreta de Figuerola. En aquesta dada només es compta a la gent domiciliada a la ciutat, així seran verons majors de 25 anys, excluint a criats, població flotant i estrangers; si s'exclou a aquestes darreres categories de la dada de població total, ens donaria per la ciutat un total de 125.048 veïns. La dada de 1859 s'ha calculat mantenint la mateixa relació entre veïns-població del 1848, que equival a 5 habitants per veí.

Electoraçió pròpia a partir de la dada de

(2) Superfície per habitants en areas mètriques, [I de Font Cerdà, Op. cit. vol II, p. 54.

per districtes i seccions electorals

QUADRE ~~A~~. Electors i població a Barcelona, el 1857.

DISTRICTES	Seccions	Barris	Població 1859	Electors 1857	% electors sobre població
I	1ª	1 i 2	6.540	660	10,1
	2ª	3,4,5 i 6	13.728	360	2,6
	3ª	7,8,9 i 10	12.424	308	2,5
Total			32.692	1.328	4,1
II	1ª	5,6,7,8,9 i 10	28.839	484	1,7
	2ª	1,2,3 i 4	9.192	259	2,8
	Total			38.031	743
III	1ª	6,7,8,9 i 10	13.376	491	3,7
	2ª	1,2,3,4 i 5	25.476	317	1,2
	Total			38.852	808
IV	1ª	1,2,4,9 i 10	21.800	624	2,9
	2ª	3,5,6,7 i 8	35.636	520	1,5
	Total			57.856	1.144
TOTAL			167.436	4.024	2,4

Fonts: Per la població, elaboració pròpia a partir de Ildefons CERDÀ; Teoría General de la Urbanización, Vol.II, pp. 202-203. Els electors s'han extret del cens publicat pel el BOPB, nº 31 a 40, febrer de 1857.

Annexa 2.- O le unios socio- profesionales de
 Sinesland: cens le 1994

Categoría	Elector	
Socio-profesional		
Agricultor	34	2,1
Industria / Comercio	51	3,2
Artisan	214	13,6
Funcionario / asalari	375	23,8
Profesional liberal	334	20,6
Paro	16	1,0
Inactivo / Inca	153	9,7
Otro	353	22,5
TOTAL	1.570	

Fontes: INE, Anuario 93: "Lista de electores inscritos en el censo de 300 reales vellón incluído como censo", en el ítem de los "capacitados".

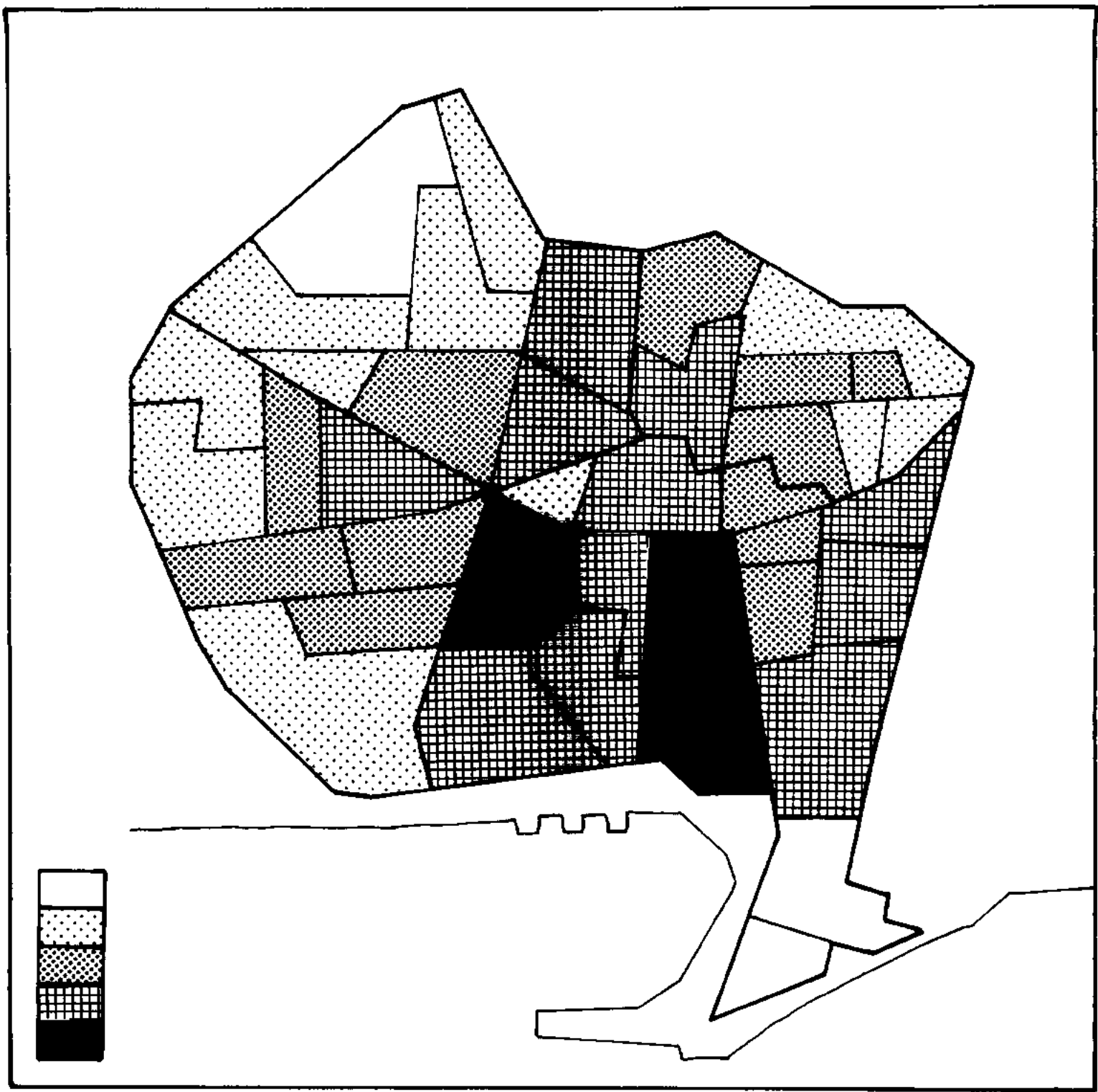
10

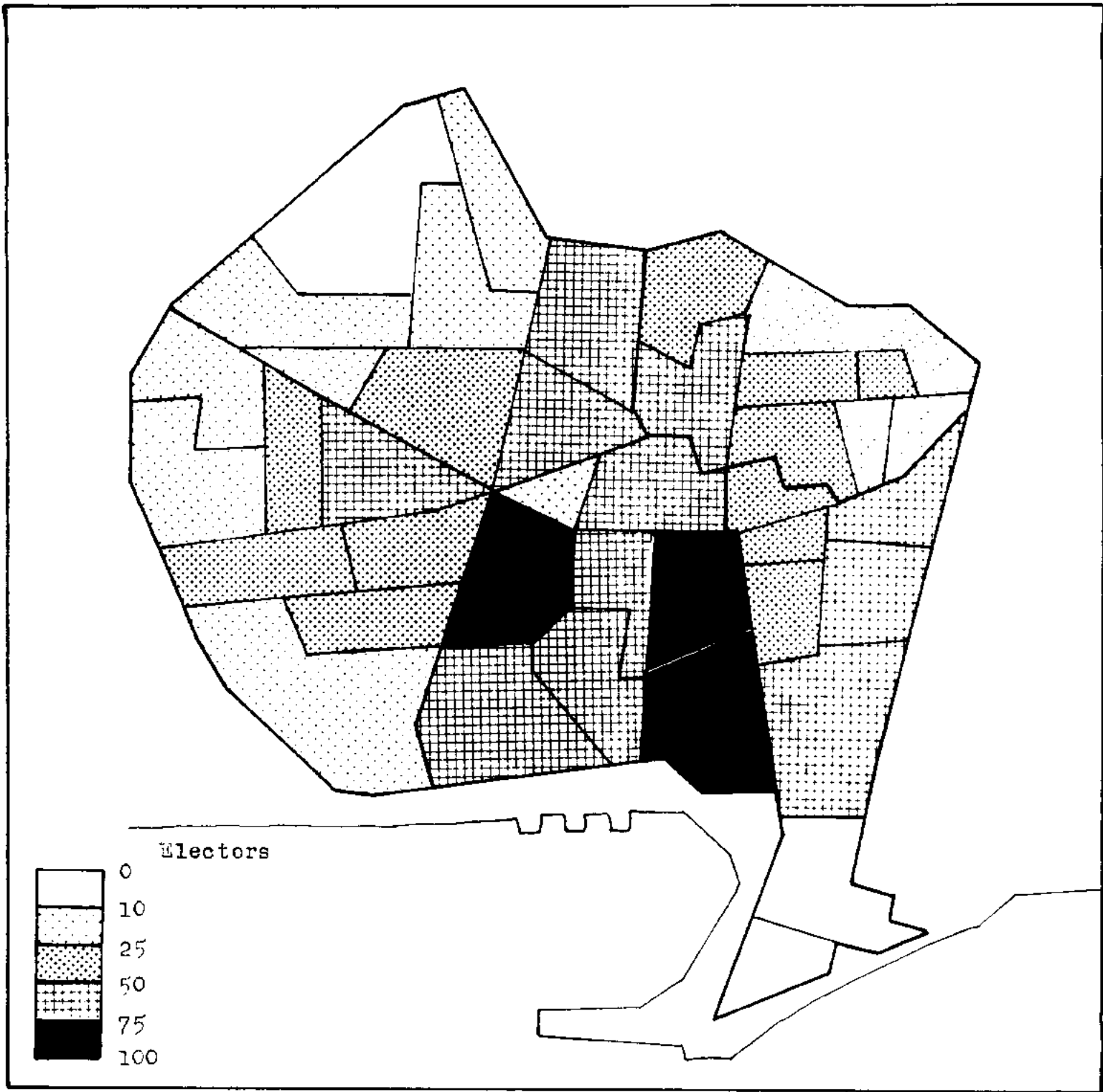
Annex 10.- Nivells de rendiments dels propietaris de Barcelona, (1877-1878).

Renda propietats (de 1.500 a +20.000 reals) ←	Districtes					TOTAL						
	1er %	2on %	3er %	4ort %	5r %							
+ 20.000	25	3,5	17	4,1	11	2,5	3	0,3	3	0,3	100	100,0
+ 15.000	70	10,0	23	5,3	34	3,5	100	10,0	20	2,0	200	20,0
10-20.000 1-15.000	100	23,5	36	20,3	79	20,1	111	24,7	31	23,7	300	30,0
5-10.000 100-15.000	441	32,5	132	33,3	259	35,	100	34,0	20	20,0	1.200	120,0
Totals	701		417		393		1.000		200		2.000	

Fonts: A.E.R., Lligall 103: "Lista de bienes propios urbanos..." (1878) i Lligall 111: "Noticia electoral sacada del libro de suplicio de comercio é industria ..." (desembre 1878).

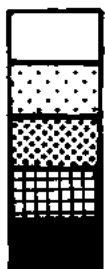
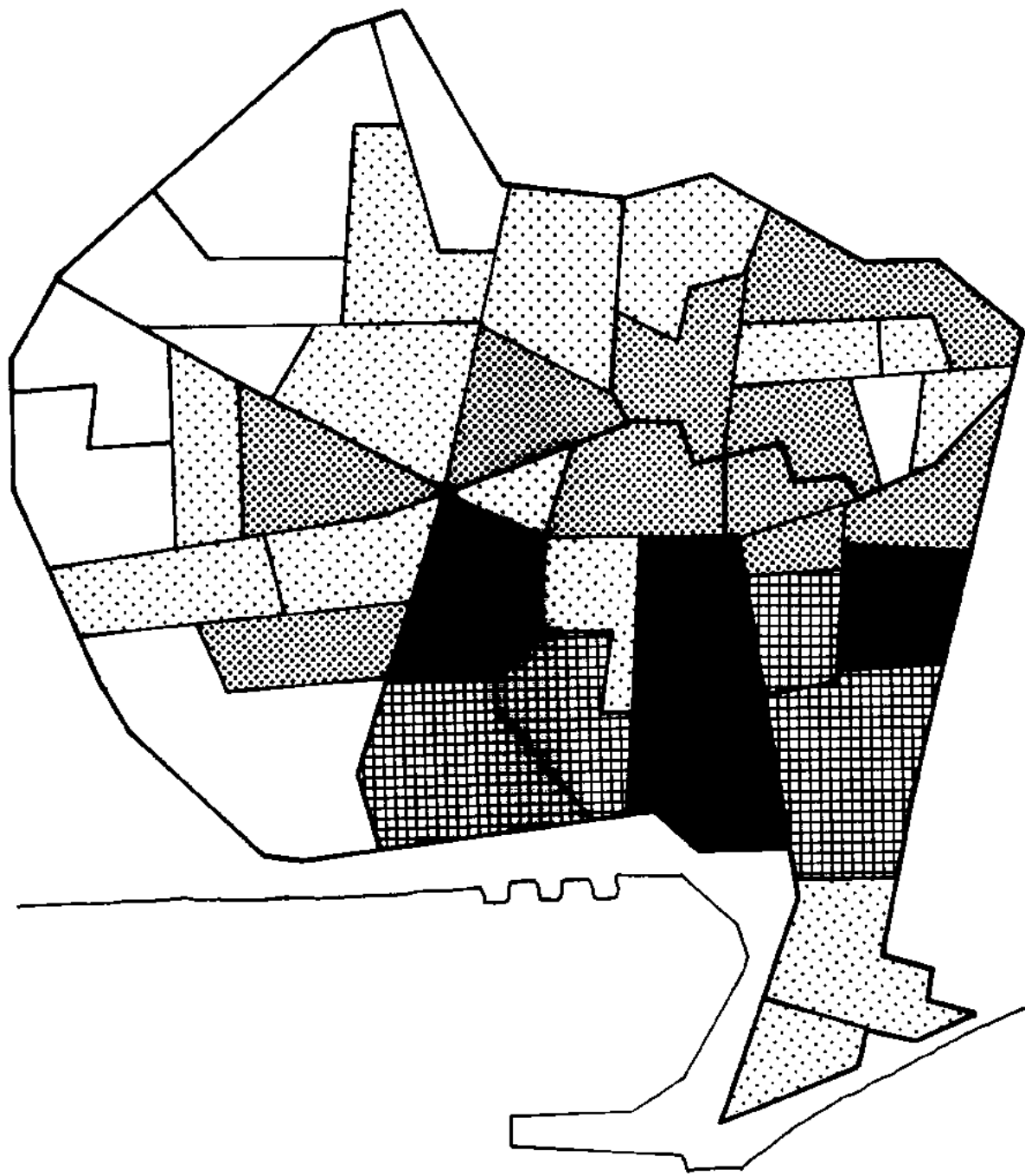
1071

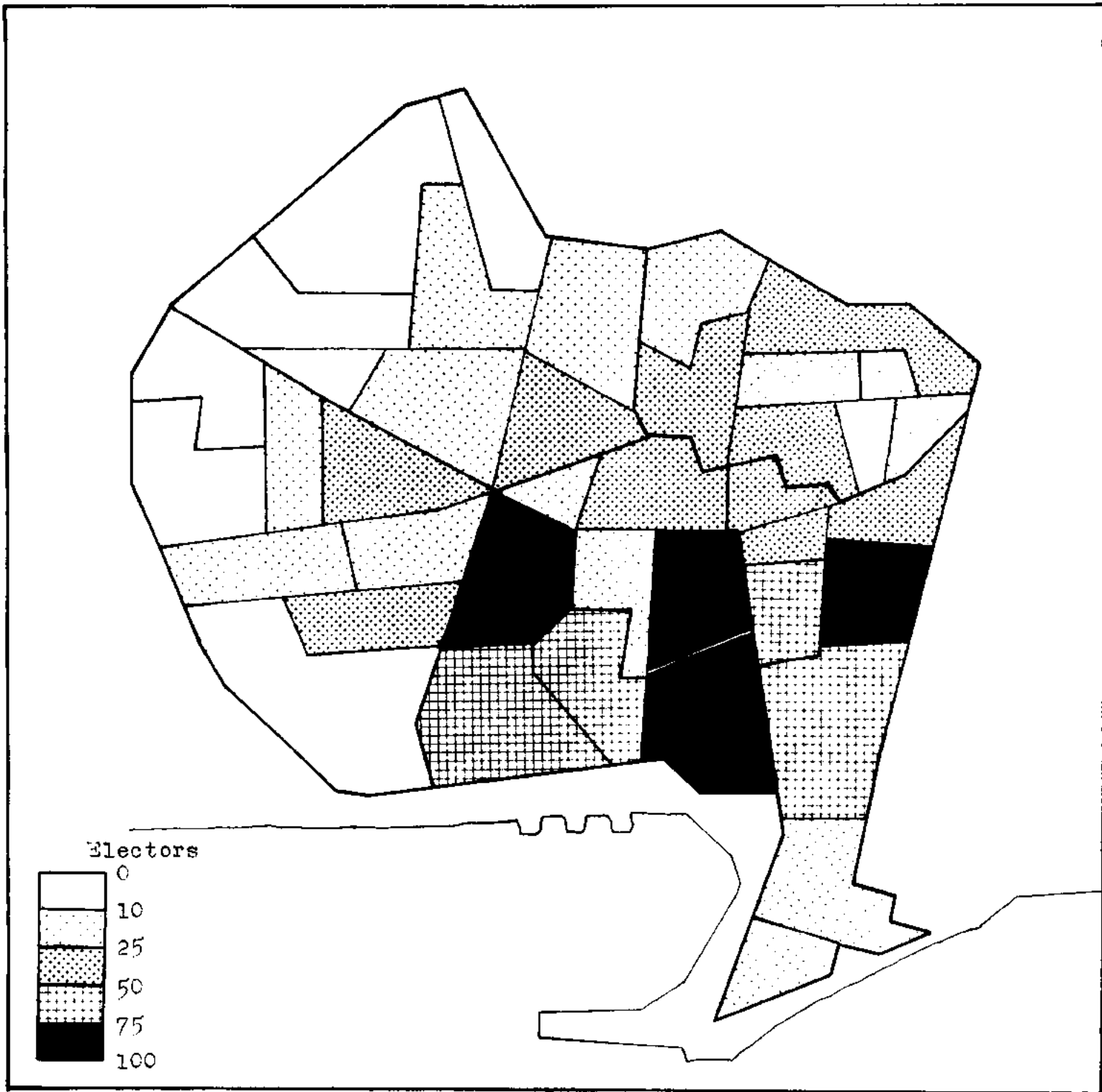

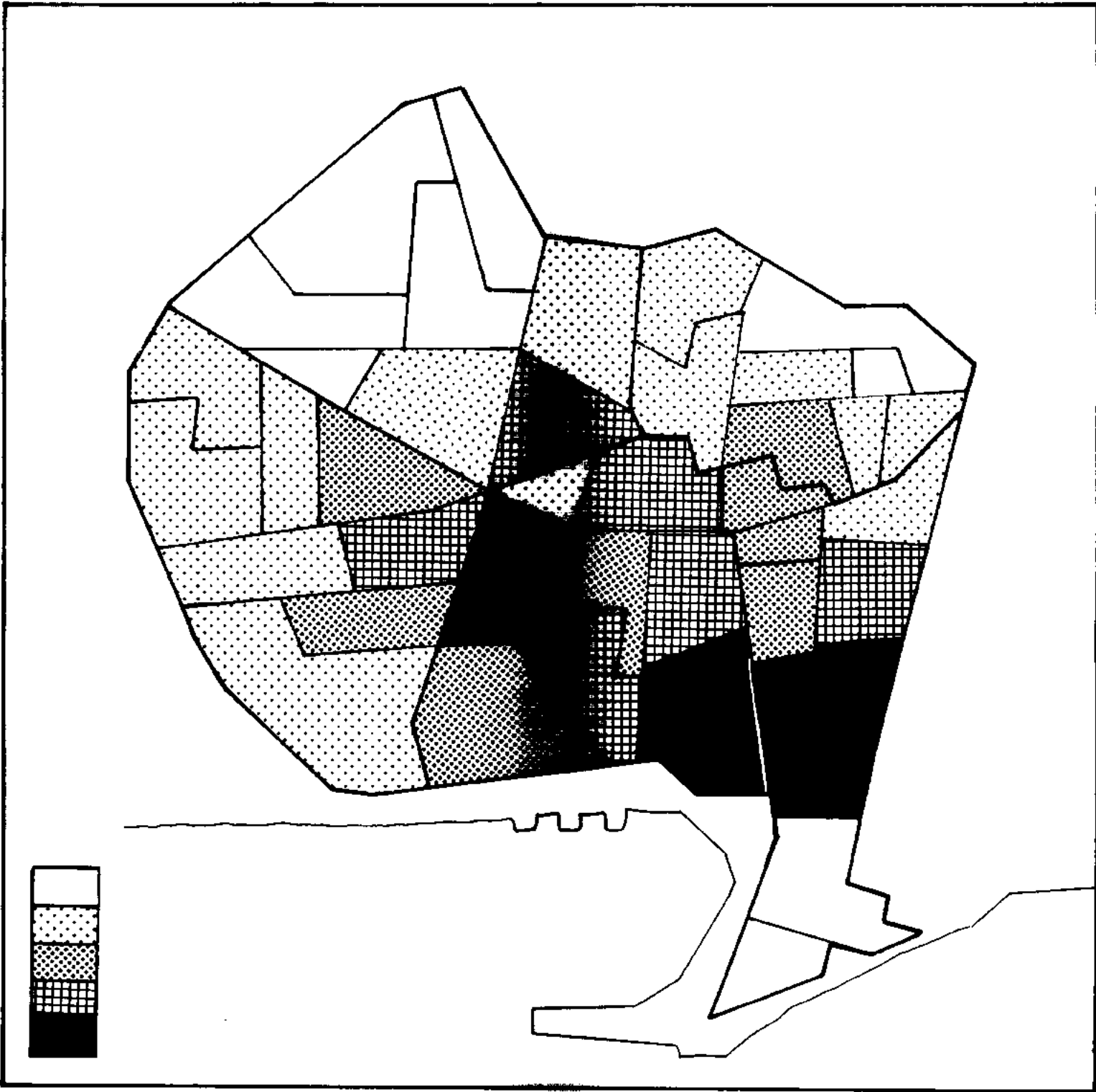
Mapa 17.- Electors per contribucio territorial a Barcelona (1838-1840).

Handwritten signature or mark

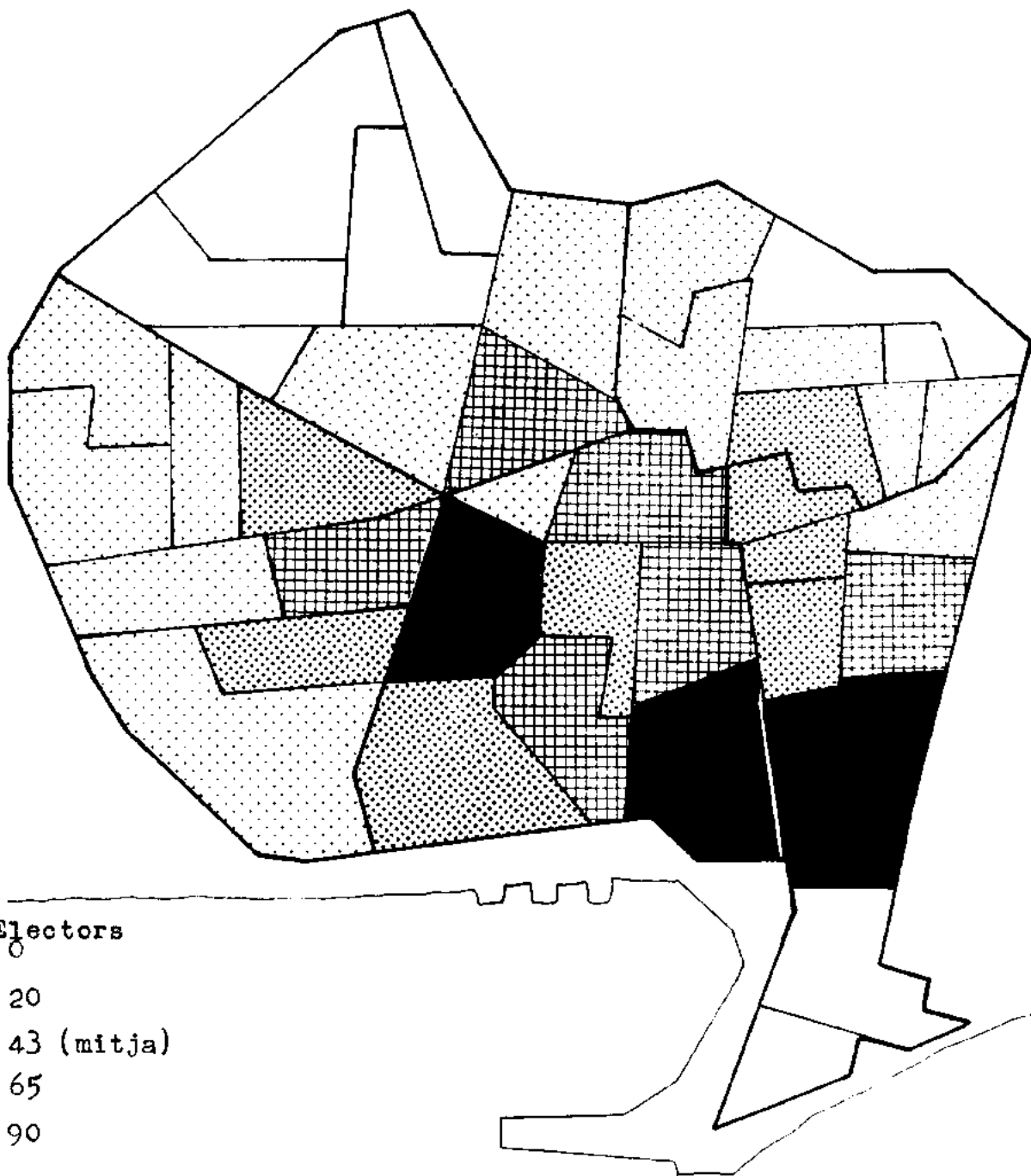

Mapa 18.- Electors per contribucio d'Industria i Comerç a Barcelona (1838-1840).

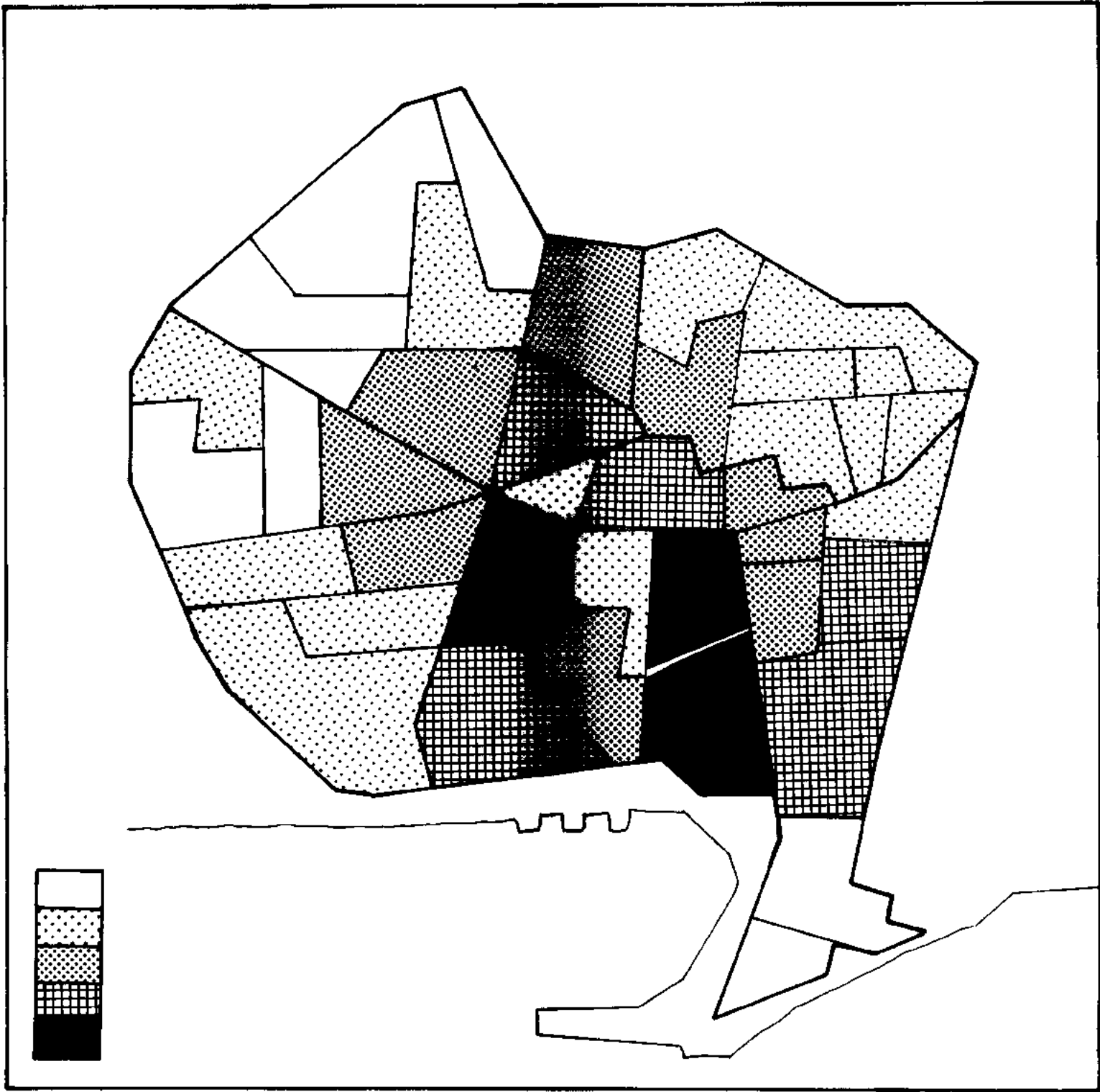
7/17

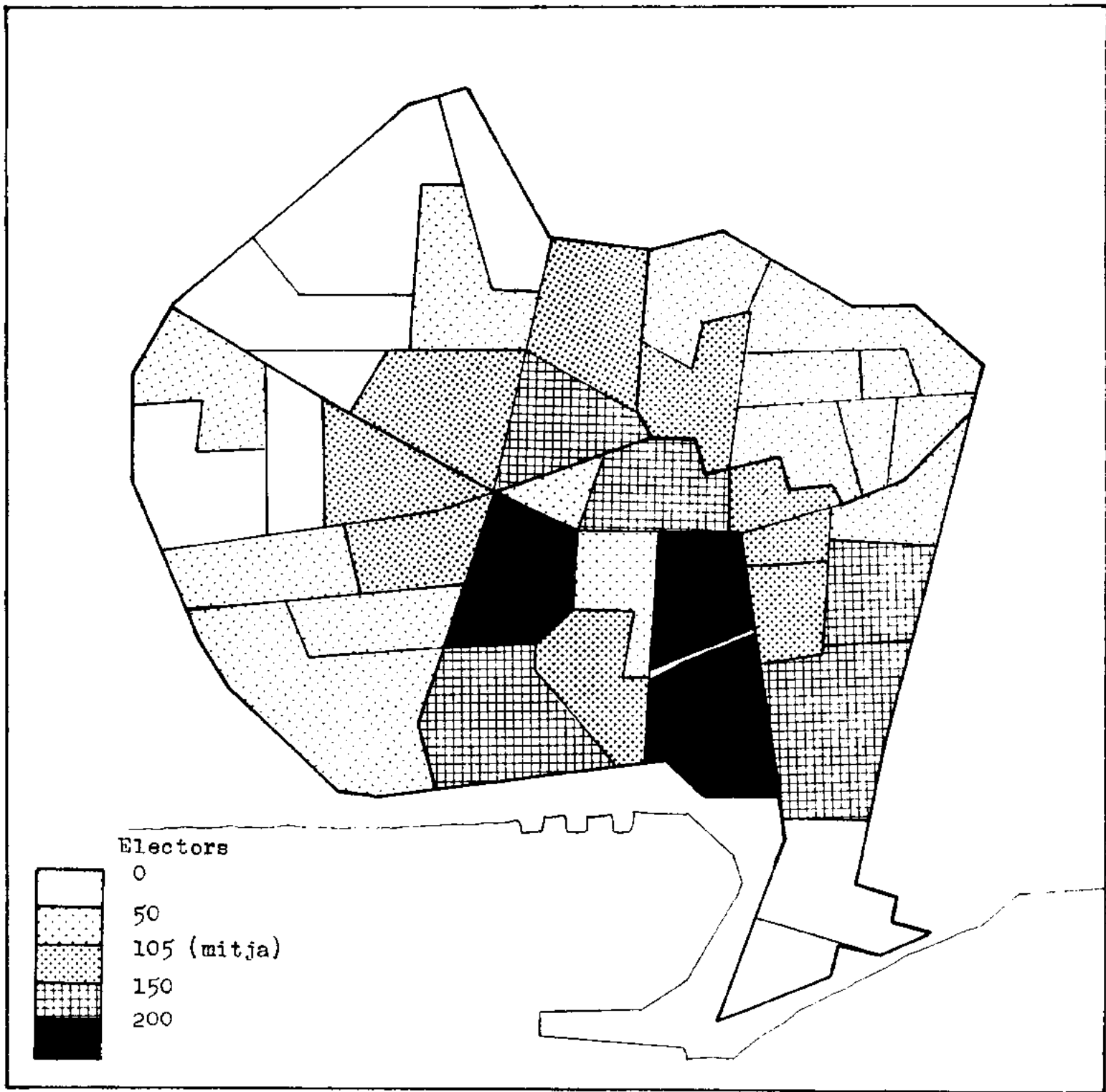
Mapa 19.- Electors per lloger urbà a Barcelona, 1840.

Font: ADP, Lligall 117: "Listas comprovadas", el gener de 1840.

108.93

Page 10

Mapa 20.- Total d'electors a Barcelona, en una distribució per barris el 1833-1840.

Quadro II.- Situação socio-profissional dos eleitores
de Barcelona: cens de 1961.

Categorias socio- profissionais	Barcelona				TOTAL
	19 1961 elect.%	29 St. Lend	3º Pi	4º 21. 1961	
INDEBES I IL·LUDS- 10.5	41 2,0	51 0,3	4 0,2	2 0,0	68 1,0
INDUSTRIALS	386 19,0	276 18,7	217 11,3	366 14,0	1.245 10,2
EMPRESARIS	24 1,2	134 9,0	27 3,7	104 5,1	195 1,5
COMERCIALS	223 11,3	237 9,8	133 7,4	202 10,1	695 11,5
CONSTRUCTORS	304 15,0	144 9,7	188 9,7	184 9,1	720 10,7
PROFESSIONS LIBERALS	156 7,8	166 11,2	237 13,4	211 10,0	770 20,5
FUNCIONARIS	107 5,3	32 2,2	39 2,1	11 0,5	189 2,4
ARTIFANS	16 0,8	11 0,7	17 1,0	25 1,2	79 1,1
AGRICULTORS	43 2,1	37 2,5	21 1,2	12 0,5	113 1,0
TOTAL	2.023 100	1.433 100	1.922 100	1.310 100	7.698

Fontes: S.O.F.S., nº 27, i següents, novembre- desembre 1967.

QUADRE 12.- Els electors de Paris i Barcelona el segle XIX.

	Paris 1842	Barcelona	
		1840	1865
	%	%	%
Professions econòmiques	61,5	47,2	44,6
Professions liberals	10,1	14,3	10,5
Serveis públics	4,5	5,7	7,4
Propietaris	23,8	32,8	37,5

Fonts: per Paris, Adeline ^ADUARD; La bourgeoisie parisienne de 1815 a 1848, Paris, S.E.V.P.E.K., 1963, p. 38. Per Barcelona veure els Quadres 9 i 11 d'aquest mateix treball.